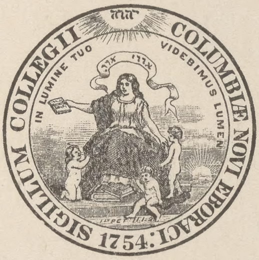

SIGILLUM COLLEGII COLUMBIÆ NOVI EBORACI.
1754.
IN LUMINE TUO VIDEBIMUS LUMEN

אמרו רבי מנחם

Perush ʿal-Harabhʿa
Solomon Franco.

אמר שלמה מרלנקי לפי שהגיעני כבקך הנעי"ס כשה"י ...
וחברתי שאשלח לך באור כוונת ר' אברהם אבן
עזרא במקומות ידועים מפירושו לתורה ואומר שנראה שאין ראוי לכתוב באור לאותם
המקומות לפי שאותם הספרים זה אבל ההמון דבר הוא בהם כרעיו ובלשונות עמוקות
ואין ראוי להיות נאמן רוח ומכסה דבר. וגם היות דברי ר"א קשות ורבות אבל שלא ידבר בענינים
עמוקים ונקבלם פירושים רבים כל אחד מן החכמים אומרים בהם דעתם זה אומר בכה
שלא היה כוונתו כלם
וזה אומר בכה ואפשר [illegible] לרמוז אל שום ענין והם אומרים עליו שרמז אל
כך וכך ויחפאו עליו דברים אשר לא כן וגם היות המבאר לאותן המקומות אם לא יסכימו
דעת המפרשים עמו אומרים עליו שלא ידע כוונתו ואפשר שהיה במקום שיחם אותו כו בפרט
לפי דעתם ואם ימצאו בו שום חדוש אומרים אותו בשמם כדי שלא יחזיקו טובה לאומרו וכל
שכן בזמננו זה שרוב מהמפרשים באלה הענינים אין להם עיקר בשום חכמה וקופצים כל יכלתם
להראות להמון שהם חכמים ואי אפשר שיהיה שום אדם אחר יודע שום דבר בשום חכמה
מרוב קנאתם והתחכמותם ואני מפני שראיתי חכמתך וסברתך ושאתה ראוי לדבר עיון בהם
עשיתי שאלתך ולא חששתי לשום דבר מכל מה שאמרתי כי מבאר אותם הדברים שאחר הם ברורים
אינם צריכין רוח כי הוא עשה אותו רובם מקומות אחרים וכך דרכו בהרבה מקומות ואפשר
שיהיה שום דבר מכל מה שאמר פירושו שלא אמרו אחר כך בפירוש בשום מקום אין ראוי להסתירו
להיות נאמן במקרון כי הוא אומר בהקדמתו שלא ישא פנים לתורה וגם כן אפשר שיהיה בו שום ספק
בבאור בשום מקום מכל מה שאמרו בכרו ולא אמר אותו אחרי כן בפירוש שנראה מכל מה לפרש
בו לפי דעתי שהיא בבירור אין ראוי לגלותו על המבאר כי מי שעושה שום באור מבאר
הדבר כמו שסובר שהיה כוונת אומרו ואפשר שלא יהיה כן סברת המבאר ושלא יאמין אותה
וכך עשיתי אני בהרבה מקומות ואתחיל לבאר אותם השאלות אחת אחת על הסדר כפי
דעתי וכפי שנראה מרמיזותיו החכמה אשר בה שם עקרו לפרש אלו הענינים

פרשת בראשית

אומרו וי"א אומרים שהבי"ת נושא כל טעם ר"ל כי בי"ת בראשית
היא נושאת הכל כמו שנברא העולם והטעם לבראשו כמו
שאומרו ואומרה תורה אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה שאומר ב' ראשית בראשית ואין ראשית
אלא תורה שנאמר ה' קנני ראשית דרכו ויתכן שלא יעלה על לב שאין ראשית לשום דבר

כי סבה והתחלה יש להם והיא הנקרא שהיא רמז לאמצעות הנבראים שהם אמצעיים בין הסבה
הראשונה ובין שאר הנבראים ובהרכבה נראות קוראים שהכוכב נושא כל טעם והיא נראה
כל טעם אמרו לכן רבותי שמלת בראשית סמוך כמו בראשית ממלכת יהויקים ול"ה הקשה
איך נסמך לפועל עבר כלומר איך נסמך מלת בראשית אל ברא שהוא פועל עבר כי הנה כן
תחלת דבר ה' בהושע קרית חנה דוד והטעם יתברר לך בפסוק והארץ היתה תהו ובהו ורוצה לומר
בראשית בריאת הרקיע והיבשה שלא היה בארץ ישוב כי היתה מכוסה והוא הוא תהו ובהו
וְ והארץ מעורבת בכלה רמה בלשון ישמעאל ואמרו ברא רוב המפרשים אמרו ובכל מקום אמרו
מעשה לצורך ולשום גבול בנבר והמשכילים כן ר"ל שיש מפרשים שמלת ברא נקרא על הוצאת
יש מאין ואומר שכחו ויברא אלהים את האדם שהוא יש מיש כמו שאומר הפסוק שנברא מן
האדמה ורקדוק ואת המלה שהיא מלת ברא באה לשון שני ענינים הא' שהיא מלשון בריאה והב'
משורש שלא ברא אתם לחם וזה השני האלה בחת הא' ר"ל שהיה ראוי להכבב כמו להברות
את דוד וכתוב באלה יהיה כמו להבריאכם ואיננו מלשון ברו לכם איש שהוא מלשון ב
בחירה רק הוא כמו ויברא אתכן ושעניינו לצורך ולשום גבול בנבר והמשכילים כן להם רעות שמלת
ברא היא מלשון בריאה ונזירה ור"ל בראשית שנבחק אור השמש קודם שנעשה ישוב בארץ
היתה הארץ מכוסה במים ואחר שנבחק אור השמש ועלו האדים הרטובים מן הארץ נעשה
ישוב בארץ ונעשו השמים שהם רקיע ונור ושם גבול למים שלא ישובו לכסות כמו שראוי
להם לעשות כפי טבעם לפי שטבע היסוד הקל להקיף את הכבד ומפני צורך ומתכוני כדי
התקוממות לומר הענין במקום א' על דרך סוד ואחר כך אומר בפירוש כמו שאומר ולפי
דעתי כי אלה השמים והארץ הם הרקיע והיבשה ויש מחז"ל שרמזו למחלוקת החכמים
באמת הבריאה כמו שאמרו במעשה שברא הקב"ה את עולמו הא' בלמ"ד וברא הקב"ה את האור
תחלה ואחר כך ברא את העולם וכמו שאמרו על פסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים שמאמר
נצב ונעשו שמים וכך אמרו אומר ר' תנחום בשם ר' ... השמים הללו של נבר הם או של בורית
ואין אתה יודע ... הם ... שאמר המקרא בבית עליון הוי אומר של מים הם ש"ל
מאותם האדים הרטובים שהעלה השמש מן הארץ כמו שאמרנו ואמרו ומדרך הקב"ה יודע
כי הדבורים יקראו שמה ר"ל כי שם אלהים איננו שם עצמי אלא שם תואר ולפי שהבורא יתעלה
פועל ההויות ... יקרא הוא בשמם כמו שהדבורים יקראו שמה בנבואה

שיראו שהתנועה יצאו ובפירוש כי שתי בקרבו אמר קצת זה הסוד ובמקומו אבאר
אותו כב׳ ואמרו לגלגל שמים לשון רבים ואנשי המדע יבינו אלה הסודות ר״ל שתי
קרני הגלגל שהם כמו נטועים שעליהם נשענת תנועת הגלגל כמו שאמר בספר
השם כי שם שמים מעורבת שם יש״ר נכח עמו שהגלגל שם מורה על מקום ושמים
שני מקומות ומלבד זה יקראו שמים בלשון רבים ואמרו וטעם יום אחד הוא על
תנועת הגלגל ויש סוד לדרש שהוא לפי חיי עולם ונהר חרוב ר״ל כי אם היום והזמן א׳
אינו נמנה אלא בתנועת הגלגל כמו שהוא אומר וכך הוא האמת איך יאמרו הגאה החרוב
כי אם חרב אין שם גלגל שיעשה תנועה אלא נראי איככו כמו שאמרנו ויש לו דעת אחרת
ואין צורך להאריך בה כי אינו נוגע עניינו כבאן ואמרו וטעם ויבדל בקריאת השמות
ר״ל לפי שאינו נוהג לשון הבדלה בין הקטן והגדול שהם האור והחשך אמר שאין ההבדל
במפורש אלא כשמותם שהם לקטן האור יום ולהגדול שהוא חשך לילה ואמרו
ואילו היה הערב והבקר יום אחד מה טעם יום שני הוא אומר כי טעם יום אחד הוא על
תנועת הגלגל לפי שהזמן נמנה בתנועה כמו שהתבאר בחכמת הטבע והוא מביאין
הכרח מן הפסוק ואומר כי אחר שהאור יום כמו שאמר הפסוק ויקרא אלהים לאור יום ולא
יתכן שיקרא הערב יום לפי שהבקר והערב נבללין באור והחשך והפסוק לא אמר שיקרא
יום אלא האור רק פירושו היה ערב שהוא הלילה אחר כך הבקר שהוא היום כלו אחר
הערב של יום אחד ואילו היה הערב והבקר יום אחד כלומר שבא הפסוק להודיע
כי לערב ולבקר יקרא יום ומה טעם לאמר כיום השני כי כבר הודיענו ביום הראשון
ואמרו שחכם גדול ספרדי אומר שהרקיע נחלק לשמונה חלקים לשבעה כוכבים וגלגל
המזלות ר״ל שנראה מדעת המאמר זה החכם שלשון רקיע נאמר על הגלגלים והואיל
הדק פירושו ואמר שלא יתכן לקרוא אותם רקיע לפי שהפסוק מעיד א״כ שמים על
הרקיע כמו שאומר שאמר הפסוק ברקיע השמים שיורה א״כ שמים למעלה ממנו
ואם יקרא גלגל המזלות רקיע כמו שאמר יתכן שיהיה נוף לגלגל ממנו וזה אינו כי אין
נוף לגלגל מגלגל המזלות ואמרו לרוכב כמו שתי קדם וקדם במקום הזה אינו
מזרח ר״ל כי קדם במקום הזה הוא לשון קדימה ושתי שתי קדם שהם הגלגלים שהם
קדומים ואינם נכללין תחת הבריאה ואמרו ולא זה גדול ומה יש לו סוד והוא אומר

כי אמנם שאמר הפסוק את שני המאורות הגדולים שאינם שוים כמו שהביא ראיה
וקשה לפי פירושו הגמרא שאמר ולא זה גדול מזה ואמר שאינה כפשוטה אלא שיש לו
סוד ואפשר לישבה לפי פשוטו בזאת הבריאה כי אמרו ולא זה גדול מזה אלא שקטרגה
הלבנה על החמה ואמרה רבונו של עולם אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד
אמר לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך כבר הסכימו כל החכמים כי לכל אחד מהיסודות
ערך מיוחד עם כל אחד מהכוכבים וכי ליסוד האש ערך עם השמש וללבנה עם יסוד
המים ואם יהיו המאורות שוים והיסודות הנערכים אליהם היתה הארץ מכוסה מים
ולא תראה היבשה כמו שהוא בטבע היסוד הקל להקיף את הכבד מכל צדדין ומפני זה
אמר הקב"ה ללבנה לכי ומעטי את עצמך כלומר אני מצוה עליך שלא תגרע מטבעך כדי
שתראה היבשה ומפני זה אמר הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח כלומר הביאו
עלי כפרה מפני שבשבילכם עשיתי שלא כדין ללבנה שמעטתי את עצמה כדי שתראה
היבשה ותקיים הבריאות והוא מפורש זאת הגמרא בספר העיבור בענין אחר ואומר
ידוע בחכמת המזלות כי שני כוכבים שיהיו ביניהם חצי הגלגל שהם קפ' מעלות
שהוא מבט נוכח והוא מקטרג עמו ובעבור זה אמרו בכוכב השביעי שהוא מזל
המזיק הוא בית המלחמות והנה אור הכוכבים לא יחסר כאשר יחסר אור הלבנה כי
אין לה אור בעצמות כי אם מה שמשפיע עליה ומשעה שתהיה הלבנה נוכח השמש או הולך
אלכסון הלבנה באלכסון השמש וזה טעם הגדולים או קטרגה על השמש ואז יחל חסרון
אורה עד שיעדר אורה מן העולם שלכן בעת התחברות המאורות והשם צוה לעשות שעיר
חטאת כי השם הוא הסבה הראשונה לחסרון אורה ומי שיבין סוד הקרבנות יבין סוד זה
הקרבן ואמרו ומנוף ישראל הולרב עם יעקב הנכהה נראה שזאת הגרסא היא טעות
והגרסא נכונה היא ומנוף ישראל הולרב ר"ל שנתן להם כח להוליד וזהו הטבע ואחר כך
מתפרשת עם יעקב ואמר שיעקב ר"ל הנכהה ואמרו בנעשה אדם אחת שדרשו
שהתורה דברה כלשון בני אדם עד אמרו והשי' הוא אחד והוא הכל ולא אוכל לפרש
ר"ל כי השי' השפיע מושכלו על האדם יותר משאר בעלי חיים ושם בו נפש משכלת שישאר
קיימת אחר המות כמו שהוא ית' תמידי ונצחי וזהו שאמר בצלמינו כדמותינו
על דרך בני אדם ושהבורא ית' הוא אחד והוא הכל לפי שהוא סבת כל הדברים וקיומם

והאדם נברא בשני פרצופין ר"ל שקיומו בשני דברים שהם הנפש והגוף ואמרו ובעל
יום השמשי על דעת אנשי המזלות ויכוח ר"ל שאינה מתוכה מזל יום לבעל השמשי לפי שבעל
השמשי צדק ובעל יום השמשי הוא נגה ואמרו ויברך א"ס את יום השביעי פירוש ברכה קומה
טובה שאם בנשמה כח הכר והשכל חכמי המזלות אומרים כי הכוכב המשרת כו'
השביעי שהוא שבתי שיש לו זה הכח ולזה רמזו חז"ל בנפש יתירה ואמרו ודע כי אדם
מלא דעת היה וכו' ר"ל כי אדם כבר נברא בצלם א"ס והיה בן דעת כמו שפירשנו אבל
דעת טוב ורע כדבר אחר לבדו לא שהוא רמז לבחור המושכלות כחוץ שאחר מהם הוא
המושכל שהוא דבר אחר שאמרו טוב ורע טוב בקיום המין ורע למשלתו כמו שאמרו חכמינו
ז"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הם לא חטאו אנו לא באנו לעולם דאי לא חטאו לא
הוו מולידי. לא היה יודע גם השם הראהו כי היא אשתו ידועה שהיא בנין אחד
שידע אותו הכח החיוני הנקרא בשם חוה שנאמר עליה שהיא אשתו אין ספק שידע אותו
האדם וזה היה שהגה לו פרק שיאכל ממנו וידע את אשתו שיקיים המין
ואמרו כי גם ערום ראה דעה כמוהן וטעמו שהרוח היה ערום בכל ומכסה כמראות
העין ר"ל כי יקרא לחכם ערום מפני שהשכל ערום בכל ומכסה כמראות העין שמפני שאין לו
מכסה יותר מהקדמות המבחינות לראות רואה את הדברים מרחוק גדול וכן עושה
החכם כמו שאמרו איזהו חכם הרואה את הנולד ר"ל שרואה את הדברים שיהיו מרחוק
קודם שיהיו ואמרו ויעש ה' א"ס לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם ר"ל שעשה להם מסך
והבדל להשכיל המושכלות ואפשר שעור הוא מעשה עורן והעור על זה כפירוש שאמר
במתוק ויאמר ה' הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו ולקח מעץ
החיים ואכל וחי לעולם שנראה שמפני שלא שמר מצותו שהיה מונע ממנו ההשגה השכלית
שלא יחיה לעולם ואמרו ודע כי מהפסוק הראשון עד לעשות הזכיר הכתוב א"ס וכן פירוש
זה המאמר אחר שנו כפסוק קנית איש את ה' ואמרו והישר בעיני שהם הדברים כמשמען
ושהנחש היה מדבר הוא אומר כי הדברים כמשמען ולא אמר כמשמען ואפשר שהמשמעות
הוא שהנחש הוא הכח המתאוה וזהו מה נדרש כי נחש ינחש ושהוא באדם ומפני זה אומר
שהולך בקומה זקופה וכל העניין ואמרו והנה האדם יש לו סוד שהוא נוצר מאדמה והוא
שם המין הנברא בצלם א"ס כמו שאמר כבר שם ואלה שמות כשדבר על שמות העצם.

ואמרו ולפי דעתי שהוא מגלה כלל לצורות כלם והביא ראיה מיחזקאל שאמר בתחלה פני שור ואח'
כך אמר פני הכרוב על צורת השור שאמר בתחלה ועל כן אומר כי כל צורת שור כרוב ולפי
שהפרט נכלל בכלל ואין כל כרוב צורת שור דוקא כי הוא כלל לכל הצורות ואומר שהכרובים
הם המלאכים הידועים ויתכן לפרש זה המאמר לפי כוונתי כי נגרש האדם מגן עדן הנרמז
לעולם השכל כדי שלא יאכל מעץ הח"ים ויחיה לעולם והשכין מקדם את המלאכים שהם
השכלים הנבדלים שהם סבות הצורות כלם כדי שישמרו להם את דרך עץ הח"ים ומה שאמ'
יחזקאל שאמר בתחלה פני שור לא בתחלת הצורה כי לא נעשה העגל כי אם שנסבב עליו ואמרו
את הכרובים כבנית שור הוא דרך צחות כי לא בתחלת הצורה כדי שיאמר אחר כך צורת כרוב
ואמרו מקדם קדומו מתורה ר"ל שאינו מלשון קדימה כי הם אינם נופלים תחת הזמן לא מעין
זריחה ובהירות כמו שאמר את להט החרב המתהפכת ואמרו דע כי כל מה שתמצאנו כתוב
הוא אמת וכן היה ואין בו ספק ויש לו סוד כי מאור השכל יצא החשק וכו' זה החטא הבא בשלה
האחרת שלא זה הענין במעלות אחרות ואמ' כי מאור השכל יצא החשק כח המדמה שהוא
בבטן הראשון מהמוח ומה שנה העולה למעלה כח המחשב שהוא בבטן האמצעי מהמוח וזה השני
הוא העולה כי תנועת החשק למינים במוקדם המוח גם עולה תאוה לאור שהחשק השגת השכל מן
האמצעי העולה לפי שהחשק עולה תאוה כמו מבלש והאמצעי ישר ונכוה מהאחרים ונקרא
השלישי אשר יחנה בבטן האחרון מן המוח שהוא בשם הבחינה כי בתחלה יש כח
כל מתנועע כי אשר שיהיה מושב השכל בבטן האמצעי מהמוח אמלה כי איננו במקומו אלא
בעבור הנחת האחרות וכו' ומפני שראה שהוא רחק גדול חזר לאמרו כאות הנרמז במעלות
מקומות ועליהם יש פרושים רבים שלא יסבלו אותם המעלות והפירוש היותר נכון אצלי
מאלה המעלות שהביא כאות הנרמז כאן כי הוא אומר שבגן עדן היו שני עצים עץ הדעת ועץ
הח"ים ולפי זה אמ' כי מאור השכל המועל והוא הנרמז בגן עדן יצא החשק רוצה בו הכח אשר
בו תעלה האדם הדברים בחשק ומה שנה העולה למעלה כלו' ובאמצעות זה הכח המועל בחשק
הכח השכלי הקנוי העולה למעלה והנשאר אחר המות כי תנועת החשק למינים היא כלות כי
הכח המועל בחשק קודם בטבע לכח השכלי הקנוי גם עולה תאוה כי כשאכל מעץ הדעת ב'
הנרמז בכח המועל בחשק מיד הקדים עלה תאוה ונעשה חגורות לתקן נוטה ואחר כך אמ' וישמעו
את קול ה' אלהים מתהלך בגן שהיא רמז לה[illegible] שכליות ונקרא השלישי על שם הבחינה ר"ל כי

כי מזה הכח השכלי הקנוי נקרא אלהי. שהוא שכל מושפע משכינה ויהיו כן הדיעות השכליות
ונשיגם משפע כמו שאמר כי בקבלה יש כח בלי מתפעל והמבין זה הסוד יבין איך יצא
הנהר ומזה סוד גן עדן וכתנות עור ומשכנן בכל אחד מהפירושים שעשו החכמים לזאת
הפרשה על דרך הנסתר לא נמצא לאחד מהם שיתישבו רוב הפסוקים כפי פירושו אלא
ברחקים גדולים. והכריח אותם לעשות אלה הפירושים מפני שנראה להם זרים בפשטן והאמת
כי אינם כל כך זרים לפי הדרך הקודם ולא היה להם להוציא הפסוקים מפשטן ולומר שרצה
הפסוק בהם דברים מחכמות הפילוסופיא מה שלא עלתה על לבו וכן כתב החכם אבן
עזרא בן רשד בהקדמת פירושו לשמע הטבעי כי אבוחמד אלגזאלי עשה פירושים בתורתנו
על הדברים שנראה לו שהם זרים ושהוציא אותם מפשטן ואמר שרצה בהם דברים אחרים
פילוסופיים שהפסיד הקורא והפסיד הפילוסופיא לפי שהשתמש הקורא צריך לה ודרכי
הפילוסופיא ונשאר אפשר שיתישב טעם זה עם זה ויקרא האמת ואם דברתי בהם כמו שנראה
שהיה סברת זה החכם ואולם שאינם אמתיים לפי דעתי כמו שנשיג בהרבה מקומות אחרים
ואומר והאדם כאשר ראה שלא יחיה בגופו וכי עד אמרו כאשר הוא לתכלית בעצמים ר"ל כי
מבראשית נברא ויכול לא זכר שם יו"ד ה"א לפי שלא היה שם עולם מלא שידקדק כן מה
שירה אותו השם כשיקרא כבכבן מבול וכל ודין ויכול עד הנה ככה ה' אלהים לבד שיהיה שם
עולם מלא אלא שקור מאשר וידקדק מה כן ואין כן בטוח שיהיה מלא מבול וכל לא אמר ה'
לבדו וכשנולד קין שהרי נדקדק מנין את ה' לבדו כי הנה נמצא עולם מלא מבול וכל
ואותו השם מושל בארץ בהתורה המין האנושי כמו שהוא מושל למעלה בעצמים שהם השכלים
הנבדלים והגלגלים שהם בשרים ואמרו ומלך טוב כלה ר"ל מלך טוב והאמר בברכות
אדם כולו ר"ל שהוא נאמר על דרך כלל כמעשה בראשית ורע חלה לפי שלא ימלט מאיזה
שם דברים גרועים ואין לחוש על חלק ועוד כי הרע אינו כי אם אפיסת הטוב מצד המקבל
אבל מצד הבורא הוא טוב כלו ולפי שזכר הולדת קין ושנדקדק המין האנושי חזר לזכר הטוב
הנזכר בבריאתו ואמר והקרוב אלו שהוא כדרך שאין מנהג שענינו שהדרך כדרך סוד ב'
הקרבן הוא כשיעשה אותו האדם כגופו וכמקומו ומהדברים הראויים לעצמו שיועיל לו ית'
לעצמו וכמעותו וככל ענינו ואלו הקרבנות הנעשות קודם מתן תורה יורה שיש בהם
תועלת גדולה וצורך מוכרח כמו שמוכר ר' אברהם ברוב הקרבנות והוא הפך סברת רבי

רבי משה כהן׳ ואמרו קדמת עדן מזרח עדן והוא צפון מזהב ר״ל כי בעדן והגן ב
כשרוצים בהם שהם עניינים נחמדים אומרים כי הם בקו השוה ולכן שיש רוב החכמים אומר
שאין יישוב בקו השוה לצד דרום ואמר שהוא מזרחי צפוני מזהב ואמרו ומזה
אסתר יש מקום מקבל כח והראיה בן נבורכו וכן ר״ל כי יש מקומות מוכנים כדי כח
לאצל בהם הנבואה ובמקומות אחרים אינו נאצל רוח נבואה על האדם כלל ומזה שלא
ידבר השם עמו באלה העניינים אות ומתניך אסתר כלות שילך משם אל מקום אחר כדי
שיהיה בפסוק ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה׳ ואמרו חנוך כן יבד נכתב עליו ויתהלך
חנוך את האלהים עד אמרו איך לא יהיה נ״א כי לקח אותו והמשכיל יבין ר״ל שהלך
חנוך בדרכי הא״ל ובנעוריו והיה חכם גדול בכל החכמות ושנשארה נפשו מודבקת דבוק
אלהי והיא הלקיחה הנאמרת עליו כמו שהביא ראיה מאותם הפסוקים האחרים נכתב על ח׳
חנוך זה בספר דרות הנביאים כי היה חכם גדול וחסיד ושהבין את הענינים הטבע וגבור
האל ושהוציא תחלה חכמת הכוכבים   דמות לכל השבעה אקלימים לכל אחד הדת
אשר יאות לפי טבע אותו אקלים וצוה להם שיעשו מועדים ושיעשו בהם קרבנות ובזמני
מיוחדים כפי מעלות הכוכבים בהם כל אחד כפי הכוכב השולט באותו אקלים וצוה לקצת
מהם שלא יאכלו מאכלות ידועים והגיד אותם לקצתם ושישמרו ממושב עם הערות ושמרו
עצמם מטומאות רבות ושיהיו כוונתם להתגבר היישוב וחלק העם לשלש משמרות
כהנים ולוים והמון וענינים רבים אחרים ועיין בהם היטב כי מזה תוכל להבין עקרים
רבים בכוונת התורה כפי סברת זה החכם ר׳ אברהם אע״ה ואמר שאחר זה שהרים אותו
א״ל כמו שנכתב בפסוק וכענין האנשים שחיה יש חלוק כי הוא אמת שחיה חנוך שנים ושש
שנה והפחות אותו שחיה חמש ואשים שנה ושלש מאות שנה ויש לתמוה מזה החכם
ר׳ אברהם איך לא אמר שום דבר ולא שום רמז בענין החיים הארוכים כשאומר הפסוק
שחיו אלו האנשים כמו שמנהגו היה לומר בדברים אחרים שלא היו כל כך משונים
ממנהג הטבע ועיין מזה שכתב בהם רבי משה ז״ל כי הוא דבר שאין בו מניעה ומזה
שלא תמצא שום ספק בדברי חז״ל לא כתבתי סברתי בו   ואמרו והיו ארבעים להיות בני
האלהים היודעים דעת עליון וכן חכמי משפטי הכוכבים שמזו הדרך כפי משני חכמתם
איך ידע האדם האשה הראויה לו אותה שתהיה עזר לו ולא כנגדו ואין צריך להאריך

בזה ולמדבר שעגורים כי אין זה מקומו ואמרו עוד בעבור שאדם בשר והוא צריך עד
עת ויחסר כאשר יכבה הנשוי למעשה ר"ל שאמנם לא ידון רוחו באדם מפני החומר שנעה
שיש טענה אחרת טבעית שאינו לו יכול לחיות אלא ימים קצובים לפי שהלחות הטבעי
אשר הוא מושב החום הטבעי יכלה בכל יום ויום עד שיכלה כלו ועוד שהכחות הטבעיות הם
בעלי תכלית ואינם עושים פעולותיהם בכל זמן כמו שהתבאר ואע"פ שיאכל האדם מזון
להעמיד נגדו הכחות הטבעיות אינם עושים פעולותיהם וישאר המזון בלתי מבושל ואין
מזון הגוף מאומה ואמרו כאשר יכבה הנשוי למעשה ר"ל כי כמו שהדברים המלאכותיים
ימותו האורך וישאר הדבר ק"ש כך הכחות המשתמרות הגוף ועושים בו הגדול ושאר
הדברים הצריכים לקיומו יבטלו וישאר הגוף ואמרו וטעם מציאת חן בעיני ה' כמו
לא חסה עליך עין ר"ל אחר שאמר שהוא מעורר רחמים שנראה שאינו כולל לשון רחמים
בענין זה שימצא אדם רחמים בעין אחר ואמר שהוא כמו לא חסה עליך עין

פרשת תולדות נח

אמרו יש בבהמות גדולות גבוה רועה אלף הרים בכל יום וכן עוף שיכסה אור השמש בכנפיו ר"ל שאלו הגדולות
אינם אמתיים לפי הפשט כי אם הם אמתיות כשהיה בבריה אומר בהמה שרועה אלף הרים
בכל יום מה אכלה ועוף שמכסה אור השמש בכנפיו גם כן ונראה שאמר לדרש אלה
הגדולות כי מה שאמר יש בבהמות שרועה אלף הרים שהוא שם כולל לכל הבהמות שבעולם
כמו בהמות בהררי אלף ועוף שמכסה אור השמש בכנפיו שהוא גם כן שם כלל לכל העופות
ונקרא זה שדי כמו שאמרו וזיז שדי עמדי. כמו שלויתן שם כולל לכל הדגים שבעולם ומה
זה אומר שרועה אלף הרים והעוף שיכסה אור השמש בכנפיו על דרך גוזמא ואפשר לומר כי
מה שאמר יש עוף שמכסה אור השמש בכנפיו שהוא משל ללבנה שעושה לקות לשמש ו'
והמשיל אותה לעוף מפני מהירות תנועתה בערך הכוכבים האחרים ואמרו ובסוף
הארבעים מבחלת שוב האמצעי אל הנכח נכתב בספר החבורים כי כשהיה חבור
הכוכבים העליונים במזל דגים שאמרו עת ח"ב כוכבי המבול וכך היא כוונת החכם
שהיה לפי חיוב המערכה וכן רמזו ח"ז"ל בברכות פרק הרואה באמרם שהביא הקב"ה כימה
וכימה וחבטן והביא מבול לעולם ונראה כדעתו לפי שאמר בפסוק בחדש השני שהמבול
היה באייר וזה אינו נראה מהפסוק כי הפסוק לא אמר אלא בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש

הש

ה באשבועה עשר יום לחדש ר"ל שהיה בחדש השני משנת שש מאות שנה לחיי נח ז׳
ואמשר לבין זה שהיה בחד"ש אחר שינעזור הזמן לירידת הגשמים ואמרו ובמקצה הארבעים
מתחלת שוב האמצעי אל הנכח ר"ל מתחלת שוב הלבנה במהלך האמצעי אל הנכח מיד
התחילה לחסר הגשמים ואמרו המשל אם היה עת המבול בהיות הלבנה בין מעלות
מעגל דנ"ב שהוא מעגל של מ"ר כשבשוב הלבנה אל ז' מעלות מגבולה שהוא הנכח שהוא מעל
יבש והפך פעולתו ועשה שני להפך ממה שחייב האחר וזה לא היה כמנהג הראשונה שהיה
הלבנה באותן נכחיות לפי שלא היה כל כך כח בשני כשיכלה הגשם עד שבחזור אל אותן נכחיות
מנהג אחרת והוא בסוף ארבעים יום מ' יום ז' לחדש השני ומפני זה אל הנסח ולא אמר לנכח של
הנכח השני שיש לו יכולת לעשות אותן שני ועם היות בו טבע אחרת כי כשבאה הלבנה אל מקום
הנכחיות במנהג הראשונה הוא בשני ימים בחדש השלישי והלבנה היא בעת גדולה ואינה עושה
כל כך רושם בחסרון המים לפי שטבעה בעת גדולה להוליד ובמנהג אחרת היא כבלות ח׳
מקירה כי כשתקיף מהלך האמצעי מהלבנה לחדש שהוא כ"ז יום ועל האני ימים של החדש
השלישי שהיה הנכחיות הראשון יעלה כט יום והיא בקבלות חסרונה עם היות שיש שם דברים
אחרים בכח הכוכבים האחרים שעוזרים אותה לעשות אותן שני ולמנוע הגשמים כמו
שרמזו רז"ל באמרם בשעה שבקש הקב"ה להביא מבול לעולם נטל שני כוכבים מכימה א׳
ובשבקש לסותמה נטל שני כוכבים מעיש ומקמה ואומרו והנה הוא עלה המבט ב׳
המרובע והעד שאמר ויחל עוד שבעת ימים אחרים ר"ל כי בשבעת הימים שהוא רבוע
הלבנה יראו השנויים בכל הדברים ומפני זה היה מתחלנה בכל מנהג ומנהג שבעת ימים
ואמרו והטעם שהניח מהזעקה או שינח כח עליון ר"ל כי לשון נחוח היא לשון מנוחה והוא
שהניח כמו שאמר בו"שע שהוא מלשון שנו מני שהרבה ממנו הזעקה או שינח כח עליון להכלן
מרעתו ואמרו כל ימי הארץ לעד כי יש לה קץ קצוב ומה נכבר ר"ש מב"ב שמונה עשר אלף
עולמות וכו׳ לא היה דעת זה החכם בזה המאמר שיש לה זמן קצוב לאי מספר ככל מכל כי מה
שאין לו התחלה אין לו סוף ולפי דעתו הבריאה לא היתה אלא הקוות המים אל מקום אחד ״
והראות היבשה ואמשר שרומו בכאן אל סברא אחרת והוא שיש מן החכמים אומרים שגלגל ב׳
המזלות מתנועע בכל מאה שנה מעלה אחת ולדעת אחרים בכל שבעים שנה וכשיתנועע
הגלגל כל הש"ס מעלות יחזור הישוב מהקוטב הצפוני אל הקוטב הדרומי ומהדרומי אל ה׳

הבטיח ויעתק הים ממקומו למקום היבשה והוא קץ קצוב שיש לו ולזה רומז ההגדה וכן אמ'
כל מה שעתיד הקב"ה לעשות לעתיד לבוא כבר הקדים ועשה מקצתו על ידיהם של צדיקי'
בעולם הזה אני עתיד לעשות את הים יבשה כבר עשה משה ואמרו אילו היינו מאמינים
בדברי חכמי יון וכך דרכו של זה החכם בהרבה מקומות כשרוצה לומר שום דבר שיראה
לבטוח אותו ממני רבני ההמון תולה אותו דבר בי"ש אומרים או אילו היינו מאמינים כמו
שעשה כאן ומבת הק' ענבר סברת חכמי הפילוסופים הוא כשיהיה מתנגד למריחתו או לשקיעתו
ויהיו בקיע עננים בה' ימים כשנולדים באותם העננים נצוצי האש יראה בהם אותן הגוונים
חכמי מלאכי הכוכבים אומרים בהוראת של הכוכבים כי כשיראה הקשת בזמן יובש שיורה
על מטר ובזמן מטר שיורה על יובש וכן עשה בזמן המבול ואין זה מקום להאריך בסבותיהם
ואמרו שהרש שכוס שנשען שהרה מ"מ יש לו סוד וכן והקר האשה ומלך כי לא היה בו
אחר אלא שאמרו כתובה זה סמוך לזה ואמר לזה שמתכ' שלא היה כותבו באות הנשיא
אלא לה שהקר ממנו אמרו שכן כוס נעשה כאילו שהרה מ"מ ונשכר ואמר לשרש ואמר
הכתוב בהשובה לבו שיהיה חכם בעבודת האדמה ושיהיה יודע שום סגולה באדמה שנשען
ובאותו היום שהרה מ"מ כמו שאמרו בתלמוד שר' עקיבא זרע קשואים ואכל מהם באותו יום
ואני ראיתי את הסגולה כתובה ואין זה מקומה ואמרו ושפה אחת לשון אחד והקרוב
שהיה לשון הקדש ושם אדם וכו' ר"ל כי אותה שהוא יודע שהיה הלשון מקודם הבלבול לשון
הקדש ממנו שהם נגזרים אדם מאדמה וחוה מאחד כל חי ומלך כי כיון נתלה הארץ
וכן כלם והלשונות הנגזרות מהם הם לשון הקדש נראה כי היה כונת זה החכם בכאן
לעשות שלום עם רבני ההמון מתוך שאמר כזה הפירוש נגד סברתם שאם לא כן מלאחר שהלשו'
מוסכמות מה יש כן שיהיה לשון הקודש או לשון אחר והראיה שהלשונות מוסכמות כי מי
שהוא חרש מתחלת בריאתו שאינו מדבר לפי שאינו שומע מה שהסכימו האנשים
בהשוואתם על הדברים ולבמה זה הסכימו חז"ל בכל מקום שאמרו חרש שאינו שומע ואינו
מדבר ועוד מה הכרח שהביא מאלה השמות כי בלשונות אחרות יש לאלו השמות שמות
אחרים והם נגזרים מלשונות אחרות כל אחד לפי לשונו וכותב התורה כתב אלה השמות
והנגזרים מהם בלשונו

פרשת לך לך

כנען מי"ר אחד ואמר
אמרו ויעבר שארץ כנען קדושה
אינה כן יש לו סוד והמשכיל

פירוש ר"ל כי מלת אז יורה שלא היה דר שם קודם לכן ושהיה דר שם באותה עת או
שאינו דר שם באותה עת והיה דר שם קודם לכן ומעני׳ זה אומר שאמר שהכנעני
כנען מעיר אחר ואם כן מלת אז יורה שלא היה אז שם קודם לכן ושהיה דר שם באות׳
עת ואם לא הקשה מעיר אחר ויורה לשון שהיה דר שם קודם לכן ולא באותה עת לא
יתכן זה כי כשכתב משה התורה היו דרים שם הכנענים אלא אם נאמר בהכרח כי זה
הפסוק לא כתבו משה אלא שנכתב אחר שגרש יהושע את הכנענים ושנכתב על ידי
יהושע באחר מהמעתיקים שא"ל שכתבו יהושע או על ידי עזרא ואומרו והוא נמע
ממזרח בית אל עד שוב העי ממזרח למחנהו ר"ל שבתחלה היה אהלו ממזרח בית אל
כמו שאמר ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ואחר כך העתיק אהלו עד שהיה בית אל ממערב
אהלו והעי ממזרחו ואומרו ופירוש על דברתי מלכי צדק במאמר הקלות ור׳ ר"ל שחז"ל אמרו
שנטלה ממנו הכהונה ונתנה לאברהם על שהקדים וברך אברהם קודם השם שאמר ברוך
אברם לאל עליון ואחר כך וברוך אל עליון ואמר הוא כי כה עשה ואומרו כי האדם והבהמ׳
שניהם המה נראה לי שהוא טעות סופר והוא ראוי להיות כי האדם והבהמה שניהם המה בלות כי
מלת איש שהוא בעל ובעלה כמו עצם הדבר של כל אחד מהם יוכל לומר איש לקראת רעהו לפי
שהם שוים בעצמותם ואומרו ואילו היו יודעים טעם כל אות וצורתה אז יכירו האמת הולך
אומר כנגד אותה שהיה רחוק בעיניהם להיות לשון בני אדם נרמז כי אם יבינו המלות ועל איזה
צורה יבינו כי הדבר במה שהוא אומר ואומרו כי הנכון כי השם הנכבד והנורא
נקרא כנגדו וזה השם האחר כנגד המעשה כי העולם עומד על שני אלה השמות ור׳ ר"ל כי שם
אדני כנגד מ שורד ושם יו"ד ה"א כבכתבו יורה על הויה ושם שדי המורה על היסוד והוא כנגד
השם המורה על ההויה והעולם עומד על מה שיורו אלה השמות שהם ההויה וההפסד..

פרשת וירא אליו

אומרו ואם זקנתי פירוש אחרי בלותי והמלאך אמר אותה ויש
מפרשים אומרים כי שנה הכתוב מפני השלום והוא אומר כי
ואני זקנתי פירוש אחרי בלותי ולא נאמר כן שנוי ואומרו ואין צריך לתקן סופרים ר"ל שנר׳
מהפסוק שהמקום שלוה שם עודנו עומד והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקב"ה בא אליו ואמ׳
לו מעשה סדום והיה לו לכתוב וה׳ עודנו עומד לפני אברהם אלא תקון סופרים הוא מדברי
שתקנו הזקנים בימי תלמי המלכה ואומ׳ כי אין צורך לתקן הזה כי הוא מעוקר ומאחר

כי קודם היות בואת האנשים אליו ואומרו עשה כלה ואחר כך נראה אליו השם ואמר לו
מעשה סדום ונכנס כינוס פסוק ויפנו משם להודיע עם המאמר ואם כן ואברהם עודנו
עומד לפני ה' איך צריך לבקרו ולשמעו   ואמרו והנכון כמשמע הכתובים ראינו מפרש גם זה
שמות נראה שאמר זה בעבור רוח שאמר על הפסוק וירא ה' כי סר לראות שאמר שנקרא המלאך
בשם רבו כדרך כי שמי בקרבו ויתכן לפי זה כי לא הוזכרו אלו הפירושים הקין מודים כי כל לשון
ה' הנאמר באלה הפסוקים הוא המלאך בשם שולחו כמו שרמזו למעלה בפירוש ואין זקנים שאמר
והמלאך אמר אומר נראה שכתוב וה' אמר אל אברם ובפסוק ויפנו משם האנשים ואברהם
עודנו עומד לפני ה' הוא עומד לפני המלאך השלישי כי לא הלכו לסדום אלא אלו השנים כמו
שאמר הפסוק ויבואו שני המלאכים סדומה   ואמרו ואם לא אדעה כי האמת שהכל ידע כל
חלק על דרך כלל וגם יש דעות חלוקות בין החכמים בענין ידיעת הבורא הנבראים מהם אומר
כי לפי שפרטי עולם ההויה וההפסד משתנים וישתנה המדע כהשתנותם שהבורא ית' אינו
יודע אותם לפי שהוא ית' לא ישתנה שום שנוי ואחרים אומרים כי הוא נר' ידיעות בחקן לומר
שהוא אינו יודע אותם ואמרו שהוא יודע כל פרטי העולם אפילו תנועת זבוב קטן לאיזה
צד שיתנועע ושאין משתנה ידיעתו בהשתנותו ולפי זה הדעת יצא מדעתו חורבה אחרת
כי אם הוא יודע כל הפרטים קודם היותם להיות ידיעתו מחייבת בעצמה ואמתית יתחייב
שידע הסבות המחייבות אותו דבר ואם יודע הסבות והסבות כלן משתלשלות מחויבות
יתחייב שיהיו כל הדברים מוכרחים ויתבטל הבחירה ואם האדם מוכרח במעשיו יתבטל
העונש והשכר ולפי זה אמר החכם שהכל ידע כל חלק על דרך כל כלל שהוא ית' יודע החלק
ומשגיח לכל פרטי המין ומין לתת להם הדברים שהם מחייבים והקונים מצד הכל שהוא מיני
שהם הכרחיים והוא ישנם שום שנוי ולא חלוף וכזה לא יארע שום שנוי בידיעתו אבל לא
על דרך חלק לפי השנוי אשר בהם אבל כשיתרבה החלק בכל מאורעות השכל הפועל
יחזור החלק בלי משגיח כן   ואמרו והבאות חשבו כי אש נפרד יהיה בכל הארץ כמבול
המים וזהו שאמרו ואיש אין בארץ לבוא עלינו נכתב בספר הדבוקים העליונים כי כשנגה
כשנתחברו הכוכבים העליונים במזל המאזנים שח'יבו אש נפרדת על הארץ ורבו נזקים רבים
ואפשר שאמרו זה כתב שחשבו שיהיה כמו המבול ואם לא היה זה כדעתו יש לתמוה ממנו
איך לא זכר שום רמז כמו שנעשה במבול   ואמרו וה' יונה אמר כי לא יתכן לאמר נכון

השחר עלה ור״ל כי הוא סובר כי מלת סיני איננו גדול על לשון עבר ושכח ורבו כמו רבן
שבירושו כמו שרבו הדברי״ם שהוא גדול על לשון עבר   ואומרו והטעם כענין שדחה אבי
מלך בדברים למה צריך השנה ובפסוק אנכי נשבע בכורך ובי״ מאמר גם שאם יצטרך הנביא
לומר דבר שאינו אמת בשלא ידבר בנבואה שלא יזיק   ואומרו כי מלת שבועה עיקרה
שבעה ובפסוק אוהבים שבועה אחר שנה כי שבעה אותו מחוק לא בתלא שאר אוס דבר כגון
בזה הענין והברכה ומקומות אותר כמו שדרשתי כרת על לשון ואין ממנו אוס דבר ואמר
שהביאו בגרסת יחרב ונראה שכוונתו בשבעה שרוצה לשבעה כוכב לכל אחד קיים״ם
ונכת״ם שבאמונתם מתקי״ם העולם או אחר לו שרוצה אלהים על השבעה אחד בן כוכב
שבת ממנו הכח שאומר איש לו כי אומרים   ואומרו ואחר שהכתוב אמר בתחלה והאלהים נסה
את אברהם ור״ל הוא אומר שהנאמנים הודרכו לאותם הקדושים ממנו הטעם שהביא הוא באותו
ואמר שאין צריך שמאחר שאמר הכתוב בתחלה נסה את אברהם שנראה שלא היה דעת הבורא
למה שחוט אותו בפועל אלא כדי לנסותו וכן אומרו חול אשר לא צויתי זה משנע מלך מואב ולא
דברתי זו כמו של יפתח ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם שנראה ממנו המאמר שלא עלה
על לב הבורא שישחוט אותו אלא שצוהו כדי לנסותו   ואומרו וטעם עתה ידעתי כמו אם
לא ארעה ובמקומות אחר אותו סוף   ואומרו וטעם בהר ה׳ יראה הוא מה שאמר באלה
הדברים על פסוק הנה נשבעו ערש״ו כרול כי כשנעקד יצחק לא היה קרוי אותו הר הר ה׳״

פרשת ח״י שרה

ואומרו והנה הדבר כמו שני יעקב ר״ל שבלשון הקדו״ם
היה על המועט ובשני יעקב הקדו״ם המועט על הרב
ואומרו כי מבן רחוי לצחק ר״ל שהיה לנשאת רבקה לפי שהיא אשה ואמת ראוי לצחק והוא לאחר
ואומרו צריך להוסיף בית תאמר ר״ל שאם יהיה הדרש אמת היה לו לכתוב בכל   ואומרו
וטעם אלהי השמים ואלהי הארץ במקום הזה כי כבר אמרנו לתולות בארץ מן השמים והוא מור
ר״ל מחשב שזכר בזה הפסוק אלהי השמים ואלהי הארץ וזכר בפסוק האחר אלהי השמים ולא
אמר אלהי הארץ הוא לפי שכבר אמרנו לתולות בארץ מן השמים הוא לפי שהזכיר הכח הנותן
והכח המקבל ואת שמשביע אותו במנהג אותם שאמר שאח״כ המערכה שיקח מבנות

הכנעני שלא יקח אותה לפי שהדבק במ״ס יכול להוציא עצמו מן המערכה׳
ואמרו ושמר לא השב בעבור אברהם שהוא העקר ר״ל כי מולד השבה איננה
כמולד אלא על מי שישב שם פעם אחרת והלך משם וישוב לה ויצחק עדין לא הלך
מאותה הארץ אלא מפני שישב שם אברהם והיה בו בכח יצחק חשב אותו הפסוק כאלו
הוא ישב שם ואמרו ודרך יהונתן אחלה ר״ל כי היה נחוש מנחש כי הוא אומר אם כה
יאמרו עלו עלינו ועלינו כי נתנם ה׳ בידינו וזה לנו האות׳׳ פרשת תולדות יצחק
ואמרו אל ירדוגו ובקנה על דרש כי יש לו סוד הדרש הזאת

שאמרנו ברכת הרשע אל תהי קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה באמרו הנה
הוא לך כסות עינים ונתקיים בזרעה שנתכהו זה כהו עיניו של יצחק ואמר שיש לו סוד כלומר
שלא היה מפני הקללה כמו שאמר הדרש אלא הוא בן זקן וזקנה והיה טבעם חלש ולבני זה
נחלשו כי יצחק הכתוב וכהו עיניו או מפני סבות אחרות כמו שארע בכל יום להרבה אנשים׳׳

פרשת ויצא יעקב אלה המתרשים לא ראו נבואת זכריה ועמוס וירמיה
והטעם דרך משל כי מפני שהנבואה איננה אלא
בהכנת כח המדמה ראו הנביאים הדברים במשלים וחדות וכן עשה יעקב היה משל
שתהיה השגחה כמו שלמד שיעלה בה המנח לטובת הטה ורוב ויתרבו בכחות שלונות ואחר
כך יורדים להראות גבורתם בארץ ואמרו אם יש ה׳ בעבור שמצאנו מקומות יראו
שם נסים ולא אוכל לפרש ר״ל כי לפי סברת חכמי הכוכבים לכל מקום ומקום כוכב מיוחד
שולט עליו והמקום אשר שולט עליו המקום הכוכב אשר לו הממשלה על הנבואה ועל
החזון הוא מוכן להראות שם אלה המראות וכמו שאומר הוא על מקום מכון לשבתך כי
מקומות הארץ מתוקנים כנגד הכוכב העומד על ראשם וחכמי המזלות כמו זה
ואמרו ואנכי לא ידעתי כי בתחלה קרה ממשות הוא לכל חכמי הדעת שיש דברים שאינם
מועלים כי תמה אבותיהם הידועים אלא כמו הכסדים אלא שאבותם הכך ההמולה ואין צורך
להאריך בזה ואמרו נדבים ובמהו ואמרו כי זה כלא וכן המשנה אפילו הישב שנראה
בכלם המלאכים ר״ל שהמלאכים כן כמשכבלת אל דברים יפים או בנערים או שמחשבת בהן

שנר

בנות ההריון שהלמד יקרה בשום צד שאותו דבר וכן הטבע חכמי הרפואה וזה לפי שהרמב"ם
הנזכר יקנה כל הדברים הרוחניים שהרעיון אחר מהמעולה שבהם וכמו שאחז"ל שאל
מלך הערבים את ר' עקיבא אני ואשתי כושיים וילדה בן לבן הורגה אני שזנתה תחתי אמר
לו צורות ביתך שחורות או לבנות אמר לו לבנות אמר לו כשהיית משמש עמה עיניה בלבנון כ'
בצורה וילדה כיוצא בו שנראה שרעיון של ר' עקיבא היה כמו שאמרנו זה החכם שהיה אומר
בנשים ואמרו והרמב"ם הכ' על צורת אחרת והיא נעשית לקבל כח עליונים ולא אוכל
לפרש בחכמות התמונות ונתנים דרכים ויסודות כי כלל הענין ממרכבות ידועות ובשעות ידועות
צורות ידועות שמוריד כחות עליונים על המעשה אותם על שירצה עשירות וילך בהם

פרשת וישלח יעקב

אמרו ודעת המלאך שנראה ליעקב שהוא נביא כרמב"ם ז"ל
במראית כי שמו כך רבין שנראה ממשם כי הכתוב אינו חולק
לקרוא זה במקום זה בעבור הערך השכלי אשר ביניהם כמו שאבאר במקומו בע"ה וזה
המעשה היה במראה הנבואה ונראה לו אותו המלאך כאיש שאבק עמו וכל המעשה עד שאמר
ויקרא שם המקום פניאל ובא המלאך בזאת המראה בעבור לחזק את לבו שלא יירא מאחיו כי הנה
המלאך לא יכול לו אף כי בן אדם ויש להקשות אם היה במראה איך נשאר יעקב צולע על ירכו
בהקיץ כמו שאמר הפסוק ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו ואפשר לומר
כי גם זה הפסוק היה במראה וכי ותקע כף ירך יעקב היה במראה אבל העברתו את פנואל היה
בהקיץ כי כבר נסתלקה המראה כמו שנראה מהפסוקים ויתכן לומר כי כל כך נתדבקה באותה
המראה שנעשה בגופו רושם שנשאר צולע בהקיץ וזה לפי שהדברים הנזכרים הם מושפעים אל
הכחות הרוחניים וכשהרגיש במראה שתקע כף ירכו נשאר צולע אחר כך כמו שנראה הרבה
פעמים כי כשאדם יחלום ורואה בחלומו שמכין אותו באבן או בשום דבר אחר כ"ש
גדולה כשיקיץ משנתו יכאב לו אותו המקום ואם ראינו זה בחלומות אף כי במראות של
נבואה כי כל כך רושם עושה בו הרעיון שיחשוב אחר המראה שמה שראה שהיה בהקיץ
ובא אותו דבר למעשה כמו שאירע לאברהם כי כל כך נתאמת לו מה שראה בנבואה
שהשכים בבקר לשחוט את בנו וכזה הענין יש ראיות גדולות מספרי הטבע והרפואה ואין צריך
להאריך ואמרו ישאלו השואלים מה טעם ויזרח לו השמש הוא מובא במקום הזה ואת
השאלה כדי שיהיה לו ענין לדבר בחלומות המקומות כזריחת השמש כמ"ש בעולם באורך

שהוא המרחק שהוא בין חצי יום שום עיר ובין חצי עיר אחרת ובמרוחק שהוא מרחק
נכחות ראש יושבי המעלות חצי היום ואומרו והאות שהשם אות לאברהם והיה
התנ"ים ובהמולה הוא חסר הדבר המשך והנה הבהמות יוכיחו ר"ל כי זה הדבר הנכרת במילה
שהוא דבר מיותר ובכרות אותו אינו חסרון בבנין האדם והנה הבהמות יוכיחו שאין להן זה
היתרון ואת אינה ראיה כי לכל מין ומין שם לו הבורא האברים המוצרכים לצרכו
בכל הקונים והטבע אינו עושה שום דבר לבטלה ואפשר לומר שרמז כאן טעם המילה
וכי הוא להמעיט כח המשגל ולפי זה אמר כי הדבר המשך ר"ל כי קודם שנמול היה חסר ונרפע
ובשמול והחליש כח המשגל היה התנ"ים והנה הבהמות יוכיחו כי מהם שאיבריהם גדול
בגן וחוק ואשר באדם יש להם בלוה ובח גדול במשגל והם חסרים מהמדות הטובות וב'
והתרבות וכמו שאחזו אברהם עד שלא נמול ולא הוליד היה חסר והוא מה שאמ'
מעולה כאמור והיה התנ"ים כאומרו וברוך השם אשר לו נרבנו מעלות שהקדים וצוה
אברהם להמול קודם שהרה שרה להיות זרעו קדוש כי אחר שהחליש האבר אין לחוש
שהיה משמש עם אשתו מחמת תאוה ואומרו ביום השמיני הוא מעולה קשב בעבור
שהוא חצי המרובע לפי שאין הלבנה אז אלא בתכלית מחלקה באיכות אחת המולאם הקהיל
החולה בתכלית שלה שהוא אש' והוא חם ויבש כשתהיה כשור שהוא חצי המרובע שהוא קר
ויבש לא נחלקה אלא באחר מהאיכויות שהוא הקרירות ולפיכך יהיה החולי בו בתכלית הקושי
לפי שנלחמים בו הטבע והחולי מי ינצח ובעבור זה נראה במכות
וכתבו בו הרופאים כי בשעה שעושה המילה יהיה הכאב וכמו שאמר בפרשת אשה כי תזריע
ואומרו הסירו את אלהי הנכר והמרושו הרמזנו בפרשת וילך ואמר על פסוק וקם העם הזה
וזנה אחרי אלהי נכר הארץ ידענו כי השם אחד והשני יבוא מהמתקבלים והשם לא ישנה מ
מעשיו ומעבודת האלהים לשמור כח הקבול כפי המקום על כן כתיב את משיח אלהי הארץ על כן
אמר יעקב אל ביתו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם ובמקומו אמר אותן בע"ז ואומרו
יפה ירושו לנו קדמונינו ומה קלון ערום ר"ל שירשו ונשפם את כבדה מלבש אבן שבלבל
יצוני אבינו ואומרו והאותות שבירוש לפני מלך מלך על ישראל ר"ל כי לפי שנראה מן הפסוק כי כל
אלה המלכים שמלכו לפני מלך ישראל לא היה יודע אותם משה כי אחר שנים רבות שמת משה
מלך בישראל לפי זה פירש שנכתבה בנבואה כלומר שידע בנבואה המלכים שמלכו באדום

לפני מלך מלך בישראל וכתב אותם וזה היצחקי שנכתבה ברש"י יהושע וזה שהיה ראוי לצחוק
עליו על שאמר כי הדר הוא הדר האחרון ונכתבה זאת הפרשה כמו יהושע כי מה שבני
אדום לפני כתבו כימיו וזאת הפרשה כי אם נכתבה אחר שמת משה לא נכתבה אלא כמו עוד
כמו הפסוקים האחרים שכתב עזרא כשכתב התורה בשעלה מגלות בבל ואם לא לפני מלוך
ויהי כי מלך מלך שאמר לו שב לפני מלך מלך על משה כך היה הוא אומר כמו הפרשה
כמו שאומר בפסוקים אחרים"

פרשת וישב יעקב

אמרו ועדותם דבר אלו שעל שאמר קחו לו מגן והיה
כמגן המגן והי' עליו יד ה' ואמרו כי הבא מצאה עמו לשאת דרוד הוא יורד מפני שהקוטב
הצפוני הוא נראה ביישוב והקוטב הדרומי נמוך ובמעבר זה נברר שם המנים ואמרו בא
אל אשת אחיך ויבם אותה במדרש כי ישבו אחים שם אבאר אותו במקומו ואמרו וכל
החלומות הולכים אחר הפה דברי יחיד ענין החלומות ופתרונם היא חכמה כמו שנראה
בספרים שחברו החכמים בה ואינו נודע שיועיל או שיזיק הפותר לפי שהחלום יש כמה
שאומר לו הפותר דמיונו ויתעב הנאך כמה כח הדמיון"

פרשת ויהי מקץ

ואמרו על שם אלה הפרושים כי הוא כמו אחים יודעים
הוא אחיו בן אמו הוא דרך צחות ור"ל שמספק כי אחים יכירו על אחד משני הפרושים
שהוא משרתו ומעניין ואמרו כי כבה שם העולם ואל יקשה בעיניך דרש כסא שלמה
כלומר כי לפי הדרש נבה שם האור מלמעלה נבה כנפים והדרש הוא כי כששב פרעה על
כסא שלמה באו האריות והכישוהו ועל פי רא שמו נבה והוא דוחה הדרש"

פרשת ויגש אליו

ואמרו ולמה לא הביא המעביר החמשה דברים וכו' ר"ל כי המוכר
החמשה מלות שהם בקריה שאין לפי הכרע אלא מי יחזור למה
לא הביא מלת ועזב עמהן שאין בו הכרע אם יחזור מלת ועזב אל אביו או אל הנער כמו
שזכר עמהם ויש לחלוק שאלה הנאה כבודו שיש מחלוקת שאם אל הקונה או אל המוכר ונראה
שהטעם שלא זכרו המעביר עמהם לפי שאותם החמשה דברים אין לברר מהם שום דבר
והוא צריך מוכרח לבאר אל מי יחזור כמו שאמרו במסכת יומא ובפסוק ועזב את אביו
ומת לא היה לומר מתוכו דבר כי יחזור אל אביו או אל הנער"

פרשת ויחי יעקב

אמרו פתו בעבור שרחוק כתבים לפי זה הוא המשך כי הוא

מלשון חמדן ובמאמ' לפי פירוש הגאון שאומר שהוא מעורב אנשים רקים ופוחזים אין
מוחזין הכוך כלומר אין צריך להפוך אותו כי הוא כמו מחו" **פרשת ואלה שמות**
ואמרו ומעלה נורא איננה מכוון כפעל כמו נולד נשבר

ונורא והמשכיל יבין כלומ' שבא להן הלידה והידיעה על יד מולד ומודיע והבורא ית'
איננו נורא ע"י אחר אבל נקרא הוא נורא מצד המקבלים ואמרו ולא דבר נכונה
האומר כי קבלת התורה הנודעת בשדה אחרת קבלה רק באותו שדה עצמו לא קבלה
כי עיקר אסור הערוה איננו להיות ישראל קדושים ר"ל כי מי שאומר שמתנה שלא קבלה כ"
הודע באותו שדה עצמו אסור הערוה לא דבר נכונה כי לא היה טעמו אלא להיות ישראל
קדושים כמו שמבואר במקומו ואמרו והיודע עת הדין יכול לדעת עת הלידה
והיודע עת הלידה יכול לדעת עת הדין כתלמיום וחנוך ושאר החכמים בדברי
בתולדות אמרו שיש לאדם שני הבחינות האחת עת רדת הטפה ברחם והאחרת עת
הלידה וכל אחת מהן מורה על עניינה במשפטי התולדות ומפני שהחכמים אינם
יודעים עת נפילת הטפה על כן הוציאו אלה המאזנים לדעת אותו ואין צריך יותר
פירוש מזה שאומר הוא לפני שיודע שום דבר מהכתוב

ואמרו ואיננו כן עשה שתים ומ' ר"ל כי ר' ישועה היה מפרש ומכי מנה שאמ' כמה
והקשו לפירושו שלפי שכל הוא מעורב שועל ולפי דעת ר' ישועה עד היה נוכר ואמ'
שאיננו כן עושה שתים כי שהוא מעורב חמור אעפ"י שכבר נעשה שאיננו כי השמש
עושים פרי"ר ואמרו וירא ה' כי סר לראות דבר משה ונקרא המלאך בשם
הנכבד כדרך כי שמי בקרבו שאומר שיקרא השולח בשם שולחו והוא הוא אומ' בפסוק
ויאמר ה' ראה ראיתי וכמו שבארתי בפסוק ויהנו משה האנשים ואמרו ויסתר
משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים כדרך כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ושער העין כי
כשער השומעים ומ' ר"ל כי הבורא ית' ומלאכיו הקדושים לא ישיגם שום ראות עין לפי
שהעין איננה רואה אלא המקרים והבורא ומלאכיו לא ישיגם שום מקרה אלא שהפסוק
ויסתר משה פניו שהיה במראה כמו הפסוק האחר שאמ' כי ראיתי אלהים פנים אל פני
שהיה במראה הנבואה ולא במראה העין ומה שהמשיל המראה לראית העין לפי
שראית העין הוא החוש המעולה והיותר רוחני ואמרו עוד כי מעלת המלאך

נפלאה ואין יכולת במשה לעשות אלה השמות עד כן מעלה ואמר ר"ל כי משה לא היה יכול
לעשות אלה השמות ז"ל להשיג הדברים הרוחניים אלא כי ירדה המלאך אליו ובהשפעת השכל
הפועל עליו וזה רמז שרמזו חז"ל שירד למשה מעשרה שהוא רמז לשכל הפועל המושפע
השכל עלינו שהוא העשירי ואמרו כי בשם אל שדי לא יעשו אותות רק בשם הנכבד
והנורא כבר בארנו בפסוק אל שדי כי הוא באור והוא נגזר משודד שהוא השכל הפועל
ההפסד אם כן בזה השם לא יעשו אותות לפי שאין בו כח לפעול אלא בשם הנכבד שהוא פועל
בלי ומהווה ההויות ויעשו בו אותות כשידבק הנביא בזה שורה זה השם דבוק אליו בלי
הפסק לפי שכבר הדברים הטבעיים מתנהגים על פי הדברים הרוחניים וכשיחזור הנביא
בדבוק אלהי שלא יש לו יכולת לחדש בעולם אותות ודברים שהם חוץ ממנהג הטבעי
ואמרתי ויאמר עוד שם אחר והוא מטעם הראשון רק האחד על לשון המדבר וזה על לשון
יחיד שאינו מדבר ומעידה יה ר"ל כי בתחלה אמר אהיה אשר אהיה והוא על לשון מדבר בעדו
והאחר אמר ויאמר והאחר ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ה' אלהי אבותיכם
הוא לשון יחיד שאינו מדבר ומעידה יה כי הוא עקר השם ואלה השלשה שמות הם שמות העצם
ר"ל שם אהיה וי"י ויה ושלשתם מעידה אחת בעבור כי מלת אהיה ידועה בלשון הוצרך להחליף היו"ד
בוו בשם הנכבד ושם י"י מעידה יה והוא כמו יה יה שבו המעלה כי היו"ד והוו מתחלפים כמו
שאמר בפסוק עזי וזמרת יה והוא שם העצם אמנם שמעם הוא שם באר כמו שאומר בפסוק
שהשם שבו עד נעומד לבדו ובו הכל עומד ותעם זה השם באר כמו ויזכור ימי עולם משה עמו ז'
שהוא שם עצם שלפעמים נמצא כדרך באר ובטעם שמשה אותו מן המים כמו שאמרו אות
העולם תמיד ואמרו ועתה אמר שמה טעם שם עצם ומה טעם אלה האותות וקצת סוד
השם ר"ל לפי שהשם הוא בן יה איננו מורה אם דבר בכתבו הוצרך לומר מנין אלה התיבות למה
טעם למה נכתבו באותו וחכמי מעשה הכוכבים הביאו בחשבון יה הרבה מעלות ומעלות שאין
צריך שאזכיר בכאן ולא לפרש ענינם כי הוא עקר גדול וסוד גדול כמו שאמר בפסוק עזי
וזמרת יה שאמר ומלת יה ידועה ובעבור אות הבנין נפתח היו"ד והיו"ד הנעלמי מיודהו כי
יש לו סוד מדרך המספר ו' ואמרו אם תכתוב הגשמה אותיות הא עד הט בעגול
כצורת הדרה ותכפול הט עם הט יעלה פ"א שהוא מספר החית והאלף ובשתכפה אותו עם הו"ח
יעלו ע"ב שהוא מספר הזין עם הבית וכשתכפול אותו עם הזין יעלה ס"ג שהוא מספר [illegible]

וכשתכפול אותו עם הו׳ יעלו ל״ו שהוא מספר הה״א עם הד׳ ואלה המשרות הם לבד יוצאין
המינין ולבד שתשאר האחרים הקוד והכפל ה״ט עם הה״א יעלו מ״ה יתקבצו המשרות של
שתשאל ד׳ והאחרים יתמידו ויעלה מ״ה שהוא מספר הד׳ עם הה׳ וכשתכפול ה״ט עם הד׳ יעלו
ל״ו שהוא מספר הג׳ עם הו׳ וכן כלם ואומרו ואלה ארבעה הם נכבדים ר״ל ארבע
אותיות אהו״י כי כל מרובע שלם אחד ככה בשרשו כי מרובע הא׳ א׳ ומרובע הא׳ מאה
ועשרים ואחד וככה היו״ד שהיא דומה לאחד כי מרובעו עשרה פעמים יעלו מאה שהוא
כמו העשרה וככה מרובע הה״א שהא ומרובע הו״ו ל״ו ואומרו והוא עושה במאה אחת
מה שיעשה כל מספר בשתי מאות ר״ל כי כשתכפול ו׳ שתי פעמים עולה י״ב שהיא לה מאה
אחת וכשתכפול הב׳ יעלה ד׳ כמו שעולה הא׳ והג׳ שהם בשתי מאות הב׳ ואומרו
ובחברך מרובע אל מרובע כפלו ככה יהיה מעוקב חמשה ר״ל שמרובע הה׳ הוא כ״ה
ומרובע כפלו הה׳ שהוא עשרה שהוא מאה יעלה הכל קכ״ה והוא חשבון מעוקב הה׳ כי ה׳
פעמים כ״ה שהוא מעוקב יעלה קכ״ה כמו שעולה מרובע ומרובע כפלו וכל מספר
לבדו הא׳ כמו ב׳ וג׳ וד׳ יהיה ערך המעוקב אל השני מרובעים בערך החשבון אליו ולמעלה
מה׳ הדבר הפך המשל בזה מרובע ב׳ הוא ד׳ ומרובע כפלו הוא י״ו יעלה הכל עשרים
והמעוקב שהוא הד׳ שתי פעמים עולה אל ח׳ והוא ערכו מהשונה אל העשרים הוא ב׳
חמשיות כמו הב׳ מהה׳ וכן הג׳ והד׳ ולמעלה מה׳ הדבר הפוך שעולה יותר המרובע
המעוקב מהמרובע ומרובע כפלו באותו ערך אליו המשל מרובע הו״ו הוא ל״ו ומרובע
כפלו שהוא י״ב פעמים י״ב עולה הכל ק״פ ומעוקבו עולה רי״ו כי ל״ו ו׳ פעמים שהוא
המעוקב עולה רי״ו ועולה המעוקב על שני המרובעים השתית יותר כי כשתחסר מאה
ושמונים שעולה מרובע הששה ומרובע כפלו מאתים ושש עשרה שעולה המעוקב
יותירו ל״ו נמצא שעולה השתית יותר כמו היתרון שיש לששה על החמשה לפי שו׳ פעמים
ל״ו שהוא המעוקב יעלה הכל רי״ו תגרע מהם חמשה ששיות שהם ק״פ נשארו ל״ו שהוא
השתית וכן כלם וחשבון ששה נמשך שוה כחלקיו כי חציו ושלישיתו שהם חלקיו זה המספר
עולים כמוהו כי ג׳ וב׳ וא׳ עולים ששה ואומרו וכשתחבר מרובע הא׳ אל מרובע
ראש הנכבדים יהיה המחובר הוא הדומה ר״ל כי מרובע הא׳ א׳ שאינו מוסיף שום דבר

עגל עגלו והמרובע ראש המרובע שהוא נ' מעלות יעלה ט' חסר מעט והמרובע הא' שהוא
מ' יעלה הכל עשרה שהוא דומה לו   ואמרו ואם הקוים אלכסון עגול שהוא כמקדרון
ר"ל שאם הקוים עגול שהקו העקום אשר בעגולו עולה עשרה טפחים בתוכו שוה השוק"י על
זאת הצורה יהיה עשרה טפחים בזוית המשולש כמו שהוא בעגולו וככה המרובע ב' וכמה
המרובע הארוך בעגולו ולפי זה המספר יהיה ערך המשולש אל הקו כערכו אל עשרה
ר"ל שאם העגול כחות המעשרה יהיה ערך המספר שלשה צלעות המשולש אל הקו המוקף
בערך קוטר העגול אשר הוא כחות המעשרה אל עשרה כי מה שיחסר הקו המוקף מעשרה
כן יחסרו צלעות המשולש מהקף העגול באותו ערך ואם העגול יותר מעשרה יהיה ערך
צלעות המשולש אל הקו המוקף בערך המספר מקוטר העגול אשר הוא יותר מעשרה אל
עשרה וכל אלו הענינים יתבארו במופת בחכמת ההנדסה   ואמרו והנה לה ארבע
המקדרים הם היקרים והמספרים שנים ועשרים ר"ל כי הארבעה אותיות שהם אהו"י
הם עולים שנים ועשרים   ואמרו וראוי להיות האות הראשון נגד החמשי נגד השש"י נגד
העשירי שהם אותיות אהו"י קלים במבטא ונכבדים בטעם מכל הסגולות הנכבדות שיש
באלו האותיות היותר קלות במבטא הוא הטוב שבכולם והיותר מוליך כמו כח העליון ג'
כמו שאמר הפסוק אחר כך ואומר הוא על פסוק ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר
אותו והכן אותו   ואמרו ועתה אזכיר הטעם דע כי שלשה עולמות הם וכן ר"ל אזכיר
הטעם שאמר למעלה כי בשם הנכבד יעשו אותות והביא קצור אלו השלשה עולמות להבין
איך יעשה הנביא אותות כשידבק במה שירד זה השם כמו שאמר כשידבק בעולם העליון
והנה כזה השם יתחדשו בעולם אותות וזהו מה שזכרנו למעלה כאמרי כי בשם אל שדי
לא יעשו אותות כי אם בשם הנכבד   ומה שאמר והעולם האמצעי על המעלות רבות והנה
החמשה כוכבים המשרתים ושבכתם המערכת יש להם שנויים רבים כל מה שאומר כזה העליון
הוא מבואר למי שלמד שום דבר בחכמת התכונה ומי שלא למדה לא יועיל לו שום פירוש
אלא שילמוד אותה   ומה שאמר ונשמת האדם מתנים ומקבלת כח העליון כנגד המערכת
המשרתים ר"ל כי חכמי המשפטי הכוכבים אומרים כי המערכת מכין המקבל שיקבל כח
עליון כמו שאומרים שאם כוכב חמה במולד האדם ככה יהיה הילוד חכם ושיקרא הסודות

אשר במצרים ושיהיה חכם בחכמת הכוכבים ומעשים רבים   ואמרו וחכם גדול
היה והנה וישאלו איש לרעהו ר"ל שמאחר שאמר הפסוק על משה ועל יתרו איש לרעהו
במעלה אחת ונב' שהשתחוה למשה נראה שחכם גדול ב"ה   ובאמרו ובעבור שראה
אדם וכו' רמז שאמר שאם החכם הנפש השכלית בגוף המורכב ונשארת בגוף אחר
המות ורמז בכח שקבל מכח עליון אמר שבשינוי גם כן השארות אחרת על דרך כלל
בשארם ונולד כמו שנשארת צורתו המינית   ואמר ובעבור שראה אדם וכו' כלומר
אחר שהולידו כן קבלו אדם וחוה כח ומעמד על דרך כלל כלומר שנשארה צורתם המינית
ואדם נכרתים ונפטרות על דרך כלל ורמז זה אמרה חוה קניתי איש כמו שאמ' במדר' בראש'
כי הנה נמצא בארץ כמין שהוא למעלה בעצמים כמו שבארתי במקומו ולזה אמרות הצורה
המינית היו עושים עיקר גדול במעלות הקדמות ולפי זה אמרו כי בשיזכור הבן אחר
אבין אחרי רמזו שאמרה הרים כפרת ושכבו כלומר הרי צורתי שהשאיר בעולם הזה כופר
בייתן שהשכבה   ואומרו רמז שמתו כלם בנער אין לו חלק לעולם הבא כלומר שאין
חלק לצורתו המינית לעולם הבא אחרי וכן המצא בדברי חז"ל בהרבה מקומות שרצו
לומר בעולם הבא בשביל העולם שעתיד להיות   בעולם הזה כמו שאמרו קדוש' ה"ין
אמר הקב"ה בעולם הזה נקראתם קדושים ובעולם הבא שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר
בירושלם קדוש יאמר לו וזהו טעם אחר משקרי היבום שיבא אל אחיו ורמז קריבות
צורתו המינית ויקרא הבן על שמו ולא ימחה צורתו ושמו מכל וכל   ואמרו ואמר איך
יתכן זה כלומר איך יתכן זה לומר שמטה יבש יהיה נחש שלא יוכל לשנות נחש או שום בעל חי
אחר בלי התולדות צריך שיתחלה ויתעפש ואחר כך כמו הכתוב החומר צורת בעל חי
והוצרכו לומר להסיר הספקות ר"ל כי מה שאמר השליכהו ארצה היה לצורך שיקבל
לתחלה תרן הארץ ויסיר רחמנו היובש ואמר כי כל דבריהם רוח כי הוא דרך מופת ואינו
כדרך התולדות ואין צורך במה שאמרו להסיר הספקות כי בהשליכו ארצה לא יתחלה כלל
ואמרו ואין זה דומה לדבר בלעם גם דבר יעקב אבינו איננו כן כי כשבא המלאך
לבלעם לשטן לו הוא לפי שהלך ברצונו. ולאור את העם נגד רצון הבורא כמו שאמר הכתוב
ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו גם דבר יעקב אבינו

כי כאומר הפסוק ויאבק איש עמו ונשאר צולע על ירכו לא היה יעקב באותו עת הולך
בשלימות השם ואמרו וקנא לרגלו לפי דעתי רגלו משה כדרך וראה את הדם על
המשקוף ר"ל כי ניתן שהוא שבא חוש על משה ויבקש המיתו ומלה צפורה את בנה וקנא
לרגלו משה בדם שהוצאה מהמילה כדרך וראה את הדם על המשקוף ופסח ה' על הבית
וכן עשתה צפורה למשה בדם המילה ואמרו ודע כי החוש הקשות מתחברות לג'
מקום אחד למעלה מהמצח וכו' ר"ל כי חכמי הפילוסופים אומרים שיש במוקדם המוח
חוש אחר משותף לכל החושים ויקרא חוש המשותף ולפי זה כתב בפסוק זה וכל העם
רואים את הקולות שהיה לנו לכתוב שומעים אלא מלמד שנהיה בחוש אחד שהוא המשותף
אומר רואים "

פרשת וידבר אלהים

אומרו ואין צורך להקדים זה
כי ידענו כי השם הנכבד הוא אל שדי וכו' עד
אומרו מעט שם עצם ומעט שם תאר כאשר פירשתי כל אלה הפירושים הם ממני שאומר
הפסוק ושמי ה' לא נודעתי להם ואנחנו רואים שאמר לאברהם אני ה' אשר הוצאתיך מאור
כשדים וגם ביעקב אני ה' אלהי אברהם אביך ואומר כי אין צורך להקדים זה כי אל שדי הוא
השם הנכבד ואין הפרש ביניהם רק שהשם שדי הוא תאר והשם הנכבד פעמים עצם ופעמים
תאר כמו שפירשתי בפרשת ואלה שמות והאבות ידעו שם ה' שהוא עצם רק זה השם שהוא
תאר לא ידעו ר"ל שלא שלא היתה השגתם כל כך היו מתאמצים שהדבק בשם שמתחדש לנו
לא היה במערכתו וזהו תאר שם שדי כלומר שהוא תקיף ומעלה המערכה והוא כמו שאומר
אותה אלהים שהמערכה לא בשחת אבל לא היה כל כך ההדבקותם שידעו לנהוג כמו שיוכל
תאר שם ה' ככתבו ולפיכך לא ידעו לחדש אותות ומופתים כמשה ואמרו וקרוב מזה
הטעם אין מזל לישראל ר"ל שקרוב מהטעם שאמר שהדבק בשם שהוא יסבב סבות להנצל
מהרעה שיש כנגדו כפי המערכה ונעשה כאילו איננו תחת המערכה ולפי שיש לישראל חקים
ומצות טובים שיכול הכוון בהם להדבק בשם אמר אין מזל לישראל כלומר אינם תחת
המערכה ואמרו על כן אמר יעקב המלאך הגואל אותי מכל רע שהיה מוכן לבוא עליו כפי
המערכה וזה סוד כל התורה כי החקים הכתובים בה והקרבנות הנעשים בזמנים ידועים
להשפיע כח עליון ולדבקה בשם להציל אותם מהרעות הראויות לבוא עליהם כפי המערכת
ואמרו על כן יכול משה לשנות תולדת העולם השפל ולחדש אותות ומופתים ר"ל שיש לו יכולת

למעשות שאינו כתולדת הטבע כי הטבע אפשר שיעשה מהמטה נחש או צורת כלי חי אחר
בזמנים ארוכים ובשנויים רבים וכדומה לזה הם המופתים האחרים ומשה עשה אותם בלי
שעה בלי אריכות אותם הזמנים ויכול לעשות שנוי במנהג הטבעי וזהו כאפשרות שיעשה
אותו הנביא אבל לדעת הפילוסופים   ואומרו וטעם המוציא אתכם כי היתה במחשבת
ר"ל כי מחשבת שכלי וצרך שחייבו התחלת זאת האומה חייבו שיהיו בגלות ארבע מאות שנה וזהו
המוציא ר"ל שיש לו כח להוציא מתחת המערכה ולהוציאם מגלות מצרים ומה שאמר על הפסוק
ומה שאמר על הפסוק ומשלם בני ישראל וטעם ויהיתקן להודיע כי בעבור עקבי אלהי לא ל'
יצאו עד שהגיע הקץ שגזר עליהם איננו הסך כי מה שאמר על הפסוק המוציא רוצה בו שיש
לו יכולת להוציאם מתחת המערכה אע"פ שלא הוציא אותם עד שנשלם הזמן מפני שלא היו
רוצים בשלחותם כמו שאמרו ירא ה' עליכם וישפט וכו'   ואומרו והזכיר אחות נחשון ל'
בעבור סוד הכהונה ר"ל שטעם שהיו בני אהרן ראוים לכהונה ולא בני משה מפני שאשתו של
אהרן היתה אחות נחשון שהוא נשיא ובני אהרן היו הגונים כמו שאחז"ל שרוב הבנים דומים
לאחי האם ולא היתה כן צפורה שהיא מדינית   ואומרו והקשה כי השם נטע ה'
חכמה ונטע שכל בלבו לקבל כח עליון להוסיף על טובתו ולחסר מרעתו ר"ל כי מלת
ואני אקשה איננו ר"ל שיקשה את לבו בכל תוקף שאם כן היינו יכולין לומר אם השם הקשה
את לבו מה פשעו ואמר כי מה שהקשה השם את לבו הוא נטיעת החכמה והשכל אשר
שם בלבו בתחלת בריאתו כשאר ההכנה והיכולת ששם בנפשו לבחור בטוב ולמאוס
ברע להוסיף על רעתו לשיבואו עליו המכות וזהו שאמר ואני אקשה שהנחתי בלבו כ'
הבחירה והוא בוחר ברע   ואומרו על כן בקנה מצרין מבלי יותר ש' הושע כי היא בארץ
ה"שוב רחב מעלות וכו' ולמה זה היא בארץ טוב   ואומרו ידוע כי לא ירד גשם היה מטר
וברד על מצרים ואין צורך להזכיר למה זה חכמי המלמדים הזכירו שני טעמים הא'
שהיה אותה הארץ בזמן קרוב מכוסה מהים ועשה בה המעשה המעלות עד שיבש אותה
ונשארה בלי שום לחות שיעלה ממנה אד ויעשה עננים שיהיה מטר מהם והאחרת
שהיא בלי הרים וגבעות והיא בקעה כלה ואי אפשר שיתקבצו אדים בשיעור מהם מטר
עננים כי כמו שעולה האד כן ישוב אותו הרוח

פרשת בא אל פרעה

ואומרו אמר ר' משה הכהן כי טעם כלה ירד על ארץ מצרים

במרבה שארבה עם מטה ואין זה נכון כבר כתבתי לך שמנהג זה החכם לומר הדבר
שראוי להסביר אותו בשם אחר וטעם ר' משה שעם ארבה במטה והוא כענין נחש נחשת
כמו שאמר ואפשר שזה רמז ר' עקיבא במכת הצפרדעים שאמר צפרדע אחת היתה
ושרקה להן ובאו ואמרו והנה כי אם אוקינוס יבוא חשך וגו' שלא יוכל האדם להבין
אם יום ואם לילה אפשר להביא כאן לומר שיש לזאת המכה רמז בקבלה כמו האחרות
נ"ל באורך ואמרו וידוע כי אין יכולת בחכם שידע רגע חלקי היום הוא ברוח כי הרחוקים שהשמש
אינו נופל נכח ראשם לעולם אבל ברוחב שאפשר שיהיה נכח הראש ולא יעשה צל
בחצי היום והוא עד רוחב כ"ד מעלות אפשר לידע אותו בכלים העשוים לזה וכל מה שהאריך
במפוק החדש הזה לכם הוא מבואר לכל שאומר חכמת התקופה ולכן שלא לבאר אותו לא
יועיל לו שום פירוש ומי שרוצה להבין אותו בקוצר יעיין בספר הלוחות שחברתי ואמרו
אומר אחר מחכמי מצרים כי המרורים הם רפואה לאורים ואנחנו נסמוך על קדמונינו
נראה שאם לא כנזכר הקבלה שאותו חכם דבר כהוגן לפי שסבת מכת הבכורים היתה
שנתעפש האויר ולא מאותו עפוש דבר ולפי זה היו אוכלים היודעים הסוד הבשר צלי באש
ומצות ומרורים ולוקחים אגודת אזוב וכלם הם כנגד העפוש ואם יאמרו אם היה מצד
האויר איך מתו הבכורים לבדם נאמר שלא מתו הם לבדם אלא אנשים רבים עמהם כמו
צ"ע שאמר הפסוק אין בית אשר אין שם מת ואי אפשר שלא יהיה שם בית בלא בכור ולפי זה
הוצרכו חז"ל לומר שאם אין שם בכור גדול הבית מת ושהמצריים היו שטופים בזמה ובבית אחד
היו הרבה בכורים ואומרו אומר יפת כי יש אות משיכה אחרת אחורנית וככה מיום
הראשון וככה עד יום השביעי שלפי שמלת יום סמוכה ומיום הראשון אינו סמוך לשום דבר
כי הראשון והיום הוא דבר אחד אומר הראשון משיכה אחרת. והוא כאלו אמר מיומי הראשון
כמו ארם מצרה וברקת שר"ל אדם ופטדה וברקת"

פרשת ויהי בשלח

ואמרו זה הולך לפניהם ידענו כי השם יתברך הוא
שוכן עד ויושב קדם והכתוב דבר כלשון בני אדם בעבור כי כח השם ושלוחו הולך עם
ישראל כדרך מוליך בימין משה זרוע תפארתו ר"ל כי מלת זה הולך הוא כלשון בני אדם
בעבור משה שהוא שלוחו וכמו שהולך עמהם ה' ואמרו ואלה שני העמודים היו ב'
הולכים לפניהם עד שבאו אלהים כמו שאמר ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל

וילך מאחריהם כי כשבאו המצריים היה הענן שילך מאחריהם   ואמרו
ויט רעה בעבור כי מספר השם הנזכר יעלה ע"ב כאשר אמרנו בפרשת כי בא ר"ל
שמותיו שיש בכל אחד משלשה פסוקים ע"ב אותיות כנגד הע"ב שהם מספר השם בעבור
זה אמרו שהרוצה לעשות שאלת חלום שיקרא אותם בתחלת הלילה ואין הקריאה עיקר
אלא שיכוין ויש דמיונו כמה שרומזים הע"ב אותיות שהוא מספר השם ומצאתי כתוב
כי במלא בזאת הנסח לא אמר שום דבר כזה הענין ומספר השם יעלה ע"ב כשתחבר
מספר כל האותיות וזה כשתחבר יו"ד עם כולם וכולם עם יו"ד והארבעה אותיות אחרות
יעלו כ"ו ויו"ד עם ה"א ויו"ד עם ו"ו עם ה"א יעלו מ"ו תחברם עם הכ"ו יעלו ע"ב
ואמרו בתוך הים המקום שהיה ים בתחלת הלילה ר"ל כי הוא אומר על משוך ובני ישראל הלכו
ביבשה בתוך הים כי הרי לא עברו כנגד הרוחב כי נכנסו באורך ויצאו אל המדבר
אשר נכנסו משם ומה שאמר הפסוק בתוך הים כי רצה אחר כים קרוי בתוך כמו והאספסוף
אשר בקרבו שאינו דוקא בקרבו והוליך ה' את הים ברוח קדים עזה וישם את הים לחרבה
ויעברו ישראל ובזה יש מחלוקת רבותינו ואין צורך אל מה שאמר חנוי הכלבי   ובני   ואמרו
ובני אלהים הם הכוכבים ועל אפרש זה בפרשת כי תשא ר"ל כי אלהים הם המלאכים הקרואים שהם
השכלים הנבדלים ובני האלהים הכוכבים לפי שהכוכבים יתנועעו בסבבם קורא אותם בנים
וכשתעיין בפרשת כי תשא בזאת הנוסח לא תמצא שום מקום שרמזנו שיקראו הכוכבים בני אלהים.
וכן עשה בהרבה מקומות כמו שאמרנו   ואמרו זה הענין לא ידענו מה היה רק דבר
פלאי היה ואילו המים עומדים היינו אומרים דרך רפואה היה
נראה שהפלא הוא אם היו המים נגרים אבל אם היו המים עומדים אפשר שהיה דרך
רפואה כמו שאמרו הרופאים במים המלוחים שיש להם מרירות מרוב מלחותם
שאליכו בהן עץ שקורין לבר טוב ויתרפאו וכן רפא אלישע המים הרעים במלח ולפי שלא
ידענו הרעה שיש בהם אם מצד הטעם או מריח שום איכות בהם לא ידענו טעם
רפואתם במלח   ואמרו ירקב שם חוני שאמר כי המן הוא הנקרא בלשון יון
תרנגבין כי קושיות רבות יעמדו על חכמי הרפואה אומרים שנופל קרוב למזרח ישראל
וכמו שמעיד הוא שראה ואפשר שהיה כמוהו ונעשו הרבה נסים כן על ידי משה ולא
כמו שאחד שמה שהיה יורד לישראל היו יורדים אבנים טובות ומרגליות והיו הגדולים

שבהן יוצאין ומלקטין אותו ור״ל כי כוונתו באלו הדברים שיש למקצתן רמזים ומה שאמ׳ על מצות המתרשים ויהי ערב ויהי בקר אינו צריך באור יותר ממה שאמרנו בפסוק ויהי ערב ויהי בקר   ואמרו וטעם למען רבים מצות ותורות כי כל המצות והתורות הם אמת במשמען ויש להן סודות בדבר הנשגב ועל כן כל מצוה היא שנים ר״ל שהמצות יש להם כונות שתים האחת עשיית המצוה כמו שיראה ממשמעה כמו שנאמר בכאן ששת ימים ת׳ תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו והאחרת אל מה שרומזת אותה מצוה כי לא היתה הכונה במניעת הלקיטה ביום השבת אלא להיות זכר לשביתת שבת בראשית׃

פרשת וישמע יתרו

ואמרו ומשה עלה אל האלהים אחר שהשם קראו מן ההר לא עלה משה כי אם אל ההר ולא אל השמים ומה שאמר אל האלהים ר״ל שעלה אל ההר להדבק בשכינה   ואמרו והנה אל תגשו אל אשה ועוד אמרנו לך עיקר גדול במקרה לילה ר״ל כמו שאמר בכתוב כי תבא למחשב שאמר ונשמרת מכל דבר רע לנפש ולמען כמו הקרי לפי שאחר שהסבות המביאות לאדם לידי הקרי הוא הרהור במחשבה ויהיה לנפש לפי שיש רעיון בדבר מטונף ולפי זה הזהיר אותו משה שלא יגשו אל אשה כדי שתהיה מחשבתם פנויה מדברים רעים ויהיו מוכנים להשכיל באותו מעמד   ואמרו קולות הם קולות רעמים וקול השופר הוא הנפלא ואיננו בדבר התולדת ר״ל כי הקולות והברקים ועשן כבשן הוא בתולדת אבל קול השופר הוא הנפלא ואיננו יודע איך אפשר להיות ואחר ידע יותר ממנו   ואמרו כי וחכמי הגאונים אמרו כי השם ברא קול ר״ל הקול שאמר והאלהים יעננו בקול שהיה קול נברא כמו שאמרו בהרבה מקומות יצאה בת קול   ואמרו כי אם היה קול נברא וכי הקול הוא מקרה ומקרה כמו שהתבאר בספר המאמרות מחכמת ההגיון וצריך שיברא גוף שיהיה נושא לאותו מקרה שיוציא הבורא אותו הקול לפי שהמקרים אינם עומדים בעצמם   ואמרו ויש אומרים כי בעבור דבור השם והוא פלא ולא נוכל לדעת איך הוא על כן אמר בבת אחת זכור ושמור ר״ל כי אין לנו לחקור על מהות קול אלהים כי הוא דבר פלא ואפשר שיהיה בלי גוף כמו זכור ושמור שנאמרו בדבור אחד ואמר שלולא שהשומע אדם היינו יכולין לומר זה אבל מהשומע אדם אי אפשר להיות זה שאפילו שנאמר כי אפשר לומר שתי מלות בדבור אחד מצד הבורא אין יכולת באדם לשמוע בבת אחת כי הענין אפשר לראות צורות רבות ברגע אחד

אבל לא האזן לפי שחוש השמע יבין הדברים המשמעים מתנועת האויר היוצא ומכן הדברים
שמשין הבת קול ועושה אותו אויר נכוס באויר ויכנס אל האזן ראשון ראשון והאחרון אחרון
ולפי זה מה שאמרו זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ר"ל שלפי שאמר הכתוב בפר"ש וישמע
זכור ובמשנה תורה בפר"ש ואתחנן אמר שמור שהוא עלה כמו דבור אחד   ואמרו
שאמר בפר"ש וישמע עד שקר ובפר"ש ואתחנן אמר עד שוא   ואמרו
ורעהו תמונן בפר"ש ואתחנן ר"ל שדעתו כמה שאמר בפרשת הכתוב בא הא"ים ולקראת
הא"ים שהמציאנו בפר"ש ואתחנן שאמר הכתוב השמע עם קול א"ים בא הא"ים וידבר א"ים
שיש מי שלא יבין דרך קצרה והוא סוד עמוק ומקומו אבאר אותו בה"ש   ואמרו
משה ידבר וכו' שאפילו שהיו כל אותן הבלבולים מקולות וברקים שבכל כך היה משה ובנבואה
שלא נמנעה ממנו הכח והוא היה מדבר והא"ים יעננו בקול שהיה הוא שומע לבדו בהשגה
נבואית ולא ימנענו השומר משמועו   ואמרו וירד ה' הנה הנשמה שאינה בגוף ר"ל
ט מעלה וירד הוא כלשון כי אדם כעבור הכבוד השם והשגת הדברים הרוחניים על משה
כמו שבארתי בפסוק וארד להצילו   ואמרו ואני אומר לך ברמז כי הדבר הקל
מאומנת אדם עם בוראו קשה מכל דבר בינו ובין נברא
הוא מוסיף ביאור על מה שאמר כי בחמשה דבורים הראשונים יש זכר השם ושהם יותר
חמורים לפי שהם בין אדם ובין בוראו כי החמשה האחרים שהם בין אדם לחבירו אינם
כל כך חמורים לפי שכל נברא ירצה ואחר שטומן למוות אין בו כל כך חומרא והחטא
בשכיבה המוזכרת להיות בגלוי ולא בסתר מפני שבוא מאום מה שהוא ברשות אחר
שר"ל כי לפי הטבע המשולח כלן ראויות למשכב ואין הפרש אלא שאחד יכול לשכב עמה
בגלוי והאחרת אינה אלא אם ישכב עמה בסתר מפני שהוא מאום מה שהוא ברשות אחר
ואמרו ושעבד לאלהים לעולם ועד וכן שנים לאלף דור והעד וחסד ה' מעולם ועד
עולם והוא סוד גדול ומופלא ר"ל ועושה חסד לאלהים שאינו על זמן קצוב וכן לאלף
דור אלא עד עולם ועד כי אוהבי הבורא ויודעי שמו ומתדבקים בו הם קיימים וחסד
הבורא עליהם לעולם ועד כמו שאמר וחסד ה' מעולם וכו'   ואמרו ויקבן שנקראת
שבועה מנ"ירב שבעה כבר בארתי אותו בפר"ש ויראו   ואמרו ומלב ערפל חשך
ושעמו חשך רב ועב ושעד היות השם שם שחשך סתרו לפי שהדברים הנסתרים

הם חלוקים והם כמו ספר ומקר להבין הדברים הרוחניים   ואמרו ולא יוכלו עוני:
אדם לראותו כי הנה השמש והוא נוגף יכאו לראותו ומחמת חלישות כח הראות אף כי עושה
השמש שילאו הכחות להשיג וידמו כאלו עב וחשך היה ומונע אותם מלהשיג   ואמרו
ובפירוש ואתחנן יתבאר לך זה הסוד ר"ל מה שאמר ומגבוה ידבר כי הוא נגש אל הערפל
והוא דבר אל הנפש עשרת הדברים אע"פ שאינו נראה ומאמר המרעה כמו שאמר בואתחנן
אנכי עומד בין ה' כי יראתם מפני האש ולא עליתם בהר לאמר ובפרטו אנכי ואתחנן
את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל   ואמרו ומוד
לא תכנה אהרן נ"ית אומרשנו בנו את אהרן שאמר ש"ה וכן אבני מזבח אחר שהם קרוביים
אין ראוי שישאר מהם לחול על כן אבנים שלמות::

פרשת ואלה המשפטים

אמרו ודע כי כל תבואה הורע השתנה בהשתנות
המקומות ועל כן נבחרו בני אהרן לכהנת עולם ר"ל שהפסוק אומר אם אדוניו יתן לו אשה
אע"פ שהוא עברי שישארו בנו לאדוניו ומאחר שמשתנה יהיה מאומה אחרת כמו שאמר
אין ראוי לחוש לבנים שישארו עבדים לעולם לפי שכבואת הורע השתנה בהשתנות המקומות
על כן נבחרו בני אהרן לכהונה לפי שהיתה אותם ממשפחה חשובה   ואמרו וטעם
אנה לידו   זה הטעם יתבאר בפסוק מי יתן והיה לבבם זה להם שאמר שם שהחלקים
יקבלו שנוי מהכללים כפי תולדותם ולפי שלא עשו אותן כבחירה ובכונה והש"י אנה לידו כלומר
שהיה כפי חיוב המערכה ובמקומו אבאר אותו בע"ה   ואמרו ולהגיד דברי גרונא
דברי יחיד הוא ר"ל מה שאמרו מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות ואמר כי האמות להשגן
ישר דרך על בוראו ולא על בינתו כי הכתוב אומר אני ה' רופאך ואין צורך לעשות רפואה אחר עמו
והוא אומר כמו שאומר כי הרופא אינו ראוי שיהיה שותף עם השם והרופאים אינם אומרים
כן אלא שהרופא עובד לטבע והטבע הוא המרפא והוא שאמרו שנתנה רשות לרופא לרפאות
כשהוא מכין הדברים הראוים כפי החולה שיועילו בעזרת הטבע אותם הדברים   ונראה
שלא ראה זה החכם מה שכתב מורה אל טב"ב וזה לשונו אמר שבא בגלהר
אל מתחנוש ר"ל במעשה השמור שמשה רבינו ע"ה חלה והלכו בני ישראל לראותו והכירו
חליו ואמרו לו אם תתרפא כזה הסם תהיה בריא מזה החולי ואמר שלא יקח רפואה
עד שירפא אותו השם והאריך חליו ושב אל השם ואמר לו שלא תהיה בריא עד שתעשה

הרפואה שאמרו לך בני ישראל ושאל מהם שיתנו לו אותם החמנים ולקח אותם ונרפא
מחליו ואחר שנרפא כאלו עבודות כרש על אלה הבריא אותו הש״י בלי שום ספק ואמר
לו הש״י בנבואה הרצה אבל משה שאבטל חכמתך בהשענך עלי ולא אם בסמנים בזולת
הדברים אלא אני שנראה מזה המעשה שנכון ראוי לרופא לרפאת בשיכיר החולי //
וסבותיו והקוים הראוים לו   ואמרו כאשר פירשתי במסוק והנחש ר״ל שבא מלת
מבעיר אחר כי יבעיר איש שהוא דרך צחות לומר שני ענינים במלות דומות וכן אמ׳
בפסוק והנחש היה ערום שאמר ואל ברנה בעבור היות ערום אחר ערומים והם שני ענינים
כי מלה צחות בלשון   ואמרו ולא הזכיר הכתוב האוזן כי היא מצד המינים יש לה אורחות
עקלקלות ולא תבוא לידי נזק במהרה ר״ל שמה שלא הזכיר האוזן עם אלה האברים מפני שאין
נזקו כל כך לפי שהאוזן אע״פ שיעזור לשמיעת הקול עקלקלות תוך האוזן מבחוץ כמו שהתבאר
בחכמת הרפואה אפילו הכי אין נזקו כל כך לפי שהעולם אשר כתנם והוא שקורין //
אותו הרופאים ענבב אבני יש לו ג״כ ארחות עקלקלות ועשה אותו הטבע לבשיבואו ג״כ
האויר מהכרת הקול שלא יכנסו החלוש ויקררו מזון הכח ועוד שיעכב שם הכרת הקול
ושלא יכנס החלוש ויקרר מזון הכח ועוד עד שיכין החוש מה שבאוזן קול   ואמרו
ונקרא כן בעבור היותו אחד והוא נושא כל הארבעה ר״ל שאמר הפסוק רמ״ו בו לפי שהוא
נושא השלשה חלקים האחרים שהם הליחה הלבנה והאדומה והשחורה כמו שהם ספרו חכמי
הרפואה   ואמרו ויש עוד אחר מבחי״ן ועליו לא יקום דבר ר״ל כי הוא אם שלשה
שלמה הוא שם פרט והוא שיכסה בו הארם ושמלה הוא כנוי ויש פסוק אחר כבלה הכתוב
שיכחיש זה הפירוש והוא ופרשו השמלה אמר שגם מי לא יקום דבר   ואמרו ואין רמז
מענינים רק יראו הבאים לחון והעד יראה כל וכורך ר״ל שאין רמז הבורא מענינים מהרואה
אותו אלא שלא יראו ריקמן הבאים לחון לפני ה׳   ואמרו ובפרשת ראה אנכי אומר
לך סור נראה שהוא רמז שאמר על פסוק והיה אך שמח שזאת טענה אך כי לא רק היה
כי אם רק שר״ל כי כאשר יעמדו חקי המקדש שהיו תבואתם מבורכות ויהיו הם שמחים
ברוב התבואות ובהצלחתם בדברים אחרים ושלא יהיה בשום ענין אלא כן
ואמרו ואם בעבור דעת התורות והמצוות אין חכמי שיבינם עד שידע למה יבואו ב״ב
במעשר וחלקי הקרבנות כמו שהביא אותו בפרשת אמור אל הכהנים ובמקומו ואכלוהו

ואמרו

ואמרו ועתה אמרנו לך סוד השם הנכבד וסוד המלאכים ואמשול לך משל כאור הנפש
היוצא מן העין דע כי טבע משלו' היא העין וכו' ר"ל כי חכמי הרפואה אומרו כי העין מחובר מז'
קרומות וארבע לחיות והמעולה מהקרומות היא מה שקורין אותו נכח הלבן ומהלחיות הלחה
הבהירה ובהר הוא עיקר חוש הראות והנה האור אינו נמצא כמו שהתבאר בחכמת הטבע
ואור הנפש צריך לאור אחר חיצוני שיוציא אותו ותהכה אל הפועל כאור השמש או הנר
או שום דבר אחר בהיר ואם היתה יכולת כך להבין איך תראה העין נרות רבות ומשואות רבע
אחר ואיך יכולו השמים כנגד הלבן אותחל להשכיל נראה שדעת זה החכם שאמר באור
הנפש היוצא מהעין שדעתו כמו שמזכיר בו חכמי הרפואה כי יש מחלוקת ביניהם ובין חכמי
הפילוסופים בענין הראות כי הרופאים אומרים שיצאו מהעין נצוצות הרוח הטבעי שהוא מושב
הנפש ונגעו אותם הנצוצות אל הדבר הנראה והראיה שלהם זה נראין הדברים הרחוקים יותר
קטנים ממה שהם לפי שהנצוץ יתרחק ויתדלדל עד שיגיע אל הדבר הנראה שהוא דק מאד
ולא יקח ממנו אלא עד אותו שעור ואם יהיה כמו שאומרים לא יתכן שישאר שום כח בנצוץ
העין שיגיע לראות כוכב שבשמי' דרך משל וחכמי הפילוסופים אומרים שאינו יוצא שום
דבר מן העין אלא שהדבר הנראה יתלבש באויר הזך שהוא אמצעי בין הרואה והנראה ויגיע
אותו הדבר אל העין ויקבל הדמיון הבעלות חוש הראות ונכוח יש טענות ארוכות שאין צריך
לזוכרם בזה המקום והמכון לדעת זה החכם שהביא בזה המקום והמבין אלה הדברים הואיל
כי בזה העולם השפל יש דברים רבים ורוחניים שאין אדם יכול לדע איך יעשו פעולתם ואם
יוכל להבין אותם אז יוכל להשכיל כלומר אז יוכל לדעת שום דבר באלה הדברים הרוחניים׃

ואמרו שהשמש האור הנראה ממנה וכו' הוא רוצה להביא משל שנוכל להבין ממנו קשור
הדברים השכליים אלו עם אלו והביא ראיה מהשמש ואומר כי כמו שאנו רואים השמש
שהאור ממנו הוא ושאר הדברים מאירים ממנו כמו הלבנה ושאר הכוכבים שהם מאירים
ממנו ושהוא לא יחסר מאורו כלום כך הבורא יתעלה הוא אחד ומשפיע בכבודו על המלאכי'
ובאמצעותם על הנפש השכלית ועל שאר נבראים והוא לבדו הוא הוא לבדו בלא צורך לאחר
וכלם צריכים לו ולפי זה קראוהו הפילוסופים מחויב המציאות והמלאכים הם בשם ואינם נמצא
כלל כמוהו ית' ואין הפרש אלא שהוא ית' עלה והם עלולים על כן אמרו אל העברים יראו אין
מלאך ה' אל נבעון ואחר כך אומר ויאמר ה' לו לך בכחך זה ימצא רבים כמוהו במקרא

וגם לזה רמזו באומרם בשכבר ראש חדש יהי רצון מלפני אלהי השמים ואינו חושש הפסוק
לזכור זה במקום זה שהנה אומר מלאך והנה אומר שם הבורא במקור אותו מלאך כמו ״
שהביא ראיה מסיפור המלאך עם גדעון ובהיות הכל מכוונת לכבוד או להחדש לה במראות
ומראות בדבר השם ר״ל כי שהפסוק אינו חושש לקרוא פעם מלאך ופעם ה׳ במקור אותו
מלאך מצוייר הערך השכלי אשר בינהם כי אינו חושש לנביא השם לקרוא ויחזור מלאך
בעבור הערך השכלי שיש בינו ובין המלאך כי בהיות השמש מרובקת ברוחניים יתחדשו לה
המראות והחזות בדבר השם ויחזור הוא רוחני וכמו שאומר שמו בעבור הכבוד שקבל
וכן טעם כי שמי בקרבו כלומר אל תמר בו לפי שהשמש בו וזה המלאך הוא אשר הגדול
כי בעבור דבקות משה בבכורים הרוחניים קראו הכתוב פעם מלאך כמו שאמר הנה אנכי שולח
מלאך לפניך ופעם ה׳ כמו שאמר על הפסוק שאמר וה׳ הולך לפניהם יומם ועל הפסוק ויסע
מלאך האלהים וכן אחז״ל מכאן שנקראו הנביאים מלאכים שנאמר וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים
וכי מלאך היה והלא משה היה אלא מכאן שנקראו הנביאים מלאכים ואמרו את משה ואת
אותה שעה שהשם נתן כח לכל נפש ויחזק הרוח המתבלבל ובקץ זה ברחקו ממקור החיים
ר״ל כי חכמי הרופאים אומרים כי שתי תכונות הם האחת טבעית והשנית מקרית והנה הטבעית
מושבת אשר ימות האדם מבעת הזקנה מחמת חולשת האיברים בסבת אפיסת החום הטבעי
והלחות הטבעיות שהם בעלי הטבע כמו שהבאיר והמקרית היא מושבת אשר ימות האדם
מחמת חולי או מחמת שום דבר המגיע מחוץ וכשאדם הולך בדרכי השם יברך השם את
לחמו ואת מימיו ומשלא ימות עד שימות מסבה טבעית ויציל אותו מן המקרים הרעים
המסבבים את המסבה מחוץ והקץ זה כרחקו ממקור חיים וכן יראת ה׳ תוסיף ימים ושנות
רשעים תקצורנה וכן אמרו על פסוק עת ללדת ועת למות בשעה שאדם נולד נגזר עליו כמה
שנים יחיה אם זכה משלימים לו שנותיו דברי ר׳ עקיבא אמרו לו והא כתיב והותרתי על ימיך
אמר ר׳ עקיבא חזקיה משלו הוסיפו לו שנאמר הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ועוד הוא אמר יש
הערה לאות שנעשה לחזקיהו על זה הענין כמו שאמר וישב השמש אחורנית עשר מעלות
שאפשר להפגם אותו ולומר שלא היה מהמש שבה השמש לאחור שאם היה כן אין אפשר
לומר שיוסיפו לו אורך הזמנים משלו כמו שסובר ר׳ עקיבא ועל שאמרו חזקיהו שעלה בימה
שהוליך הנביא לתת לו אות גדול כזה שלא נעשה כמוהו על ידי משה לפרעה וגם משה שאמרו

שמנשה הרג את ישעיהו מפני שאמר לו מנשה הקן אומר אם תמשך ידיך אותו אם זכה ואם
ארורה והוכחתי על ידיך ואם היה אותו שנתן לו ישעיהו כמו שנראה מפשט הפסוק איך היה
אותו מנשה על מה שהיה קוסם שאמר הקן סברת מנשה ע״ה מאחר שנתן לו אות גדולה
ומפני שאינו נוגע עניין בזה המקום לא כתבתי סברתי בזה   ואמרו ואם השם ידע
בטרם ידע הנער כל אשר יבחר אין דעת השם מסבבת שיבחר הרע ויעזוב הטוב אחר
שנתן בידו כח ויכלת מפני שאמר שאם אדם עוכר את השם שימנע את ידיו וכל אותם
הטובות שאמר שאם היה רשע שיבקרו שנותן הכל בזה המקום זה המאמר להביא הספק
שבין החכמים בזה העניין שאמרו אם השם ידע שיהיה האדם רשע או אם צדיק לא יועיל ידיעתו
אמתית בעולמו יתחייב שידע הסבות המסבבות אותו דבר ואם ידע הסבות והסבות כלם
יתחלשון ממנו יתחייב שבהכרח יהיה אותו דבר כמו שהוא יודע ואם לא כן לא תהיה ידיעתו
כן אמתית בעולמו ואם בהכרח יהיה הדבר כמו שהוא יודע יתחייב שיהיה האדם מוכרח
במעשיו ואם הוא מוכרח במעשיו אין ראוי לקבל עונש ושכר על מעשיו ובין אחר שהוא מוכרח
בהם ואמר נמתחלן שבאמר שהשם ידע כל אשר יבחר שאין דעת השם מסבבת שיבחר ברע
ויעזוב הטוב אחר שנתן בידו כח ויכלת זה יתכן לומר כי ידיעת האדם הדברים כי
כי ידיעתו שאדם אחר עתיד לעשות שום דבר הוא אינו מכריחו ולא מצריך ידיעתו אמתית
ומיושבת בעולמו יתכן שידע הסבות המסבבות לאותו דבר הידוע אבל אותם שאינם כאיש
מכריחו אבל הבורא יתעלה שהסבות כלם יתחלשון ממנו ובאות מכחו לא יתכן לומר לפי
שהידיעה האמתית כמו שאמרנו אינה אלא כידיעת הכרח ה שתחלשות הסבות וה שתחלשות
המסבות והכרחותם הם ממנו ודומה בידיעת הבורא הדברים הזכיר אותו כפירוש וירא אלו
על פסוק ואם לא אדעה כמו שבארתי במקומו   ואמרו וכל מעשה אשר השם
עליו ואל השם וכן מאמר ה׳ מן השמים נם כל התורה אשר כתבה משה ונקראת תורת משה
כאילו הוא אומר על אחר והוא המדבר על עצמו וככה השם ואל משה אמר השם עליו אל
משה כאלו השם אמרו אל אחר וכן זה המשיר על סוס מאת ה׳ ומה כל התורה משה כי
וידבר ה׳ ויאמר ה׳ נראה שאחר מדבר בעדו ויש להתבונן מה המדרש ישכן אלו הפסוקים כי
שאמר עליהם כאילו הוא אומר אותם על אחר והוא המדבר בעצמו וכן הב׳ פסוקים שאמר
שלא כתבה משה מפני שנראה מהם שאחר היה מדבר בעדו ואם יש לומר שכלם נכתבו

וכן אמרו תניא ר' יוסי אומר ראויה היתה תורה להנתן ע"י עזרא כדרך שנתנה ע"י משה אלא
שקדמו משה ומ"מ אע"פ שלא נתנה על ידו נשתנה הכתב על ידו דכתיב וכתב הנשתון
ואמרו ויראו את אלהי ישראל אין זה במראית העין כי אם בדרך נבואה וכן ומראה כבוד ה' אמנם
שאם כתוב ראו ע"כ לפי שהעין אינו משיג אלא המקרים ומעם אלהי ישראל יוצר בראשית אשר
בידו נפש כל חי והמשכיל יבין מה שאני אומר כי אינו מראית העין כי אם בדרך נבואה כמו
שאומר אחר כך ומעם ויחזו את האלהים כמו במחזה והנה התבאר היותו שאמר כי אינו ראיית העין
כי אם בדרך נבואה.

תרומה ויקחו לי תרומה

אמרו
והנה אין במלאכת המשכן ברזל
וסודו ידוע
וכן ומקבותיה וכן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו וכן לא תניף עליהם ברזל הוא אומר
כבר שב וישמע על פסוק אבנים שלמות לא תבנה אותהן ע"כ שהטעם שאחר שהם קדושים
אין ראוי שישאר מהם לחול מה שאמרו רבותינו ז"ל שהיו נוקרים האבנים בכל בשמיר מה לו
שישאירו מהן בשמיר או בשום דבר אחר או בברזל שאמרו שאם היו מתקנין האבנים בכלי
כסף או זהב שיהא מותר לעשות מהן מטבע והטעם הוא לפי שהיו משמשין בכל מלאכת המשכן
והבית הדברים שהם מחלק שכבי שהברזל אחד מהם וסודו ידוע לפי שלדבר ספר התמונות
מחסות הכוכבים ואמרו שיש לכך לדעת סוד הכרובים כי אין להתירת קומה וכל אחר
שתבין אלה תדע סוד נחש הנחשת כי בריות הכבוד שוכן בישראל השרה רוח קדשו על
עם אלהיהם וכל זמן שישמרו עבודת המקדש חרב לא תעבור בארצם כונת זה החלק
מאלה הענינים שנעשה הכל לבל יזיק בחוק עליונים על הארץ ועל אלהיהם ולשמור האל
ממשלתו עליה חרב האויבים המצירים עליהם וכל אחר מאלו הדברים יבחין שיהיו
מתנו אורה הסגולה שיהיו מאורי הענינים ובאופן המקומות ומאורי המרכבות וכן
ענין נחש הנחשת שעשה לרפאת בו הנשוכים כמו שהוא כתוב מפורש בדברי ואת
החכמה ומה השבין כל הדברים הכבודים כאלו הם שיות במלאכת המשכן
וכן אמרו רז"ל
כי כשצרו מלכי חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים
ובכל יום משלשלין להם דינרין בקופה ומעלין להן תמידין היה שם זקן אחד מכיר
בחכמה יונית אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרין בידכם

שנראה ממנו שידע אותו ותקן סור אותה מעבודה וכמו שראוי לך במה שכתבתי ודברי
חנוך ולפי שלא היתה סברתו כן ומשה באלו הענינים כסברת זה החכם לא מצא לדבר רבינו
סבה לפי דעתי כמו שאמ' ערך השלחן ולחם הפנים לא מצאתי לו סבה ועלה ולכן ידעתי שלא
שום טעם ולפי סברת זה החכם בהם לכל מצא טעם גדול ואמרו וכבר פירשתי מלב
כבוכים והכתוב לא פירש הצורה רק מטעם ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים
ידענו היטב והוא קיום למה שאמרו שהיו להם שתים כח עליון והוא שכתוב ודברתי אתך
מעל הכפרת מבין שני הכרובים ואמרו והיו הכרובים שנים באמר הראיתך כי
סור האחד לא יראה כי אם בשנים ר"ל כי כמו שהאחד מן המספר ימצאו בו מעלות רבות
ואותם המעלות אינם נכרות אלא כענין המספר האחרים שהשנים הוא מספר הראשון
ככה לא יראה בארץ השוויות השם שהוא אחד כי אם במקומו צורת לו הכרובים ..

פרשת ויקהל הגוב

רע"ך ענין האשר והחשן והאורים והתומים הנעלמים
שלו הוא עקר גדול וחכמה גדולה כמו מלאכת
המשכן והקרבנות ועל כל אלה הענינים אמר הפסוק ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם
ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי
הגדול הזה ואנחנו רואים שאול ודוד ומלכי הגוים כי כשהיה להם כמתן אם יעשו
שום דבר או לא שהיו אומרים הגישה האפוד לראות מה יקרה להם למשוב ולא נזכר במקום
החשן ובפסוק ויתן על החשן את האורים ואת התומים לא נזכר האפוד ולפי שהם קשורים
יחד ולא יסור האחד מהאחר נזכר אותו הפסוק זה כמו זה ובאלו הדברים שאמרה החכמה
כמו שאמר הפסוק ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר אין לנו יכולת להבין סודי
אלו הענינים וגם היות הדרכים סבת אבוד אלו החכמות הקודמות כמו שאמר אבו נעל בן
אבטליב לפירושו ומאמר השלישי ונסתר באומות שעדיין נזכר על אותם שהם ראוים
כמו מולדם להיות חכמים באלו החכמות שבעל הדרכות אבדו אלה החכמות כדי שלא
ידע שום אדם אחר עקרם ומה שאמר זה החכם כי האורים והתומים בם בחשן עגול
ועתה פקח עינך וראה כי הכסא נרצץ על שני קרנין והשני הוא הקו השוה ונעשה כמשולש //
ונעשה כדמות נראה שהיה זה הענין כענין כלי אצטרולב שהוציאו חכמי הכוכבים על זה
הדרך לבאר בו אלו הענינים כמו שכתוב בחכמת משפטי הכוכבים בחלק השאלות.

בענין האפוד ובענין שתי אבני שהם שהם על כתפות האפוד וכן אבני השהם אמר
שהוא כדרך מה שמצאתי כתוב בספר הנהגת השמשות לאלסכנדר שזהו ארמטן שי
שיעשה חותמות ושמות כוכבים ידועים באבנים יקרות ידועות שהם מחלקי אותם
הכוכבים ובעתים ידועים לפי הקדיר שולטנותן ולכן אמר הכתוב עליהם אבני זכרון לבני
ישראל ואפשר שהיה כבתוכו דברים אחרים חוץ משמות השבטים שלא זכר אותם הכתוב
וכן אמרו בזאת שמות רבה שהיה כתוב עם שמות השבטים עם ראובן שרגנון ועם
שמעון שוהמין ועם לוי רוקנטין וכן עם כל אחד מהשבטים וכמו שאומר בכ"ן וחבת
עלו כנגד חושב קדש לה' שאמרו לדברי ר' ישמעאל שאמר שהיה כתוב בו בשטה ראשונה
קדש לה' רצה בו כנגד הדמיונות והחותמות שהיו בשמות האחרות שהם קדושה לשדי
וזה ענין מעלת אלה האבנים ולפי זה הם שנים מכוונים גדולים לפי המעלה שהיו משנים
בהם באופן הומיס המלבים הגדולים ונשארו באותה מעלה אותה שלא נדע עתה עקר
המעלה מפני שנאבדה החכמה ומעשה זה הם כל אותן הדברים הכתובים בזאת הפרשה
אחרי שלא נודע לנו טעמם ואמרו שהוא מהדרם על אהרן ובניו בכהנים
והמעילין וכן אומר הכתוב כי הדם הוא בנפש יכפר כפר פארת במהל לה שמעו ״ ״
ואמרו מזבח הקטרת קדושתו לשם כעבור שהוא נבדד ואין אחר הזק נכבר ממנו לפי
שבא לו העבודה הקודה הוא עקר גדול כמו שהבאור״

פרשת כי תשא

אמרו ולא יהיה בהם נגף במלחמה כי המות במלחמה לא בא יומו
ר"ל כי כשיבא כל אחד מישראל העשיר והדל מהשוה שקל שיקחו מכן הכופרין שמעון ה'
מכן הקדמונות שלא יארע בהם נגף במלחמה כי להציל את האדם מהמות בה שאפשר
שבעם כמו מכת המלחמה ימצא את הקדמונות כמו שנראה מהאומר אותו הזקן כצדק
מלב חשמונאי זה על זה כמו שבארנו ואמרו ויש אומרים כל דבר שיסופר יתער
ונעשה בו נגף דבר והערות מספר יואב ודוד אחרי רצה שאין דעתו אלא לאומן כל ישראל
השקלים לפי שיקחו מהם הכופרין לצורך מה שאמרנו ואמרו שאין ראוי לעשות
מלאכת הקדשים אלא מי שהוא מלא בחכמה כי כרעתו סוד המשכן ידע עבודו ר"ל כי ידעתו
סוד המשכן והענינים האחרים המשכים לאותה העבודה ידע סוד עבודו ר"ל ידע כמה
ראוי להיות עובד המשכן בדרך צחות ואי אפשר אלא שיהיה חכם גדול ואמרו והמשכן

ומלאכת השמים ידע למה צורת ענין ר״ל כי המבין ענין בתכונת השמים ידע למה צורת
ענין ר״ל כי הוא ענין צורת העגל שור כמו שאמרו ויעשו אותו כדמות בתבנית שור אוכל עשב
ר׳ אומר כשור של מעלה ואפשר שהוא המלאך שענין והרבה יש מתכונות כמו הס־
וכמו כן העגלים שעשה ירבעם בן נבט וכולם הם לקבל כחות עליונים ואמרו ויש רוצה
באש יש דבר שיותם עם הזהב וכו׳ עד אמרו כי יתכן שיחרשו השמים אות כמשברי העגל כמים
הגדולים שאומר שם ולפי דעתי שמעלת רבי ברוך ומעלת המורים באור האור אם כן מורן ידוע
ודעתו שהיה מעורב הכהן עד אותן השמים שום סם כמו שאבאר במקומו ומפני שלא מצא
בזה המקום שום רמז לפי שהפסוק לא אמר אלא ויקח את העגל אשר עשו וישרוף באש אומר
יש דבר שיותם באש עם הזהב לומר שבאות דבר נשם עם הזהב מתוך כל אותם האנשים
ואמרו ולפי דעתי שהספר הוא הכתוב במלאכת שמים וגם נבחנה שמים והמשכיל
יבין ר״ל כי הספר הכתוב במלאכת שמים וגם נבחנה הוא הענין אשר בו נבחנה שמים שהם ב
הכוכבים שמראותם באים החיים והמות לבני אדם ואמרו וכמו שקדי כי יש
יש להזכיר השמות והוא סוד ר״ל כי באותן השמות שמורים על כח כי המורה הוא יוס־
להזכיר השמות כדרך שאמר הפסוק לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם ואמרו וכמו
ואדעך למען אמצא חן בעיניך ונעדה שם לבך לדעת וכו׳ ר״ל כי הבורא הוא שכל ומשכיל
ומושכל והוא דבר אחד בעצמיותו כלו שום רבוי לפי שהדברים כלם הם באור מאתו ונמצאו
וכי ידיעתו אותם אינה מתחדשת בו שום ידיעה לפי שאינו דבר חוץ מעצמו והוא הוא
והנבראים אין אלו השלשה דברים בהם ענין אחד לפי שמתחדש בהם הידיעה כי ידיעתם
ואינם יכולים להשיג הבורא והאחד אם לא יהיה במעלת השכל ולפי שמעלת משה ג׳
גדולה אומר ואדעך כשם שנדבק בשכל והיה לפי הדעת והידוע והיודע אחד כמו שהוא
בכל ולפי זה תדע אותו ואותם כמו שבארתי והוא שאמר אחר כך ולמען כלם דעת
החלק ומדרך הכל ואמרו ולפי דעתי שהכתוב דבר כמואנן וכו׳ ר״ל כי אלו ג׳
הדברים המורים על השמות שאינם כפשוטם לפי שהבורא ית׳ אינו גוף ולא כח בגוף אלא
שהם כהשגה שכלית כמו מעלת הראיה נא את כבודך וידבר ה׳ ויאמר ה׳ וכל המקומו־
האחרים המורים על שום באור נפלאות ומה שאמר כאשר ידבר איש אל רעהו שלא היה
במשלים וחידות כשאר הנביאים ושמע ושכות כלו הוא לפי שמעלה שבאה להם הנבואה

שיסור כח המשרטה מעל הגוף וישאר הגוף רק מבלי הכחות ואינו רואה ואינו שומע ואמרו ורע כי כל גוף מורכב ויש לו פנים ואחור ומה שאומר פנים שמש לאו דוקא כי כל גופי הכוכבים והגלגלים ומה שהם כדוריים אין להם תחלה וסוף אלא בכח ומחשבה אף כי יוצר בראשית שאין לו תחלה וסוף והדבק בו אין לו אחרית ומצאנו שלמה שהוא ית' בלי תכלית ויש לו ראשית ומצד הדבקו בו ומשם אני אעביר המשל שהוא כדמות ראשית ר"ל שיש לו השגה שידבק בו ויש לתמוה מזה החכם איך לא זכר שום רמז במה שאומר הכתוב ומשה בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה שהוא אחד מהמופתים שנראה שהוא דבר חוץ מהטבע כמו שאומר בשאר הנסים וכבר רמזו באלו המקומות אם היה נזכר מה שאלו למשה אל ישנה אדם ממנהג המדינה שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם ומלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם ומקשה התלמוד אכלו סלקא דעתך אלא אימא נראו כמו אוכלין היה הוא מקשה על הרישא ומתרץ אותה כמו שהקשה ותירץ התלמוד הסיפא ואפשר לומר בו טעם אחר אלא שאין ראוי לכותבו ..

פרשת ויקהל ופרשת ואלה פקודי

אין כאן שום דבר לבאר כי כבר באתי מה שיש כאן לבאר בפרשה האחרת

פרשת ויקרא

מצאנו ברית יחיד בעבור שני דברים וכן הוא אומר בתחלת מנין הקרבנות סבורת? ובו שלשת? על דרך כלל ואומר כי כמו שמצאנו ברית יחיד לשני דברים כמו שהברית שעשה יעקב עם לבן על דרך משל אם תענה את בנותי ואם תקח נשים על בנותי שהיה היה אחד ועל שני דברים והרבה כמוהו אומרתו ברית מילה שימשכו ממנו פעולות רבות כמו העולה והקרבן שהיא מצוה אחת בעבור שיש לה פעולות רבות האחת כי בכרת כל אחד מישראל הטעם שיקחו הם הקנטרון ויעשו את אותם כלי חקר שלא יהיה בהם נגע במלחמה ושלא יעבור חרב בארצם כמו שבארנו ויש בהם פעולות אחרות כי הם מה שנעשה כחוק עולם בשירתו בהם הדברים העתידים להיות כמו שאמר כי השכינה תשוב אל מקומה אם לא יאמרו תורת העולה וכן יתבונן מכל קרבן כח התולדת ר"ל שיתבונן מהדברים הקרבים אל המזבח תולדות וחשיבות כי העולה לפי חשיבות אינה נעשית מהנקבה וכמה כל אחד ואחד מהקרבנות שאחד מכל כבשה ואחד שעירה ואחרים תורים ובני יונה כל אחד לפי ענין והדברים הקרבים נ"ה

שכן החלב והדם כי הוא עיקר הנפש וכמו שחלק הרוחני אשר בגוף הוא הדם לכן כך יומשל
להשפיע הרוחניות ולהיות כופר בעבור המקריב וגם במעלת אחרת כי החטאות והתשובה
להחיות כן מורי הבורה שהם הכהנים ואמרו וכן כתוב אם ארוכה לא אומר לך רק יש לו
סוד הוא מה שאמרנו

פרשת ביום השמיני ## פרשת צו את אהרן

אמרו וזה הענין לכפר על
אהרן וכבר פירשתי ואת העולה ר"ל לכפר שהוא מעורר כופר והנה נפשי בחג נפשי וקרוב
ואמרו ואחיכם כל בית ישראל המצוות רמוז כפרשת ראה מה הטעם ובעבור לבני וכבר
אנכי אינו נראה שדבר בפרשת ראה אנכי כי זאת הנוסח כארנוהו כפרשת ואלה שמות
שום דבר על זה הענין אלא מה שדבר על מאוק בנים אגד
ואחר שאמר בנים לשם לא במנדרו על מה שאמרת בראשית הפסוק ומעט שנתב ואכיהוא
לא היו באופן עבודה אירע שנשרפו ומתו ומה זה היה מעורר להם משה איך יעשו כמו
שאמר בפרשת אחרי מות נכתב בשם ארסטו בספר המדות אשר מגלגלין שנתעסק
בעבודה אחת מהתנועות שאין ראוי בזה המקום להזכירן ומה שלא היה בקי באופן עבודה ונשרף
באש ומת ובאשר היוצא מאת השם שהיה לאות על רצון הקרבן כמו שאמר הפסוק ותצא אש
מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה וכן ממקומות רבים לא זכר בזה החכם שום דבר
ושן מה ענין אמרם שנגנזו האש כמו שאחול חמשה דברים נגנזו השלחן והמנורה והארון

פרשת אשה כי תזריע

ואמרו וקבע שראה עד שוב המרובע
וכן יוצא מזה החולי כי השני יראה עד סוף
שבעה והוא על דרך רבוע הלבנה כי בכל רבוע תהיה במזל מתחלף בשני איכותין המזל
אם היה בתחלת החולי כשהלבנה במזל טלה שהוא חם ויבא לסוף שבעה תהיה הלבנה במזל סרטן
שהוא קר ולח שהוא הפכו בשני איכותין ולכן יראה השנוי בחלאים ברבוע הלבנה ובזה יש
ענינים רבים שאין צורך להאריך בהם בזה המקום ואם תרצה לדעת אותן בעיקר תעין אותן
בפירושי לספר הקאנון שחבר אבועלי בן סינא בחכמת הרפואה בספר הרביעי שדבר על
ימי הגבולים ואמרו בשר ערלתו ידוע שהיא בערוה ואין כן ערלת לב ושפה ואזן
כי כלם מושאלים ואם כן כשאמר הכתוב בשר ערלתו מורה שהוא על בשר הערוה אותה
שלא יזכור אותה ואמרו והשם נתן על הזכר כמסתר היותו אשר בגלל צורתו בבטן

והנקבה כעלייה וזה דבר ברור ותמוהה חכמי הפילוסופים אומרים כי לפי שטבע הזכר
הוא חם שבאלה צורתו במהרה וכן יתנועע בבטן במהרה ואינה נעשה כן הנקבה מפני
מחמת קרירותה וחכמי הכוכבים אומרים בו טעם אחר אין צורך להזכיר אותם כי
סוף סוף אותם הכוכבים המורים על הדין תוכר הם מחייבים החמימות לשיתנועע
במהרה ולנקבה בהפך ויחזור אל הטעם שהזכרתי   ואמרו וזה יורה שאם לא
יכפר עליה הכהן לא תטהר וזה תלוי בארץ ר״ל כי חוצה לארץ שאין לנו מקום לעשות
אלה הקרבנות אם לא תטהר האשה עד שתביא קרבנה ויטהר אותה הכהן לא תטהר לעולם
והאמת כי כל הענינים תלוים בארץ לפי שארץ ישראל אוירה רך ומזוקק עד מאד ויקבל
רושם מאותו דבר מעופש במהרה שיעשה שום רושם באויר וכך אומרים על חכמי
הכוכבים וכשהאשה בנדותה אחר מה דברים שעושים אותו הרושם כמו שאמרו ואין
שאם תסתכל האשה במראה של הנדה בעת נדתה שעושה כתם במראה במהירות
הרושם שעושה תחלה היא באויר ומזה הטעם טמאות והכות המתנועע והצרעת וכל
החולאים המתדבקים   לפי שכונת התורה היא לתת לנו דרך באשר יאריך ימים על הארץ
גם לגואלו הדרכים והענינים שידון שמורים מעופש האויר ויהיו בה בריאים כמו שנ׳
שאומר על כל אלה הענינים כפי צרכי הרפואה

פרשת זאת תהיה

אמרו והנה המצורע והכית המתנועע וטומאות
הנה קרובים בטעם והנה הם כרמזות מה שמזיקים בשבא עיפוש האויר על ארץ מצרים
במכת הבכורות שצוה שיקחו אגדת אזוב ודברים אחרים כדי שלא יזיק להם אותו
אויר   ואמרו על הנגע שצריך לידע מקומו כי הוא לזכר שישמע דברי השם
לפי שאלו החולאים באים שלא שמע דברי השם וככה מזכירים קצת רופאים בשראו שאחת
אמוקראט החולאים השמנים וגם מזכירים שאמר כן בעבור שבאים מה שלא בסבת
עונות ולזה מתכונה מזכירים לכל החולאים שהם קשים לרפאות אותם כפי חכמת הרפואה
מתכן אותם אל אנשים קדושים מדבר כפי דעתם כמו המצורע שאין לורו וכן כלם
והאמת כי מה שאמר אמוקראט בחליים השמנים הם הם הבאים מחמת עפוש האויר
והם החולאים המתדבקים והם אותם שהיה מרפא אותם הכהן ומה שאמר על הנגע
אשר היתה לפי שהסבה הרחוקה על אותם העפושים אשר באויר ועל הדברים

המעריבים אותו הם הכוכבים הרעים והעקר שבכאן היה הכהן עושה אותו הזאות
על הנגיד אז המעשה היותר שהוא שבכאן כמו שאומרים חכמי הכוכבים ״

פרשת אחרי מות

אמרו כי בענן אראה הטעם שלא יכנס כי אם בקטרת
שיעשה ענן ולא יראה הכבוד כן ימות ר״ל שלא יכנס

לפנים מהפרוכת כי אם בקטרת שיעשה ענן שיהיה מסך שלא יראה אותו ואם יראה אותו
עם אשר ימות ומזה הזהיר לאהרן שיכסה הארון קודם שיבואו הקהת לשאת אותו
כמו שאמר ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו וכמו שאמר ויך באנשי בית שמש כי ראו
בארון ב׳ ויך בעם שבעים איש וחמשים אלף איש וזהו ענין גדול. וככה הזהירו בו ואמרו ק׳
החכמים שדברו בנבואת החכמה כמו שנראה מספרי יה״ד ומזה המקום שהיה בתוך גבול ק׳
נכנס לפנים מהפרוכת בלא ענן וזהו שכתב עליו המחוק והמורה ה׳ יב״ט ואומרין
ואם יש בך יכולת להבין הסוד שאחר מלת עזאזל תדע סודו וסוד שמו כי יש לו חברים במקרא
מנהגו של זה החכם לומר דבריו בלשון עמוק וכן עשה בזה המאמר ויש בו דעת חלוקת בין
המפרשים בזה המקום והנראה לי הוא שדעת זה החכם לפי שבעשור לחדש השביעי הלבנה
שהוא בית כבוד מאדים נ״פ לפי שהיא כאחד מבתי שבתאי באותו יום למעלה היו עושים עבודת
השעירים האחד לשם והאחד לעזאזל שהוא מלאכו של מאדים כדי שלא יזיקו כמו שהוא
בטבעו ולפי חשיבות שבתי קראו הכתוב במקומות רבים בשם רבו כמו שאמרו זה מטטרון ק׳
שמו כשם רבו והיו עושים קרבן שעיר המשתלח במדבר לפי שאומרים יש לו כח גדול
בחרבות ובמדברות כמו שאומרים חכמי הכוכבים וכן היה דעת חז״ל שאמרו שעיר המשתלח
היה לוקח שוחד למקומו שהוא מלאכו של מאדים ולכן זה היו קורין בו לשון של והורידו ולא היו
מוליכין אותו לאדי נבוה במדבר והיו דוחפין אותו כשהיו יורדים ושלא היה מגיע לחצי ההר עד
שנעשה אברים אברים וכמו שאמרו השטן שהוא סמאל בגימטריא הוא כמנין ימות השנה שבכל ק׳
השנה הוא שולט להשטין חוץ מיום הכפורים וזהו שרמז זה החכם שאמר אם יש יכולת בך
להבין זה הסוד שהוא אחר מלת עזאזל שהוא המרכבה ותדע שר המדברות והחרבות
הוא מאדים תדע סודו והוא שהיו עושים אותו לעבודת מאדים שהוא סמאל למחרת חז״ל
וסוד שמו של עזאזל שר״ל לחקיר שר המדבר והחרבות ואמרו ואם תוכל לקר
קבלת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש שנה תדענו ר״ל שירמוז לו בפסוק ולא יובחן

ערלות ובחירתם שהוא לו מוקים בזה ובין פסוק שנכר בן בקהלה נואל שנראה ממנו
שהיו (עושים) במצרים שהם מחלק מאדים עבודה בשדות ובחורבות לבד הכח אשר יש לו
מאותם המקורות ומגרש על פני השדה ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים שהם
השדים הנאמרים בין החכמים בענין כח הכוכבים המזיקים והעיקר על כחות מאדים
לפי שהוא חם ויבש ויורה על מאדירות הכבודים ומזל שור מורה שכן היו עושים בני ישראל
במצרים ואפשר כמה שאמר מדיוק בן לו הרעה שאמרו רבך כחות כי כשעברו ימי
הבחרות שיבין אותו מאומה שאמר ואמרו והר קיני לעד גם הראשון רצה לומר גם אדם
הראשון שלא חטא עד שנבראת אשתו ואמרו ובעבור שיצר לב האדם רע בבהמות
ולא יוכן לאחור כל הנקבות והנה אסר כל הנמצאות עמו בכל שנה ובמדעות כי הלא אמר
לך סור מגור וחבוש ואינו נראה שדבר בזה הענין כמאת הקדשה בזאת הנדמה ואם אמרו
בעבור מה שאמר על פסוק ונשמרת מכל דבר רע לנפש ולגוף כמו הקרי כמו שבארתי
בפרשת ולך שאמר שם שהתק המקום הדבק בערוה וכמו שאמר בזאת הקדשה
ושמרתם את חקתי אלה שאמרתי לכם אלה הבהמה אסורות כי זאת המצוה היא שנאמר
לאורח ולגר בעבור שהוא דר בארץ ישראל ואם יש לך לב גדול להבין כי כמו יעקב
שנשא שתי אחיות בחרן ואחר עמרם שנשא דודתו במצרים לא נטמאו בהן ולזה רמזו
בפרק אין דורשין בעריות בשלשה

פרשת קדושים תהיו

ואמרו ונטעתם השדה והכבד להיות לזכרון
כי יש מצות לזכר כתה הסוכות והמצות ר"ל כי עיקר אסור הכלאים אינו אלא כלאי
בהמה והטעם שלא ישנה מעשה השם ומה שהזכיר הכתוב שדך לא תזרע כלאים ובגד
כלאים שלא היה אסורו אלא לזכר שלא יבוא לידי כלאי בהמה כמו מצות רבות שהם לזכר
ואמרו ומה אמרו לך סור רע כי השלם שלה על כן כגוב אברהם ושמור
משמרתי מצותי חקתי ותורותי ר"ל כי שזכר הכתוב את חקתי באמרו הביא בזה המקום
ומה שאמרו שעשה אברהם חקות הבורא לעשות שלא הירה נרמז לפי שהשלם בנפש
ובמעשיו בלהוא שלם ואין לשנות מעשה השם אע"פ שלא יהיה מוזהר ממנו ואמרו
כי הבא וידוע כי הבא נער שלש שנים אין בו תועלת ומזיק כאשר יזיק לגוף כל רע
ויזיק לנפש כל בשר שנ דורך והבהמות הטמאות והרמשים יבין לבו שזכר שערלת הנר

מזיק כמו שאומרים הרופאים לפי שבשני הראשונים יונק האילן מהארץ הנטוע אשר בה
ויהיו כחותיו מעורבים עם אותו עפרו ויהיה אכילתם זכר נ״כ לדברים שהם אסורים ומחויב
שלא יזיקו לגוף כמו הדגים שאין להם סנפיר וקשקשת כמו שהסכימו חכמי הרפואה לפי
שהם מזוהמים ומלוכלכים מרוב לחותם וכבר המאכלות האסורות מחויב שיזיקו לגוף ר״ל
אותם שאין אסורים מחמת הרפואה אלא מחמת דבר אחר רוחני שיהיה לנפש כמו החזיר
כי אי אפשר לומר שהוא אסור מפני שמזיק לגוף כי חכמי הרפואה אומרים שהוא טוב ושוה
למזג האדם משאר הבהמות הנאכלות ומ״מ שיזיק לגוף אדם כפי טבעו אינו ראיה לפי
שכך עושין שאר הדברים אעפ״י שיהיו טובים שאי אפשר שלא יזיקו לגוף אדם כפי מזגו
וטעם אסור הוא לפי שהם מחלק שכרתי כמו שאומרים חכמי הכוכבים וכמו שהיו המצרים
עושים שהיו מקריבים אכילת הצאן מפני שהם היו עובדים למזל טלה ואמרו נ״כ כל בשר טהור
לא יאכל עד שיזרק דמו על מזבח השם אם היה קרוב אל מקום הקודש והעד הנאמן דברי
שאול כי הארון היה עמו כמו שאמר הפסוק ויזבחו שם זבחים לפני ה׳ ולפי שבארץ ישראל המקומות
הקרובות למקדש לא היו אוכלין הבשר אלא בירושלם ושיזרקו דמו על מזבח ה׳ כדי שלא ישחוט
כל אדם לשעירים כמו שהיה מנהג במצרים ואחר שחרב הבית שאינם יכולים להביאם אל
ירושלם התקינו חז״ל שלא ישחוט כל אדם אלא אם יודע כתיב השחיטה ושיזכרו קודם השחיטה
שהשם צוה אותנו לשחוט כשיהיו צריכים כן ושאינו שוחט אותן לא מחמת אזכרות ולא
לזביחת השעירים ונ״כ מפני שיש מן המינים שאמרו מנה המפורש כי הבשר אסור בכלל
כמו שהביא אותו זה החכם בפרשת אחרי מות ומפני שכל ישראל אינם יכולין לקיים תקנתו
ומצאו דרך שלא יאכלו הבשר כלל ובין שיהיו אלא ברוחקים ובמונעים כי כשישחוט אדם
שום בהמה ומצא טריפה כפי התקנה שעשו כה ומשליך אותה לכלבים חס על ממונו ומונע
עצמו משחוט אחרת והוא סבה שאינו אוכל בשר אלא לזמן ומה שאמרו שהטעם לפי
שהטרפה אינה חיה שנים עשר חדש ודברים אחרים הכל הוא כדי להסתיר הסוד כמו
שאמרו כשהיו גוזרים גזרה לא היו מגלים טעמם כי היה דלא יזלזלו בה שאם הטעם היא
מפני שטריפה אינה חיה כמו שאמרו למה הגזרה המסוכנת בפרונה כל שכן ומה שאמר זה
החכם כי סוד מורא וכבר הטריפה יש לה טעם נסתר מחמת תולדות השמים הוא
בנטריפות מחיות הטורפות והוא כענין טעם שאר מאכלות אסורות כמו שזכרנו

ומפני שלא הוצרך אין מדבר בזה הענין בבאור רחב ודי לך בזה מאחר שבא
על ידי ואמרו והאותות מגדר כאותות חרשים כי העיקר זאת האמונות
והידיעות מגזרת דעת שיבקשו לדעת העתידות כבר אמרתי לך שאמרו אלו החכמות
ואין לנו מהם בזאת הארץ אלא שמץ מהם וכל עקרם הם כלי כח הדמיון כי אפשר
שיאמר אמת כלי הכנת מזג האיש אשר עושה אותן ואח"כ וידעוני זה המונח עצם
של חיה ששמה ידוע כמו והוא מדבר מאליו ואמרו ולא הזכיר עונש אחות
האב גם עונש שתי אחיות והמשכיל יבין כי מה שלא נאמר לחלוק כבוד ליעקב שנשא
שתי אחיות ולעמרם שנשא דודתו אע"פ שלקחו אותם בהתר כמו שכתבנו
ואמרו וטמא ולא תקיא אתכם הארץ אחר"ש בפרשת ויקץ שאמר שם שמעבורת הארץ
לשמור כח הקבלה כלי המקום ..

פרשת אמור

אמרו אחר שיכרת מלפני השם לא יעמוד
לא יעמוד כאשר פירשתי במור השם כי אחר שהוא המגמיר ואחר שהוא נכרת מלפני
לא יעמוד ואמרו ומיום השמיני והלאה אחרון ר"ל אחר השמיני והעבר חן
יהונתן שאמר אם כה אומר לנער הנה החצי ממך והלאה ואמרו והעיבור
בנוי על מהלך הקיבוץ על כן אמרו מעמים בא בארוכה מעמים בא בקצרה טעם
העיבור הוא כדי שיעשו קרבנות המועדים בזמנם ומפני החלוק שיש בין שנת החמה
ובין שנת הלבנה הוצרכו לעשות מאותם הימים המותרים חדש ומה שאמר שהעיבור הוא
בנוי על המהלך הקיבוץ ר"ל מהלך הלבנה בערך אל גלגל לפי שגלגל המזלות מוצק
מוצק הארץ ומוצק גלגל הלבנה הוא רחוק ממוצק הארץ חמשה מעלות וחצי ונעשה עגולה
גדולה ונעשה בתוכה קטנה קרוב מהמוצק ויהיה הקטנה הארץ והגדולה היא גלגל ג'
המעלות ורחוק מהמוצק חמש מעלות הנה יהיה חצי הגלגל רחוק מהארץ והחצי השני
קרוב ממנה ובהיות הלבנה בחצי הגלגל הרחוק יהיה מהלכה בהמתנה בערך שיגיע
בעיבור כי קנין הלבנה ברביעית גלגלה ומהרה לא הגיע לרביעית גלגל המזלות והנה המולד
הוא במהלך הקיבוץ וצריך להוסיף עליו או לגרוע כמו שכתוב בספר הלוחות וזהו שאמר ל'
מעמים בא בארוכה ומעמים בא בקצרה ואמרו ולולא שלא אריך הייתי מגלה

סוד העיבור וסוד הלבנה המאורה שהיא נולד קודם חלוף ואם רוצה שיש בזה אריכות
גדול כי לא יתבאר אלא אם יבא בו עבר ממר הלוחות ואם כן אם יבא אותו סוד הלוח
בזה המקום לא יכון אותו אלא מי שלמד ראשית החכמה בעקרה לא אמרתי בו שום דבר
ואמרו והנה אדמתו על סוד אחר שכל המועדים תלוים בסוד ידוע מהחדש לא נשא
בעיבור השבועות מספר בעיבור הספירה שהיא תלויה ר״ל כי שאר המועדים הם תלוים
בימים ידועים ובזמנים ידועים מהחדש כפי מקומות הכוכבים בהם לפי שהקרבנות
הנעשים בהן לשמור קיבול הארץ בכלל וחג השבועות אינו כן אלא להשלים שבע שבועות
רמוס שיבואו המועד ושיעשו קרבן כדי שיצלחו בברכות הלחם כמו שאמר הפסוק והקרבתם
על הלחם וכמו שאמרו על לחם הפנים ועל שתי הלחם היה מתברך כל המין חטין וכמו שאמרו
דעתם הרבה והבא מעשו משכיל לחם הפנים אכול ואין לשכנה משכיל העומר ושתי הלחם
שתה ואין לשכרה משכיל נסוך היין ואמרו ותלה המועד בלוי
שהיום בימים הנזכרים וכו׳ עד אמרו ומזה יתברר לך הסוד וסוד השבת כבר בארתי לך
כי זה החכם מנהגו לומר אלו הענינים בלשונות עמוקים ומבולבלות כדי שהסתיר הענין
וכוונתו באלו הענינים כי אלו המועדים תלוים להיותם בימים הנזכרים כפי מעלות הכוכבים בהם
ולפיכך היו עושים בהם קרבנות ידועים כמו שכתבתי בענין חנוכה ולפי שבזמן הזה אין לנו
מקום להקריב הקרבנות הראוים בזמנים הם תקנו התפלות במקומם והתקינו לומר בכלם
ענין זכרון ותקיעה כמו שאמרו במגלת ראש חדש כה׳ והם מקריבים לפניך זכרון רצון ל׳
זכרון לכלם תקיעה ותשועת נפשם מיד שונא ומזה נראה שזה היה נס כן טעם הקרבנות
וחכמי הכוכבים אומרים כי כניסת השמש בכל אחד מראשי פרקין וראשונים ובכל אחת
מורה על ענין הקופה וכבר הקבור על ענין החדש והנגד על חצי החדש והרבוע על רבוע
החדש ולכן זה היה ראוי להיות ראש חדש ניסן מפני שכניסת השמש בראש טלה
והחיבור והנגד הקודם מורה על ענין השנה ומפני שהחבור והנגד הקודם לכניסת השמש
בראש הראשונים הוא על צורת בן אדם הוא גדול מכלם לכן שמורה על עניני האדם ושהוא
בית הכבוד שבגלגל וכן אמרו על הפסוק אך הבל בני אדם כזב בני איש כל שישראל עושין כל
ימות השנה במעשים לעולם הבא מוחל להם כמו הראשונים בחדש תשרי ומה שאמרו ב׳
ומה שאמרו בעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים שהם ימי התשובה

וגם כתב המוכוב שהוא רמז שמתחיל וגם בסוף המזלות שהי׳ נעשין אחר שהוא שם
שהסכימו חכמי הכוכבים שבפנים הראשון של מזל מאזנים עולה צורת אדם כעין
בידו השמאלית מאזנים ובידו הימנית כתרים מבוחים ועולה אחריו אדם רוכב על סוס
והוא מתגבר וגם עולה שם עץ חיים   והיות פסח ומולדות שבעה ימים מעבור המזלות
ובחמשה עשר לחדש שהוא מפני נכח ופסח שני יתחלפו הגדול והקטן בפסח ראשון ב״
השמש בטלה שהוא בית כבוד השמש ופסח שני בשור שהוא כבוד בית הלבנה ויום הפסח
הקטן במחברת ר״ל שביום הכפורים עם היות הלבנה באחד מכבתי שבכל׳ באותו יום לעולם
והיא במבט שלישי עם השמש כי יותן בבית כבוד שבכל׳ ושבו חשיבות אחרת והוא שהלבנה
במזל דלי שהיא מזל המחברת הגדולה שתיבה אומתנו כמו שהוא מפורש בספר המזלות
העולם והוא אשר רצה באומרו הקטן במחברת ר״ל שביום הכפורים גם היות הלבנה באחד
מכבתי שבכל׳ באותו יום לעולם והיא במבט שלישי עם השמש כי יותן בבית כבוד שבכל׳
יש בו חשיבות אחרת והוא שהלבנה במזל דלי שהוא מזל המחברת הגדולה כלומר המאור
הקטן שהיא הלבנה בדלי שתהיה התחברות הלבנה כפי הקבה שזכרנו שלא יהיה הרבוע
שלה ולפי שמולדי חדש תשרי הם עקרים גדולים כמו שזכרנו יש לחוש על שיהיה רבוע שלה
ולפיכך עושים שמונה עזרת על המקק יום מקהרתה ולא כן בפסח ומזה יתבאר לך הסוד
וסוד מועדים וצורך הקרבנות הנעשים בהן וסוד השבת ר״ל כי עם היות השבת זכר
למעשה בראשית אינו בהכרח שיהיה אותו יום שבעו יום שבת שמתחיל משום אותה כונה
שיהיה יום אחד בשבוע איזה יום שיהיה הוא מקיים מצות שבת כמו ששכח ואינו יודע איזה
יום שבת כגון שהיה מהלך במדבר או כתבנה מונה ששת ימים ועושה כדי פרנסתו ובשביעי
השביעי שובת אלא לפי שהוא אותו יום של שבתאי שאו אותו יום לומר כמו שחשיבות מולדי
חדש תשרי מפני שהשמש בית כבוד שבתאי והלבנה ביום הכפורים כבכן וכמקום המחבר.

ואמרו והאמת יש הפרש בינו ובין הנכרי ולא אוכל לפרש לבני דעת כי הנכרי
והאמת אינו דבר אחר כמו שאומרים אחרים אלא שיש יותר חוזק בזה האמת ולפיכך
נאמר על המעשה בו מלאכה ואפשר לשום הפרש אחר ביניהם כפי דרכו כפי חכמת
הכוכבים ונראה שאינו נופל עניינו בזה המקום   ואמרו והעולם מאזן קדר
לארץ אדום ירע סוד המצוה הזאת אם יש לו עינים ר״ל כי ארץ קדר היא מעלה ואין בה

שוב אין ושיורו לאם שהביאם אל ארץ טובה שמצאו בה ערבי נחל ופרי עץ הדר וכל
טוב הדברים״ **פרשת בהר סיני** אמרו ומור ימשעולם כמו
כמקום הזה ר״ל שרמזו במקום הזה ענין
השמטות כי שבעה ברקיעים ושבע שמות בספירה ושבע ימים בשמטה ושבע שמטות
ביובל כי אלו השמטות הם רמז לספירות שהוא כנגדה שבעה כמו שאמרו וכמו שאמרו ז״ל
ברא הקב״ה את הימים ובחר לו אחד מהם שנאמר ימים יוצרו ולא אחד בהם ואיזהו יום השבת
ברא שמים ובחר לו א׳ מהם שמי השמים ושבעה הארץ ברא שבעים ובחר לו א׳ מהם שנאמר ויקרא שמם את
ארץ החיים שנה ברא שמטות ובחר לו אחת מהן ברא רקיעים ובחר לו א׳ מהם שנאמר סלו
לרוכב בערבות ביה שמו והבן זה המאמר כי הוא סוד מופלא ודבר גדול על מה שאמרו
בזה הענין שנראה שברקיע השביעי ביה שמו ואמרו וסוד המחזור ידוע מחכמת
התקופות הוא לפי שכ״ט שני המחזור יש בין שנות השמש והלבנה מעט חלוק כמו שנראה לכל
יודע שום דבר בזאת החכמה ואמרו כי לי כל הארץ זה טעם נסתר הוא כמו שאמרו
שברא ארצות ובחר לו אחת מהן״ **פרשת אם בחקותי** ואמרו
והנה כבר מנהג המרכבה ר״ל כי המנהג להוסיף
על סדר מעלות המספר א׳ לעשרה ועשרה למאה וכזה המקום כמו מנהגו שאמר לחמש
מאה ויש אומרים כי בעבור המחברות האחרים לחמש הכתוב מאיון עשרה שלא למאה
ואין צורך לכל זה ואמרו ואין על חטאתיכם להוסיף שבעה רק וימנע מעט אחרת
כמו קול גדול ולא יסף כלומר איננו רוצה לומר המאוק שיתן להם על חטא א׳ עונש שבעה
חטאות רק ויחמתי ליסרה אתכם מעט אחרת בעבור חטאתיכם שהם שבע כלומר שהם
רבים כאומרו קול גדול ולא יסף מעט אחרת ואמרו ומי שיש לו לב להבין סוד העולם
או ידע סוד הבכור והעשירי ומור אגלה לך הסוד בזכרי מעשר שני ומקומו אכראהו
פרשת במדבר סיני אמרו ישראל להוציא ערב רב שלא התפקדו עמהם
ואם היה כן מאין נולדו כל אותה המון כי הם
וכר בני קהת וכל בניו עד משה ואהרן ובניהם ומאין היו שמונה ועשרים אלף וכן לכל א׳
מהשבטים ואמרו אם תקבל היטב או תדע כי הדרום הוא הראש והזנב הוא הצפון
ר״ל כי במקומו המחנה היה ראובן לצד דרום שהוא לצד ארץ הכנענים כמו שאמר

ויעלו בנגב ולפי זה אמר כי הראש הוא הדרום וכן מנהג הנלחמים שמושים הצד
אשר הוא נגד הנלחמים כנגד לראש שבהם ומפני שראש אותו על דרך כלל
והוא רחוק כי כשמסתכל בתנועת הגלגל שמעשה החוק בשני מקומות המתנגדים
שקורין לא מהן הראש ולאחר הזנב וכשיתחיל להתנועע מראש טלה עושה תנועתו
לצד דרום לא שתנועתו הקץ סדר המעלות ולפי זה אמר שהראש הוא הדרום ·
ואומרו מכין חדש ומעלה עד שוב המחברת אומר קרוב מהמקום הראשון זה אל זה ·
והמשכיל יבין ר״ל כי מבן חדש הוא עד שתחזור פעמי אחרת הלבנה להיות במחברת
או שיהיה בקרוב מהמקום שהיו בראשונה זה עם זה והמשכיל יבין ואומרו
ויכן להיות צפונה מעוררת צמות לרואך שהוא כמו משמן לפי שהישוב הוא לצד צפון ··

פרשת נשא

ואמרו תשטה תסור מדרך הישרה וכן אז״ל אין המנאפים
נואפין עד שתכנס בהם רוח שטות שנאמר איש כי תשטה אשתו
ואמרו ולפי דעתי שמנחת רני מתוק ומלת המרים באר השם אם כן מורן ידוע כוונתו
שהכהן היה משים במים שום דבר שיהיה רואה בעיניו אחר הבדיקות שהיו עושין אותה
ואם היתה מתברר לו שהיתה נקיה היה משים במים שום דבר שיש לו סגולה לאבק עובר
ואם רואה בבדיקות שנטמאה ומפני שהדבר אינו מתבררת מפני ראיה ברי שומרתה
על פי כיתרין היה משים במים סם להמיתה וזהו שאמר ומלת המרים באר השם ואדמה
שהיו מעלין אותה לבית הגדול ומאיימין אותה כדרך שמאיימין על עדי נפשות ושהיו מעלין
אותה לשער ניקנור והיה הכהן נכנס להיכל ומקום היה שם ארוה על אותה ושבלא של
איש שם ושבנות קבועה בה ומעביה ונוטל עפר מתחתיה ונותן אותו על המים שנראה
מזה המאמר שאותו עפר היה מונחת במקום ידוע ושמור לזה הענין ושמא דקדוק שטה
טומאה כמו לא קבור אותן נזיר שא״ל בשן נזיר וכן אם לא שטית שטות טומאה
ואמרו כי היין מתחלת הרעות ועבודת השם ובהרעת כי בבא מחנה אדומו לך קור ולא אמו
דבר שם מזה הענין ואמרו והסור הוא מה שאמרו חז״ל ושכר עבירה עבירה
ר״ל כי אם אירע שתפתיע עליו בתוך מלאוס הוא מבוא שום עון שסבב לו זה הענין
האחר והוא שיטמא ראש נזרו ולפי זה הוצרך להביא שתי תורים או שני בני יונה א׳ לחטאת
וא׳ לעולה על העון ומפני שנטמא ואינו כמו שאז״ל על מקום ומאשר חטא על הנפש שהיה

ומביא חטאת והעולה על שכינתו שמתחרט היין שאם כן היה לא היה השם מצוה אותו לחזור
לחטוא כמו שאמר והימים הראשונים יפלו · ואמרו והנכון בעיני כי הוא כפירוש
השני בעבור וכה השלמתי ר"ל שהוא כפירוש השני שהוא יום שביעי לשבוע בעבור שלא היו
מקריבים שלמים בשבת ואמרו וטעם עשתי כמו עשתונותיו מה שיולידו מחשבותיו
כאלו העשר הולידו והוא סוד גדול ר"ל כי האחד אינו חשבון וכל החשבונות הם בו בכח וכל
העשרה והמאה שהם כמו האחד ולפיכך כשהן מונין אחד עשר אומרים כמו עשתי עשר
כאילו העשר הולידו והעשרה והאחד הם מענין אחד וכן האחד והעשירי מה שכלול
ונראה שאין ענין זה הסוד בזה המקום ואמרו וטעם וישמע את הקול שהוא לבדו היה
שומעו וגם זה נכון כי השם הוציא בהרגשת אותו כאשר הוציא באור עיני נער אלישע וכן ויגל ה'
את עיני בלעם ר"ל שומע השומע היתה במראה הנבואה כמו רחב עיני נער אלישע כמו שאמר
הפסוק פקח נא את עיני הנער ויראה ויפקח ה' את עיני הנער וירא והנה ההר מלא סוסים וכן
ויגל ה' את עיני בלעם שהיה נפקחו במראה ··

פרשת בהעלותך

ואמרו ואל אראה עוד ברעה שאם כה ואין צורך
לתקון סופרים שאמרו שהיה לו לכתוב ואל אראה ברעתם אלא שכינה הכתוב וגם על הפסוק אל
נא תהי כמת שאמר עתה תהי אחותנו כנבלה המת אשר יצא מבטן אמו ונאכל חצי בשרו ואין
צורך לתקון סופרים שאמרו שהיה לו לכתוב מבטן אמנו ··

פרשת שלח לך

ואמרו
ויבאו עד נחל אשכול דברי משה כי הוא קראו על שם אותו המאורע
כמו שאמר למקום ההוא קרא נחל אשכול על אודות האשכול ויבן להיות כמו וירדוף עד דן
שהוא מהמקומות שלא כסבר משה לפי כונתו ··

פרשת ויקח קרח

אמרו
ויש בכאן שאלה והתשובה בפרשת וילך אינו נראה שיכול
שום אדם להשיג מה היא והתשובה אם לא יהיה משיג אותו ברוח הקודש והנראה לי
כי הוא אומר שטעם החלפת הבכורים בלוים היה לפי שבני לוי הרגו עובדי העגל ושלא
עשה אותו משה מדעתו לבד מעולה למחשבתו כמו שהיה חושב אותו ונראה נאמר חושב
אחר והוא קשר דבר ואמרים שהמיר הבכורה מאבותיהם ונתנה ליוסף מפני יהושע מאורכו
שהיה משבט אפרים וכל שאר הכבוד שנתן לו שעשה זה משה מדעתו ואומר שם שעשה
אותו משה במצות השם כמו שאמר בפרשת וילך ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות קרא

קרא את יהושע וכו׳ ואמרו בירושלמי שאין המלה רק מעוררת ובראש אותן וככר־
נבקעו מדינות רבות והנה ירושלם כטעם נזירה ר״ל כי זה הדבר יש למקצתו דמיון כמו
לאחרים ואין חון מה טבע רק הוא חון ומנהג הטבע כי אינו נעשה בכל עת שירצה האדם
ואינו יכול לעשותו בכל עת שירצה אלא אם הוא נביא והוא יכול לעשותו מה טעם שאמרו
ומה שאמר ותבקע האדמה את פיה הוא כמו שנפתח האדם שאמר לפי שנפתחה האד׳
תיכונה הדבר על הגבוהים ממנה כדרך אדמונה שהוא הפך כמו האזינו השמים וכן
על השפלים ממנה כמו כזה המקום שאמר ותבקע האדמה את פיה וכלזה להבין
השומעים ואמרו ושים קטרת ולא אמר הקטרת והמשכיל יבין ר״ל שאם
היה הקטרת היה נראה שהוא הקטרת הידוע ומה שלא אמר אלא ושים קטרת היה קטרת
אחר להסיר המגפה ואמרו שידוע שכתכבה או בחכמה שידעה שרעבה־
המקריבים ר״ל שנתקנו כמנהגו להמתיקה וכן אמ״ל הרי לכם תשמיש הרחבה מכבו וה״א
הקטרת חביבה היא מכל הקרבנות וסם המות נעשה בתוכה שכבה נשרפו נדב ואביהוא
ואמרו ורבים אמרו בעבור שקדים כי המטה היה מעץ האלן ואינה ראיה
כבר אמרתי לך שמנהגו לומר הנראה לו בלשון יש אומרים ואם לא היה כן לא היה
לו לאמרו והיות שקדים שיהיה קל לעשותם ואמר כי אינה ראיה כי מוק מוך הדבר
כמו היה כן בעשותו כמין מטה ״

פרשת זאת חקת

אמרו אמר הגאון כי מי נדה כדבש שמזיק לבעל
המרה האדומה ומועיל לבעל הלחה וכן פרה אדומה מטהרת הטמא ומטמאה את
הטהור ואמר שאין צורך לזה שהדבש יזיק לבעל המרה האדומה ומועיל לבעל הלחה
כשאוכל אותו ויתועל בו באיכותו ומה שאין כן אפר הפרה כי היא מטמאה את הטהו׳
בנגיעה והטעם הוא כי אפר הפרה מועלת בסגולה והדברים המועילים בסגולה
אינם מועילים אלא בערך שיש ביניו וכן הדבר הנאכל ומה שאוכל ערך שיש בין אפר
הפרה ובין הטמא מטמאת מה מזיק לטהור המתעסק בה ומטמא אותו שום דבר
ומכמו זה אמר שיטמא עד הערב אע״פ שמטהרת את הטמא וכן הסכימו חכמי ב״
הרפואה ועם שיש בו טעם אחד על מה הנדה על הטמא כי הוא בעבור שהמטהר
עומד עם הטמא קורב שיטהר ואפשר שיקבל ממנו שום עשוש צוה שיכבס בגדיו
וירחץ בשרו ״

ואמרו ויקרעם בגור החשבון השלישי כרווה שבמים ר"ל כי כמו שתועלת ר"ל כי בעבור היותו מרובע אלא כבה השלישי שהוא מרחבו מרובע וכעבור זה אומר הפסוק הוא יקחנו בין כוס השלישי וכוס השביעי ואמרו והפירוש הנכון בעיני אצלנו ברמיזות רעני ד"

כאשר ירעה החלק את הכל ידבק בכל ויחרש בכל אותות ומופתים ר"ל כי מה שעשה אותם השם לא היה מפני שום דבר מהטעמים שאמרו אלא מפני שלא קרשו את השם כי כשהחלק ידבק בכל יש כח בחלק לעשות אותות כמה שעשה אותם כמו שבארנו והשם אומר למשה ודברתם ולא דברו בעבור מריבת העם עם משה ומפני שהספק הריבוק לא הוציאו המים והוצרכו 4 להכות את הסלע פעמים וזהו שאומר והנה החלק חלק ולא היה בו כח לעשות אותות וזהו דרש קדמונינו ז"ל שאמרו בעבור שאמר משה לישראל שמעו נא המורים ורמזו זה הסוד

ואמרו ורבים השקבשו ואמרו כי זאת התורה לקבל כח עליונה וחלילה כי הדבר נעשה בצווי השם ואין לנו לחפש למה צורת נחש הוא אומר בהרבה מקומות שנעשה צורת נחש לרפאות בהם את הנשוכים כדרך חכמת התמונות וכדי להסתיר העניין אומר אותו בפירוש שלא במקומו וכשהוא במקומו אומר אותו בלשון ורבים אמרו איש אומרים כמו שאמרנו שכך מנהגנו ..

פרשת וירא בלק

אמרו ויקץ כמו הפוך וכמוהו נעשה ביהודה ונקיצנה ר"ל שתועלת ויקץ שהוא כמו ויצק כמו ונקיצנה שהיה ראוי להיות ונציקנה

ואמרו אם יתן לי בלק מלא ביתו כמו מלאו וכן מלא כל הארץ כבודו אר"ל שהעולם במלואו הוא כבוד הבורא ואינו כמו החושבים שסברה שם הוא מלא העולם שנראה שהכבוד הוא במקום כי מי שאינו גוף אינו צריך מקום

ואמרו כי אין יכולת בנודר לשנות מעשה היוצר או נזירותו והסוד כי החלק לא ישנה החלק רק נזירת הכל בשנה החלק נזירת ר"ל כי מה שאומר לא אוכל לעבור את פי ה' הוא לפי שהחלק לא ישנה החלק אבל אם ינזרה שום נזרה כללית נגד שום מלכות או מדינה או אומה בשנה מולד היולד אפילו שלא יורה מולדו על כרת אחשד שימות כהם

ואמרו

והישר כי האופן דברה ואם כבין סוד מלאכי אברהם גם מלאכי יעקב או הכין האומרת ר"ל כי כל זה היה במראה הנבואה כמו המלאכים שבאו לאברהם וליעקב שאומר שהיה במראה ואמרו שבעה מזבחות יש סודות עמוקים לא יבינום כי אם מבין מסתר ובן עד אמרו ויבקש שלם לשלם או התחרש רוח בינה ר"ל כי היה עושה אותם המזבחות והקרבנות

לבטויע עליו כחות עליונים כמו שאומר כי בהקרב האיש השלם בחכמה הקרבנות הראוים לעשות לשם שקראו שלם בדרך צחות או בקהדש רוח בינה   ואמרו והנכון בעיני שהוא מעורר קולו על שתי הטעם שהלך אל שפי והנה גם כן רמז לך סוד חקים ר״ל שהיה הולך בלעם אל מקום גבוה כי היו המקומות הגבוהים לאותה עבודה וכמו שאמרו מבדי מלך ארם אלו הרים אלהים וככה הסכימו חכמי הכוכבים

ואמרו כי בלעם היה רעשן וברגע עינן היה עושה רעות וכבר הודעתיך דעתי שאמ׳ שהיה יודע רגע עליון ובעת ראותו מזל האדם שהגיע עת רעתו היה מקלל אותו וכל הרעה אל המקולל ויחשבו שהוא בעבור קללתו   ואמרו ובגוים לא יתחשב אמתיו בפסוק יצא נבואות עתידים למשפט בני ישראל וגם אבאר אותו בעז״ה

פרשת פנחס

אמרו אמר ר׳ משה הכהן שפירושו חדש ניסן אך ב״ה כתוב ראשון הוא לכם לחדשי השנה ופירושו נכון

טעם שיש לטעון על זה ובראשי חדשיכם שהיה לו לכתוב ובראש חדשיכם רק בעבור שמצאנו מחר חדש ושר דברו כי לשאר חדשים לא קראם הכתוב ראש חדש כמו שאמר הנה חדש מחר וכזה הפסוק שאמר וכראשי פירושו נכון כמו שכתוב ראשון הוא לכם לחדשי השנה   ואמרו כי חטאת לה׳ אין החטאת דבק בחוטא כמו וחטאתי לאבי כל הימים וכבה חטאת לה׳ שאין החטאת דבק כן והוא הפך הדרש שאמר הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח שנראה שהחטאת דבק בלם רק יש לו סוד כמו שבארתי בפרשת בראשית

פרשת ראשי המטות

אין בו שום דבר לבאר אותו

פרשת אלה מסעי

אמרו ויש אומרים עד מות עד חמוש וכמוהו ושמכם תמות חכמה ישמע שפירש שהחכמה והנכון אי אפשר שיאמר הפסוק עליהם שימותו אלא ר״ל שהיה חשיב החכמה ואינה מתערבת מחמת החומר וככה עד מות ואמר שלא אמרו כלום כי עמכם תמות חכמה כמשמעו

פרשת אלה הדברים

אמרו אם תבין סוד השנים עשר

גם ויכתוב משה והכנעני אז בארץ בהר ה׳ יראה הנה ערשו ערש ברזל תכיר האמת ר״ל שאם תבין סוד השנים עשר פסוקים שהם מפסוק ויעל משה מערבות מואב

עד סוף הספר נ״פ כל האחרים שאומר שלא כתבם משה הכי באורך באלה הדברים אשר
דבר משה אל כל ישראל ·· ואמרו ויש אומרים כי באחד בשבט מת משה ואמרו כי הגאון
שלשים יום ושבועים בשבתות נראה שזאת הטעות (הגירסא) ואי אפשר לשבה ואמרו
באמת איש באמת כל אדם והנה הוא כמו כי כיון שאומר הטעם אמונה אמרה עד שזה
שהיא באמונת כל אדם אמונה שלא יכיר אותו המקום כי אם היו באמונתו היה כבר אריך
שלא יהיה בכלל אדם ··

פרשת ואתחנן

ואמרו ויש אומרים להוריד כח
עלמות בצורת עקרב לנשך ובצורות השכינה וארבעה הנזכרים
ובבאור ומה שאומר אין עוד כמו שאומר שרמז בפסוק ונבואים עליהם ובאור אותו למוטך
ואמרו והטוש עד ולבניאן שאין לו הכנה לידע שאומר על דרך משל
ואמרו הזכיר הד׳ הרגשות ואין צורך להזכיר החמשי כי היא ענבה ר״ל כי הפסוק אז אשר לא
יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון ולא את ולא ימישון כי היא נובה מכלם לכן שהארבעה
האחרים שיש פעלם באמצעות האויר וחוש הטעם בלחות אשר בלשון וחוש המשוש אינו
אלא במגיעה ואמרו ובתוקף השמים רמז לאויר כאשר פירשתי שיש לו קצוות
כמו שאמר בפרשת בראשית ומה נכבד דבר האומר שקצוות השמים עם קצוות מימי אוקיינוס
ואמרו ועתה אין עוד כאשר רמזתי במו״ה להלן בפסוק ונבואים עליהם שאם אם עמק רעיונך
ומחשבתך ודרך הראות בסודינה אל הרואה על החכם כי נביא מעל נביא שאומר ונביאים עליהם
שאמר דע כי שאומר יש שרואה זה החכם ואינו אלא רק הם רבים וכל א נביא ומעל נביא
ושומרים רבים לא ידע איש ממקדם שהם נביאים אלה על אלה לכן שמעלתם אינם
שוות וזה ידע סוד השם ידעתי נביא ומעל נביא הם החמשים וחמשה ולא אוכל לפרש
ד״ל בחמשה וחמש שמונה וארבעים צורות המעלה שהם י״ב מזלות ושנים דרומיות וכ״א שמאליות
ושבעה כוכבי לכת ומה שאומר כוה המק׳ וס׳ אין עוד שהוא למעלה מכלם והוא סבב המזלות
להם ואמרו ומלכות האלהים והאלהים יעננו בקול כי האלהים כי המדבר הוא האלהים כי יש
מה שלא יבין דרך קלה והוא סוד עמוק ר״ל שיש מה שלא יבין השכל הנבואה כדרך קלה
ולכן שבאותו המעמד היו צריכין הנסים להשיג אותה השגה כמו שאמר ויצא משה את העם ר״ל
לקראת האלהים עם כוונות לנסות אתכם בא האלהים והשגתם קלה הוצרך לזה כבלן מלת אלהים
שהוא מאיר ובאמצעותו משיגים מה שהשיגו ואמר לזה כן טעם אחר ואין ראוי לכותבו הנה

ואמרו ולמען ייטב לך רמז לעה"ב וסוד הענין אדרוש כן בפסוק אני אוהבי אהב ומשחרי
אבאר אותו בע"ה   ואמרו ורבים יאמרו כי אין ענין במחשבת הלב ואין עליהם שכר
ועונש ויש ראיות להשיב עליהם כמו שאומר כי עקר המצות לישר הלב והמזיד והשונא
יוכיחו ר"ל כי עקר המצות ליישר אמונת הלב כי עשיית הפסח וסוכות ושאר המצות הם
לזכר כמו שאומר וזכרת כי עבד היית וכי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם
מארץ מצרים שלא יתגאה לבו ויעשה חמס לעבדים ומה המזיד והשונא יוכיחו כי שניהם
עושים העבירה בגופם ומפני שהשונא חוטא בלבו לא נתן לו כי אם עונש ומזיד
אחת הרהורי עבירה קשים מעבירה לפי שהרהור הוא בלב ובחלק הרוחני
ואמרו קול ד"ם ח"ם לשון רבים כאשר פירשתי וטעם ח"ם להפריש בין על דעת
להפריש בין ד"ס ובין הצבא לפי שהנפשות אינם מתגשמים מעצמם אלא בסבה שכלית
כמו שהתבאר בחכמת האלהות קרא אותם ד"ם ח"ם   ואמרו מי יתן והיה
לבבם זה להם ורעו כי שרש כל המעשים והתנועות בדרות השר ובן כוונתו כי כל
העניינים האדם הם מוכרחים מהמערכה סגולה כי לא לאדם דרכו ולא בגבעונו ה'
מדרכך וכל אומר הראיות ומעשה אומר ובחירת בחירה ואחר שהאדם לא ימצא הטוב הוא
אוהב להשיב כי עם היות האדם קשה המערכה כשהוא בוחר בחירה ידבק בבורא
ובעבודתו יוצא מתחת המערכה לא שהמערכה בטלה   ואמרו עוד למען יאריך
ימיך עם הכלל על האדמה ועם היחיד בעולם הבא רוצה כן כמו שאמר ביסוד מורא
ומלת ייטב לך כוללת טוב העולם הזה וטוב העולם הבא טוב העולם הזה לכלל והעולם
הבא ליחיד שהעולם הבא אינו משיג אותו כי אם השרידים אשר קורא ה' וכו'
ואמרו רע"כ והשם הנכבד והנורא הוא שם העצם ואם כן מה טעם שאמרו הוא שם
כי מאחר שאין הפרש בינם מה טעם לחזור אותו הענין שנית כי כמו שאמר הוא שם
עצם והוא שם תאר כי כן זה השני והעד שהשם סמוך לצבאות שאמר שהוא תאר
ואמר שהוא זה אמרו הוא שנית ויש ראיות רבות שהשם אחד והפסוק שאמר ביום
ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שנראה שהוא דבר אחד ושמו דבר אחר ואחר כן והנכון
בעיני שאין ענין זה הפסוק שמורה על שם רבוי אלא שבוא רמז על מלך כי כן כתוב והיה
ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד כטעם כי אז אהפוך אל עמים

שהיא ברורה שכל העולם ידעו שהשם אחד   ואמרו טעו האומרים כי ג
באלפים ושש מאות שנה ישוב העולם לתהו בתקופת נגה הרום לכי שהן עשרות מעלה
ותקופת מעלה אחת במאה שנה כי תנועת המעלה בשבעים שנה לדעת החכמים
האחרונים שדקדקו באמת התנועה והנכון בעיני שהוא כמו שהוא אומר שהם עומדים לכל דור
כאומר שהם קיימים לעד ולנצח כמו שאומר וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וכמו שבארנו

פרשת עקב

אמרו והטעם כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם רק הכח
הבא מהעליונים בתאוה השם ר"ל כי עם היות הלחם צריך
לבריאת הגוף שהם המושך והמעכל והמבדיל והדוחה ואם יבטל מאלו הכחות לא יחיה האדם
ולא יועיל לחם   ואמרו לי הב"ש ואדני האחרונים כי מעלות גבוהות הם כחות
ונקראים עליהם כמו שבארתי זוכה בפרשת ואתחנן וזה שכראלה המדות הוא מגדל לב ..

פרשת ראה

אמרו מול הגלגל כמו וירדוף עד דן ר"ל כי מול הגלגל לא היה
נקרא כן עד זמן יהושע כמו וירדוף עד דן בימי השופטים ..
ואמרו למען ייטב לך על שלא יאכל בשר בהמה שבשבעו רעבון נפש הנפש והנזירה כרמות האב
על בן ולבניך אחריך ר"ל כי אם יאכל אותו האב והשבע נפשו שישבע נפש הבן שיהיה לו אחריך
נפש כי יש חלקים ובכונות נפשיות נמשכים לבן כמו מתן זרע האב וכן הספיקו הדרגא על
בן ולבניך אחריך .   ואמרו אם בחלק מהמעלה הנה האחר ראש ואם מהמעשה הנה
העשירי ראש ר"ל כי כשתמנה השכלים הנפרדים ובחלק מהמעלה האחר ראש ואם מהמעשה
הנה העשירי ראש ר"ל כי כשתמנה השכלים הנפרדים ובחלק מהמעלה האחר שהוא הסבה
הראשונה הוא ראש המספר ואם בחלק לשונות משכל הפועל יהיה הוא אחד ומה שהיה אחד
הוא עשרי וזהו סוד הבכור והמעשר וכמבכור היות האחד והעשרה עיקרים והאותיות יחולו
ושלשה הם הנקראים עליונים לכן שאומרים עליהם במדר וכונים כי ה' מספר ה' הוא כ"ה וכן ז'
על ז' מ"ט היה מהם השם הנכבד   ואמרו מן עולם כמו סבה לבעבור סבב כי הכל
בחלקים כחלקי הכל שהרוח נוף ר"ל כי עושר בכל העולם וקיומו הוא בסיוע החלקים האחד
אל האחר כחלקי הגוף שהוא נוף של עושר כל הגוף צריך סיוע מכל אחד ואחד מהאברים
המרכזים ..

פרשת שופטים

אמרו טעם קמתים אם בשמש
הכוכבים המרובים   ראשונים ושנים ר"ל כי ...

הכוכבים לעקרים הנראות והכוכבים נעלמים והפרשים להם שהם המראות הנראות
באויר מסבתם כמו הקשת שיורה על היובש ועל המטר כחלוף הזמנים כמו שראינו תמיד
ואמרו והנה זה הכתוב לאותות ושנים שיתנבא בלא יורנו רק המגיד במלחמה לא
בא יורנו ר״ל כי חכמי משפטי הכוכבים מאריכין במולדות כמו מנחי הכוכבים שידעו
השנים הקצובות לחיי האדם ואמרו כי עת היות לבא ולא שנים קצובות כמו
מולדו שההרוג במלחמה אוכמת לב או מאורע דבר אחר שיהיה כמו שאמר שיגיע קודם
שיגיע עתו הקצוב מפי מולדו לפי שהדברים הכוללים כמו דבוקי הכוכבים או לקיות השמש
והירח יש להם כח לבטל הפרטים ואין צורך כזה המקום לומר שנעזר השם והוא מביא
ראיה לסברתם מהפסוק שאומר או יומו יבוא ונו׳ ואומרו כי האדם עץ
השדה כמו שפרשתי בספר היסוד כי יתכן כמו לשון לקדר וכו׳ ר״ל כי מה שנראה שבפסוק המשוך
ואותו לא תכרות כי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור יש מי שפירש כי מה שאמר כי
האדם עץ השדה לבוא מפניך שהוא כי לא האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור שתצטרך
לכרות אותו והוא אומר יתכן כמו לשון לקדר מלה לא שהיא שאלה לא יתכן להיות נחקה
כי הטעם יהיה להפך כי השואל והמשיב חולקים האמת והשקר ואין מתכון לזה דבר
אחד בעבור התכן ומדקדק גדול מקדמונינו אמר כי חסר הא׳ כי האדם עץ השדה וההא
הא התימה והוא אומר כי איננו ישר בעיני ואמר שאין צורך לאלו הפירושים כי האדם עץ
השדה דבק עם כי ממנו תאכל כי האדם עץ השדה לפי שחיי האדם הם תלויים במאכל
מפרי האילנות ומשאר הדברים ואסור לכרות אותו לבוא מפניך במצור לעשות ערכי ה׳
המלחמה כמו הכלים שעושים להשליך אבנים לעיר ולצורך דברים רבים וכעד על
פירושי שאומר הפסוק רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת ובנית מצור וכו׳
ואומרו והנכון בעיני הוא אשר הזכרתי כי לא ישפך דם נקי בארצך אם
תעשה כסוד שכר עבירה עבירה ושכר מצוה מצוה ר״ל כי אם ישמרו חקי המקדש ואלה
החקים והמשפטים שלא יודע כארץ שום בקלה ואם יודע הוא כמו אותה העיר
הקרובה ולפי כך היו קוצץ אותה והיו לוקחין מהם העגלה ושלא יעבד ושלא יזרע אותו ולא

פרשת כי תצא

ואומרו כי ושם אולי בחסרון שם תראים מהמנהג
נפ׳ בחתן והוא המנהג ר״ל כי חכמי משפטי הכוכבים

חלקו חדשי העיבור לשבעה כוכבים הנבוכים ואומרים כי החדש הראשון הוא לשבתי
מפני שיש לו כח לשבת והוא עוצר והוא אומר צריך להולד בחדש הראשון שיבוא ויכון להיות
הזרע כדי שיכין אותו לקבל צורה והשני לצדק והשלישי למאדים והרביעי לשמש והה'
לנוגה והששי לכוכב חמה והשביעי ללבנה ומפני מה רוב הנולדים אומר שהנולדים לשבעה
שיחיו והנולדים לשמונה שיחזור אל שבתי ימעט כח יבשותו וקרירותו ויחזור והשנולדים
הם בז' ואין בהן כח לחיות והשיטה שנולדים בו על הרוב מפני שהוא לכוכב צדק ואחר
אמרו לגמור שום חלוקות הנעשה הכרחיים החדש השמיני שהוא למאדים או אחר עולה
לשמש שהוא חם ויעזרו להגיע הולד ׃׃ ואמרו ונפתחה ואת הקדשה בעלי
אמר יתר האור והענן וכו' אהרן ומה שרמזה בבני אהרן ר"ל כי מורכב מרשת מורר ומוק
אליהם אשת יתר האור ומה שאמר שאינה הגונה אם יקח איש אותה שרמזים הולדים
מעונה שאינם הגונים והעיד מה שאמר בבני אהרן שאמר כמרשת וירבו ל' שמנורוב
בני אהרן ראוים לכהונה ולא בני משה ומפני שאמרו של אהרן היתה אחות נחשון שהיה
נשיא ורוב בנים דומין לאחי האם ולא היתה כך צפורה כמו שאמרו במקומו ׃׃
ואמרו כי קללת אים כלו על דרך הפשט וכו' ר"ל כי יש מפרשים שאמרו שאים שנקרא הנקלה
הוא וגלגלו של מלך שהאדם נעשה ברשות דיוקנו של מלך משל לשני אחים באומנים תרונן
זה לזה אחד נעשה מלך ואחד נתפש ללסטים ונתלה כל הרואה אותו אומר המלך נתלה והוא
אומר כי על דרך הפשט כי אים מקולל ר"ל כי קללת אים כלו והקללה הבאה ממקום קרוב אים
הכלי כי מי שעמד התלוי יתרבק אותו העשן באויר ויתנשאו ממנו ויזיק לעובר אותו מקום
על כן לא תטמא את אדמתך ׃׃ ואמרו והאדרת יתנשא כאשר לא תהיה כלתן
ונעבר מהעיקר ונמצא שנאמר בטעם אחרות ׃׃ ואמרו ותעשנו וכבר הזכיר
על דרך כלל ובאין פרט שהוא הדבר והזכיר ר"ל כי הוא אומר בטעמי המצוה של כי ימצא
רבות לזכה ואומר כהונתן לא תרכיב כלאים הוא העקר ושדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים הם
לעבור אותה מצוה כמו שאמרו בפרשת קדושים בביד׃ ׃׃ ואמרו והגנה אחד
הקדשה אם כן יהיה קדוש במעשה המצרים ר"ל שמנהגם לרבות אנשים ומומים לזנות כמו
הנשים כמלה הארצות או כמו שפרש הוא בספר תנה הנשיא כבר עשר בפרשת בן ישא אינו
במר קדש ומלת קדשה מקדשת והמורכב עמה לכלכלן ואין פירוש המלה טומאה ני קדש

כמעשה המצריים בדברי הכתובות כי תולדת המצרים היא רעה מאד ויאמר המרכבה
להם הלחה על כן אין להם כח כשזקן קרובים לארבעים שנה או יותר לפעמים ק״
הבתולות עד שיבאו נער מבחורים ואז כבר עבר מעט מעט עד שיהיה המקום פתוח והוא
הנקרא קרש בעבור שהוא מזומן לכך ואמרו נקי יהיה לביתו שנה
אחת כמו אין נקי ר״ל שהוא שאמר הפסוק נקי לא יהיה לביתו שלא יהיה עליו עול מלכות
כמו אין נקי ואמרו כמעין מפורש בדברי קבלה שהוא כמו לבוא ודרך
המשל כמעי הנעל כמו והיא כתובה פנים ואחור ר״ל שדרך הפסוק לומר פנים אבל על
דבר שאינו בנעל חי שהרי למעלה אמר עלה פנים ואחור וכן לנעל אמר כמעין
ואמרו ודברי תורה כלל ודברי שמואל הנביא פרט שאמר באר במלחמה
אחרי עמלק על דרך כלל ושמואל על דרך פרט שאמר עתה לך והכית את
עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמול עליו והמתה מאיש ועד אשה
מעולל ועד יונק משור ועד שה מגמל ועד חמור

פרשת כי תבוא

אמרו או כדמות בחלה כמו וישב איוב הראשון
ר״ל כי מולך ושבר איננו נוהג אלא על שאלה
אחר ומשני זה אומר שיתכן ששאלו הכהנים למצוא אותם הבכורים מה זה שהבאת
והוא יענה הגדתי היום ואם לא ישאלו הכהנים שום דבר יהיה לשון ועניית כמו ויען
איוב הראשון שהוא כדמות תחלה שעדין לא אמר הפסוק שאמרו לאיוב רעיו שום
דבר ואמרו על הברכה בני הגבירות ועל הקללה בני השפחות ואם
יחסרו שנים ובני לאה רבים ונלקחו מהם הגדול והקטן ר״ל כי בני הגבירות כלם עמדו
על הברכה ונלקחו מהם הגדול והקטן והם ראובן וזבולן
ואמרו פרי בטנך בבנים והבטן וכו׳ ר״ל כי עקר הבנים אין עקר תולדתם מן הבטן כי אם
מכלים אחרים עשויים לזרע כמו הכליות והגידים והרחם ומה שאמר הבטן בלשון כנוי
ואמרו וכשבעה דרכים לשון רבים בעבור ידוע השבוע שהם שבעה גם
הוא תלוי בעליונים שהם שבעה כוכבים ואמרו טנאך מקום
הלחם והוא מוקדם ומואחר ר״ל שהיה לו ברוך משארתך וטנאך כי קודם לשון הלחם
ואחר כך מאשימין אותו בטנא ואמרו באסמיך באוצרותיך מטעם המקום

ר״ל כי על שם שהדבר אשר יש לאדם מושם באוצרו הוא סמוי מן העין אמר הפסוק במקום
באוצרותיך באמתחך ואמרו לעשה המלך כמו כתב כמ״ש שהעיקר ככ״ש
ואמרו וכלות מעידת נכספה וגם כלתה נפשי כמו ותכל דוד ואינו חסר
רצ״ל כלה שר״ל לבו והכל נפש דוד כי ותכלתו על יואב ולא נזכר המעשה ושב אלא אמר
אבשלום שהיתה מתאוה לדוד עד אשר דברה כמשה לצאת ולא הזכירו הכתוב כמו אשר
שדה אותה שלוני במצרים ואמרו אשר לא תוכל להרחיק כמוכר היותר מחוץ לעיר
כי שכנו הכבדת והרשת והשאר והסמות אהם נראים מחוץ לעין ויעשה הטבע מתקן
להוציא אותם בהחלש מאותם המקומות שלא יהרגו כמוס רפואה כמו שאמרו הרופאים
ואמרו ולא נכון כי ותוק העולם הראשונה ר״ל שהוא אינו עושה אות
לכתחלה כי אם יהיה כן אינו ראוי לתת להם עונש על מעשיהם אלא שנתן להם כח
אלא שנתן להם כח הבחירה והם בחרו ברע ובמוכר שהוא הסבה הראשונה לכל הדברים
אמר ולא נכון ואמרו מה ויהי דוד בכל דרכיו משכיל. משכיל

פרשת אתם נצבים

ואמרו כון ישנו פה וגו׳ ואת אשר איננו
רק יבוא אחרינו ואיננו בטעם האומרים
כי דורות הבאים כי דורות הבאים היו שם ר״ל כי יש אומרים שכל הנשמות נבראות
ויצאו מזה ונשמות לזה והיא סבת העלול ומזה אותה סבה אל המקום שאמר
ואת אשר איננו פה שנראה לכי סברתם שהנשמות שהיו באותו יום שכרתו משה הברית שהם
הנשמות הבאות אחר כן שאלה הסברה היא טעות גמורה כאשר פירשתי כמו שבארתיו
בספר הנפש וכך היא האמונה ואמרו והבדילו ה׳ לרעה וסמוהו והיה
לה׳ והעלה כמו עולה כאשר פירשתי ר״ל שאם יהיה אדם רוצה שיהיה כליל לאש כמו ונתתיו
לה׳ הכתוב בשמואל ואם כהונה והעלה היה עולה כאשר פירשתי וכן אם שבט הוא והבדילו
ה׳ לרעה מכל שבטי ישראל ואמרו ולמה דעתי שהוא האש כאשר אמר הכתוב
המשורר ישבעו ולא חסרו ורעבו וחרבו ר״ל כי האש יאכלו

פרשת וילך משה

ואמרו וקם העם הזה לא יבקש היותר דבק עד אשר
לפניו כי מה טעם העם הזה וזנה ר״ל כי יש לי
שאומר שבחי״ה המינים מן התורה שנאמר הנך שוכב עם אבותיך וקם ואת שלא יבקש להם
דבק וקדם עד אשר לפניו

ואמרו אחרי אלהי נכר הארץ ידענו כי השם אחד והוא לא ישנה מעשיו והשנוי יבא
מצד המקבלים כי בכל אחד ואחד מאקלימי הארצות יש מעלות עבודות כפי קבולו
ועל כן אמר יעקב הסירו את אלהי הנכר כי אין אותה העבודה כפי קבול אותה הארץ
ואף כן הפך המקום הרבה בעבירות שהם שאר ומזה זה ומזה זה כמקום ההוא כדי
להרחיקם מזרעה כמו שאמרו שאמר נבוכדנצר לחיילין אלהיהם של אלו שונא זמה הוא
וכן הסכימו חכמי הכוכבים ולכן זה אמר הפסוק כי את כל התועבות האל עשו אנשי
הארץ וכמו שאמר כי את כל אלה עשו ואקוץ בם ממה שלא היו יודעים משפט אלהי
היו מתלבשים אותם העריות עד שצוה מלך אשור שילכו שם אחד מהכהנים שיורם משפט
אלהי הארץ ׃

פרק ה[illegible]

ואמרו וכבר רמזתי לך על נבואת משרע״ה שהיא
מובדלת בין הנבואות וכן השכלים וכו׳ ר״ל שכר׳
שכן השמונים שמעבר השכלים והוא שאמר האומה כארץ ומשכיל הנבואות
שהוא שאמר ואף כן האומה בשמים ואמרו כי כל דרכיו משפט
שלא ישתנו רק הם על משפט אחד ואין לטעון מעמידת השמש כי קודם ידוע היה
מזרח בעמק אילון כמו שפרשתי במקומו אני לא ראיתי פירוש לנביאים ראשונים
ולא ידעתי מה שאמר בפירוש זה הפסוק אבל הנראה לי מאמר המאור וכבר דרכו
לומר כמו באילון העמק ומזה הוא כי השם לא ישנה מעשיו כי אותם הענינים הנראים
לנו כאלה משתנים הם יוצאים ממנהג הטבע ולא חוץ מהטבע כמו שביארנו
אבל המעמד השמש אינו חוץ מהטבע ממש כי אם בבטול הבריאה רגע אחד
יבטל העולם ולכן זה אמר כי אינו כמו שנראה אלא שקודם ידוע מזרח בעמק
אילון והוא כי מה שאמר הפסוק אז ידבר יהושע לה׳ ביום תת ה׳ את האמורי שהלך
אז ידבר הוא לשון שירה ואינו לשון תפלה כמו שתרגם יונתן בכן שבח והיה מקשר
מה שאירע להם והוא שעשה שהם המצא שהשמש עמד דם השמש בגבעון ושב גם
בעמק עד שנראה להם הירח בעמק אילון שהרג כל אותם המלכים ויקום נקמה מ
אויבו ולכן שכתוב השמש בחצי השמים שהוא נכחו ושב אותה העיר אינו הרגע
שהשמש שום תנועה כמו שנראה באסטרולאב ונתבאר בחכמת אלהרסה אחר

לשון דומם בפסוק שמש בגבעון דום ואמר גם כן ויעמוד השמש בחצי השמים
ומה שאומר ולא אץ לבוא כיום תמים ר"ל שלא היה אץ הזמן ומאחר במלחמה יותר
מאשר היה בכל יום ומתחיל המלחמה בעת הבקר והיה לו היום שלם במלחמה
כי באותו יום התחילה המלחמה כשהיה השמש בחצי השמים כמו שאמר הפסוק
ויעמוד השמש בחצי השמים ובזמן מועט נצח כל אותם המלכים והראיה על זה
שאמר הפסוק אחר כך ולא היה כיום ההוא לפניו ולאחריו לשמוע ה' בקול איש כי ה'
נלחם לישראל שנראה שלא היה העיקר אלא המלחמה שהיתה מתנצחת כל כך
במהרה כי אם היתה כמו שסוברים בו היה לו לומר ולא היה כיום ההוא לפניו ולאחריו
לשמוע בקול איש שהעמיד לו השמש בלי שום תנועה ועוד ראיה אחרת שאינו כ'
כמשמעו מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה שלשה שקעה להם חמה משה ויהושע
ונקדימון בן גוריון ובאותו מעשה של נקדימון לא עמדה השמש ולא חזר לזרוח אחר
שקיעתו אלא שבתפלתו נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה כמו שנראה
מאותו מעשה במסכת תענית בפרק כיצד סדר וכ' ובמקום אחר אמרו שלא
עמדה להם חמה באותו מעשה של נקדימון ועוד איך אמר הפסוק ולא היה
כיום ההוא לפניו ולאחריו שהרי אמרו שהיו שלשה משה ויהושע ונקדימון
ועיין מה שאמר בו רבינו משה בן מיימון ז"ל כי הוא דבר שאין לו נפלאים ואין בו שום
תנועה .. ואמרו [illegible] להסתיר בני ישראל כאשר אמרו קדמו
קדמונינו כי צורת יעקב חקוקה בכסא הכבוד ר"ל כי לכל חלק מהארץ ולכל אומה
שהיא למטה יש לה חלק למעלה שמעמיד אותה ומפני שעיקר הקהלה אומתינו
היא מיעקב שיצאו ממנו השבטים אמרו שצורת יעקב חקוקה בכסא הכבוד ומפני
זה יש לנו עמידה וקיום בגלות האומות מזמן קדמון אעפ"י שאירעו לנו כל אותם
המאורעות והטלטולים וזהו שאמר הפסוק כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו והכן
מעלה בזה המקום שאמר שמורה בזה המקום עליה שבארץ לך מנה אחר
ומטבע העמידה והקיום לכל הדברים כמו שהתבאר
וזאת המעלה לא היתה לשום גוי לפי שהכוכבים שהם בחלקם אין להם כל כך
העמידה ומפני זה הם יוצאים מדת אל דת אחרת גם יארע להם שום שינוי
או שום חדוש ..

ואמרו ארץ כנען שהיא אמצעית הישוב הוא שהישוב ששים ושש מעלות לקוטב הצפון וארץ ישראל היא ברוחב שלשים ושלש :

ואמרו ושוב לענת כמו וגם רשע ליום רעה והוא סוד גדול ז"ל כי כל הנבראים יש להם עתים ידועים כפי מולדם לבוא רעתם בהם ואם יהיו צדיקים ינצלו מתחת המערכה כמו שבארנו ינצל מאותו רע שראוי לבוא עליו כפי מה שחייב מולדו באותו עת ואם יהיה רשע ישאר תחת המערכה ותהיה הטבע הקשה ממנו באותו עת וזהו שאמר וגם רשע ליום רעה

ואמרו ולפי דעתי שהתורה נתנה לכל לא לאחד לבדו ודבר העולם הבא לא יבינו אחד מני אלף כי עמוק הוא הוא רוצה לתת טענה למה לא הזכיר התורה בפירוש דבר העולם הבא כי אומר שאמרו ושלמדו אותו ממקום אני אמית ואחיה והפסוקים האחרים שאמרו אין ראיה מהם וגם לפי הטענה שכתב רבי' כח"י והוא אומר מה שלא נזכר בתורה הוא אומר לפי שהתורה נתנה לכל כדי לתקן ח"ים כמו שאמר הקהל את העם האנשים והנשים והטף ומפני זה לא היה ראוי לומר בפירוש דבר שלא יבינו אותו ושכר העולם הבא תלוי בדבר הנשמה והנה בתורה חלק בעבודת האל ועבודתו להתבונן במעשה השם והם הסולם אל מעלת דעת השם שהוא העקר בהשגת הדברים אשר בהם יהיה לאדם חלק לעולם הבא ::

פרשת וזאת הברכה

אמרו וחקרי אמונה אמרו כי טעם משעיר על דת אדום והופיע על דת ישמעאל ז"ל כי הישמעאלים מביאים ראיה על דתם מזה הפסוק ואמרו כי משה ע"ה ידע בנבואה כי עתיד להיות אחרון שתי דתות דת בן מרים ודת מחמד ואומרים כי ה' מסיני בא דת משה וזרח משעיר זה דת אדום הופיע מהר פארן זו דת ישמעאל שקבלו אותה במדבר שהוא פארן ואומר שאין זה ראיה כי הוא מתחלה לברך את ישראל לבדם כמו שכתוב וזאת הברכה אשר ברך משה את בני ישראל וג'

ואמרו וזרח משעיר למו כמו להם כמו שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול שהוא כמו להם ::

ואמרו ויען משה לפי דעתי כי מה הפסוק הבא יהושע והוא מה שאמרתי לך שדרכו
לומר הדבר כראוי ואחר כך אומר אותו בפירוש כי אומר נמור השנים עשר שרצה בו מה
שאומר בפירוש שכתבם יהושע זה הוא מה שרציתי:

נכתוב לך בביאור אותם המקומות

כפי

שנראה לי שהיה דעתו אף על פי שנראה לי שבדרכה מקומות שלא דבר נכונה ואף על
פי שיש שם דברים שצריכים פירוש ארוך מאד שהקדמותיהם
הם במקומות אחרות ודי לך
באותם הרמזים
ועוד אתה כהם במקומותיהם "

חזק ונתחזק

השגות החכם ר' אברהם ן' אל טביב שעשה על ה
המאור

דע שהגיעו אלי הקונטרים מהשגות שעשית בקצת מקומות מהבאור
שעשיתי לפירוש התורה מר' אברהם ן' עזרא ושמחתי שאהבת לראות מה בפירושי
איש נבון וחכם כמוך מאותם המקומות אעפ"י שאין האומר לא היה לך לכתוב
כנגדי אותם בלשונות שהזכרת ואם לא היה אצלך מן הראוי לחוס לכבודי
היה לך לחוס לכבודך ' כי כבר ידעת שאמ' ז"ל איזה הוא מכובד המכבד את
כל הבריות ועם כל זה אני אדון אותך לכף זכות ' כי לפי שנראה לך כי
מה שכתבתי בקצת מקומות שהוא כנגד תורתנו הקדושה כמו שאמרת לא
חסת לכבודי ולא לכבודך כי נסמכת על מה שאמ' ז"ל במקום שיש חלול השם
אין חולקין כבוד לרב וכל שכן לשום אדם אחר ' ואני חלילה
שדברתי בשום מקום כנגד תורתנו הקדושה ' ולא כנגד קבלת שום חכם
מחכמי התלמוד ' כי יתכן שתדע שלא הכנסתי ראשי לפרדס רק מבשר ויין
כי אעפ"י שאדבר בשום חכמה לפי מונחי חכמיהם שנראה מהם שהיא
הפך אמונתינו בדרך ויכוח או בדרך אחר כמו שנראה לך שעשיתי בזה
הבאור לא גרעתי מאמונתי אפילו כחוט השערה ' ולא שניתי להאמין
בפשוטי הפסוקים וכמה שקבלו בפירושן חכמי התלמוד ' כי דרך תורה
לחוד ודרך חכמה לחוד ואני דרך אמונה בחרתי ' ומה שאמרת שסמכתי
אותם באמונות רעות לדברי ר' אברהם ן' עזרא דע כי לא דברתי עליו
שום דבר באותם המקומות שנראה לך שהם אמונות רעות שלא אראה
לך בפירושו ' המקום שאמרו ' ומפני שאמר הוא בהקדמת פירושו שלא
ישא פנים בתורה לא הייתי נושא פנים כמו שלא היה הוא נושא כמו
ונתן כמו שכתבתי בהקדמת ביאורי ' וגם כן דע כי אני לא עשיתי זה
הבאור לפרסם חכמתי ואמונתי כמו שאמרת ' כי אני הייתי יודע קודם
שאתחיל לדבר בו שאם יקרא בו שום חכם שלא יהיה כוונתו לדון אותי
לכף זכות שיהיה הפרסום להפך ' ולפי זה כתבתי בהקדמתי עם אותם

הדברים שהיו מונעים אותך לעשות כי עם היות המאמר לאותם המקומות
אם לא ומכימו דעת המעיינים אומרים שאין שלא ידע כוונתו כמו שעשית
אתה · אבל ההכרח שהכריחנו לעשות היה שחכם אחד היה משבח עצמו
ואומר כי אין בכל זאת הארץ שום אדם שיבין סברת ר' אברהם ן' עזרא באותם
המקומות כמוהו וכששמענו שהיית בטוליטולא ללמוד מהחכם ר'
יוסף ן' ואחר כך שלח לי כתבו ואמר שהיה מפייס ממנו שאדבר עם החכם
הנזכר באותם המקומות ושאשלח לו סברתו בהם אע"פ שהוא היה יודע
בוודאי שאינו יודע בו שום דבר · ואני כדי לחום על כבודו ועל כבוד חכמי
זאת הארץ כתבתי לך זה הביאור ושלחתי לו לומר בכתבי כי אני הקטן
מקטני תלמידיו ששלח לו הביאור לפי סברת ר' אברהם כמו שנראה מכתבו
שכתבנו שענו בזה הענין · ומה שאמרת לפי דעתך כי כוונת ר' אברהם
אחרת ממנו בהם ואינו תועלי מכת הסמוכים שיהיה בשום מקום
כוונת אחרת כמו שאמרתי בהקדמתי · ומה שאמרת כי לא כבודו לערוך
ניקוד למעלה · דע לך כי ישר לבבו ותלמי אלהים לעולם · ואם אינו
עורכם כמו שאמרת · ואני לא הורשיתי להשיבך על
אותם המקומות שדברת כנגדי מפני שסמכת עצמך מכת הרבנים
התורניים · ומשכן מלכי ומטיבן חברכי · אבל אשיב על עניניך
שאמרת שדר ביאורי אחת אחת ועל הפירושים שאתה עשה לקצת אלו
המקומות אין לו בזה המקום להשיב עליהם כי אין לפי דרכי מלאכת
השלוח המהיר אלא לגמור מוצאי בכל יכולתי · ולפי זה לא הבאתי
באלו התשובות לאורך בהם · הנה נא פתחתי פי דברי
לשוני בחכי · יושר לבי אמרי ודעת שפתי ברור מללו ·

אמרת בסדר בראשית · והארץ היא מיוחדת כפה רפה בלשון ישמעאל · אינה מיוחדת אלא
כמו פסוק · או תכף לדבר שקדמו להורות שלא היה ביניהם שום הפסק
כמו ואד יעלה מן הארץ · וכמו ונעמה · וזה הפירוש מורה על החידוש ·

תשובה

תשובה אם אתה מסכים עמי במה שכתבתי בביאורי בזאת הבריאה
כמו שנראה שהסכמת עמי בשלא כתבת לי בו שום דבר
לא מעלה ולא מוריד לזה יהיה ואת הוו מיותרת · או שיהיה כמו סמך
או תכף כמו שאתה אומר · כי הוא תלוי כל כך ביתור ואת הוו ועם כל
זה ואת הוו בהכרח יש לך לומר שהיא מיותרת כמו שאמר זה לשונו ·
והטעם כי בראשית בריאת הרקיע והיבשה לא היה בארץ יישוב כי היתה
מכוסה · וכן שם אלהים כל תולדותיה להיותה לנושא מן המים ולא תקמה
על וו והארץ כך פירושה כפא רפה בלשון ישמעאל שהיא בו ביתור הוו
בראשית בריאת הרקיע והיבשה היתה הארץ תהו ובהו שלא היה בה יישוב
כי היתה מכוסה מהמים וכלה ואחר יצאה מן הארץ · וכפא וו ונוסחה־
ורבים אחרות שהם במקרא כמו שנראה מפסוקים · וכפה אמר זה החכם
על וו ונוכחת · כפא רפה בלשון ישמעאל ובמקרא אלפים כמוהן · כמו
וישא אברהם את עיניו · והנה פירוש ואת כל זה ונוכחת שהיא · לכן שיורה
בו שאין לוו צורך באותה מלה ואמר בפירוש האחר ונוכחת דברי משה־
ויאמר טעם הוו במקומו · ונראה מזה כי מה שאמר בפירוש
בראשון שוו ונוכחת כפה רפה בלשון ישמעאל שהיא נוספת ושאין לה־
טעם וכתב גם כן על פסוק ואלה בני צבעון ואיה וענה פירש הוו כפא
רפה בלשון ישמעאל ובדברי הימים ואיבון · וכתב ר׳ דוד קמחי על
פסוק ויהי כלות יהושע ובני ישראל להכותם מכה גדולה מאד והשרידים בכלות
שרדו מהם ויבאו אל ערי המבצר · וכתב שהוו ויבאו אל ערי־
המבצר כפא רפה בלשון ישמעאל · ועשה הפסוק כן והשרידים אשר שרדו
מהם באו אל ערי המבצר על כן ונראה מתוך פירושם שאומרים על
על הוו שהוא כפא רפה בלשון ישמעאל שהיא מיותרת

אמרת ומה שביארת בפירוש יום אחד אם הוא בביאורך קושיא
במקומה עומדת כי אם בא לבאר כביאורך כי היום כלו
הבא אחר הערב יקרא יום ולא הערב עמו כך יהיה כיום שש ולילו ·

תשובה   חוץ מכבודך לא הבנת מה שאמרתי בביאורי בזה
המקום כי לא נראה מבאורי כי היום כלו הבא אחר
הערב יקרא יום ולא הערב עמו כמו שאתה אומר כי הוא אמר וזה לשונו
ערב קרוב מטעם חשך ונקרא כן בעבור שיתערבו בו הצורות ובקר
הפך ערב שיוכל אדם לבקר בינות הצורות ואחר שאמר שהאור יקרא
יום לא יתכן שיקרא הערב יום רק פירושו היה ערב גם היה בקר של יום
אחד ואלו היה הערב והבקר יום אחד מה טעם יום שני

שאני   הבנתי בו ור"ל הוא אמר כי טעם יום אחד על תנועת
הגלגל היומי לפי שהזמן נמנה בתנועה ולא בא ה
הפסוק להשמיענו כי לערב ולבקר קוראים יום והוא מביא הכרח
מהפסוק ואמר כי אחר שהאור יקרא יום כמו שאומר בפסוק ויקרא א'
אלהים לאור יום לא יתכן שיקרא הערב שהוא חשך יום לפי שבבקר
ובערב נבדלין האור והחשך והפסוק לא אמר שיקרא יום אלא האור
רק פירושו היה הערב שהוא הלילה אחר כך הבקר שהוא היום כלו א'
הבא אחר הערב של יום אחד נמנה בתנועה היומית ואלו היה הערב
והבקר יום אחד כלומר שבא הפסוק להודיענו כי לערב ולבקר יקרא
יום מה טעם לאומרו ביום השני כי כבר הודיענו ביום הראשון ע"כ
ואני תמיה ממך איך אמרת שעדיין הקושיא במקומה עומדת כי
אחר שלא בא הפסוק להשמיענו של ערב ולבקר קוראים יום אלא א'
שרוצה בו היה ערב גם היה בקר של יום אחד יש לנו לאומרו ג"כ במה
שנברא ביום השני וגם למה שנברא ביום השלישי וכבה לכל הימים

אמרת   בפירוש מה שאמר החכם יום אחד הוא של תנועת
הגלגל וכו' כי איך ימנה האלוה החרוב כי אם
הוא חרוב אין שם גלגל שיעשה התנועה ואמרת בפירושו כי יש לו דעת
אחרת ואין צריך להאריך בה ואם כן ישמענו אושך מה שדבר פירש א'
בפירוש כלו' ובפירוש לרוכב בשמי שמי קדם שאמרת שהם הגלגלים

הם הקודמים ואינם נבללים תחת הבריאה ואם כן כדבריך גלגל יש
ואין גלגלים ותנועות והיאך אמרת כי אין צורך לאריך בך ושין עוד בך··

תשובה איני מבין אותך על מה אמרת שפי שנה כי שמזה
המאמר לא נראה לי שום דבר שיהיה נגד מה־

שדברתי בפירוש ברא ובפירוש בשמי שמי קדם · כי זה החכם הביא בכאן זאת
ההגדה אשתקד חשבא שכן הוי עלמא לומר שיש לו סוף ושהיה נפסקה
שאם הוא לפי תנועה וכן מתנוה הכך מדרתו שאומר כי היום והזמן נמשך
בתנועה הגלגל ואם העולם בכללו חרוב לפי שנראה מפשוטו איך
אמר שאלף אחד יהיה חרוב כלומר באין תנועה שמנה אותם אלף שנ׳
ולפי זה אמר שיש לה דעת אחרת · ובכה אמר רבינו משה בחלק שני מ/
מורה הנבוכים כי מה שאמר שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב
יורה כי ישאר הזמן · וזה שאמרתי בפירוש בשמי שמי קדם שהם הגלגלים
שהם קדומים ואינן נבללין תחת הבריאה הוא אומרו בפי׳ בזאת הפרשה
על פסוק לרוכב בשמי שמי קדם שאמר וקדם במקום הזה אינו מורה
כמו שאמרתי לך בפי׳ ברא · וכתוב ג״כ על זה הפסוק במזמור יקום אלהים
יפוצו אויביו וטעם קדם במקום הזה יש לו סוד כנגד אנשי הדור··

אמרת בפירו׳ דברי החכם שאמר וזה לא יתכן כי אין סוף למעלה
מגלגל המזלות וכו׳ נראה מדבריך כי בקריאת זאת הגרסא

אתה משתמש בן כי דבריך וראיותיך סותרות זו את זו וגם דברי החכם
וקריאתה היא חוזרת ור״ל כי לא יתכן כי אין סוף למעלה מגלגל המזלות
אבל יש לו קצם והביא ראיה מפי׳ לרוכב בשמי שמי קדם ועתה יתיישבו
לך דבריו ודברי החכם הספרדי כשלא תשים הפסק בקריאת הגרסא
בין יתכן לכי אין סוף·

תשובה נראה לפי סברתך בזה המאמר כי לא הביא ראיה
בזה המקום מאמר הספרדי אלא לחלוק עליו על

מה שנראה מדבריו שאין סוף למעלה מגלגל המזלות · ועוד אפילו

שיהיה הקושיא שאתה עושה איך יתיישבו דבריו ודברי הספרדי שאומר
שאינם אלא שמנה רקיעים · ואני מראה לך למה הביא ר' אברהם מן
מאמר הספרדי בזה המקום ואיך אפשר שיתיישבו דבריהם אם הוא קורא
לגלגלים רקיעים דע כי הוא אמר זה לשון חכם גדול ספרדי אמר
שהרקיע נחלק לשמנה חלקים לשבעה כוכבים ולגלגל המזלות וזה
לא יתכן כי אין סוף למעלה מגלגל המזלות · והנה הכת' אומר ברקיע
השמים שיורה שיש שמים למעלה מהרקיע · וכן שמי השמים ורוכב
בשמי שמי קדם וקדם במקום הזה אינו מזרח · ור"ל שמה שהביא בזה
המקום מאמר הספרדי בשהרקיע נחלק וכו' אינו אלא לפי שראה
מאמר זה החכם הספרדי שלשון רקיע נאמר על הגלגלים והוא הפך
פירושו שאמר שלשון רקיע אינו על האויר כמו שאמר · ואם נסבר דברי
האומר שקצות השמים עם קצות מימי אוקיינוס והוא הרקיע והוא האמ'
על כן אמר שלא יתכן לקרוא אותם רקיע כמו שאמר הספרדי יתכן גם
שיהיה סוף למעלה ממנו וזה לא יתכן לפי סברתו כי הוא אומר
שהרקיע נחלק לשמנה חלקים וככה אמרו בתכונת שלו שזה לשון
חכמי מלאכת הכוכבים לא חוששים משום לרקיע התשיעי מפני
שאין להם עדות עליו ממראית העין לפי שהם נשענים על חכמתם
על הנראה להם בשוים · והם מושם בשמים שמנה רקיעים הגבוה
מכולם רקיע המזלות · וגם ר' אברהם בפי' לעשרת הדברות כתבו וז"ל
שאמר זה הדבור נגד גלגל המזלות שהם כל צבא השמים חוץ מהמשרתים
והוא הסוף הנזכר מקיף כל הגופות · ועל זה הביאו בזה המקום
ואמרת על דברי זה החכם"

ואמרת על דברי זה החכם בפסוק ויברך אלהים את יום השביעי
שאמר בו פרו' ברכה תוספת עונה וביום הזה דמות
כח בתולדת הגוף והנשמה כח הבר והשכל"

אמרת שחכמי המזלות אמרו כי הכוכב המשרת ביום השביעי

שהוא

שבוא שבתאי שיש לו זה הכח וכי לזה רמזו חז"ל בנפש יתירה זה אינו
נכון כי לא רמזו בזה ולא כח זה הכח משבתאי כי אם היה שבתאי יהיה
כואת למאורות העולם ביום השבת · והיה ראוי להיות זאת החבר והשכל
בנפש יתירה ביום השבת שבוא על שבתאי ולאמרו אל שבת שבוא למאדי
וגם כן היה לו להיות זאת הכח בליל רביעי שבוא של שבתאי · וגם כי תולדת
שבתאי ומאדים שהם מושלים בזה היום וכל אלו תולדותם הפך זאת הפעולה
כי תמצא בספרי עבודת הכוכבים · כי כל עובד כוכב שבתאי יש להם
ללבוש שחורים וללכת אבלים וחפויי ראש ולהיות פניהם זועפים כל ימי
עבודתם · והפך זה היא נפש יתירה ··

תשובה

הוא אמר בספר ראשית חכמה שלו על כוכב שבתאי
כי חלקו מהגוים הכושיים והיהודים ומהימים יום
השבת ובתולדת האדם דעת הסודות ועבודת השם ולכן שמתיחד זה
היום לעבודת השם ולדרוש בתורתו ובדברים השכליים כמו שאמר
שרמזו בנפש יתירה בהשגתו ובשתי כמו שנראה מתוך דבריך שאמרת
כי תולדת שבתאי יש להם ללבוש שחורים וכו' ושהפך זה נפש יתירה
כי אין הנפש יתירה בהשגתו ובשתי כמו שנראה מתוך דבריך שאמרת
כי תולדת שבתאי יש להם ללבוש שחורים וכו' וזו יתכן לך לומר אם
היותי אומר שאנחנו עושים שום דבר מאלו כדי לעשות שום עבודה
לשבתאי חלילה חלילה מרשע ושדי מעול · ולא תראה שאמרתי אותו בשום
מקום אפילו לפי סברת ר' אברהם כמו שאני עתיד לבאר באותם
המקומות שהוצאת עלי זאת הדבה אלא לפי שמאז יום השבת וכו' למעשה
בראשית עם היותו יומו של שבתאי שיש לו כח בתולדת האדם דעת
הסודות ועבודת השם שמתיחד להתעסק בו בדברים השכליים ולא
בדברי העסק כדי לשמור מעוקן · ומה שאמרתי שאלו
היה כזה יהיה בזה למאורות העולם ביום השבת זה אינו מן הראוי לפי
שאינם מחלקו ולא מתיחד להם זה היום להתעסק ברוב הנפש ·

כי אין הנפש יתירה

וגם מה שאמרת שהיה לו להיות זה הכח בל״ל רביעי שהוא של שבתאי אין
לא נתיחד הגולה להתעסק בדברים השכליים אלא לשום ולרגוע ברוחות
בכשמת החום הטבעי לפנים · ודי במה שהוריתי במעשה אורת בתך
מחלקת כמו שאמרת · וכן אמר זה החכם בפירוש עשרת הדברים שלו
וזה לשונו זכר את יום השבת · זה הדבור משגר שלמגל שבתאי כי כל יום
אחד ואחד מהמשרתים יש יום בשבוע שבו יראה כחו · ואמר עוד כי ימי
החול הם ימי העסק ומלאכת הגוף וימי השבתות והמועדים הם ימי הנפש
וימי השם יען אשר הם מעמודים למאור תורה · וכן אמרו חז״ל שמשנת
עונג שבת אינו אלא מפני שיראה אדם שהיום משונה לטוב כמו שדרשו
וכבדתו · רב אמר לתקדימו ושמואל אמר לאחרו · רב פפא אמר אין
דשכיח לן בשולא וחמרא כל יומא במאי נשניא אמר להם אי רגילתון
לאקדומי אחרון ואי לאחורי אקדימו · על כן תחום שבת ·
ונראה לי כי כל כך היתה כוונתך להאשימני שטפחת מה שכתבת על
כל אלו הפירושים של מעשה בראשית והוצאו הפסוקים מפשטן שלא
שאו כהוגן ושאירע להם כמו שאמר ן׳ רשד ז״ל המבארי אל גזאלי ·
שעשה שלא תורתו כמו אלו הפירושים שהבעיר התורה והפסיד הבילוסופי
ושאני דברתי בהם כמו שנראה לי שהיא סברת זה החכם בהם · ואעפ״י
שאינם אמיתיים לפי דעתי כמו שעשית בהרבה מקומות אחרים ·

ובפרשת ואלה תולדות נח

אמרת בביאור ובסוף
הארבעים מתחלתו

שוב האשמתני אל הכח · על כן כי הוא אומר על מהלך הלבנה האמצעי
ואעפ״י שרבים ונכבדים קדמונים בזאת הסברא אינה מכוונה כיאותה
מתיישבת על דברי החכם וגם הוא בעצמה אינה אמת כי אין בלבנה
זה הכח · וגם אם תשוב לנו בה מקומה כמו שאמרתי

ועתה אשיב על דבריך ואומר לך דעתי · יראה לי כי דעת
זה החכם בזאת האימרא היא להתעסם לזה

פמק

פסק הגשם בזה היום כפי משפטי הכוכבים שבוא סוף ארבעים יום ולא
בא לבקש טעם לביאת המבול כי היה על החמס ולא בא לבקש טעם
אחר לביאת המבול ולא להפיכת סדום כמו שתמהת עליו במקומו׳ כי
התורה כאורה המובה אבל הוא מבקש ונותן טעם לסבת הפרטים למה
פסק הגשם בזה היום ולא ביום אחר׳ וכן בפרטים אחרים ופסיקת הגשם
היא ראויה להיות מצד השמש׳ ולא מצד הלבנה׳ וגם כי הלבנה איננה
שבה לנוכח מקומה שבת בסוף הארבעים יום במהלך אמצעי׳ וגם כן
חלקת עליו החכם כפי׳ פשט הפסוק בשנת שש מאות שנה לחיי נח ב׳
בחדש השני שאמרת של שנת נח הוא זה החשבון ולפי דרכך כן יהיה בחדש
השביעי ובחדש העשירי ובחדש הראשון שנאמר בפרשה הזאת׳ ואני אומר
לך כפי דרכך שאתה חכם גדול בכל החוכמות מה החכם אינו מודה
לך בדקדוק לשון׳ והראיה זו והאחרת הראשונה וגם אם יהיה כדבריך
כי לשנת נח היה החשבון היה לו לומר בפסוק שאמר׳ ויהי באחת ושש
מאות שנה בראשון באחד לחדש חרבו המים׳ כמו שאמר הפסוק
שלפניו והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד
לחדש נראו ראשי ההרים׳ וגם כן כמו שנאמר בהקמת המשכן שהיה
ביום הראשון מהשנה שנאמר ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד
לחדש ולא אמר והיה לו לומר ויהי בחדש הראשון באחד ושש מאות
שנה׳ והשנה צריך לא בא לעולם כי ביום הראשון הוא מדבר על
דרכך יהיה פירושו כי בתוך השנה של אחד ושש מאות שנה כשהגיע
החדש הראשון באחד לחדש היה כך וכך הוא בשנת שש מאות שנה
וכו׳ כי הוא מונה לשנות העולם ולא לשנות נח׳ ובעד בחדש השני
ובכל מקום שתמצא במקרא הראשון ושני בחדשים הוא מונה
מניסן׳ ועתה אבאר פירוש דבריו ובכל שוב האחרונים של תקופת
השמש שהיא מתלשות לשבעה כוכבי לכת ומשאמר אל הנכח ר״ל
נוכח הראש׳ ור״ל כי באויר שהשמש במעל שור המחילה הגשם כמו

שאמר הפסוק בחדש השני ולסוף הארבעים היה במזל תאומים והוא נכח
ראש יושבי רוב מקומות הישוב כי אז הוא גבוה מכל השנה והוא בכחו ותק'
והראה תולדת בארץ ופסקו הגשמים.

תשובה

על מה שאמרת שרבים ונכבדים קדמוני בזאת הסברה
אני מאמין אותך במעלת האמצעי · אבל לא ראיתי לשום
חכם שאמר אותם הראיות שכתבת · והסברה שאתה אומר שהוא דעתך
יש פנים שנים שראיתי אותה ולא אמרת אתה בו שום חדוש ואין פירושך נכון
מכמה טעמים · האחד שמעלת האמצעי אינו נאמר על השמש כפשוטות וכל
ובהסכמת כל החכמים כי ר' אברהם עזרא השיב דעתו כי נוגה הוא למעלה
מהשמש כמו שאמר ויש מחלוקת בין החכמים הקדמונים אם נוגה למעלה
מהשמש או למטה ממנו ואמתי לורן הביאו ראיות ראיה כי נוגה למעלה
וגם כתב רבינו משה בחלק שני שהחכמים שהיו קודם בטלמיוס בקיאו
שנוגה וכוכב חמה למעלה מהשמש וכבר הסכימו אבן אפלח והכובר עם
אחרונים · ועוד שלשון הנוכח אינו נופל על מה שאמרת כפירושך ומה
לשון עוד שוב אל הנכח שנראה ממנו שכשהתחיל המבול היה האמצעי בו
באותו מקום ושב אליו פעם אחרת וזה לא יתכן לומר לפי הפירוש שאמרת
שהוא שלך וזה שהקשית נגד פירושי שלא בא הפסוק אלא לתת טעם
למה פסק הגשם בזה יום כפי משפטי הכוכבים ולא בא לבקש טעם
לביאתו זה הטעם להפסקתו הוא מיותר כי אחר שאמר מי המבול אוכל
היקום אשר מלפני האדמה בסוף יום היה לו להפסק הגשמים ואין לנו
צורך שיהיה כפי משפטי הכוכבים · ועוד אם היה לפי דעתך פסקו
הגשמים כפי חיובי הכוכבים מה שרמזו חז"ל שאמרו שהביא הקב"ה בקיו
וכימה וחטף והביא מבול לעולם עליהם · ומה שהקשית לפירושי
כי אין ללבנה זה הכח כבר כתבתי בביאורי שהוא בקוע אור הכוכבים
כמו שרמזו חז"ל במאמרם · ובשבקש לסתמה על שני כוכבים מענו ה'
וסתמה · ומה שהקשית כי הלבנה אינה שבה לנוכח מקומה שנית
בסוף הארבעים במהלך האמצעי כבר הבאתי לך המשל בביאורי ש

שאמרתי

שאמרתי בזה לשון המשל אם היה עת המבול בהיות הלבנה אל ז' מעלות
מבתולה שהוא הנכח שהוא מעל יבש והפך תולדתו ועושה שינוי להפך ממה
שחייב האחר וזה לא היה בפעם הראשונה שבאה הלבנה לאותן הנכחות
לפי שלא היה כל כך כח בשינוי בשיפלת הגשם עד שתחזור אל אותן הנ'
נכחות פעם אחרת והוא בסוף ארבעים יום מיום ז' לחדש הב' ומפני זה
אמר אל הנכח ולא אמר הנוכח. ש"ל הנוכח הב' שיש לו יכולת לשנות
אותן שינוי גם היותנו שעם אחר כי כשבאה הלבנה אל מקום הנכחות
בפעם הראשונה היא בשבעה ימים לחדש השלישי והלבנה היא בעת גדולה
לגולדים ופעם האחרת היא בתכלית חסרונה כי כשתוסיף ותלך האמשני
מהלבנה שהוא כ"ז יום על הב' ימים של החדש השלישי שהיה הנכחות עם
הראשון יעלה כ"ט יום והיא בתכלית חסרונה ולזה יספיק שיהיה החשבון
בקירוב מה שהקשית על מה שהלכתי על זה החכם שאמרתי שבחדש
הב' אפשר לומר שהיה לחיי נח וכו' עד שאמרת והרחיה ז' והארץ
הראשונה כבר ראית לך בן פרות המפרשים הפשוטים ולפי דעתי
שהבנתי במה שאמר ז' והארץ כפה רפה בלשון ישמעאל יותר ממך אינך
שאתה מדבר בלשונם ועל אותם האריכות שהבאת בעברי של בחדש
הב' לחיי נח וכו' עד שאמרת שאתה מודיע לי שבכל מקום שאמר
מקרא ראשון ושני לחדשים שהוא מונה מניסן׳ דע שלא היתי
צריך לך שתודיעני זה ואני לא אמרתי אותו שהיה כך בלי ספק אלא
שאפשר שבחדש הב' השמש בשור והוא בזמן שלא יגזור כל כך ירידת
הגשמים יותר שהוא מעל יבש אמרתי שאיפשר לומר שהחדש הב'
שהוא לחיי נח כמו השנה שאמר הפסוק בפירוש בשנת שש מאות שנה
לחיי נח בחדש הב' ושאפשר לומר שהיה בזמן ובמזל שיגזור לירידת
הגשמים ושימשכו עם מה שנכתב בספר החכמים"

ואמרת במאור דרש סביב שאנה עשר אלף כי כשיתנועע
הגלגל כל השמים מעגלות יחזור הגלגל קוטבו

הצפוני דרומי והדרומי צפוני וכו׳. ואם התנועה כמו שאתה סובר
לצד צפון או לדרום היה לך לומר כשיתנועע הגלגל ק״ב מעלות יחזור
הקוטב צפוני דרומי והדרומי צפוני אם יש בו מעלות הוא מתנועע של
למקומו הוא חוזר הצפוני צפוני והדרומי דרומי. ואלו לא מצאתי לך
ואת הסברה שנית בסוף סדר ואתחנן הייתי אומר כי הכותב עד ולכן ויש
ושל השנות החלום של פרעה פעמיים יש תמה גדול לומר ככה להרב
רבי רב כי התנועה היא מארך לכל הגלגלים וממערב למזרח ואחד
מהם ממזרח למערב ורחב גם רחב לוחותיך שאמרת בביאור שנות
בלוח תנועה הכוכבים הקבועים אם שנות תנועתם ברחב לצפון או
לדרום יתאמת דבריך ואם שנות תנועתם בארך רחב מה שאמרתי.

תשובה

כשראיתי מה שכתבתי עליו בזה הייתי תמיה מאד
איך טעיתי בדבר פשוט שלא היה לי לטעות של
לטעות בו להרדקן רבי רב כמו שאתה אומר וראיתי בהעתקת הביאור
שנשאר עמי בלשון שלחת בזה הפרשה ולא בפ׳ ואתחנן וחפשתי
בין ספרי עד שמצאתי ההעתקה הראשונה שהיה מכתבי ומצאתי
שהיה כתוב בה כלשון הזה ובשיתנועע הגלגל כל השלם מעלות
יחזור הישוב מהקוטב הצפוני אל הקוטב הדרומי ומהדרומי אל
הצפוני ונשתתק הים ממקומו ואיני מקיים מסך שתיבוה לתקן
בביאור שהגיע לידך יען שמצאה כתשובתך דבר טוב אצלי ובזה
שלא מחלוקת בזה. ודע לך כי בלוחות שחברתי שהבנתי מה שכתבתי
עליו אומנם שאתה מראה עצמך שאין בכל המציאות שום שיתן בזה
החכמה אלא אתה.

ואמרת

על דרש שבוים שבועו שתקן מייטו שאיפשר שנה
היה יודע שום מעלה לפניו ולשתות מייטו באותן
יום. והבאת ראיה מר׳ יעקב שאמרת שזרע קשואים ואכל מהם
באותו יום. ואיתו כן כי כך היה המעשה. פעם הייתי מהלך בדרך

אף ועקיבא בן יוסף · אמר לו ר׳ למדני דבר אחד בנטיעת קשואים אמרתי
דבר אחד ונתמלא כל השדה קשואים · אמר לו ר׳ למדתני נטיעתן למדני
עקירתן אמרתי דבר אחד ונתקבצו כלם למקום אחד · וגם אם היה
צריך שנטען קשואים ויאכל מהם באותו יום יש תמה גדולה מחכם גדול
בחכמת הטבע כמוך · שאתה טבעי איש מאמין בנסים שהם חוץ לטבע
שנעשו לאבותינו על ידי משה ויהושע ושאר הנביאים לעיני כל ישראל
ואהם שנות ארבעים שנה · ויביא ראיה מקשואים לטבע ויאמר שאיפשר
מה שאינו יכול להיות בפחות משלש שנים מיום שנשתלה עד שיתן פריו
שיתגדלו הטבעו לקשואים שבימים מעטים יגדלו · וכל שכן אם יזרעו אל/
אותם בימי הקיץ · ואם היו יעלו פרחים והלילה תזרח עליהם הלבנה
לאחר יהיו קשואים ולא ראינו כזה · כי האחד מהאילנות והאחר
מהעשבים ויותר גם היה זה חוץ לטבע ממטה אהרן שהמטה היה משקדים
שבחדש אחד יפרחו פרחים ויציצו ציצים ויגמלו שקדים · ומיום שפרחה
הגפן עד שיתבשלו הענבים ששה חדשים ויותר ״

תשובה

דע לך שאע״פ שלמדתי בספרי חכמי הטבע לא כל כך
שאתה אומר שלמדתי מהם לפי סברתך שאני מאמין בכל
הנסים יותר ממה שאתה מאמין בהם אע״פ שאתה מראה עצמך באלו
ההשגחות שאתה מן היותר מאמינים ואני אם דברתי באיזה מקום שום
דבר חוץ מדעתך באלו הנסים דברתי בהם לפי סברת זה החכם שאמר
זה לשונו · דע שכל פלא וגם שנעשה על ידי משה למקצתן
ראיון שלתה בו באלו הנסים אינם חוץ לטבע כי לעולם טבע קיים
אלא שהם חוץ ממנהג הטבע · וכמו שכתב רבינו משה בחלק השלישי
בתחלת פרק ט״ו כי לעולם טבע קיים · וכתב נ״ל ר׳ דוד קמחי בפירושיו
לנביאים ראשונים על אותו מה שהחייה אליהו על כמוך ויתמודד עליו
ואיפשר ששאל כדי להגיש עליו ולהאמין בהם הטבעי קינא ממון
ומבטון · כי רוב הנסים ישנן עם משה תחבולה מדרך העולם ·

והסגולה שטבע ה׳ בקיבת הקישואים שיין אותה בקצר אל שירצאם בו
בתלך הטבע מאם מאמין ותקיפה אותה · ומה שהקשית עלי שלא ראיה
כראיה זו שהאחד מהאילנות והאחד מהעשבים · דע כי אם אי אפשר
להיות בשום סגולה טבעית נודעת אלא אילן שיפעל בה שום דבר חוץ
מהטבע הנודע בדבר שאינו כל כך קשה שאינו מן הנמנע שיהיה
סגולה אחרת בשום דבר שאין אנו מכירים אותו שיפעל בדבר יותר
קשה מהאחרת · כי אין הפרש לסגולות הטבע לפעול באלו השנויים
בין רב למעט ·

אמרת ועוד דברת כנגד זה החכם באמרו על שפה אחת שר״ל לשון אחת · והקרוב שהיא לשון קדש וכו׳ ואמרת כי היה כוונתו
לעשות שלום עם רבני החזון מפני שאמר בזה הפירוש נגד סברתם ·
והאמת כי זה החכם היה בשלום עם רבני הזמן ועם כל המבינים פירושו
המבות את לבם אחורנית שבארת דבריו ופירושו כרצונך ועוד כוונתו
ובחת אורחותיו הישרים והלכת בארחות עקלקלות למלאת תאותך
וברוך תמיד שלא תשבית משאל לזה החכם ולא לתלמידים הבאים
אחריך שלא יעתו ממך ·

תשובה נראה לפי דבריך שאתה המואל לזה החכם שאבנת
כוונתו · ואני מראה לך שלא הבנת כל כך
שאתה סובר · ואם אני אשלח התשובות שעשו על פירושו · ואם תשאל
אותו ואם אין נאמין שאתה המואל · ואם לא יש לך לדעת שיש לו
יותר קרוב ממך ·

פרשת לך לך

אמרת כדברי זה החכם על פירושו למקום ו׳
והכנעני אז בארץ שכתבתו יתבאר מדבריו גם זה הפסוק
לא כתבו משה אלא יהושע או עזרא וזה טעות גדול וכבר אמרתי לך
בהקדמת כי לא השגתי על זה ולא על כיוצא בו לפי שדברי החכם הם
סתומים ויכולו פירושים משונים ואין הכרח לאחד על חבירו כי אם לא

ובין סודותיו או דברין העמוקים מצוה היא עליונו שלא לבאר בהם מה שלא
היתה כוונתו והוצאה לבד עליו רבה · ואם כן למה לא ביארנו כל פשטין הע'
העמוקים כי רבים ונכבדים הנחת מהם מקומות ומקומים לפי שלא הבנת
כוונתו בהם · וכן מה שאמרת כי איך קבלנו ממשה רבינו ע"ה דור אחר דור
כי הו"ו אחר שתהיה בספר תורה מיותרת היא פוסלת אותו ויעלה על לב
אדם מדקדק ומאמין קבלתינו ששלשים ושלש פסוקים הוסיפו בתורה
שלא כתבם משה אין זה כי אם רוע לב ולשון וכו'

תשובה

אמרת שחפצי מה שלא ביארתי כל פשטין העמוקים
כי רבים ונכבדים הנחתי לפי שלא הבנתי כוונתו
בהם דע לך כי אני לא עשיתי ביאור לשום מקום אלא למה ששאלו ממני ·
ואם אתה יודע שאני לא הבנתי אותם המקומות שאתה אומר היה לך לבקש
ולשאול אותם אלי לראות מה יהיה סברתי בהם · ואם היית רואה שלא
הבנתי אותם היה לך לומר מה שאמרת אבל כל כך היה שגור בפיך לומר
כנגדי שאפילו במה שלא ראית סברתי בהם אמרת שלא הבנת כוונתו ·
ומה שאמרת כי איך קבלנו ממשה רבינו כי ו"ו אחת שתהיה מיותרת
בספר תורה שם שפוסלת אותו ונאמין שכתב יהושע פסוקים שלא כתבם
משה כבר הראיתי לך לפי דעת המפרשים הפשטנים שיש ווי"ם מיותרים
כמו ו"ו והארץ הראשונה · ו"ו וישא אברהם · ו"ו ושכחתי · ו"ו ואלה בני
צבעון ואיה וענה · וכמוהו למלפים ואחות · וגם שאמר חז"ל יהושע
כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה · וגם נראה שלא ראית מה שכתב לנו
החכם בפרשת ואלה הדברים ואם תבין סוד הי"ב פסוקים גם ויכתוב משה
והכנעני אז בארץ בהר ה' יראה · והנה ערשו ערש תכיר האמת · ואמ'
בפי' על פסוק ויעל משה שהם י"ב פסוקים לפי דעתי כי מזה הפסוק
יהושע כתבו וגם שלא הבנת מה שכתב החכם בהרבה מקומות שהוא
בשלישי המדבר · ומה שאמרת שמצאת כתוב בביאור אחר ·
אין לי להרהר אחריו ··

ואמרת

על פירוש לשם אל שדי

כי השם הנכבד והנורא נקרא כנגדו וזה השם תואר נגזר המעשה כי ה׳
העולם עומד על שם אלהי השמות · אמרת כי זה שם שדי נגזר משודד ·
ור״ל הנפסד · ושם יו״ד ה״א וי״ו ה״א כתקנו מורה על הויה · ושם שדי המורה על
הנפסד הוא כנגד השם המורה על ההויה · וכו׳ ואם שם שדי מורה על ה׳
הנפסד כדבריך מה יהיה ואל שדי יברך אותך · וכן אל שדי יתן לכם רחמים
וכן אני אל שדי פרה ורבה · ואיננו נכון כי שם שדי יורה על הנפסד ולא
זה היה כוונת החכם כי מה שאמרת שנגזר משודד ושם הוא אמת · ר״ל
שודד הנזוקת בחוקה · ולא הנפסד · ור״ל כי זה השם הוא נותן הגזרות
בזה העולם השפל וכשנותן הגזרה הוא פועל אחרת ועל זה יתכן שיקרא
בזה השם כי לעולם על ההויה הוא מורה בכל מקום שנאמר ואם
היה פעולתו ולא הנפסד מוחלט כמו שיובן מדבריך׃

תשובה

דע כי אעפ״י שהשם יו״ד ה״א הוא שם עצם · אעפ״כ יש
בשם שם תואר כמו שאמר זה החכם במלת שמות ואם
אפשר זה אפשר שיובן ממנו מה שאמרתי בזה המקום · ומה שאמרת
שנשא מפסוק ואל שדי יברך אותך וגם אני אל שדי פרה ורבה רוצה
בו אני האל שיש לי להיות שודד המערכה שאעפ״י שמערכת תולדתו יורה
שיהיה עקר הוא תקיף ויכול לסבב שלא יהיה מה שיורה במערכת תולדתו
והוא כמו שודד אותה לא שיהיה מורה על הנפסד המוחלט כמו שאמרת
שיובן מדברי כי כשאומרים החכמים ההויה והנפסד לא רצו בו הנפסד
המוחלט כי לא יעשה ממנו שום הויה בשום זמן אלא על הנפסד
שבוא ההויה לעולמו וכך נראה מתוך דבריך׃

פרשת וירא אליו

ואמר על מלת שכתבה שם ביאורי
הראשון יראה כי לזה רמז החכם
וביאור השם שאמרת שרמז על מלת שמים שבו כוכב שבתאי והמשכיל
יבין · ואם אומר על זה הפירוש והמשכיל לא יבין כי כבר אמרתי לך
כי אין לנו חשק ונחלה עם שבתאי זה הוא נחלקינו ·

תשובה דע כי לא יראו לי לא הראשון ולא השני ושאין לי חלק ונחלה
לא עם שכתבתי ולא במאמר הכוכבים כמו שנראה לך אלא מחשבת לב רק
ברוך הוא כמו שכתבתי בהקדמה שער לבבי וחלקי אלהים לעולם · אלא מה
שאמרתי שאיפשר לומר כן שהפירושים לפי סברתו

פרשת וישב יעקב

ואמרת בביאור הבא מפאת צפון לדרום
הוא יורה כי הסבה לזה הדבר לפי שהקטב
הדרומי נמוך ובעבור זה נגרים שם המים ואם הדבר יראה שכל המים
הנגרים בעולם עושה הקוטב הדרומי כי הוא נמוך והבן מה אתה אומר
כי אם כדור הארץ נברא צפונו גבוה מדרומו או רוב המים הנגרים תמ־
נגרים מצפון לדרום מה נעשה בזה כידור השמים אם יהיו קוטבי ישרים אן
באחד גבוה או האחד נמוך ודי בזה לפי שיש לו לב״

תשובה כן היה סברת הפילוסופים בסבת היות רוב המים לצד דרום
כי לפי חכמת התכונה שלך מאחר שאומרים כי נקודת שפל
הים לצד דרום וכי לפי חשבו מיושב מרוב החום למה יהיו רוב המים לצד
דרום ולמה הרוח הדרומי הוא לח ואם אתה אומר שנברא כדור הארץ צפונו גבוה
מדרומו כי הדבר שהוא כדורית אין שום מקום גבוה מהאחר אלא בערך תנו׳
היושבים בה ואין צורך להאריך בזה״

פרשת ואלה שמות

ואמרת בביאור כי בשם שדי לא ישנו
אותות רק בשם הנכבד והנורא כי שם
שדי נגזר משודד שהוא הכח הפועל והפסד · כבר אמרתי לך כי זה אינו
נכון ולא מה שאמרת בזה הענין״

תשובה וזו מה שכתבתי בו כבר ביארתי במקום אם אל שדי של
עולם הוא תואר ושהוא נגזר משודד שהוא הכח שפועל ה
ההפסד המוחלט שאמרת ולא על הדרך שכתבתי לך ה״כ בזה השם לא
ישנו אותות לפי שהוא לעולם תואר ואין בו כח לפעול אלא בשם הנכבד
שהוא שם עצם פועל תמיד ומהווה ההויות וישנו בו אותות כשיתדבק הנביא

במה שיורה זה כשם דיבוק אמתי בלי הפסק לפי שכמו שהדברים הטבעיים
מתנהגים על פי הדברים המוחשים כשאומר הנביא ונחש בדבור אלהים
לו יכולת לחדש בעולם אותות דברים שהם חוץ ממנהג הטבע שבוראם
שאין לו ערוך בהתרחק״

פרשת בא אל פרעה

ואמרת בביאור החכם שאמר שאין יכולת באדם לידע רגע חלקי המסובב/
יראה לי כי אינו שוין כל מה שאמרת בזה הענין והנכון הוא מה שאמרת
בזה הענין כדבריך על שאירת השמש כי רגע חלקי היום אינו נכר־
בהתבוננות ולא בכלי אחר קטון מהכלים העשויין לזה הענין בכלי הישר
אבל הוא נכר בכלים הגדולים העשויים לזה הענין בכל מקום
שיהיו ובכל רוחב שיהיה״

תשובה

יש ימים רבים שאני מכיר מדרך בזה שלא יראה לך שום
דבר שהוא אומר שום חכם בזה חכמה שיהיה. אלא מה
שאתה אומר וכ״ש בחכמת התכונה שלך.
ומה שאמרת שכל
מה שביאר זה החכם בפירוש המדע הזה יתבאר כשאחותיך בקוצר. אני מסרב
שלא יתבארו בהם כל דבריו שדבר בזה הענין ואפי׳ בארך ארוך. כי רוב
דבריו אינם מחכמת הלוחות ולא מספריהם. ואת כי כן יתבארו הנעלם
אליהן ונדעה אותם כי אדם קרוב אצל עצמו וצריך הודאתו כשל דייך״

תשובה

חוץ מכבודך שאני אמרתי בו הקדמה כללית אלא הקדמה
פרטית שקוראים אותה אל מנעוריך קשה מהמילה
שבחה בה חלקית כפי דרכי ההגיון״

וישמע יתרו

ואמרת על דברי זה החכם שאמר וקול השופר
הוא הסבלה וכו׳ כי אינו יודע איך אפשר
להיות ואחר ידע יותר ממנו. ואני אומר כי אם זה האחר מן הגוים שרצה
כן דברת כי בדברי הגויים ובדברי מינות ידע אחר ממנו אבל לא בדברי אמת.

תשובה

אני לא ידעתי מי הכריחך להזכיר זה. כי אני לא אמרתי

תותן

אותו אלא מפני שנראה ממאמר ר׳ אברהם שהקולות והברקים אי אפשר להיות
כפי התולדת ושאין הפלא אלא קול השופר ומפני שלא מצא למקצתו דמיון
אמתי׳ כי אחר שהגבורה עושה אלו הנפלאות במעשות הדבקות הנביא
כן שהנביא שהיה שעה אותו ידע יותר ממנו ולמה הרדת ואת החרדה׳

ואלה המשפטים

ואמרת על דברי זה החכם שאמר בפירוש
ורפא ירפא דברים ארוכים לחזק שעסק לפי
שאתה רופא׳ והבאת ראיה טובה ונכונה לסתר דברי זה מדברי הבאי שאמת
בספר שאמרה אל עתכיב׳ ואני אומר כי כל מי שיאמין כל מה שיראה
כתוב מדברי חכמים שאינם מדתינו והם כנגד תורתנו או כנגד דברי
חכמינו כי אין ראוי לשמוע דבריו ולא לנהקם׳ אם אמת כי דברי החכם
שהבאת כאותו מעשה של משה רבנו הוא ברה מלבו ודברי החכם אמת
שאמר כי האמת לישע ישר דרך של בוראו ולא על ביתן כי אם תאמר
שאתה עושה הטבע פעמים רבים תעשה תנועות שבוודאי בהם לגזור
לשבור את הטבע והיית מוקרן כמו שאנו רואים בכל יום לטוב שרופאים
ויתן לישען ישר דרך של בוראו ולא על ביתן כי הכתוב אומר אנה שלא ימצאך׳

תשובה

הוא אומר כנגד מה שאמרת ורפא ירפא מכאן שנתנה
רשות לרופא לרפאות וכנגד הרופאים ואני מאמר שאני
רופא עשיתי כמוני להחזיק עשתם ואותו מעשה מכתב שאמרה אל
עכיב לא הבאתי אותו לחזק ממנו כל כך עשתי כי יש לרופאים לו שמה
ראיות טובות להחזיק עשתם׳

ואמרת

על פירוש החכם את הספר ויאך חמלא דברים מחתך
הרפואה ויצאת מהם והבאת ראיה לדבריך מדבית לסתר
האות שעשה ליחזקיהו במעלות אחז והבאת ראיות מדברי ר׳ עקיבא
שאמר משלו הומיא לן וזה האות היה אמת כמו שאמר וגם דברי ר׳
עקיבא הם אמת ואפשר מדרך משפטי הכוכבים כי אם יודע כרתם
לאדם קודם שיולאו שכוונו אם יש עליו מלאך מליץ ויציל מאותו

כרת ויאמר שעונין וזה משלו הוסיפו לו רז״ל שמשמעה תפלתן והעלן
מעליו · וא״כ כי כל מה שאמרתי בזה הענין הם טעיות ושבושים · וכ״ש
מה שהפרתי כי דברי הפסוק החלפתי ולא הבנתי פשוטו · וכ״ש בורו גם
וגם ראיתי להשיב על פירושך הנפלא ואמרת כי המפרשים שקדמונו
נשתבשו בפירושים והיה זה לפי שלא ראו כלי העיון ששלשים חכמות
התכונה וגם אתה כאחד מהם ולא הבאתי בזה כל אותם האריכות שאמרת ב״ל

תשובה

כבר אמרתי לך פעמים רבות שלא אמרתי בזה
הביאור שום דבר אלא לפום ברכת ר׳ אברהם שאומר
על כל הנסים שיש לאמתתן דמיון ושיש לאמונתו טבע קיים כמו שכבר אמ׳
לך פעם אחרת ושאינו מאמין בנסים כמו שנראה מפשוטיהם אלא
לפי שהיה לו לבאר לפי סברתו מה שאמר בפרשת האזינו מה שאמר
על פסוק כי כל דרכיו משפט שלא ישתנו רק הם על משפט אחר ואמר
ואין לטעון מעמידת השמש כי סודו ידוע כאורח בעמק אילון ומה
שאמר וסודו ידוע מאורח בעמק אילון · נראה שלא היה דעתו שיהא
כפשוטו · ואם עמידת השמש אינה כפשוטו לפי דעתו לא יתכן שיהיה
כפשוטו חזרת השמש לאחור הנאמר בחזקיהו ודברתי בו בזה המקום
אגב גררא · ואתה טרם שלא הבנת מה שכתבתי בו · וכ״ש מה שהפרתי
עם מה שאמרו ז״ל כי במות אחז קצר היום ושוה הגלגל עשר מעלות וירדה
השמש עשר מעלות טרם זמנו כדי שלא יקברוהו לפי שהיה רשע גם
ואותם עשר מעלות שירדה לאחז חזרה אחור לחזקיהו · עכ״ל
ועוד תאמר לי איך היית משיב דבר על פירושי הנפלא טרם שתשמע
סברתי בו ועוד אם הנם כפשוטו כמו שהוא אמת מה ערך יש לאותן
האריכות שעשית בפירושו · ואם תשים זמן אותו פעם בפעם אני
אומר לך מה שהבנתי באלו הענינים · ומה שנראה לי מתוך ד׳
דבריך שהבנת בזה ובשאר המקומות אם לא תתעלם ממני שלא מ
אמרת אותן אלא להראות שאתה חכם תפרושים יותר מאחרים

אעפ״

אע״פ שאמרת שהמפרשים שקדמוני שקבלו בפירושם ולא באמתתם
ושמו תעצומך במשלה גדולה מכולם·

אמרת במאור דבר בפסוק ויראו את אלהי ישראל וכו׳ ר״ל כי הם
המראה בדרך נבואה ומראה כי לא עיינת בטוב דבריו כי
הוא אמר פירוש אחת שאמלת ויראו ופירוש אחר על מלת אלהי ישראל
ושתה תוכרך והבן דבריו כי גדול כבוד הפירוש האחרון מן הראשון ומתוך
דברי במקומות שעברו תוכל להבין קצת דבריו׳

תשובה הוא אמר אותי וזה לשונו איך זה במראית עין מאם בדרך
נבואה וכן והראה את זה. אעפ״י שלם כתי׳ ראו שש ואם
גדול פירוש האחרון מן הראשון כמו שאתה אומר אם לא הבינותי בן אלמתה שאומר

הוא בכפירוש

פרשת ויקהל וכל חכמה

ואמרת על והנה אין במלאכת המשכן
ברזל ומודו ידוע כי לפי שהוא
מחלק שבתאי ואם מברך בזה הכוכב הוא אמת לא היה לכן להרחיק
הברזל מהמקדש ולא כל כלים הין ראויים להיות מברזל וכל מעשין בברזל
כמו שיתבאר בספר עבודת הכוכבים· והאמת הוא מה שכבר אמרתי·
והנה אין פירושך זה נכון· כי הברזל אינו לדברי הכל מחלק שבתאי כי
הרבה מהם לשבתאי העופרת ולמאדים הברזל ואשר נתנו לשבתאי
הברזל אמרו כי הוא מחלקו הברזל איש עליו מלודה אבל לדברי הכל
כלי הברזל הם למאדים כל כלי שעושים מלאכה אין יתחברו בו׳ ולפי
שהוא מחלק מאדים והוא הפך מגדולה המקדש היה לתת שלום בארץ
ולאריכות ימים והברזל להפך׳ וזהו הסוד הידוע שאמר החכם לפי
דעתי׳ והנה שאמר כי חרבך הנפת עליה ותחלליה׳ ולא אמר בברזל׳

תשובה דע שאם היו כלי המקדש שיעשו בהם עבודת שבתאי
שבאמת אתך אבל לא תמצא בשום מקום מזה הביאור
אפילו לפי סברת ר׳ אברהם שבמקדש היו עושים שום עבודה לשום כוכב
אלא למקום ברוך הוא אלא כמקרה אחד שהיה במקרה כמו שאני עתיד

להשיב שלוך בן שנ״ה · וככה אמרתי לך פעם אחרת אבל ששאלתני על
כדבר שהוא מחלקו במקום אן בתורה איש בן שום חלק לדבר שאינו
לעבודתו הוא קטרון עד מאד ויורה על השחתה והרבן על אותו דבר·
וכנה הקדמונו בן כל החכמים שדברו מאת החכמה ולפי שהאומה
וגם המקום שלא נותן לשבתאי כמו שאני עתיד לבארו בפרשת אמור
אל הכהנים מעשו והמקדש כל הדברים שהם מחלקו מאחר שלא
נעשה בו שום דבר לעבודתו ואמרת כי לפי שהוא מחלק מאדים
מעשו אותו והמקדש כי הוא הפך ממלכתו כי המקדש היה ליתן שלום
וארוכות ימים והברזל להפך · רבינו שלמה פירש על פסוק כי
חרבך וכו׳ וזה לשונו הוא שאמרת שאם הנפת עליה ברזל קלקלת שה
שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם · והברזל לקצר ואינו ערב לך
שלא אמרו רבינו שלמה חסנו שהוא מחלק מאדים כמו שאתה אומר
וכתב רבינו משה כי מה שאמרו שאינו דין שיונף המקצר על המאריך
שהוא נכון על דרך הדרשות · ועוד תוכלו שהיה מפעת הברזל מראיה
מהטעם שאתה אומר למה מעשו אותן בבנין הבית כמו שאמר
ומקבות וגרזן וכו׳ · ומה שאמרת כי הברזל חוץ לדברי הכל מחלק
שבתאי · כי הרוב נתנו לשבתאי העופרת ואשר נתנו לשבתאי הברזל
אמרו שהוא מחלקו הברזל שאין לו חלודה וזהו אם שאני צריך ממנו
הברזל שעשו מהם המקבות והגרזן ושאר הכלים ולא החיצים
והרמחים לשפוך דם בהם שנתנו למאדים · ועוד לפי מערך למה
היה במלאכת המשכן נחשת שהוא מחלק מאדים ·

אמרת בביאור דברי חכם שאמר סוד ה׳ ליראיו כי אם
נשעם וכו׳ דברים מסתלות המספר · ולא הבנת לקבלת יותר
אי אפשר שהוא כמו שאתה אומר · ובזה אני תמה כי ככה
נראה לי שלא הבנת אתה לכוונתו ברוב מאלו המקומות
שהשיבות בהם · וגם במה שלא ראיתי דעתך בהם אשיב שאותם

תשובה

הדברים

הדברים שאתה אומר שהם מדעתך רובם הם מביאורים כתובים עליו ונבר״ב ברמון״

כי תשא ואמר בביאור דברי החכם שאמר כי יש דבר שנשרף עם הזהב
וישרף ולא יהיה זהב לעולם וכו׳

אמרת כי כוונת החכם היתה שבאותו דבר שנשרף עם הזהב מאן כח׳
האנשים׳ ואין זה אמת מכל פנים כי לא זה משה ולא כוונת
החכם משה כך יראה שהוא פירוש דבריו לפי שאמר הפסוק וישרוף באש ויטחן
עד אשר דק ויזר על פני המים והזהב אינו נשרף לעולם ואפסוק שאמר כי
מעשה כמו אפר שאמר ויזר על פני המים הוצרך לומר כי אין זה חוץ לטבע
כי יש דבר שהושם עם הזהב וישרף ולא יהיה זה כלל שלם אמקברים חכמי הא׳
האלכימיא מביאים ואת המעשה והיא פלא׳ וכ״ש בעינינו שורפי הזהב שיודעים
טבעו ויראה לי כי לא היתה כוונתך בזה בביאור אלא לבקש תואנה על דברי
זה החכם ואומר גומץ בו יפול׳

תשובה ויאמר הגאון כי טעם וישק שהריק לישראל לשתות מן המים
ולפי דעתי הולך עמרו לנבוח להשקות לבני ישראל כי יבקן
שיחדש המים אות בעובדי העגל כמי המרים המאררים לסוטה ולא לטהורה
וכתב הוא לשם׳ ולפי דעתי שתולת מי מרוך ואלה המרים תואר השם מ״ב
סורו ידוע והסכימו עליו כל המחברים חבריו ואולך שרמז בו ואת המברך
כמו שאמרו בגמרא סוטה אמר אבוה דשמואל צריך שיתן מר לתוך המים
מאי טעמא דמאן קרא מי המרים שמרים מבר׳ וכמו שרמזו ג״כ ושים קטורת
ולא אמר הקטורת׳ והמשכיל יבין שרמז בו משם המות שם בתוכו כמו שנ׳
שנראה ג״כ מדברי חכמינו ז״ל׳ ולפי זה כתבתי עליו שאפשר שהיה כך דעתו
בזה הדוקוס ואם לא כן מה צורך היה להשקותו את בני ישראל על שעשו את
העגל׳ ועוד מי הכעם בזה המקום מי המרים ואם לא כמוה מהפסוק
שלא נשאר אחר השחיקה זהב כמו שהיה׳

ואמרת בסוף ביאורך בזאת הפרשה כי יש לתמוה החכם איך
לא זכר שום רמז כמה שאמר הפסוק ואשב בהר ארבעים יום וכו׳

עד אשר אמרת שאיפשר לומר בו טעם אחר שאין ראוי לכתבו · והאמת כי כל
שאמרת בזה הענין ובעניינים אחרים מאמין לא היו ראויים ליכתב כי לא די
לך מה שפירשת בכל מקום שיצאת מתוך מדבריו ולא במקום שלא תיצאת
מתוך מדבריו ולא במקום שלא תיצאת מתוך מדבריו שאמרת׃

אמרת אם תמיה מה החכם למה לא זכר כך וכך כי כן עשית
במקומות אחרים ושל מעלה נסתרות כבר עלה בידך׃

תשובה כבר כתבתי לך הרבה פעמים שלא דברתי באלו הענינים
אלא לפי דרכו של זה החכם כמו שכתבתי בזה המאמר
והטעם האחר שאמרתי שאפשר לומר בו שבח גדול שלא כתבתי אותו אותן
אלא היית מוחק אותן אלי כמו שעשית בכל אלו המקומות שנראה לך
שאמרתי דבר נגד האמונה ואם תעשה אותן בגרסא האחרת שלו וראה
מה היתה סברתו בזה המקום ומה שאמרת שמעלה נסתרות כבר עלה
בידי דע שבקבלה עלה בידי ר׳ אברהם שאמרו בפירוש כמו שאני אומר
אותך · וכמו שהייתי מראה אותך יותר מושלם אם היה אצלי הגרסא האחרת שלו׃

אחרי מות ואמרת של סוד עזאזל כי מה ענין של זה החכם
לומר דבריו בלשון עמוק והארכת בביאור דבריו עד
שאמרת כי הסוד היה שהיו עושים אותו לעבודת אחרים וקראת שמו קרבן
ואם כן הוא שהשם צוה לישראל לעשות קרבן לעזאזל מה זה ולא יזבחו
עוד את זבחיהם לשעירים שפירשת אתה בהם שהם המזיקים הבאים
מפה מאדים וקשיא הא אקושא · ואמרת שזאת היתה כונת חז״ל שהיה
ליתן שחד לעזאזל ועל כרחי אבאר דעתי בזה הסוד שלא יכשלו ברמיך
השומעים של ביאורך׳ נראה לי כי כונת אלו השעירים בזה היום שהוא
יום הכפורים לפי זה היום הוא שוה ליום הדין וכל העשרה ימים
הם ימי תשובה ובזה היום הוא חתימת המשפט כמו שקבלנו · ומה היא פעולה
העשירי במשפטי הכוכבים שהוא בית המלכים והשופטים והפלגתו

ובקשתנו

ובקשתינו והשם בזה היום לכפר עונותינו ולהוציא לאור משפטינו ולפי שהשעיר
שמכוחם כאלו כל העונות כ״א העולם ליושבין בכח השם ב״ה שלקחתן מאתנו
ואין לנו שאמר להם הם עבדי ואחרים והעשירים הם מחלק אזל גדי וכבורקן
אזל גדי הוא בית עבדי וביתכבור אחרים השם ב״ה שלקחנו למחלתן ...
לנו להדריכנו בדרך ישר ולמרעו דכך לכפרת עונותינו להרחיקנו מעון לו
השעם ויבוינו לקחת שני שעירים להיות כופר בעדנו ולכפרת עונותינו ב״ה
לקרבן השם ב״ה לזכרון שיהיה מזון בעדנו · ואלו השעם שהשעיר מחלקם
והאחר להוליך אותן במותה אכזרית שהיה מעונם ומפשעם ובמקום
מחלקם ומתולדותם כל זה לזכר ולהיות פשעם נשא בזה השעיר ודרה
בו ולא לישראל ויהיה לו כופר בעדם ולכפרת עונות וזה ר״ל ונתן אותם
על ראש השעיר שיהיה כל העונש בראשו ושתראה פשעם בו · ולזה רמזו
ז״ל במלת שחד כי השוחד איננו עבודה · כי העבודה מאהבה · וכטוב לבב
כי כל מה שיתן העבד למלכו או לרבו כדי לעשות רצונו ולהטיב לו · והשחד
הוא שיתן אדם לאיש שירא ממנו שיעשה לו רעה כדי שלא יזיקנו · וזה ר״ל
שתן שוחד לסמאל שהפקידו זה השעיר שהוא ממון ישראל ונתינוהו להם
שהוא מחלקם לקבל העונשים · וזה מה שנראה לי בכוונת זה הסוד״

תשובה

אני ראיתי מתוך דבריך שמה שדברתו בזאת הפרשה · ומה
כרוב מאלו הפרושות שהם סברות זרות מאלוך וזה מפני שלא
נסית ללכת באלו הדברים ואני אראה לך שר׳ משה ב״נ נחמן שהיה יודע תורה
ומקובל ממה שכתב בפירושו על זאת הפרשה שאני ביארתי אותן ובאמונה
שעד עתה לא ראיתי אותן וזה לשונו · והנה ר׳ אברהם נאמן רוח מכסה
דבר · אבל אני הרכיל מגלה סודו שכבר גלו אותו אבותינו שאמרו בפרקיו
של ר׳ אליעזר הגדול · לפי׳ היו נותנים שוחד ביום הכפורים לסמאל · שנאמר
גורל אחד לה׳ וגורל אחד לעזאזל של הקב״ה לקרבן עולה וגורלו של
עזאזל שעיר חטאת והוא סמאל שלא יבטל בהם חטא ביום הכפורים · אמר
לפני הקב״ה רבונו של עולם יש לך עם אחד כמלאכי השרת מה מלאכי השרת

יחפים כך הם ישראל יחפים מהמצות בארץ וכו׳ · והקב״ה שומע עדותן של
ישראל מהקטיגור שלהם שע״ב לשון הגדה · והנה הודעתיך שמו ומשמעו מ״מ
מהמסור הפשט והתורה אמרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודת להם · אבל
צוה הקב״ה ביום הכפורים שישלח שעיר במדבר לשר המושל במקומות
החורבן והוא הראוי לו מפני שהוא בעליו כחו יבוא חרב ושממון והכליון נפש
לבלבל אחרים · וחלקו מהמזונות שלו והבהמות העזים והשעירים וחלקן
עד השדים הנקראים מזיקין בלשון רבותינו ובלשון הכתוב שעירים כי כן יקרא
אותו שעיר · ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה.
אבל שיהיה כוונתינו לעשות רצון בוראינו שצונו בכך · עכ״ד ומזה תוכל
להבין ולתרץ כל קושיותיך על זה המאמר כי מה שהקשית שאם כן שהשעיר
הוא לכן לעשות קרבן לסמאל מה ר״ל ולא יזבחו עוד לשעירים וקושיא כזו
אפוקה לה קושיא כי הריצוי היה במצות הבורא ית׳ ובזה היום דוקא ולא בשום
זמן אחר · וזהו שאמר ולא יזבחו עוד לשעירים · ולזה לא היה לך להבריח עד
שצריך לומר כשמך הביאור שאמרו אחרים·

ואמרת כי לפי חשיבות שכתבתי קראו הפסוק במקומות רבים
בשם רבו · והבאת ראיה מדברי חז״ל שאמרו זה מטטרון
ששמו כשם רבו וזה טעות גדול כי מעולם לא מצאת זאת האמירה בפי
חכם ולא במכתבו ואם תעיין היטב דברי זה החכם במקומות אחרים
תבין כי דעתו אחרת בזה המאמר שאמ׳ ז״ל

תשובה האמת שאמרתי כן שגגות לפי דעתך ודע שאמתי ואת יאמר
שאתה אומר בדברי חז״ל שאמרו זה המאמר במקומות רבים·
ובכה היה סברת רבינו משה ב״נ נחמן כן שכתבה עליו והרבים אונקלוס עם
לשמא דה׳ ולעזאזל האחר לשם ה׳ ולא לו · והאחר לעזאזל ולא לשמו שהוא
עזאזל וכמו שאני עתיד לבאר לך גם כן בתשובה שעשית על מה שאמרתי
על פסוק סולו לרוכב בערבות · ולפי הביאור שלך שהבאת בזה המקום שאמרת
ולפי שהשופטים שמכחם באים כל השעשועים בזה העולם הם שכתבתי ומזרי

וכו'. אמור לי מאחר ששתם נקראין שטנים. והשטן הגדול הוא שבתאי שיש
לו יותר כח במזל גדי שהשעירים הם מתלמן ובעבור לפי שהוא ביתו ומאמה
בית כבודו למה אמר המקום שיהיה אחד מאלו השעירים סחר לעזאזל שהוא
ממזל שרן של מאדים לפי דעת כל החכמים ולמה יצוה אותנו הב"ה לתת שחר
לשבתאי שהוא השטן האחר הגדול וככה כתוב בספר הטעמים ששבתאי
הוא המזיק הגדול. ומאדים הוא המזיק הקטון. ועוד אם אותו קרבן היה להב"ה
כמו שנראה מפשט הפסוק איך הקפיד כל כך הפסוק בשניהן במשקלם שוה
בשוה שאמר שלא ישנה אותם אלא על פי הגורל. ומכמה זה וגם מכמה דברים
אחרים רבים הייתי יכול לומר בזה הענין לולא שלא אאריך חפצתי לבקש את
חברתך ותשובתיה.

ואמרת על דברי החכם באמרו אם יש לך לב תוכל להבין כי בימי
יעקב שלקח שתי אחיות בחייו ואחריו עמרם שלקח דודתו
במצרים לא נעלמו ע"כ אמרת כי זה רמזו ז"ל באמרם אין דורשים בעריות
בשלשה. וזה הביאור פסור כי לא יוכל אדם לפרשו כעבתך אלא להודיע כי זה
טעם לזאת המשנה בזה המקום. ואם ת"ל כי יש בה סוד ושאלה לך כבר אמר
התלמוד ואת המשנה בלא סוד ושאל כמה שאלותי והשיבו על כל אחד מהם
עד שהשיב באחרונה ואמר עריות בין בפשט בין שלא כפשט נפיש יצרן. ועל
בפשט הוא שלא כפשט לא נפיש יצריה עכ"ל ואל"כ מה סוד ומה טעם נמצאת
בזאת המשנה להביאה בכאן.

תשובה אני מאמין שאין אדם שיהיה נותן להרע שלא יוכל
לפרש בו כוונתי ומה טעם לזאת המשנה בזה המקום
כמו שאתה אומר. ואם היית מבין מה שנראה מתוך דברי זה החכם באלו ה
העריות שאמר הפירוש בשכיבה המותרת להיותה באלו. ולא בספק. וגם
מדברי רבינו משה שאמר כי אסר אלו העריות אינן כי אם למעט כח המשגל
ושהנשים באלו אשר אסר הכתוב הם המצויות עמו תמיד לא היית מבקש
ממני טעם למה הבאתי בזה המקום זאת המשנה ונראה לי שזאת המשנה

היה מהתלמיד שהעתיקם לך וגם מקומות אחרים מאלו השמטתי מהיכן
לך אותן השאלות והתשובות שאמרת שעשה התלמוד על זאת המשנה אם
שאלום לשאר המקומות · ואני מוסיף מה שתאמר לאותו תלמיד שיישר
משנתו ותשאל לו טעם אותם השאלות שעשה התלמוד על זאת המשנה
אם שאלו למה הביא התנא העריות בזאת המשנה עם מעשה בראשית
ועם מעשה מרכבה · שנראה שלא ראוי זה כראוי זה · אם הוא וגם אתה שאו
לא הרגשתם למה ראוי להסתיר טעם העריות · וכך אמר רשי על זאת
המשנה מה אין דורשין בעריות בשלשה אין דורשין בסתרי עריות לשלשה
ואומר שקמאן ואמר רבה ואתי למטרח איסורא דעריות והנה לך ביאורי
פתוח וטעם לזאת המשנה בזה המקום ··

פרשת קדושים

ובביאור דברי החכם שאמר ויניק לנפשו
בשר כל שרץ דורם ובבהמות הטמאות

על אמרת כי טעם איסורם הוא לפי שהוא מחלק שבתאי כמו שאומרים
חכמי הכוכבים ובאחרית בזה הענין וכו' · ואם ושלום שתהיה זה כוונת החכם
אלא כוונתו היא בשיתרבה הגוף במאכלים העובים הטהורים שתותח לנו
תהיה הנפש זכה לדעת השם ותרבה הגוף בדרך ישר ובמדות טובות
שהם הקולם לעלות · ובשיתאכל המאכלים הטמאים והדורסים שאסרה
לנו התורה הדבר בהפך ויורד מטה מטה · ומה שאמרת שאומרו לפי שהוא
מחלק שבתאי כי כבר אמרו חכמי הכוכבים היא להתרבה הענברי בם
בשיאכל לאכול מהבהמות והחיות והעופות והמאכלים אחרים כמו על
שבים וירקות שהם מחלק אותו כוכב השגבר באותו זמן שיעבדהו כמו
שיתבאר מספרים · והשנית כי אם היה עבודה כמו שאין עושים המצרים
כדרכן היה לנו לאסור הענים שהם מחלק מזל גדי כמו שהיו עושים
המצריים בשלה · והשלישית כי הוא מבואר בספרי חכמי משפטי הכוכבים
הפך דבריך כי הם שמו כל שרץ דורס מחלק אחרים · והבהמות הטמאות
הצבועים והכלבים והנמר · ומחלק ירח הפילים · ומחלק השמש הקופים

והאריות

והאריות ומהלך נוגה בגמלים · ומהלך כוכב בשועלים והחמורים והארנב׳
ואם יהיו כדברך כל אלו החיות והבהמות והעופות יהיו מותרים לנו אחר
שאינם מחלקן ולא שאסור כי אם האחרים אשר הם מחלק שבתאי · וכן מה
שאמרת כי מה שאמ׳ ז״ל בענין הטריפה שאינה חיה י״ב חדש שלא אמרו אלא
להסתיר הסוד · ואח״כ הוא והוא יסתרוהו מי נתן לך רשות לשלותך כי אין זה
דבר דברי חכם ולא תורתנו ולא דברת נכונה כי דבריהם אמת והאמונה
אם אין בה טרפות יכולת לחיות והטריפה אינה חיה כאשר קבלנו חז״ל

תשובה דע כי כשהחכמים אומרים שום טעם בכמו אלו הענינים
שלא היו אומרים אותו לומר שכך היא האמת בלי ספק
ולא להכחיש מה שקבלנו מרבותי׳ ז״ל אלא כדי לומר בו שום חדוש ולגדר
יתכן לומר פירושים רבים בפנים משונים על כל אחד ואחד מאלו הענינים
כמו שאמרו שבעים פנים לתורה ולא היתה כונתם לומר שכלם אמתיים
אלא שאיפשר לומר עליהם הרבה חדושים לא שיתבטל משום אחד מהם
הפירוש שקבלנו מרבותינו בו · וגם נראה לי ששכחת מה שאמרו בכמו אלו
הענינים · רבינו משה וחכמים אחרים אומ׳ זה בכה וזה בכה שנראה
מדבריהם שהם הפך מה שאמרו בו חכמי התלמוד אחר ואת הקדמה
ואמ׳ דע כי זה החכם׳ אברהם כתבי הבא עד שלש שנים אין בו תועלת
ואיך כאשר יזיק לגוף של דג שאין לו מעבר וקשקשת ויזיק לנפש כלשון
דורס והבהמות הטמאות והתכרתך בו שאם לשונו כי לפי שהוא שורשם הפרי
כמו שאומרים הרופאים לפי שבטבעם הראשונים יונק מאילן מן הארץ
הנימוס אשר בה ויהיו פירותיו מעורבים עם אותן שיפוט ויזיק לאוכליהם וכו
גם כן הדברים שהם אסורים מחמת שלא יזיקו לנפש רק אותם שאינם
איסורים מחמת הרפואה אלא מחמת דבר אחר רוחני כמו התורה איאפשר
לומר בו שהיה איסורו מפני שמזיק לגוף · כי חכמי הרפואה אומרים שהוא
טוב ושוה לתענוג האדם משאר הבהמות הנאכלות ואעפ״י שיזיק משום אדם
לפי טבעו אינה ראיה לפי שכך עושים שאר הדברים אעפ״י שהן טובים

לדברי הכל שאי אפשר שלא יזיק לשום אדם כפי הנזק · וטעם איסורם הוא לפי
שהם מחלק שבתאי כמו שאמרו חכמי הכוכבים · וכמו המצריים היו עושים
שהיו מתעבים מאכילת הצאן מפני שהם תחת מזל טלה אלהי׳ על כן ·
וכמו אז"ל במשנה שאמר הקב"ה למשה רבינו לשחוט את הפסח אמר לפניו
רבון העולמים הדבר הזה היאך אני יכול לעשותו · אי אתה יודע שהצאן
אלהיהם של מצריים הם שנאמר הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא
יסקלונו · ואמרת שלא נאסרו לפי שהם מחלק שבתאי משלשה פנים ·
האחד כי ממשלת עבודת הצלם הכוכבים היא להקיצה העובדים
בממשלתו לאכול אותם הדברים שהם מחלקם וכו׳ · והפך הנראה מזה ומה
שאמרו ז"ל שהבאתי לך · ושני אפילו [illegible] לפי מנהגך כבר כתבתי
לך בהרבה מקומות שהמשלים שאמרנו שעברים לשבתאי ולא לשום כוכב
אחר אלא למקום ב"ה · אלא שאפשר לומר שנאסרו קצת מאלו הממשלות
שלא מצאנו טעם לאיסורם מצד הרפואה כמו החזיר מפני שהוא כפרלן
אם ישתמשו בשום דבר מחלקו חוץ אם יהיה אותו בחלק עבודתו · וכן אז"ל
כשצרו מלכי חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים
ובכל יום ויום היו משלשלים דינרים לקופה ומעלים להם תמידים · היה
שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמה יונית אמר להם כל זמן שעוסקים בעבודה
אינם נמסרים בידכם · למחר שלשלו להם דינרים לקופה והעלו להם
להם חזיר כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו ונזדעזעה ארץ ישראל וכו׳ שהעלו להם
חזיר במקום תמיד אותו זקן שהיה מכיר בחכמה יונית · ואמרת כבר
הטעם שאם הוא עבודה כמו שהיו עושים המצריים שהיה לנו לאסור העזים
שהם מחלק מזל גדי · כבר אמרתי לך שאנחנו אינם עושים שום דבר מאלו
לעבודתם אלא לעבודתו יתברך · וגם אם היו העזים למזל גדי שהוא מזל
ישראל היה לך לומר זה · וגם אפילו לפי דבריך היה לנו לאסור החזיר
מפני שאנו רואים החכמה שעולה בכלי כושי כעמק ומפני כן נקרא ה׳
החזיר · ומזה הטעם אסרו הכושיים גם כן · ואמרת כבר השלישי שאמא׳

במקרי

במספרי משפטי הכוכבים הפך דברי שהם שאו בלשוף דורש ומחלק מאחד
עד שאמרת שאם הוא כפי דברי אלה החיות והבהמות שהן מזיקות לבן
אחר שאינם מחלק שבתאי שזה לשונו׳ והחיות הגדולים והגמלים וכל
החיה שהיא גדולה גם מבוערת כמו החזירים וכיוצא וכו׳׳ ומשפחת כל
עוף שהוא שאחרו מרוך כבת היענה והנשר וכו׳׳ ואין לנו לבקש טעם
איסורו אלא על חוקי המאכלים שהם טובים למזג האדם ואמרלו והכרחן
כי כל אלו החיות והבהמות שהבאת כלם יזיקו מאכילתם לפי שהם רעים
במזגם והפך מזג האדם ואין לנו למאכלם׳ אמנם שלא אמר הכת ואין לנו
לנו לבקש טעם אחר למאכל׳ והארנבת שאינה כל כך רעה
למזג האדם אפשר שאסרה גם כן לפי שכוכבי הארנבת הם ממסך
שבתאי ומאדים כמו שאומר בראשית החכמה׳

ואמרת על עניין הטריפה שאינה חיה יב׳ חדש שלא אמרת אלא
להתמיד המזוג ואם הם יתקנוהו מי נתן לו רשות לשלוט׳
דע כי אם יתקנו לו זה ברשות אחר שעבר האותו זמן ועד הנה יקרי סך ירחי
שתא כמו שאמר אותה מימרא שכתבתי בשרש גוזרים גזרה לא היו מגדל
שנה עד תריסר ירחי שתא כי היתי דלא לאתנבלן בה׳׳

פרשת אמור

ואמר על סוד השבת והמועדים כי שמו אותם
באלו הימים על חשיבות שבתאי׳ וכבר אמרת
כי אין זה נבון אלא הפך ומסברתך כי כוונת החכם בזה ירצה שהיה להגרחק
מעונתו ושלא לעסוק בדבר מדברי אדם בימים שיש לו בהם ממשלה כי בלשוני
שיתחיל בהם דבר הוא נפסד ואם יקרה שיעשה יעשה הפך רצונו או תהיה אחריתו רעה׳

תשובה אם אתה מסכים עמי במה שדברתי בזאת הפרשה לא היה
לך להתרעם על מה שאמרת כי שמו אותם באלו הימים
על חשיבות שבתאי כי אם כתבתי על מה שאמר זה החכם בגא האקוס־
ויום הכפורים הקטן כמו כת שרוצה בן שהלבנה כדלי שהוא בית שבתאי׳
ושהוא מזל המחברת הגדולה שחייבה אמונתנו׳ ולפי זה אמרנו שלזה

שהוא מזל ישראל כמו שאומר זה החכם בספר העולם עם אותן חשיבות
לאחר שאומר זה החכם שיש לו שהיבורים ואירעם הם בחלקן כמו שאני
עתיד לבארו · ולפי זה אנו מה שכים אותן שקראו בשום מקום שהוכשם
רבו ואם לשום השבת ומועדי חדש תשרי ביומו ובחדשו · וזה לא עשו אין
אותן לשבחו חס וחלילה אלא לשמרן מתוקן לכך נראה מתוך דברין
בהשגת האמונה לזה שאמרתי · וכן שביעי בחדשים · והיה זה לפי שיש מ/
ממשלת לשבתאי בזה החדש כי השמש והמחברת במזל כבודו ·

בהרסני ומורת על דבר החכם שאמר ומור ימי עולם רמון ראינו במקום הזה וכו' · סברות מעניין שבתאי באשר
הרגלתי · והמורת הפסוק ודברי חז"ל לפרקי · טוב ברע · והחלבת שאות
המשלים · ואם שם ביה שהוא כתוב כב' בתבת בנין וכל אלו עשיות ג/
גדולות והמונות משונות · ועתה אבאר מה שיראה לי · בכוונת החכם
ובפי' הפגדרה כדי להדריך הישרים בלבותם בדרך ישרה והמעוים
עקל קלותם וגו' · יראה לי כי כוונת החכם היה באומרו ומור ימי עולם
רמון במקום הזה · כי הוא רומז למאמר שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד
והוא השביעי כי אם הוא חרוב אין בו בריה אלא מנוחה ורמז לזה בשבת
שאין בו מעשה אלא מנוחה · וכן שביעי בחדשים שאעפ שיש בו מעשה
בחוץ אין בו מעשה כי הימים משמשים לאלה · והיה זה לפי שיש מ/
ממשלה לשבתאי בזה החדש כי השמש והמחברת במזל כבודו · וכן ה/
שביעי בשנים השמטה והיובל נ"ב ושערך משלת שבתאי וכחו באלף
השביעי שהוא חרוב במברתם · כך ערך ממשלתו וכחו בכל הדברים
השביעים בימים או בחדשים או בשנים שיש לו ממשלה בה ומשפ
שבבונה הראשונה לשמירת השבת ואלה השביעיות הין לקיים אמונ'
חדוש העולם והשגחה כמו שיראה בעשרת הדברות הראשונות והאחרו/
יראה מדבריך · כי היתה הכונה במנוחה באלה הימים והחדשים והשני'
יותר מהאחרים לשוב לבן ולשמרן מתוקן ואמר החכם ועשה שבתאי

בינם

ביום השבת. כמו שהוא יום מנוחה ככה יהיו שנות השמטות והיובלות
ואמר לה' ר"ל מה שאמרה הגדה שהקב"ה בירר לו יום מהימים
והשנה מהשנים וכן שנת היובל והטעם כדי שינוחו בהם ממעשיהם
ויהיה להם פנאי לעבודת השם ולהגות בתורתו. כמו שאמר בפרשת
וילך מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסכות בבוא
כל ישראל וכו'. עד סוף הפרשה. וזה ר"ל שבת לה' לעבודתו ואם יהיה
כדברך היה לו לומר ברא ארצות ובחר לו אחת מהן. והוא הגבול השביעי
והגבול השמיני שהוא מחלק הלבנה. והגבול הראשון שהוא מחלק
שבתאי הגדרה היא מוטעת כי בספרים המדוייקים אין ההודיים והם
אנשי הודו והביא אותם עם הכושיים והחבשיים והכושיים הם תושבים
באותו גבול. והראיה לדברי כי הם אמת. כי תמצא בספר הנ"ז באותו מקום
כשהוא מחלק ל' הארצות לכוכבים ולמזלות שנותן ארץ הודו לשבתאי וגם
ארץ כוש והם בגבול אחד ואיך תהיה הארץ מחלקת היהודים שזכרו הם
ההודיים שנים ולא במקום אחר. ומזה יתבאר כי הם מטעים והספרים
הנכונים הם האומרים ההודיים כמו שאמרתי. ואע"פ שמה הגבול הראשון
לשבתאי כמו שאמרתי לא נזכר השם אלא בארץ ישראל. וכן ברא רקיעים
ובחר לו אחד מהם ואינו השביעי אלא התשיעי שנקרא ערבות. ואם
תביא ראיה מדברי ר' שמעון בן לקיש שאמר שבעה רקיעים הם וזכר שמם
וקרא שם השביעי ערבות ואת הראיה היא כנגדך כי הוא אמר כמספר
מזלות כל אחד מהם. כי כמו שקראו רקיע הם חמה ולבנה והכוכבים
ומזלות. וכשהזכיר ערבות שקראו שביעי אמר שבו צדקה ומשפט וגנזי
חיים טובים וגנזי שלום וכו'. ולא אמר שיש בו כוכב ולא דבר שהוא גוף כמו
שביאר רמב"ם במורה הנבוכים. וגם הוא אמר כי בימי אריסטו שהיה בימי
החכמים שלא היו יודעים חכמת התכונה על תכונתה כי לא שלמה
בימיהם. ועל זה אמר החכם שהיו שבעה רקיעים ושאר דברין בזאת ה
ההגדה אינה כפי שיתבאר בחכמת התכונה אלא כמו שהשיגו בימיהם

אין לפי הפסוקים שהביא ראיה לדבריו או לפי שלא מצא סמך מהפסוק
אלא לשבעה רקיעים ועל כרחך אתה מודה שהמזלות הם ברקיע
שמיני שהוא למעלה מגלגל שבתאי ושמו זה החכם ברקיע הגלגל ואין
אתה יכול להביא ראיה מדבריו כי אינם כפי התכונה:

תשובה כל אלו התרכיות שעשית אין צריך שלא הבנת כוונתי
בזה המאמר כמו שנראה שלא הבנת אותו בכל מקום
שדברתי שום דבר בענין שבתאי לפי סברת זה החכם אמר על אלה
השביעיות שמוד יוי עולם רמוז במקום הזה · כי שבועי ימים ושבוע של
שבתות ושבע שנים בשמיטה ושבע שמטות ביובל · ואמרת שאין כי אלה
השביעיות הם רמוז לשבתאי שהוא בגלגל השביעי וכמו שכתב זה החכם
על פסוק שבע מזבחות יש סודות עמוקים ולא ידעתים כי אם אתי מספר
שביעיי ימים ובחדשים ובשנים ושבעה בכלי משלה ושבע הזאות · וכמו
שביארתי מאותם הטעמים הנזכרים · והבאתי ראיה מזה המאמר שאמרו
ברא הקב"ה את הימים · ובירר לו אחד מהם שנאמר ימים יוצרו ולו אחד
מהם · ואיזה הוא יום השבת · וברא שנים ובחר לו אחד מהם והוא שנת
השמטה שנאמר ושבתה הארץ · ברא שביעיות ובחר אחד מהם והוא שנת
שנת השמטה · שנאמר וקדשתם את שנת החמשים שנה · ברא ארצות
ובחר לו אחד מהם · ברא רקיעים ובחר לו אחד מהם · והוא שנאמר סולו
לרוכב בערבות ביה שמו שנראה מזה המאמר שכל אלו השביעיות
עם היותם כלם זכר למעשה בראשית כמו שכתבתי שמו אותם כאלו רמוזים
לפי חשיבות שבתאי · ולפי שיש לו כח בהם · וכדי להשאר מנזקו
כמו שאמרתי לך ונראה מתוך דבריך שאמרת גם כן כך שכן פעולתו וכלו
בכל הדברים השלשים בימים ובחדשים שיש לו ממשלת בהם לגוזלם
ולשמרינו מנזקו · ומה שאמרת שאם היה כדברי שהיה לו
לומר ברא ארצות וברא לו אחת מהם ובשיהיה הגבול השביעי זה אינו
בהכרח שיהיה כמו שאתה אומר כי יספיק שיהיה אחד מהשבעה בעולם

וכנ

וכל שכן שהוא ארץ ישראל כמו שאמר זה החכם בספר העולם שלו כשאמר
לפי סברת אחרים שסטרען ומאדים בחלק ירושלם אמר והנכון שהוא למזל
ארי"ה עם שבתאי וככה הסכים עמו אבועלי בפירושו לספר אל ארבע ב'
לבטלמיוס שאמר ואלו המקומות מן עבר פרת אל פלשתים וכל מה—
שהוא בדרומית ארץ ישראל לפי שמתיחד מאדים בהנהגתם מצורף שבתאי
שנראה מאמרו שהוא מחלק מאדים ושבתאי· וגם מה—
שאמרת שאעפ"י שנמצא בראיות החכמה שחבר זה החכם שהיהודים הם
מחלק שבתאי שאמרת שהוא עשות כי היה ראוי להיות יהודיים זה אינו אמת
חוץ מכבודך כי הוא חלק שאותו מסר ליהודיים לכוכב חמה כמו שאמר—
על כוכב חמה· והאמונות היהודיים ולפי זה לא יתכן שיהיה עשות מה—
שכתב היהודים בחלק שבתאי· וככה כתבו אותו נ"ל בספר משפטי העולם
שאמר כל הקדמונים הסכימו דעתם כי תולדי עם כוכב חמה בחלק הוא
וככה הסכימו רוב המתחכמים שדברו בנאות· ומה שאמרת בחילוק האלהות
לכוכבים ולמזלות שנותן ארץ הודו לשבתאי וגם ארץ כוש חוץ מכבודך
שלא תמצא אותו אלא מהאמונות הכושיים והיהודים כמו שאמר עמוס
הלא כבני כושיים אתם לי בית ישראל· ומה שאמרת כי איך תהיה—
הארץ מחלקו ואנשיה הנה מחלק כוכב אחר כך עושים בכל חילוקי הכוכבי'
שנותן הארץ לכוכב אחת והעם לאחר· ומה שאמרת נכון
ברא רקיעים· ובחר לו אחד מהם ואינו השביעי אלא התשיעי כך
הוא האמת כמו שאמרת בזה כי ערבות לא נאמר על הרקיע השביעי
אפילו לפי סברת ריש לקיש שאמר שבעה רקיעים הם שהוא אומר
שברקיע שם חמה ולבנה וכוכבים ומזלות שנראה מדבריו שהוא בבירור
אחר נראה שלא ידע כל כך בחכמת התכונה שלך· ושערבות הוא הגלגל
השביעי לא נראה מדברי אלא שר"ל סולו לרוכב בערבות שהוא השם
ית' שברא רקיעים· ובחר ברקיע השביעי כמו שבחר באחד משאר—
השביעיות וקרא אותו בשמו וזהו שאמר ביה שמו· ולא כוון כמו שאמרת

ואם תפייס ממך שתתקנהו שיהיה שוה לכופר · והוא תסור שיובן מזה הפשון
לכל מה שביארנו שהראה ממנו שבחר בדקדוק הלשוני ושקרא אותו ב'
בשמו והוא שרמז זה החכם בפ' בשלח על פסוק עזי וזמרת יה ולשונית
ידועה ובעבור זאת הגרון נפתח הא"ר והא"ר הנעלם יקירוהו כי יש לו
סוד אחר מדרך המספר · והוא מה שאמרו החכמים בשכל ז"ל והוא
ברב ג' פי ג' ועדר כל שלש מוסד יה עולה ושלכה והוא מה שאמרתי
לך שאמרו זה המעורר שמו כשם רבו ·

במדבר סיני

ומה שאמרת אפילו דברי החכם שאמר
ואם תשתכל היטב תדע כי הראש הוא
הדרום וכו' · אם הוא כפירושך מה תקבלנו הטעם צריך ויראה לי
כי כוונתו היתה מה שביארתי בו · והוא כי כשהשמש במזל טלה שהוא
תחלת שנת העולם ועולה בפאת מזרח יהיה כיתך העשירי ראש גדי
והוא דרומי ונמצא רביעי ראש סרטן והוא צפוני וכן מזל גדי בית העליון
מהמשרתים ומזל סרטן בית השפל מהם ·

תשובה

לא יראה לי נ"כ זה הפירוש כי אמרו שתתיישב כרוחם
מה שאמר · ואם תשתכל היטב לא תדע כי הראש
הוא הדרום כשתאמר שהוא בעבור ראש גדי מה תאמר במה שאמר
והצפון הוא הזנב שאינו נופל לפירושו. וכל מה שאמרה אמר שבית
רביעי ראש הסרטן והוא צפוני ·

נשא

ומה שאמרת על דברי הסוטה לא כן דברתי כי דבריך
מכחישין זה את זה כי הבאת ראיה מדבריך מדברי
חז"ל ואם הכהן היה נותן במים דבר שיביא בו מגולה שתעלה הבטן
והיה נותן סם המות להמית המומתת למה צריך שיהיה להם
עפר מזוזה ונשאר בהיכל תחת טבלא של עץ כי באש תקומות יהיה
לו להיות · ואחר שאמרתי עפר אין נותנים במים לכל סוטה והיה
נותן במקום יראה שלא היה הכהן מביאו עמך בקיבורתך אבל היא

ממין האחרות׳ והאמת כי זה היה א׳ מהסממנים והקטורת שהיו בבית המקדש

תשובה דע כי כשהחכמים מביאים שום ראיה מדברי חז״ל ליקח
ממך מהם שתאמר שום חכם לא תבקש מהם שיהיו
פשוט אותן מאמר מכל וכל׳ וכ״ש באלו השאלות כי יספיק שיהיה בו שום
ספק כמו שאמרו חז״ל קרא אסמכתא בעלמא הוא וככה לא תבקש ממנו
באותן הסמיכות בזה הביאור לדברי זה החכם שאמרו סברתו בפשיטות
כי אם כן לא היה לנו להתחכם פעם שנית ואחר זה הקדמה שאמר לפי מה
שאמר זה החכם׳ ר׳ דעתי שאלת מי מחק ואלת המורים תואר
השם׳ א״כ מהן ידוע׳ ויהיה דעת המבארים דברין שהיה ניתן כמים שום
דבר שיהיה לו תוקף׳ מעולה כמו שהיה דעת אבוה דשמואל כמו שהראי׳
לך בפר׳ כי תשא ובמעשה שהמ׳ כפי׳ שורפת האחת שלו הבאתי אותן
הסמיכות לדברי חז״ל שאמרו שהיו מוליכין אותה לבית דין הגדול א׳
ומלמדין אותה כדרך שמלמדין של ידי המשכות׳ ולפי סברתך למה
היו מוציאים לעשות אותן הקטורת מאחר שהיום בודקים אותה
אלא שנראה שהיה להם בקבלה לחקור ולדרוש כשידעו תכונן איך יעשה
ומה שהקשית למה צריך שיהיה להם עבר מזומן ושמור כדי לבל תחת
עבלא שלו שיש כי באמת מקומות היה לנו להיות כך באמת שבשבי
מקומות היה לו העבר תחת אותה שבלא והרבה שמתערב עם
אותו עבר אחר הבריקות של עבר אחר במקום אחר׳ ואיך כי
אמרת כי זה היה אחד מהסממנים שהיו במקדש כי לפי דבריך מה
ר״ל זה החכם במלת המורים תואר השם א״כ סודו ידוע׳ ועוד למה
לא אמרו ז״ל זה השם עם העשרה סמים שהיו במקדש׳

פרשת ויקרא

ואמרת שאמר החכם שיש בכאן
שאלה׳ והתשובה בפרשת וילך
וכי לא יוכל אדם להשיגה אם לא היה משיגה ברוח הקדש ועתה
אבאר לך מה שיראה לי שהיתה כוונת בזה המאמר תמלא כי אחר

בזאת הפרשה וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך וגו׳ ואמר בפסוק שלפניו
ושמרו משמרתך ומשמרת כל האהל אך אל כלי הקדש לא יקרבו ולא
ימותו׳ ויראה מאלה הפסוקים שהזהיר ללוים שלא יקרבו אל כלי
הקדש ולא ימותו׳ ובפרשת וילך משה אחר ויצו משה את הלוים נושאי
ארון ברית ה׳׳ והנה זאת השאלה והתשובה גם כן בפרשת וילך שאמר
ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את
ארון ברית ה׳׳ וזה׳ בא לפרש כי אותם הלוים הנזכרים הם הכהנים
בני לוי׳ וכשתסתכל תיישב דברי הת״פ במקום שאמר זאת המורא׳
וכן מה שאמר בפרשת וילך בפירוש הפסוקים הנזכרין יתברר לך כי זאת
היתה כוונתו כנ׳

תשובה

אני לא הבנתי כן אלא מה שכתבתי׳ ונראה לי דעתך
בזה מטעם שאינו מקבל אותו כל כך לשון החכם שאמר
יש בכאן שאלה׳ והתשובה בפרשת וילך שנראה שם שאינו שם שאלה ותשובה׳׳

פרשת וירא בלק

ומה שאמרת בכוונת החכם בביאור ובנת
שלום לשלום יראה לי כי כוונתו אחרת
והיא שבלעם שאל שבעה מזבחות לשם שבעה כוכבי לכת כל אחד כנגד
כוכב אחר מהם וכיוון אז במעשיו כאשר היו חכמי קדם עושים במלאכת
התשוואות והקרוב עשה כל אחד מהמזבחות פר ואיל שבעה ושבעה
וזהו שאמר שלום לשבעה׳ ואז תתקדש רוח בינה לבלעם שהיה מחלקם׳׳

תשובה

אני ראיתי על זה במאמר פירושים רבים׳ וגם זה
הפירוש שהזכרת מכח ולא נראה לי שום אחד מהם
אלא מה שכתבתי כן ואין צורך להאריך בזה׳ ומה שאמרת בפירוש שם׳ כי
היה הולך בלעם אל מקום גבוה עד שאמרת שכבה הכיאור חכמי
הכוכבים הראה לו אותה מלאכת זאת והמכונה׳ וגם יראה מהמעשה
כי לא מצאו מלך ארם ועבריו ואת המבראה במלחמה הנשק
אלא אם היה נוטה דעתך למרוקה הנבואה כשכתבת׳ ואם תאמר כי

המכונה

הבמה היא המקום הגבוה הוא הראות לאומה שבורר מה ראוי לומר
בכאן אלהי תרים אלהיהם כי הקרבן לא עשה לאלהינו ולא כמשפט
בעבורנו · אבל עשה כמנהגיהן · וגם יראה לי כי לא היתה כוונת החכם
זה שאמרת בכי' המקור שאמרת על מלת שפי אבל יראה כי היה הולך
בלעם אל מקום גבוה כדי לנחש אם הגיע רשעתם כדי לקללם · ועל זה
הבוה הקור סמוך לזה שאמר הנה הוא מנחש בלבתו · ואמר ג״כ בפירושו כי
מרחש עורים הראשון כי על השפי היה והוא גבוה · והגר על השפי שהוא
כפירושו ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו ולא
אל שפי · עכ״ל · וזה יראה לי כי נתכוין בזה המקום · וגם יראה מהפסוק
כי לא היו בוחרים המקום הגבוה אלא כדי שיראה אותם ויוכל לקללם
או להרע להם כשיגיע הרגע״

תשובה אני מאמין אותך שלא הבנת בו כונתי כמו שלא הבנת
אותה בהרבה מקומות אחרות ושלבי זה אמרת כמנהגי
אותם הדברים שאמרתי · ואני אומר לך שהוא אמר על פסוק וילך שפי
פירושים רבים דברי המתרגם שהוא לבדו · וגם פירש משם אחרים שהוא
כמו גבה לבם מגזרת ושופו שכאותין וזה לא היה כל כך רחוק לזה הקרבן
ואמר שהנכון בעיני שהוא מגזרת קול על שפיים והטעם שהלך אל שפי
והנה גם הודעתי לך סוד התם וכתבתי עליו שהיה הולך בלעם אל מקום
גבוה כי הוא המקום הראוי לאותה עבודה וכמו שאמרו עובדי מלך תרים
אלהי תרים אלהיהם · ובכה הסכימו חכמי הכוכבים״ כבר כתבתי
שהיה מפורסם בין חכמי שבאותו זמן שיש לו לשבתאי חלק ביהודים
וגם שהם יודעים שרובם שבתאי יורד שחייבה אומתינו שהיה במולדו
שהוא מזל ישראל ושהוא בית שבתאי כמו שראה מספריהם · וכמו שהבאתי
לך ראיותיהם ולפי זה היה עושה בלעם אלו המזבחות שבעה ומקריב עליהם
שבעה כדי להשפיע עליו ושיתחבר לו רוח כוחה וידע אם יש במערכת
שבתאי שום דבר שיוכל להזיקם ומפני שהוא הכוכב היותר גבוה בחר

שבחר

המקומות הגבוהים לפי שבהם יראה יותר כחו · וזהו מה שאמר וילך שפי ·
ומפני שלא ראה להם שום כח מכח המערכה אמר וישת אל המדבר פניו ·
ולא אל שפי · וכזה טעו עבדי מלך ארם שהיו סוברים שמפני שטעו חכמי
הכוכבים שהיהודים בחלק שבתאי ושיש לו ממשלה על הדברים הגבוהים
שלפי זה נלחם במלחמה הנעשית במקום גבוה כמו שנראה מהפסוק ש״
שאמר ועבדי מלך ארם אמרו אלהי הרים אלהיהם · ועל כן חזקו
ממנו · ואולם נלחם אתם במישור אם לא נחזק מהם · והשיב עליהם
הנביא כה אמר השם יען אשר אמרו ארם אלהי הרים ה׳ ולא אלהי
עמקים ונתתי את כל ההמון הזה בידך כדי להבין אותם שאעפ״י שאותו
כוכב שאומרים שהוא מחלקו יש לו ממשלת בדברים הגבוהים שברא
ית׳ שהוא למעלה מכולם שהוא אלהינו יש לו ממשלת ויכולת בעליונים
ובתחתונים כמו שאמר ויכו את ארם מאה אלף רגלי · והפיל החומה על
עשרים ושבעה אלפים ולפי זה הפירוש יתיישבו כל קושיותיך על זה המאמר ·

פרשת אלה הדברים

ואמרת על אבלות משה כי אמר
החכם כי התאבלו שלשים יום
ושבועים שבתות · וכי יראה לך שהגרסא מוטעת · והאמת כי גרסתך היא
מוטעת אבל בא לאשרך ולומר לך כי שיבוש שבתות · ואתה יש׳ גרסתך ו׳
וגרסתך ותקנה ויעבן שם ט״ש שבתות ר״ל אחר השלשים יום של האבלות · א׳
אכן היא באמת למסורת האומר כי באחד בשבט מת משה כי בעשור לחדש
הראשון באו לארץ שנאמר והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ·

תשובה

אמרת שהגרסא שלי מוטעת ושבא לומר כי שבועי שבתות
כבר הראיתי לך כי לא היה השבוע אלא מחך שלא היו החתנים

פרשת וילך

ואמרת על מאמר אלהיהם של אלו שהוא זנה בא
כי כך הסכימו חכמי הכוכבים · וזאת ההסכמה הוא
נוטה למסורת הנבונה בשבתאי אלא ר״ל כי הסבה לזאת השאלה היא מה
שאמר ארמנו כי חוט המשולש חרפה שלינו ואלהינו קדוש צוה לנו להיות

קדושים

קדושים · ושלא שתשמש בזה החוש אלא לצורך קיומינו · והנה היא בקצרה
אחר · וזאת היא השגחה · ואם תרצה למצוא יותר מתוך החכמות חיצוניות יראה
לי כי לפי שהנחה מתולדת שבתאי ושלשלת ערבות שביעי לגלגלים והשביעי
הוא בית המאזנים והשוואים כמו שידעת׃

תשובה

הוא אמר כי הפסק המרכב הדבק בעריות אחר שאמר כבר
כתבתי לך כוונת זה החכם באיסור העריות ואומר בזה
המקום שהוא לפי שהפסק הדבק בעריות כמו שאמר הפסוק על אלה
העריות כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ ואקיא בם · ומפני שידע
שבמאזנים כי ארץ ישראל היא בחלק שבתאי והוא טמא ומזה מפני שהוא
ויכש אמר אלהיהם של אלו טמא ומה הוא ואם אינו רוצה למצוא כן הפסק
שהבאת מהחכמות חיצוניות כי הוא חולק כמו שאמרת׃

פרשת האזינו

ואמרת על דברי החכם בעמידת השמש של
יהושע והארכת בזה הענין עד שאמרת
בסוף דבריך שאם שעיין מה שאמר בן רבינו משה כי הוא דבר שאין לו תלוים
ואין בו שום משנה · ואם ביארת כוונת החכם אעפ״י שלא ראיתי פירושו · ואת
ואמרת כי אם תתבטל התנועה רגע אחד יתבטל העולם וזה אינו נכון
לפי פשט הפסוקים ולפי שנראה מדברי החכם לא נתבטלה תנועת הגלגלים
אלא תנועה אחת מהם שהוא הגלגל היומי · ונראה זה מהפסוקים שאמר
וידום השמש וירח עמד · וכן היה דבר יהושע שאמר שמש בגבעון דום וירח וכו׳
כי מה שצריך היה לעמידת הירח ועל זה אמר החכם כי סודו ידוע שהירח בז׳
בעמק אילון · כי אם תתבטל תנועת הגלגל היומי לא יכיר אדם תנועת השמ״ש
ביום אחד · ואעפ״י שיוכל להכיר תנועת הירח מכל מקום קרוב למקומו לא
יראה כי לא יראה בו כל כך חילוף · ואם נעמוד גלגל היומי כמו תשעה ימים
כמו שבררת רבינו משה והביא ראיה מתלת ימים תמים למה יתבטל העולם
אחר שהגלגלים האחרים היו מתנועעים כשאר הימים · והתנועות יש בידם
שיהיה בהסוגם קיומים ועם זה כי היה שם גבול ופלא · והשם ברוך הוא

מעשה זה הגדול הוא העושה נפלאות לבדו גדולות כמו שאמרתי לך ועשה
הפלא להצדיק נביאו ולהנקם מאויבין · ועתה יתבארו הפסוקים על
מתכונתם ולא כפירושיך המשובשים שאמרת כי לא אין לבוא הוא חוזר על
יהושע והיאך יאמר לבוא על הרודף אחר אויבין · ואמרת כי בשאר הימים
היה מתחיל המלחמה משעת הבקר ואותו יום התחיל בחצי היום והתנבאת
כאשר לא ידעת · כי זה אינו אמת כי אותו יום התחיל המלחמה בלילה
כמו שאמר הפסוק ויבא עליהם פתאום · וכ״ש שהיו חונים קרוב מהם
מהלך לילה אחת · והבאת שתי ראיות לסברתך והם כדבריך האחת
שאמרת שאמר הפסוק ולא היה כיום ההוא לפניו ולאחריו לשמוע ה׳ בקול
איש כי ה׳ נלחם לישראל והאריך להם היום כדי להנקם מאויבין ועוד מה
השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים וימותו רבים אשר מתו באבני
הברד מאשר הרגו בני ישראל בחרב · וזה ר״ל כי ה׳ נלחם לישראל ·
והראיה האחרת שהבאת מדברי חז״ל ג״כ הוא כדבריך כי בודאי אמרו ש
שלשה נקראו להם חמה · ובמעשה נקדימון תמצא כי ההגמון אמר לו
כבר שקעה חמה ונראה כי היה אמת ואחר כך הלך נקדימון לבית
המקדש ועשה תפלה ונתפזרו העבים וזרחה החמה ואם תאמר כי שקר
דבר ההגמון אין זה מכר בזאת הראיה דברי הפסוק שאמר ולא היה
כיום ההוא לפניו ולאחריו והאמת גם לדברי ההגדה לא היה הנס גדול
ומפורסם כזה · ולשמוע ה׳ בקול איש ר״ל מה שפירשתי בו כי לא נ
הוצרך להתפלל קודם כמו שעשה נקדימון · אלא אומר ועשה ·
ואע״פ יפירו הרוצים והמעטה מפירושך ועליו לרבינו משה ··

תשובה

כבר כתבתי לך טעם אחר כי כשהחכמים אומרים
שום טעם כמו אלו המקומות שלא היו אומרים
אותו שאומר שכך הוא האמת בלי ספק אלא כדי לומר בו שום חידוש
וכ״ש באלו הפירושים שהם הפך הפשט והפך האמת כי אי אפשר
שיתיישבו בו כל הפסוקים · ואם לפי שהיה לו לדבר בהכרח שלא

שאמר

55

שאמר ואין לטעון לבד העמידת השמש כי קודם זרוח וירח בעמק
אילון וראיתי כן דעת רבינו משה׳ וגם דעת החסיד החכם ר׳ יוסף ן׳
ווקר וגם דעת אחרים מחכמים רבים שאין צורך לזכור דעותם בזה
המקום׳ ולפי שלא נראה לי דעת שום אחד מהם כתבתי בו מה שדעתי
ואין צורך לכותבו בזה המקום פעם אחרת ואני אשיב על קושייתך כפי
שקבל השטין בקצת שלמה שאמרתי כי התבטל התנועה רק באחד
יתבטל העולם שזה אינו נכון כי לפי פשט הפסוק׳ ולפי מה שנראה מדברי
החכם לא נתבטלה אלא תנועה אחת שהוא גלגל היומי דע לך כי כל כך
לא נגזר הטבע שיתבטל תנועה אחת משום גלגל אפילו הקטן שבהם
כמו אם יתבטלו כל התנועות כלם׳ וגם נראה לי שלא הבנת כוונת
רבינו משה כי מדבריו נראה הפך מה שאתה אומר כי הוא אמר היום
ההוא היה להם בגבעון כמו היום הארוך מימות הקיץ לשם שנראה מדבריו
שבגבעון היה ולא במקום אחר׳ ואם תנועת גלגל היומי התבטל לפי
דעתך למה לא יהיה בכל העולם כמו בגבעון׳ והטעם שאמר
כן שנראה להם לשם בגבעון הוא מה שרמז בפרק ל׳ מזה החלק הב׳
שאמר כי זה אור החמה והלבנה׳ יחשכו בעיני הרשע ובעיני העבד יחמם
שמחתו יחשוב כאילו האור נוסף ואני איני יודע מה תועלת היה לך בזאת
הסברא שהבאת כי מקומות יש בישוב שהיה הארוך להם כמו ימים מקצת׳
כי אתה יודע מחכמת התכונה שלך כי לא נעשה זה הנס כי אם במקומות
מפני שגלגל היומי אינו עושה בהם תנועתו שמה אלא מפני חלוף
האופקים׳ ואמרת ועתה יתבארו הפסוקים על מתכונתם ולא כבעל הפירושים
המשקלים שפירשת׳ כי ולא אץ לבוא שם אל יהושע אני מודה לך כי אם
אתה מפרש הנס כפשוטו וכמו שהוא האמת שיתיישבו הפסוקים יותר טוב
ממה שאני מיישב אותם׳ ואני לא הכנסתי עצמי באלו הדוחקים׳ אלא כדי
לומר כן שום טעם לפי דעת זה החכם שנראה מדעתו שאינו כפשוטו׳
ומה שאמרת על פירושי ולא אץ לבוא כיום תמים שלב אל יהושע דע לך כי

בזה הפירוש לא ראיתי סברת ר' אברהם אלא בזה הפסוק שהעירו לו ר' פרס
שראה אותן בנביאים ראשונים לפרשן. ומה שאמרתי הקושא'
אשר לא כוונתי בזה שאמרתי שהתחיל אותה מלחמה בחצי היום והבאתי ראיה
לדבריך כי אותו יום התחיל המלחמה בלילה כמו שאמר הפסוק וכו' לא
נראה זה שאתה אומר מהפסוק אלא אומר שהיה יהושע בגלגל כששמע
מה ששלחו לו לומר אנשי גבעון כמו שאומר הפסוק. ויבא אליהם יהושע
פתאום כל הלילה עלה מן הגלגל שרוצה בו שאותה לילה ששמע החדשו'
מיד עלה מהגלגל ללכת אליהם. ולא נראה מזה הפסוק שבהשכים אותם
והתחיל עמהם במלחמה שלא היה בחצי היום כמו שאמרתי שנראה
מהפסוק שאמר ויעמד השמש בחצי השמים מאחר שלשון אז ידבר אינו
אלא לשון שירה ושהיה מספר מה שארע להם כמו שאמרתי. ומה שאמרת
שהבאתי שתי ראיות לסברתי ושהם כנגדי האחד לפי שאמרתי שלפי האמת
היתה כל כך מנוצחת במהרה ושאינו נכון משני פנים. האחד כי מלחמות
אחרות נלחם השם לישראל גדולות מזו עם פרעה שברגע אחת מתו כלם
גם אינו ראיה כי הפסוק אינו אומר אלא מהמלחמות ששנים אלו עם
אלו בכלי מלחמה. ומה שאמרת בשנית מנולת לשמוע. ושזה לא נאמר
בלשון בקשה אלא בלשון צואה כבר אמרתי לך שלא היה לא לשון בקשה
ולא לשון צואה אלא לשון שירה כמו שתרגם אונקילוס בכן שבח. וכמו
שכתב ר' דוד קמחי ולשון ידבר מורה על שירה לא על תפלה. וגם אמרת
שהראיה האחרת שהבאתי מדברי חז"ל גם כן שהיא כנגדי מאותו מעשה
של נקדימון חוץ מכבודך כי מאותו מעשה של נקדימון אינו אומר שעמד
השמש ולא שחזר לזרוח אחר שקיעתו אלא שבתפלתו שנשבה הרוח וגו'
ונתפזרו העבים וזרחה החמה כמו שאומר. ת"ר פעם אחת
עלו ישראל לרגל ולא היה להם מים לשתות הלך נקדימון בן גוריון
אצל הגמון אחד שהיה לו מים אמר לו הלויני שתי מעיינות ואני אתן

לך

לך שתים עשרה· ואם לאו הריב נותן לך שתים ככרי כסף· לו וחשוב
וקבע לו זמן· כיון שהגיע לו זמן אמר לו הלויני שתי מעיינות ואם אתן
לך שתים עשרה· ואם לאו הריב נותן לך שתים· שכר לי· מים או חשוך
שלח לו צריך יש שהות ביום· בצהרים שלח לו וכו' אמר לו יש שהות עוד·
אמר אותו השמון כל השנה שלא ירדו גשמים· ונקדימון ירד בגשמים· נכנס
לבית המקדש נתעטף ועמד בתפלה ואמר לפניו רבונו של עולם לא לכבודי
עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שיהיו מים מצויים לעולי
רגלים מיד עלו עבים וירדו להם גשמים· כשיצאו זה בזה אמר לו יודע
אני שלא הרעיש אלהיכם את העולם אלא בשבילך· אבל צריך יש לי פתחון
פה עליך שאתבע ממך את מעותיך שכבר שקעה חמה ירום· ברשות ירדו
חזר ונכנס נקדימון למקדש ואמר כשם שעשית לי נס בראשונה כך עשה לי·
בא הרוח מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה· ודע כי הרגלים
והמעשה שהזכרתי תרצינו תלה בזה הפירוש שלא אשיבם אליך כי נראה
שלא הבנת כוונתן כמו שלא הבנת כונתי במקומות רבים מזה הביאור אלא
פעם שעשית שכתך רבי ופעם מקובל ופעם אלשונגי ולא סמכת דעתך במבלע אחתי

ומה שאמרת בסוף דבריך שבהרבה מקומות נראה לך
שלא דבר נבונה כך הוא האמת כי אין דברין נבונים
אלא למביניהם אותם ומפני שלא אמרת על כבודו של זה החכם בדבריך· ולא
על כבוד המשיגים שבזמננו זה כמו שראה מהקראתך לזה הביאור אין
ראוי לחוס על כבודך בתשובתי על ביאורך זה מרה כגמר מרה· ועתה
אוננך ואלעוי את נפשך ואת נפש בנך שלמה והסר מעם כל אותם השגגות
ועשות· ואם תקבל תשובתי ערבה לפני אתי יצרה ושלום

תשובה אם אין דברי החכם נכונים אלא למביניהם אותם כמו
שאתה אומר אני מאמין לך כי אין דברין נכונים
אלא למי שלא יבינם· שאם היית מבין דבריו לא היית מייחס אלו· אותם
האמונות רעות שאמרת כי אני לא הוצאתי אותם מדעתי כי הוא אמר כולם

בפירוש כמו שהראיתי לך · ומה שאמרת שמפני שלא חששתי על כבוד נר
החכם ולא על כבוד המשיבים שבזמנינו זה שלא היה ראוי
אשלך לחום על זה לא ראית אותן בהקדמת באורי
כי אני לא אמרתי אלא על רוב המשיבים
כי הן רבים עתה עם הארץ וכלא מ
ונבעתי עמם לחכמים הטרידי
אשר השם קורא · ולגב לא
היה לך לומר שבקבתי
עשות ושעות קודם
שראית תשובתי
עליהם ·

ועתה
ראה אלה התשובות ועיין בהם והבן אותם ותמצא שאותם העשות והשגיאות
שהיו ממך שלא ידעת להבין כוונת ר׳ אברהם
וכוונתי בהם ·
ודע שיש לי להשיבך מלים ואת רעיך עמך אף על פי שלא חפצת צדקם ·

תם
ונשלם
שבח
לאל עולם ·

בשם שוכן אורה׳ אחל כתוב סודי תורה׳

המאירים ככוכבי אורה׳

לא מפני היותי איש מכל בעיון פתח לבבי לבוא להכנס בעומקי תהום אשר
שאין לאין סוף ותכלית אין להם כי מה אני לבוא אל בית המלך בער ולא יד
אדע׳ ואיכה אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם בעיון בלתי קבלה׳ ורז״ל
ולא במעשה בראשית בשנים׳ וזהו חכמי הטבע והרבה חכמים נכשלו בזה
כל שכן אני שאין לי קבלה׳ ועוד כי אפילו היה לי חכמה וקבלה הדין קיים
לי במופלא ובמכוסה כי כן מינם׳ כי כבר ראיתי לרבותיי ולחכמים אשר
רצו לדבר בענינים אלה שדברו אותם ברמז ובהסתר ואם אני באתי לגלות
נראה כחולק ובמותר דבריהם וגם כבר מקרא מסייעם שאמר ולמכסה
עתיק יומיא׳ ופי׳ רז״ל אלו הן הדברים שכסה מן עתיק יומיא ולא גלן אלא
לחכמים כי להם נתן חן׳ ועל כן השביען לכל ישראל לבל יגלה איש מאלה הדברים
אפילו נקודה אחת׳ אבל מפני רב תאותי וחשקי והתעוררות שכלי אשר
הערני כאיש אשר יעור משנתו אולת שכלותו ואשב שומם ומרעיד אמרתי
אכתוב לי את הדברים האלה למען יהיה לזכרה עלי כי השם משגיח בנו
ולא עזבנו בגלותינו ועל כן אל יאשימני הקורא בו בעיון׳ וגם אני מ
מתנצל כי לא הייתי בעת השבועה עד שתחול עלי׳ כי כבר אמרו רבותינו
ז״ל בשבועות אמרו משביעך אני ואמר אמן חייב׳ דוקא היכא שנמצא בעת
השבועה׳ אבל לא נמצא חל עליו׳ ומכל מקום בואו והשבועה היתה
כללית חלה׳ ואם לא אגלה כלו רק אסתיר טפחים ואגלה שליש טפח׳
כל זה לתועלת האנשים המשתוקקים ותאבים לחזות בנועם׳ ועוד יקבלו
תועלת ג״כ כשהולידו אותם תחילה ויזכרו לשוב בעת תועלתם כי הם
המולידים אותם וגם הנקראים אבות בואולי וקבלו תועלת מהם ועל כן
אל יאשימני האיש הבא אחרי כי השם יודע אין דעתי להתגדל על חבריי׳

כי היודע לבבות ובוחן אותם ידע לבבי כי רוחי בקרבי להתעורר ולהתחדש שכלי שלא מרוב חכמתי וחשקי על דברי הרב הגדול שהוא ר׳ אברהם ן׳ עזרא ז״ל אשר דבריו לא ישוו בכסף וזהב ופז · כמו שאמר שלמה ע״ה לא ישקל כסף מחירה · ועוד אמר וכל חפצים לא ישוו בה · ודרשו רז״ל חפצי וחפציך לא ישוו בה · ואני סמכתי על מה שאמר דוד ע״ה · מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי · ר״ל מרב חבתי את אהבתי את תורתך כל היום · ר״ל תמיד היא שיחתי ר״ל עסקי היא ולא עסק הבלי העולם ·

ומשכתה אתחיל בעזרת המלמד

אדם דעת ויורני בדרך

סדר בראשית

אמר ר׳ אברהם אבן עזרא בפרוש שהתורה קדמה לעולם אלפיים שנה · אמ׳ כי אינינו כמשמעו · ואם הוא כדבריהם ז״ל שהורה על הקדמות ואינו מורה על ה׳ החידוש · ואיך יתכן לחכמי מרע ועבוד כמותם שיורו על זה ומותרים דתינו ואמונתינו · ועל כן שאמר כי הוא בדרך סוד · וקודם התחילי לפרש אומר לך הקדמה קטנה והיא זאת · דע כי כשאמצא דבר שאוכל לפרש אותו בדרך כלל אפרשנו ואודיעך דעתו ואם לא אוכל · דע כי תחלה אבאר המילות כמו שאוכל להשאילם ואחר כך אחברם · ואודיעך מה היתה דעתו בזה ולא התעוררתי לפרש בזה אלא מדברי הרב רבינו משה איש האלהים מורה צדק · כי אמר בספרו הנכבד בחלק שני בפרק מ״ו וזה לשונו ·

דע כי מה שיראו הנביאים דברים אשר הנראה בהם כ״ל נרקות להקות ענין כן וראו עוד דברים הנראה בהם מה שיורה עליו שם הדבר ההוא הנראה אשר הגזרה או השתוף בשם וכאלו פעל הכח המדמה להראות דבר שיש לו שם משותף יורה אחד משמשון על ענין אחר שזה עוד מין מן ההמשל כמאמר ירמיהו מקל שקד · והיה הכונה להורות משתוף שקד ואמר כי שקד שלא מעיין המקל ולא מעיין השקדים · עד כאן לשונו

ועכ

ועוד אומר כי גם דברי החכמים שדברו בקבלת מקומות דברו אותם במשל
ופשוטו נראה כי הוא הפך מכוונתם · ועוד אומר כי התורה שהזכירו הוא מלשון
הוראה · וקראה הוא לשון קריאת מעלה · כי כבר הם אמרו בעצמם אין
למעלה לא ישיבה ולא עמידה הואיל ואין גוף למעלה איך יתכן שיפול עליו
קריאת מקום · וגם הרב בספר המדע שלו בהזכירו מעלות המלאכים והמלאכ'
שהם עשר אמ' אלו תחשוב באומר לך זה למעלה מזה שהוא קריאת מקום
חלילה אבל הוא קריאת מעלה · ואלפיים מלשון אילוף · ושנה מלשון שנים
כמו שאמר אלפי שנאן · והוא לשון שני ר"ל אלפים משונות · ופירושו כך
כי הוראת החכמה היא מעולה מן מעלת העולם שברא איך כי היא ידיעות
מתחלפות כי השוות החכמים עמוק ונשגב מלהשיג שאמר ונשגב יי' עד
לבדו · ומחשבות נ"כ מתחלפות מרב תעלומה כמו שאמר הנביא כי לא מחשב'
מחשבותיכם עד כי אין יכולת בגדר האיש לדעת אפילו סוד מעט קלה · הלא
תראה דעות החכמים כמה נשתנו בפירושיהם · זה אומר הכי וזה אומר הכי
ואע"פ דעות הבאות לא שוו כדעות שעברו ושעתידים לבוא · וראיה לדברי
עוד מדבריך כי אם תלמוד הלכה אפילו אלף פעמים יתחדש לך ידיעה כל
זה מרב דקותה · ס עוד אמר כי ה"א האדם יש לו סוד ·
ז"ר בעבור כי האדם נברא בשני פרצופין נפש וגוף רמז לעולם שנברא חומרי
ורוחני ומאותו של קרא שאמר כי ביה יי' צור עולמים · ופירושו כי ביו"ד ברא
העולם הרוחני בעבור דקותו רמז שהוא נעלם · ובה"א ברא העולם החומרי
וכנגדו נברא האדם · לרמוז ולהורינו כי האדם איש שכל נברא · וה"א מורה
על שכלו כי הוא מאותיות השם הנכבד · ואדם מורה על חומרו שהוא גופו ·
וזה סודו · עוד אמר דע כי כל מה שמצאתו כתוב הוא אמת ואין בו
ספק גם יש לו סוד · כי מאור השכל יצא החפץ ומהב' העולה למעלה כי
תנועת החפץ לכתבם הוא גם עלה תחלה לאות · ונקראה השלישי בשם הבחינה ·
כי בתחלה יש כח בלי מפעל והמבין סוד זה יבין איך יפרד הנהר · ומה סוד
הגן עדן ובתנועת עור גם יורה זה הסוד שיש גם יכולת באדם שיהיה לעולם ·

ז״ר ידוע הוא כי באדם נמצאים שלשה כחות ונקראים על דרך
הפילוסופות הציור והמחשב והזכרון · ואותם הכחות נתן לאדם להבין ולהשכיל
ולהוציא הדבר לפועל · ועל כן רמז כי מאור השכל יצא החפץ מעולם כי
מהתעוררות הכח השכלי אשר נתעורר להשכיל יצא החפץ להעשות ע״כ
כח הדברי שהוא המחשב והוא הרעיון אשר בו בין אמת לשקר · והוא ג״כ מוציא
הדבר אל הדמיון שהוא הזכרון וזהו שאמר ומהב׳ העולה למעלה יצא החפץ
שהוא הרצון ואמר כי תנועת החפץ לפנים · ז״ר כי תנועה שהתנועע
השכל והתעורר לא היה משמנו אלא מדבר אחר שהיה לפנים ופירושו קודם
כמו ונאת לפנים בישראל · וזה מורה השתלשלות אל החפץ הפשוט מקור
הראשון · ע״ב אמר כי בתחלה יש כח בלי מפעל משמעו · כי הדבר הוא בכח ב׳
קודם הבינו והוא בפועל עתה בהתעוררו להבין בראו׳ או דבר שהוא של
מעשה ממש ועל זה הרמז הנזכר גם הרב במלך ראשון בפרק פ״ח שהוא ה׳
השכל והמשכיל והמושכל והם ג׳ בכח וא׳ בפעל · או תאמר כי תנועת ה׳
החפץ לפנים ר״ל תנועת השכל אל הדבר והדברי לא היה אלא להוציא
הדבר אל הדמיון · ונראה במפורש באומרו גם עלה תמונה לאות · ר״ל על
כח הדמיון שנקרא בלשון התורה עלה תמונה מלשון תמונה והוא בא
מכח החומרי אשר הוא לאדם ועל כן קראתו עלה · ר״ל כח השקר שהוא
המביא לאדם לידי תמונה כי ידוע התמונה אינו בא לאדם אלא מ
מסבת החומר שבו · וזהו נקרא השלישי בשם תכונה שהוא שלישי לה
להוציא הדבר לפועל הפרוש כי בתחלה יש כח להבין בלי מפעל הפרוש
המובן לכל בלתי ציור שכלי כי דבר נודע הוא בלתי הכח המדמה
שמוציא הדבר לחושים לא ישוב ולא יתגש הכח הדברי מאמש המציאות
וזהו בתחלה בלי מפעל · ועתה בא ר׳ אברהם ז״ל והרמין לשון מקורות
אחרות נרמזות בנו בכונה אחת כאמור והמשכן מקורות יבין איך יפרד
הנהר לארבעה ראשים · וזה מקור גן עדן כי הנהר פלישון ונמורא שעני
שרא והוא השפע המשפע מן הכח האלהי אל הלב שהוא גן עדן כדרך

בהמשל יפרד משם לארבעה ראשים ז"ל לארבעה חלקים שהם ג' קושים והם
ראשים כי כל אחד ראשו לעצמו ואינו נכלל בטעמו ובפעלו אעפ"כ כל עב
אל חברו מיניקתו וכתונת עור שאמר אינו כי אם הגוף כי אדם תחלת בריאתו
היה שכל כלו וכשחטא שב להיותו אוש לנפש חומר וזהו ויעש לאדם ולאשתו
כתנות עור וילבישם ז"ל עשהו גוף מחומר והגביל שכלו בו ומאז שהן לו כח
להודיע כמהן פלגם וכרמותו כמו שנאמר ויולד כדמותו כצלמו · ז"ל שנתן
לו להודיע בשכלו ובגופו · וזה שאמר כי יש יכולת באדם להיות · נ"ר כי
כי בהכינו עצמו איך וזה נפשו אם היא אלוה שלם או מקרה או יוכל לדעת
בוראו · ואז יוכל להדבק ויוכל לחיות ולהיותו לעולם שהוא עולם הבא ·
אמר בפרשה זו בפסוק את שני המאורות הגדולים · פי' כנגד
הכוכבים האחרים · וכן בני ישי הגדולים כנגד האחרים · אליאב הבכור
גדול מכלם היה ולא זה גדול מזה רק יש לו קצר·· נ"ר אין הכונה אל גדל
בגדולה כי תמצא כוכבים שהם גדולים אלא הכוונה בעבור אורם כי להם
נשפע אור יותר מהאחרים ועל כן קורא אותם גדולים כי הנה בני ישי
שהיו כלם גדולים אמר למקצתהם גדולים כל זה בעבור חכמתם וזהו
סודו על השפעת אורם הנתן להם במקרה ושב להיות להם בעצם מה
שאין כן על חביריהם··

סדר פרשת נח

כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ
שכל חי לא שמר דרך תולדתו וזה נכבר
דרש שדרשו שהשחיתו במים ודנם השם במים · וכאשר מימיהם מתחת
וממעל כן היו המים שהשחיתו בהם · ידוע כי הבדל יש בין מים
העליונים למים התחתונים כי מים התחתונים הם גוף נראה לבד
אבל מים העליונים אינם כי אם צורים ומוסף על דבריו מה מאמר
רז"ל שאמרו כשתגיעו לאבני שיש אל תאמרו מים מים שנאמר דובר
שקרים לא יכון וז"ל כאשר תרצו לעלות במעלות החכמה ותגיעו במקום
חכמה מעלת מים אל תחשבו שהם כמות אלו המים המושים · אבל אותם
המים בשם משותף לבד אבל אינם מושגים כלל וראיה לדבריו · ויבדל בין

מים למים ר"ל שם הבדל עד שאם ירצה איש ללמוד ולהשיג יגבר שלא
ידמה כי אם נופלים על דמיון כי אם יבוא לראות יותר · ר"ל כי אז השקע
שכלו וישאר במבוכה והם על כי שרצו להבין רצון אותם כמים הקרחונ'
על כן דמם כמים המורגשים · וזה דומה למאמרם עד שאמרו במדרש
שאדם עורר בה חודרין אותו · וכאשר רמז כן מתן בהם שנאמר ויבקעו כל
מעיינות תהום רבה שבקעו כל תהומות והם במחשבותיו · ועל זה רמז
בעשרה דברים · פן יהרסו אל יי' לראות ונפל ממנו רב ·
עוד אמר כי אמרו רז"ל יש עוף שמכסה השמש בכנפיו ואיננו כמשמעו רק
יש לו סוד · רצה כי מה שאמרו החכמים בדברים אלו וכדומה להם אינם
כי אם משל · כי איך יתכן השמש שמאיר כל העולם השפל ימצא עוף אשר
שיכסהו אם הוא כפשוטו הוא שקר גמור כי אין טבע העוף גדול · ולא
טבע שאר הנבראים שיהיו גדולים כל כך עד שיכסו השמש · ואם יאמר
עוד כן בעבור העבים שמכסה השמש ויאמר שעפעות כי העבים טבעו
שיהיה עף · אם כן איך אמר כי יש לו סוד · וזה קשה לנו על זה עד
שנאמר עליו כי הוא סוד · הלא נגלה הוא ויתר טוב · כי השמות החכמים
אין בהם סתירה שום כלל בדתנו רק יש להם לומר כי מה שאמרו יש עוף
ר"ל שכל אדם שיש לו יכולת לעוף למעלות למעלה ממעלת השמש ויותר
ישיג ממנו במחשבותיו שהם כנפיו · וזה דומה למאמרם עד שאמרו ז'
במקום אחר · עקיבו של אדם הראשון מכהה גלגל החמה · ר"ל שכלו
משיג ומאיר יותר ממנו ועקבו שאמרו הוא שכלו ודומה לו מלשון והיה
עקב כי כמו שהעקב הוא אחרון הגוף כן השכל בא לאדם בסוף קנין
גופו · והנה אביא לך ראיה על מה שאמרתי · כי הנה השמש אינו מ'
מחמם אלא המכה לגבר ר"ל שרואה אבל השכל יכולת יש עליו להשיג
יותר מה שמגלה כן · ר"ל במופת ולמעלה ממנו דהיינו תכונת גלגלים
שהם למעלה ממנו · ר"ל מופת וזהו שאמר כי יש לו סוד · כי לעולם
החכמים הרחיקו משל כל שכן לדברים שיש חשש להבין ·
עוד אמר ובסוף ארבעים מהתחלה ישוב האחשני אל המוכה והוא סוד ·

החכמים ז"ל נודע להם כבר טבע כל דבר מהנמצאים ידיעה אמתית עד
ששמו הבדל לכל אחד ואחד מהטבעים כמו שהזכירו כורעים · ועל כן אמר
כי טבע אותו יצירת האדם הוא מ' יום ולא באו לכלל סוד זה אלא מהפך
שאר יצירת עם יצירת האדם בהביא השם מבול מ' יום וכדי שלא ידע כח
סוד הטבעים כשלמה ועל כן נתערבו היסודות ולא היה מבדיל בין יום
ללילה · או תאמר כי בסור השמש מן הארץ הנה שארית הארץ חשכה
ומזה לא היה מבדיל בין יום ללילה ובסוף הארבעים ישוב ר"ל מהתחלת
עירוב היסודות ישוב ויתמצא שהוא האדם אל הנכח ר"ל שיפסק הפסד
מוחלט · וראיה לדבר מאמר בסוף וימח את כל היקום · ר"ל שישב שהיות
כקודם בריאתו וזהו סודו שאחר עד ארבעים ולא הפקידם מיד כל זה מפני
טבעו האדם לפי תולדותו · עוד אמר זה שבכר דרש ביום
שנשתנו שתה מיינו ומינו כמשתמשו רק יש לו סוד · כבר אמרתי בהתחלה
כי החכמים ז"ל לגלות דבריהם יש שהם משל ויש שהם כמליצה · ויש שהם
בהרחבת לשון · ומאמר עד ידיעת סודו וזה על כי שידע טבע פרי הגפן
שצריך בשרה דריכה כמת ודרכים אחרים ושמותיהן מרוות ומקיים גופו
כמוב ושותיהן שלא שצריך משוהן כבהמה נראה אלין כאילן שותהין ·
אבל עד הטבע לא יתכן ביום א' · ואם על סמיכת הפסוקים אין חשש ·
כי הנה הכתוב ותהר ותלד ולא יתכן ביום אחד אבל על זה מה שפירשנו
הוא הנכון כי ביום שנשתנו אז ידע טבעו כי אם לא היה יודע טבעו ומה
תועלתו בסוף לא היה צריך לשנותו ועל כן אמר זה עד מה שאמרנו והאחרון

סדר פרשת לך לך

עוד אמר כל מה שמצינו כתוב
הוא אמת ואין בו ספק והכנעני אז
בארץ · ר' אברהם] שרא אחר יתכן שארץ כנען תפשה כנען מיד אחר
ואם אינו כן יש לו סוד והמשכיל ידום · ידוע הוא כי העולם כלו הוא
כאיש אחד בכללו · והנה משפט כמו שהאיש הוא מחובר ראשו וגופו ואם
אם יכה איש אצבע רגלו יחוש כל גופו ואם ראשו חולה כל גופו מזועזע ·

כן העולם השפל שלם באמצעי מעולם העליון שהוא כסא הכבוד והוא
באמר עליון ואלפני לא יראו לבד וזה ההבדל שלא כשם שאינו נכלל בו
בגוף בשכל האדם · ושהנכבד מורכב הטבע והאדם הפך ואעפ״כ שלמותו שלמות
נמצאות כמו באדם · והעולם כלו תחת רשות השם אבל על ידי אמצעי כן
הנפש אמצעי בגוף : ואיך אמר הכתוב והכנעני אז בארץ מטעם כשגזר
השם לאברהם שבא לירש בא ושלא לכנעני שהיה מושל את הארץ ונראה
שלא יהיה אז ברשות השם · ומפני זה הקשה שחכם זו ופירש כי יתכן שמאז
ותפשה בקרוב ועל כן אמר אז ואם איננו כן יש לו סוד · ר״ל שהוא כהפך
כמו שפירשתיו ועל כן אין ראוי לדבר כי רואה ברעת בכתוב שאמר ע״ז את
הארץ · ועל כן אמר והמשכיל ידום כי זה הפך מדרכינו ·

פרשת וירא אליו

אמר בפרשת ואם לא אדעה כי האמת
שהכל ידע כלו חלק על דרך חלק כלו
ולא על דרך חלק והעד כי זה הפירוש הוא האמת והוא סוד גדול שאמר
אברהם האף תספה צדיק עם רשע · קודם שאפרש דעת הרב באמרו שהוא
סוד גדול אומר לך מה הוא ש״ר כל ומהו על דרך חלק · דע כי השם ברא
עולם האמצעי שהם הגלגלים · וברא ג״כ עולם השפל והוא תלוי עליון
להחיותו · וקיום השפל ג״כ הוא תסבת גלגלים והכח שנתן בו שהוא נבחן
והמקומם גלגל ונפש הגלגל ג״כ מצוירת צורה שכלה ומשתוקקת אל אהבת
בוראה והנה השם אז מחייתו תמיד על דרך פרט תסבת חשק גלגלים
אליו והגלגל שב להיותו מחיה מה שיש בעולם השפל מעתה · ראה כי
מחיה השם אותו תנועות הגלגל שהוא תמיד בכחו על ידי אמצעי בפרט
והוא כשהתנועעו אינו מתנועע אלא מרוב תשוקתו ואהבתו אל בוראו
ובעבורם ג״כ ואע״פ השפל בכלל כי מתנועעת של גלגל יחיו כלם · ואינו
חשש לקיומי אחת אחת · ועל כן בא ר׳ אברהם לפרש ולומר כי כמו שאמר
בגלגל שמשתוקק לאהוב ולהדבק בשם והשם יודע אותו בפרט · ועולם
השפל כפי השגחתו בכלל · כן גם באדם המעלה והמשכיל הוא בפרט

כאן

כמו שאמר כי ידעתיו ושר אדעך בשם · אבל שאר בני האדם שהם
ההמונים אין השגחת השם עליהם · אלא על דרך כלל מין דבר
כפי השגחתו בזה השגחתו והדבור הוא בהפך · ועל בא"ר אברהם שאמר
שהוא קוד גדול מפני שנראה כיתם ורשע הוא מכלה יחד ואין כושה
בגדל · אפילו אם יעשה כל ימיו על מצות השם ונראה מזה מקירת
התורה הנאמנה המחשבת פקי והמדריכה רשע בדרך טוב כי מאין שכל
בשוקי התורה וגוא דבר גדול ובאמת ראוי להסתירו · והנה הספקן
חושך על דברי החכם הזה באמר האף תספה צדיק עם רשע ומעשה
שאמר לו אברהם חלילה באמור לו השם ועתה קחם ושמורה כורבה·
וכי הוא רוצה להמית עליה צדיק · אמר בדרך שאלה האף תספה
צדיק עם רשע · והשיב לו השם ארדה נא ואראה הכצעקתה ואם לא
אדעה מעתה שאם לא עשו כלם אלא כמעט צדיק בישבם אדעה אותו
ולא אכלהו עמהם ואם יהיו רבים אציל גם האחרים בעבורם וכל נגד
התעוררות לא בא אלי רק מדברי החכם הזה שאמר בפרשת כי תשא בפסוק
ואדעך בשם שהוא כמו ואם לא אדעם · אבל לשעולם אין השם מכלה
צדיק עם רשע · הלא תראה ששאל אברהם אם ימצאון שם עשרה בשחוק
והשיב לא אשחית אמנם שיש לומר גם מתפלת אברהם מכל מקום לרשעים
אך לא לצדיקים··

סדר פרשת ויהיו חיי שרה

אמר החכם בפסוק אלהי השמים ואלהי הארץ כי
עשאו במקום הזה כי כלומר למלוך בארץ מן השמים והוא מדרי ידיעת
חכמי המחקר המסכימה כי כל דבר שיהיה הן טוב הן מוטב שיבוא אישו
בא לו אלא מעצמו והוא הגורם ומסכים על זה הפסוק שאמר הקרה
נא לפני היום וג' והוא הדין שישא איש אשה אומן מהשם אבל הוא
רצונו אלא כן ישא אחרת כן ישא עקרה · כן ישא אחר זמן · ותלוי עוד
על בני אדם להשיר הדבר שאולי שאמר שזה תלוי על השם וכיון שאף

בן עתה אם יעמוד אדם לפי דבריו ויעשה גזירה · או יבטלה אחותו שאמר
ברצון השם · הלא השם אמר את השחת והשוחרית · א״כ איך שאמר זה אלא
על בחירתו אותו כי אם אפשרי · ולא הבחירות אעפ״י שיש גם בזה כח השם ·
ט׳ ידוע כי השם ברא לאדם כלים עד שיוכלו לקבל ולעשות כל א׳ כלי פ׳
פעולתו · והנה עתה ברא לאדם כח המתעורר כדי שיתעורר לעשות
רצונו ונתן לו גם שכל כי בעת שירצה לפעול דבר בלב שלם הנה הוא
מיד רצונו שעשה · וראייה על דבריי מדברי הרב רבינו משה בן מיימון
ז״ל שאמר בסוף חלק שני וזה לשונו דע · כי כל דבר מחודש שבעו׳
יש לו סבה קרובה אליו ולסבה ההיא סבה אחרת עד הסבה הראשונה
שהוא השם ית׳ · וכל הסבות כלם מיוחסות אליו · עד שהפליג דעתו
בפסוק ויאמר ה׳ לה · ואח״כ על ידי עבד והרב אמר כי מה שנעשה
בראותה שמי בעבורה אמרה שהלאומים בבטנה · ויחסה הדבר אל השם
על כי שכל דבר הוא בראו ונקטו לפעול פעולתו אשר הורשה בו · וכוונת
ר׳ אברהם נ״ב היתה זאת · אין ברצותו אלהי השמים ואלהי הארץ · אמרו
שראה במקום הזה כי על כל דבר תלוי על פי השם ולכ״כ הוא הברחלו ·
וכוונת תורתנו היא אפשרית ואינה על פי השם · וכאשר לך אינו על פי
השם אל תחשוב שאם ירצה לא יעשה רצונו אין הדבר כן · אבל הכוונה היא
כי אין בכל עת ועת רצון השם על דבר · כי זאת דעת כת האשעריה שאמר
אפילו העלה שיפול במקום הזה ולא יפול במקום אחר · אעפ״י שנשבה
הרוח לו, גם זה רצון השם הוא · וכמו כן אמרה זאת הכת כי בעת שישב
האדם וירצה לעמוד · או עומד וירצה לישב גם זה ברצון השם הוא · ורצה
עתה בעת שהיה עומד לישב · וזו היא הפך סברת תורתנו המחייבת בחק
והמשמרת אותנו ללכת בדרכיו · ומפני זה אמר ר׳ אברהם אלהי השמים
במקום הזה שמשמעו כי בפרשה זו אינו הפך תורתינו התמימה ולא כ׳
במקום אחר · ונ״ב אמר שהוא סוד · והתורה העידה כי היא חכמתכם
ובינתכם לעיני העמים · ועוד ראה נתתי לפניך · כי היא מגלמור לבה

באמצעים ·

במעשים ובכוונת הלב. ומה שאמר ז"ל בתקנת תפילות ואומרת מן השמים בת
קול לפלוני שנראה בזה כי הוא מן השמים לארץ. אין הכוונה כך אבל הוא
דרך משל כי כן דרכם לעולם להמשיל כל עניינים. וזה רצונו כי מה שאמר
בת אינו כי אם מחשבה כמו שאמר בעקידה לאברהם ובכל שנה. וזו הוא
מחשבתו הזכה והברה שהיתה לאברהם כל כך כבתי. והקול הוא רמז על השכל
כמו שאמר קול ה' בכח. קול ה' שובר ארזים. וראייה גדולה שאמר שהוא
מן השמים כי השכל שם מקום מחשבתו ורצון דברי חכמים הוא כך כי מחשבת
השכל אשר מעוררת לאדם להתעורר על דבר לדבר ועל עניין למעשיו כמון
זה שהוא להשיא אשה לא איש הוא מתעוררת שכלו שהוא מן השמים כי
משם נתן לנו הכח למעשיו וזה הפי' כא אלי מן הפסוק שאמר כאנשי דור
הפלגה שקבלנו עליהם כי היו חכמים גדולים ומקרא מקיימם כאמר
הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים. ועוד שאמר רומו על המוח.
ומה שאמר ומגדל. הוא כמו מגדל עוז שם ה'. וראשו בשמים הוא רמז על
השכל שמשכנו על הראש. ופי' כך כי בראותם תכלית העולם הזה הבוזה
והנפסד. אמרו איש לאחר הבה נבנה ונתקן עצמנו תחלה במצוות
המעשיות עד שנהיה כל כך חזקים כדי שישפע לנו השכל בעולם עד שיוכל
שכלנו להשיג עד השמים שהוא של הראש ויתחזק או במלאו המוח מתוקן
ולא יתערבו לנו אז המחשבות מכוונות שהגורמים הוא הגוף כי אם תשקבש
שכלינו יהיה כאנשי הארץ כי ידוע השכל מתוקן מתקן משכיל בכח. ואם
ינטה לגוף ולא יהיה מתוקן הנה אז הוא מסוכן. כמו שאמר טוב ילד מסכן וחכם.

פרשת ויצא יעקב

אכן יש ה' במקום הזה. פי' החכם בעבור
שימצאו מקומות יראו שם נסים ולא
אוכל לפרש למה זה כי סוד מופלא הוא. דע כי מה שהוקשה לר' אברהם
אנסה לפרש זה כי נשבר כבודו מלא עולם. ואין דבר מאמין נבחר ולא מקום
מאמין נסתר. ויבת אחר והארץ האירה מכבודו. והנה אמר יש ה' במקום
הזה ומושגו ממה שאמר הזה הנראה דוקא במקום הזה ולא במקום אחר

והוא בחר מפני שאלו ואלו דברי אלהים חיים · שלכן אמר כי הוא סוד מופלא ·
דבר נודע לחכמים ושבוחן להם שכל כי כל כ' דבר שהוא תחת גלגל הירח
שברא מד' יסודות והחומר שיש באדם יש גם בבהמה אלא חומרו של זה אינו
כחומרו של זה מפני שיותך מזה רק לדבר בשותף חומר שיש בו ופעולו של זה
אינו כפעולו של זה לדבר בשם משותף · וכמו שיש הבדל בין חומר הבהמה
לאדם כן יש הבדל בין נפשות בני אדם · וזהו בין צדיק לרשע · וכמו שאמר
שאמר שיש הבדל בין נפש הבהמה לאדם · ונפש האדם עם חברו · כן יש ה'
הבדל בגוף האדם בעצמו באבריו כי ימצאו מקומות בגוף שאברו א' מרגיש
יותר מחברו · כי הנה על דרך משל והוא המשל · אם תחתוך רגל בן
האדם או ידו שלא ימות · ואם תחתוך ראשו · או אם תעניש מכין בלבו או
במדיו ימות מיד כי זה מפני ההרגש היתרה שיש בו מסכן בגוף האדם
ימצא שיהיה הבדל · אך לא בהבדל שיש בזה יש בהבדיקינו שאמר וכבר
ידעת שזו דעת ר' אברהם שאמר על דרך קיום בגדול הכל ובקטון כלה ·
משמע כי בעולם הגדול שהוא השמים והארץ ומה שיש בכללו הכל זה
ובראו · ובקטון שהוא האדם כלה · כי אחרי בריאת האדם אמר ויכלו ואמר
כי השגחת השם היא בכל העולם אך לא לכל חלקי העולם בשוה · רק
כל אחד כפי זכותו וכפי השפעת תכונת הגלגל שהיא למעלה ממנו
ומפני זה אמרו ז"ל כשחלק העולם לע' מקבילים אמ' כי ארץ ישראל ה
משולה מכולם · והתעוררו על זה מן הפסוק שאמר עיני ה' אלהיך ועל
זאת הכוונה אמר עוד במקום אחר אוירא דארעא ישראל מחכים והעד
על דברי כי כך דעת ר' אברהם כי הנה אמר בפסוק ומפניך אסתר שיש
מקום יקבל כח ותראה בו גבורת השם ואם הכל מלא כבודו ··

פרשת וישלח יעקב

אחר הסירו את אלהי הנכר אשר בקרבכם אמר תלונה חלילה

שישכב הנביא עם עבודת אלהי נכר והרמז על מלין רק פירושו תמצאנה
בפרשת וילך · כוונת החכם הנה היתה בעבור המחשבות הנבוכות ·

ולמה

ולא בעבור עשיו · ועבור על דברין מדברין עוד שאמר בפסוק קח לך אשת
זנונים · שאין הכוונה בעבור האשה · כי מה עשה היתה ואת מה שם שיאמר
שנביאו הושע שיקח אשה זונה ושיעשה מעשה בנה · רק הכוונה בעבור
מחשבותיו הכוזבות כי האשה אשר היתה לו דמיונו האומר היא ילדים ·
וראייה על דבריו כדמות אשה לחומר מדברי הרב שאמר בחלק ראשון בספרו
הנזכר בפסוק שית זונה ונצורת לב הוא כן · ג״כ בזה שאמר בעבור ה
המחשבות הכוזבות הנולדות מן החומר שהיא אשה זרה ולא בעבור עשיו
מחש · כי אם שאמר בעבור עשיו · איך אמר אשר בקרבכם · ולא אמר אשר
עמכם שיהיה נראה כי בעבור עשיו שהן עמו אחר אלא ר״ל כי בעבור
המחשבות השקריות אשר בקרבכם והוא כאילו אמר בלבבכם ·

ספר ואלה שמות

דע כי מלת תורה אינה כמו נולד
נשבר והמשכיל יבין · ר״ל כי כל בנין נפעל
מקבל מקרה מאחר והנה נשבר מן המשבר · ר״ל כי מלת תורה אינה כן
כי איך יתכן שהכל יראים ממנו יקבל מורא מאחר · אבל הכוונה הוא
בעבור מטיל מורא לכולם והנה הוא מורא הכל שב להיותו מורא מכבן ·
והנה שם ואינו נפעל וזהו שאמר והמשכיל יבין · ויש הבדל בין נפעל לנפעל.

אמר אברהם המחבר כי השם הנכתב ואינו נקרא ככה הוא שם
עצם · פי׳ כי אין לך שם שהוא נכתב ואינו נקרא בכתבו
רק שם יהו״ה שהוא שם העצם והעצם הוא הכבוד · פי׳ כל השמות הם
תוארי פעולותיו ית׳ אבל זה השם הוא כבודו · כי אין בו תואר על כן שם עצם ·
וכאשר תחבר מספר כל האותיות יעלה ע״ב על כן אמרו חז״ל כי הוא שם
המפורש · זה הדבר יש לו שני פירושים · האחד הוא זה כי כאשר תכתוב
האותיות במלואם פירוש · הוא יו״ד דהיות הראשון של השם והוא במילואו
עשרים · וה״י במילואו ט״ו תחבר ט״ו עם כ׳ יעלו ל״ה · גם וי״ו במילואו
הוא כ״ב · וה״י הוא ט״ו תחבר כ״ב עם ט״ו הרי ל״ז תחברם עם ל״ה יעלו ע״ב ·
והפירוש השני הוא זה וזה ציורו · ״ יה ״ יהו״ה ״ וזה

משם כ״ה והן מגיע כ״א תחבר כ״ה עם כ״א הרי מ״ו ויהי׳ כ״ו תחבר עם מ״ו
יעלו ע״ב · ובאשר תחבר מרובע הראשון אל מרובע האמצעי
באמת יהיה כמספר השם · פירוש מרובע הראשון הוא האלף ומרובע
האמצעי הוא הל״א כי הוא אמצעי בין האותיות שהם מן האלף עד הת״ו
והאלף אין מרובע לשלום הוא אלף כי הוא עומד בשתין · ראין כי הוא
י״ת הוא אחד לשלום ואין סוף ולא כח בגוף · ומרובע האמצעי שהוא
הל״א הוא כ״ה · כיצד ה׳ פעמים ה׳ הם כ״ה תחבר האלף עם הכ״ה הרי כן
כמספר השם שהוא יהו״ה שהוא כ״ו · שם המחברות הם כוכבי לכת ·
פי׳ הה׳ רומז על חמשה כוכבי לכת · והאלף רומז על השם ית׳ מניע הה׳
כוכבי לכת והוא ית׳ לא יתנועע כאמת הפילוסופים · ואם ישאל שואל
למה רומז על ה׳ כוכבי לכת ולא רומז על שאר הגלגלים · י״ל כי בעבור
שהז׳ כוכבי לכת המשולים השם בז׳ ימי השבוע והם חוזרין הלילה ביום
ובלילה · כמו שאמרו רז״ל שצ״ם חנכ״ל כראשי הלילות · חל״ם כשנ״ץ
בראשי הימים והם חוזרין בכ״ד שעות של יום ולילה · כמו שאמרו כי
בשעה ראשונה של יום ראשון מושלת החמה והנה עד כ״א שעות של
יום ולילה יחזור סדר חנכ״ל שצ״ם פעמים כי כן אמרו החשבונים
ופירוריהן חנכ״ל שצ״ם · והנה חזר סדר חנכ״ל שצ״ם ג׳ פעמים עד כ״א
שעות והשלים מול מאדים בשעת כ״א נשארו לו ג׳ שעות עד מלאת
כ״ד תשים עוד ג׳ מזלות שהם חנ״ך נשאר יום ראשון ולילו מזל כוכב·
ויתחיל יום שני במזל לבנה שכך סדרם חל״ם כשנ״ץ בראשי
ימים וככה יחזרו הלילה · ובעבור תדירותם הם ידועים אצל בני אדם
ולכן הזכירם החכם זה · ולא הזכיר שאר הגלגלים כדי שיבינו הכל
כסיל וחכם · ועוד אחר אם ישאל שואל למה הזכיר
ה׳ כוכבי לכת ולא ז׳ הם · י״ל להשיב כי חמה ולבנה הם במושכל
ראשון בעבור שנזכרו בתורה ואין צריך עליהם · אבל הה׳ האחרים
אינם נראים · ולכן זכר הה׳ והניח חמה ולבנה שהם ידועים לכל כמו שכתבנו·

גם בחבורך לאותיות שיבואו באחד מהם בחצי השם יה
שם המפורש כמספר השם הוא י״ה · והוא במילואו יו״ד ה״א ויעלה חשבונו
מספר כל השם יהו״ה וזה סוד השם כי חצי השם הוא כבודו · כי כל המאמרים
על השם יה הם שמות התואר מן שמות העצם אינם חולה לו דבר נוסף
על עצמו רק עצמו הם שמותיו ושמותיו הוא עצמו כמו שנזכר הרב
רבינו משה ז״ל כי התואר הוא נוסף על המקרה כמו שנאמר חכם מאד
נתואר מן החכמה · שהחכמה מקרית בו · הלא תראה כי הנער שהוא קטן אין
לו חכמה · אבל כשיגדל · וכשיגדל נוספת החכמה והיא חולה לו · אבל
השם הוא וחכמתו ושמו דבר אחד הוא כמו שאמרו הפילוסופים השכל והמשכיל
והמושכל אחד והבן לחכם די ״

ונחבר מרובעי הזוגות שהם במעלה הראשונה יהיה במספר
אותיות חצי השם ומעלה · פי׳ במעלה הראשונה מאלף
ועד יו״ד · והזוגות שהם מאל״ף ועד יו״ד הם בד״וח ואל תחשוב היו״ד כי
הוא כמו האל״ף ומרובעי הזוגות שהם בד״וח יעלו ק״כ וקיומם כל סוד
כיצד ב׳ פעמים ב׳ הרי ד׳ וד׳ פעמים ד׳ הם י״ו תחברם עם הד׳ הרי כ׳ · ו׳ ו׳
פעמים ו׳ הם ל״ו תחבר ל״ו עם הכ׳ הרי נ״ו · וח׳ פעמים ח׳ הרי ס״ד תחבר
ס״ד עם נ״ו יעלו ק״כ · כיצד א׳ וב׳ הם ג׳ וג׳ הרי ו׳ וד׳ הרי י׳ וה׳ הרי ט״ו עם
ו׳ הרי כ״א וז׳ הרי כ״ח וח׳ הרי ל״ו וט׳ הרי מ״ה וי׳ הרי נ״ה · וי״א הרי ס״ו וי״ב הרי
ע״ח וי״ג הרי צ״א וי״ד הרי ק״ה וט״ו הרי ק״כ כמספר מרובעי הזוגות ·
וכאשר תכפול חצי השם הראשון של החצי מן תמיכה מרובעי הנפרדים
כי חצי השם הא׳ הוא ב״ן וחצי השם האחר הוא יו״ד ה״א שהם כ״ו ואמר לך
חכם כי כאשר תכפול חצי השם שהם י״ה הוא של חצי השם שהם ט״ו תמצא
מרובעי הנפרדים · ונכבר אמרנו כי מט״ו שהוא חצי השם עם
אל״ף יעלה חשבונם ק״ך וחצי השם האחר הוא מ״ה ועד ו׳ וכאשר תכפלם
ר״ל שתחבר מספר האותיות שהם מה״א ועד ו׳ עם מספר האותיות
שהם מט״ו ועד ה״א יעלו קס״ה · כיצד הרי אמר כי מט״ו ועד א׳ עולה ק״ך

ומה ועד י׳ יעלו תת״ה · כיצד ה״א עם ו׳ הוא י״א וג׳ הרי י״ה וח׳ הריכ״ן ונ׳ הרי
ל״ה וי׳ הרי מ״ה · תחבר מ״ה עם תק״ך הרי תקס״ה ומרובעי המספרים גם כן
יעלו תקס״ה · ודע כי המספרים שלש גם כן במעלה הראשונה שהם א׳ ג׳
ה׳ ז׳ ט׳ תרבע כל אחד מהם ותחברם יחד יעלו תקס״ה · כיצד כבר אמרנו
כי האלף אין לו רבוע · והנה הוא לעולם אחד · ומרובע הג׳ הוא ט׳ ג׳
פעמים ג׳ הוא ט׳ ומרובע ה׳ פעמים ה׳ כ״ה תחבר כ״ה עם ט׳ הרי ל״ד וא׳
ומרובע ז׳ מ״ט ז׳ פעמים ז׳ הרי מ״ט תחבר מ״ט עם ל״ה יעלו פ״ד · ומרובע
ט׳ שהוא פ״א ט׳ פעמים ט׳ הרי פ״א תחבר פ״א עם פ״ד הרי קס״ה תחבר
עם תק״ך א׳ יעלו תקס״ה · וכאשר תקבל חצי השם שהוא תת״ן ועד אלף
על חלקי שהוא מ״ה ועד י״ד יעלו תקס״ה כמו שפירשתי

ונתברך מרובע האות הראשון אלא מרובע האות השני אין נשאר
בחשבון משקל האות השני · פי׳ האות הראשון של
השם הוא יו״ד ומרובעו · תרי״ך והאות השני הוא ה״א ומרובעו ה׳
פעמים ה׳ הרי כ״ה תחבר כ״ה עם ק׳ יעלו קכ״ה ומשקל האות השם לבדו
קכ״ה · כיצד ה׳ פעמים כ״ה הם קכ״ה וכל לראות כמו שרמזנו למעלה ·
כי כל אות מהשם יעלה כמשקלו כמרובע שתי אותיות וכל אחד
עומד בעצמו ואין לו צורך לאחר כמו השם ית׳ שאין דבר חוצה לו כמו
שפי׳ אבל הוא מחוייב המציאות כי כל המציאות אינן מחוייב ·
ואתן לך משל למלך עם מחנה שיבטל המחנה והמלך עומד · מחוייב
הוא שיקבץ מחנה אחר שמו כי הוא מעמיד המחנה · אבל אם יאמר
שיבטל המלך מן המחנה הוא שיהיה המחנה במלא קיום · גם כן קיום
של השם ית׳ ויתע׳ שמו מחה שבמעלון · כי כשתאמר כי השם ית׳ המציא
העולם ומקיימו כמו שמאמין אנחנו בעלי האמונה אך לפי שיפסקו מ
אנשי העולם מן המחוייב הוא שיקבצו אחרים הגדול והמציאה קיים לעד ·
אבל האומרים כדברי בעלי הקדמות שהעולם קדמון מן הבלתי שהוא
שימצא העולם ואין ממציא כי הדבר לא יברא את עצמו · א״כ שלכרחנו

שאחר

שאמר כי השם חדש את העולם והוא מחוייב המציאות כי אם שאמר שהעולם
יפסד · האל ית' קיים חי מתמיד לנצח · וזהו פי' מחוייב המציאות · וכן
כתוב כי אני ה' לא שניתי ·

ונתברך מרובע השם אל מרובע הג' אע"פ שאמר בחשבון משוקב
האותיות הנ' · פי' מרובע השם הוא הוי"ה וזה מרובעים ה'
פעמים ה' הרי ע"ב · ומרובע הג' הם מ"ג · וזה מרובעים · פעמים ו' הרי
ה' וה' פעמים ב' הרי כ"ה · תחבר כ"ה עם ה' הרי קל"ה · ו' פעמים ו' הרי ל"ו
תחבר ל"ו וק"ל הרי קס"א עם נ"ה שהוא מרובע הו' כמו שפירש במשוקב
האותיות השם · זה השם הנכבד הוא באחד שהוא שומר בעצמו ואין לו צורך
לא לפניו ולא לאחריו · כי הוא היה והוה ויהיה לעד ככתוב ה' מלך
ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד · ומספר ג' ההויות ידוע למבינים ·
כי הג' ההויות עם אחד יעלו ע"ג כמספר אמן וזהו סוד גדול · ה' שעונה
אמן יותר גדול מן המברך כי המברך מזכיר הוא אחת ובעונה אמן ה'
מזכיר הויות אחרות · אמן עולה ע"ג ואהדונה"י ביוד ה"א וא"ו עולה ע"ג ·
ואם תחסר מרובע השם הם רק"ה ממרובע הג' הם ימן מרובעים
עולה אחת ישאר לך ר"ן והוא משוקב אותו"ג כי אותו' כי ו' פעמים ו' ל"ו
והם ר"ן והסימן מר"ה שאנו חי לא יראה ·

עוד אמר בפרשת ואלה שמות

והנה כה השם מראה אותות ומ'
ומחדש מופתים כשהוא מקבל · ומזה סוד צא השם ושבא וירא אלהים
ויאמר איש שמו · מה פלא השם · ואיך והמים והמטה ·
הרב ז"ל בא והודיע לנו סודות גדולות ומקורות האמונה ושכל כי שרכן
עלותם ונפלא סודם מבני אדם ע"כ פתר ולא באר · וידוע כי הנביאים
חלוקים ואינם שוים בנבואתם · ע"כ אמר הרב כי אין השם מראה אותות
ומחדש מופתים לכל הנביאים בעבור שחומרם אינו שוה בכוונתו · כי
הנה משה שהיה לו חומר מאוד לקבל כמו שאמר בתורה כי טוב הוא ·

ופי' ר"ל באמרו הראה לו השם בנבואתו אותות וחדש נפלאות כמו מטה ·
ויד ונחש ומים · ונכתבו בתורה כולן במפורש משלו ונקראתו לכן אות
אותות שלשה מפני כי היתה המראתן רבה ונבואתן מבלעדי וזה שעשה
משה לפני פרעה במפורש מזה שנראה לו בנבואה מפני כי היה בקי
בשם המודע לו מכל הנביאים · והואיל ומצאתו לו חומר נחות ·
יוכל לחדש אותות ומופתים בידיעת השם במפורש · וכ"ש תלאתו לאברהם
שעקד בנו יחידו · ושנגלה עליו מלאך השם תחלה וקרא השני השנית
שאמין כי כל מקום שנזכרה ראיית מלאך הן קצת הסיפור הן באמצע
הן בתחלה הוא כלו על ידי הנבואה · ואפילו מעשה כגון עקידת
יצחק ובשורת שרה · ונשיאת שבועות · אבל זאת היתה אמונתו שהאמין
בנבואה בנגלה ואברהם ע"ה נבחר בשבועתו · כי ידע אמיתת נבואתו
ומקראות אלו כאילו נגלה · כמ"ש נכתב בתורה · כ"ש משה רבינו ע"ה
שנגלה לו בשם הנכבד שאמין כי הוא אמר שלמה בלי שכל ודמיון ·
וכמו כן שומע גם עשרת הדברים באמת האמונה · ונבואת יעקב
שנאבק עם המלאך · וכמ"ש אברהם שנגלו אליו האלהים ר"ל המלאכים
כאשר לא היתה שוא · אעפ"כ אלו ואלו היו בנבואה · והרב ע"ה כי
שידע שאלו הדברים הם רקים ומוכרחים · וע"כ באר מבחר ואמר
והמבין יבין סוד · ועוד כתוב והמשכיל שידע סוד השם והשם ידע
דרך השם ואיך הוא בנבואה · גם אליהו הנביא יורה דרך
וזהו סוד · זה רצונו בשם והמשל הוא הסוד שמתקרים את השם
הקדוש והוא שוא ושולם וקיים ומורה על שלשה תמונות כנגד
שלש ההויות היה והוה ויהיה ואמר כי המשכיל שידע הסוד ידע
כי קדמון הוא ואחרון · ומוציא כל נמצא ושמו מורה על ההויות
העולם וזהו שאמר ידע דרך השם ואיך הוא בנבואה · ואמרו אליהו
הנביא · הכוונה בעבור שכל האיש המשכיל שהוא שכל אלהי ואין לו
חומר ע"כ זכרו באליהו · ועל פי הנבואה אינה אלא לאיש שלב

להיות

מתיחס לפועל כאומרו יבין וישכיל את זה הספר · וזה מאמר ויורה צריך
ר"ל להורות הדבר באמת"

פרשת ואלה המשפטים

אמר כי השם הנכבד הוא שם
שלם כי הוא לבדו גם תמצא
תואר השם כי הוא בכל ומאתו הכל · ועשה בקרבו משל למשוך המקורה
הקרובה אל המרחק · ועל כל היה הכבוד בקרב המחנה · ומוקש בתוך
המחנות כי כן כתוב אתה יי׳ בקרב העם הזה · וכתוב ויוצר רוח אדם
בקרבו · ואל תשקוצו בעבור שכתוב אם שמוע תשמע בקולו · ואחר
כך ועשית את כל אשר אדבר · כי הנה אתן לך משל כי עצם הלבנה
גוף מקבל אור מהשמש כי הוא בעצמו אין עושה לנו · ובעבור זה תקרה
השמש במחבר הלבנה עמה כיום ושנים בשלשים זה תכנס הלבנה
תחת גלגל השמש ושניהם שלמות · והנה פני הלבנה שהם לנגד השמש
כולם אורו פנה ושהם למטה מחשך חשך ולא אור · כי הנה אם תסתר
אור השמש גם במחצית חדש הלבנה בהכנס תבל בארץ בין השמש
ובין הלבנה ולא ישאר ללבנה אור · והנה ידענו כי אור הלבנה תאיר
בלילה · והנה אם אמרנו זה אור השמש אמר אמת · ואם אמרנו שזה
זה אור הלבנה גם זה אמת" וזה יחוס והמשל למאמר למען כי
הנה שמות הקודש שם הוא שם העצם בעבור כי השם מורה על
מציאותו ושהיה והוה ויהיה ונקודו נ"כ מורה עליו · ע"כ בהזכירו זה
השם מורה שהוא לבדו ולא אחר כי אין משתתף · כמו שמשתתפים אלהים
ואדנים תמצא זה השם שיהיה תואר השם למה שהוא הכל כי בו
בהמצאות משוותו המצאות שבולד המוצא חקר כלה שמצאים ואם יעלה
על דעתך שהוא אינו מצוי לא יוכל העולם להמצא כי אם שאמר שהעולם
לבדו שאר ואינו אחר משמידו איך הווים ונפסדים · מן הדין היה אחר
שיפסדו ולא יתהוו כי אין מי שימצאם · ואם שאמר מי שישמידם מאיזה
כרחנו שאמר שהוא השם · ועל זה אמר שהוא הכל כי מתוך ידיעתו לכם

ושרם פעלותיו שב לראות בכל אלה ינצרו כל זה להבין השמועה· וזה
שאמר ומאתו הכל· ג״ר מה שאמרנו כי בכחו ישארו כלם· ועל כי
שהיו אנשים ברורין שלא היו מודים בחדוש העולם· אעפ״כ מודים כי
בכח השם העולם עומד· ע״כ אמר ומאתו הכל· ואחרים שמודים על
חדוש העולם ואינם מודים על ההשגחה הכללית· לכך אמרו עולם
כמנהגו הולך ע״כ הוצרך אברהם לומר עוד שהוא הכל והוא המשגיח
תמיד ואין מסיר השגחתו מהם וזה מה שהוצרך החכם לפרש ככה ולומר
כי שם עלם יהיה שם תואר והוא הכל מכח שאמר כי שמי בקרבו·
ומשמש הואיל והוא ברא הכל לזה יקרא בהם אין חשש· ע״כ הוצרך להבי׳ א
משל להבין השמועה כי הנה הנקודה שהיא בתוך העגול היא הקרובה
אל כל מרחקים אשר ירחק ואשר יקרב ומפני זה הוצרך הפסוק
לפרש כי יהיה הכבוד שוכן בתוך המחנה ובעת שהיה מסע לא היה
כי אם בתוך המחנות· ועל זה נברא לב האדם באמצע הגוף והוא
המקיים כל הגוף בכל עניניו וכן חוזים ינקשים המלי לרם והחלי
לרום המשפיע הגוף והנשמה רוכבה לגוף כרכוב אש לחום ומפ—
כרמות שמן זית עם האור ע״כ אמר והלך ויצר רוח אדם בקרבו·
ועל הכל ראה אברהם לפרש ולומר כי בראותך פסוק זה שהוא אש שחוש
תשמש במלת שמש שהוא המלאך והוא אחרי· ואין לך שני והנה—
אמר אודיעך בזה המשל שאביא לך מחכמי המדות· אם יקשה לך מה
ואז תסור לך האבן מקרבך· ידענו מהמאורים כי עצם הלבנה גוף זך
מקבל אורו מהשמש כי בכרה הוא אין עבוה כמו שאפרש ואודיע· כי
אמר שיש ללבנה איננו כי אם מהשמש· ואור שמוצא בשמש הוא אור
שמוצא בלבנה בעצמה ואע״פ מזה נרע אעפ״י שהם גופים שנים מכל
מקום אורם אחד הוא ואין ביניהם הבדל· כן נודע עוד כי שכל הנמצא
באדם בכל גוף· אבל משכנו בלב כמו שאמרו קונה לב· לב חכם
בימינו והוא שכלו· ועל כי שקונהו האדם בעורה גדול ובלימוד רב
ע״כ אמר קונה לב· והעולם החכם כאשר ירצה לדבר דברו ולבאר

מיד בא אליו ואינו נמנע · וע״ז אמר לב חכם בימינו ואותו השכל אמרו
חכמי המחקר שהוא נחלק לשכל עיוני ולשכל מעשי · ושכל מעשי מקבל
משכל עיוני והוא הוא ואין לשכל מעשי שכל לבדו אבל הוא לשכל עיוני
וא״כ גם הוא שכל נקרא ולפעמ׳ זה הכח ראיה אור הלבנה מהשמש וע״ד
זה אמר כי שמי בקרבו והוא שם ותואר כי לו הכל ועליו המשילו
והעד על דברי מה שאמרתי שאמר למעלה הזה · וטעם זה שמו הוא
הכבוד שקבל הכבוד והמשכיל יבין

פרשת ואתה תצוה

אמר כי סוד ענין הוא דבר אפוד
והחושן רק הרמיז הקדוש אולי

יבינהו מי שהוא יודע דעת עליון · והפתח שהוא יכול לבוא אל הסוד ·
שתי העבותות הנתונות על שתי המשבצות וחשב האפודה הוא המישור
ועל מאמציהן · ועל כן השוה על הבקת השבת · ואלה הם כפי המחשב.
ע״ב הם באבן אחת על מספר בני ישראל ועל שמותם כתולדותם וכבר
הנשה השמים · רק המשפט אינם כפי חשון בלב רק כפי החלון למראה
העין · ובעבור השוה אמר וירכסו את החשן מטבעותיו אל טבעות ה
האפוד · והיה החשן כפול כי שם נתן את האורים ואת התומים שאורים
על עת הצורך ואין יתכוס מחוץ אל החשן והנה אבני השהם שוות וה
ותענין אחת · ואין ככה אבני החשן כי אבני השוהם לזכרון ומשפט בני
ישראל על אבני החשן ומלת אורים מגזרת המותי ראיתי אור · ותומים
שהם תמימים · והאורים לא קבועים זהב וכסף הין · והמספר ידוע
בראיות במורות מהעליון והשפל והמשכיל יבין · ר״ע כי ארבע
חללים שבמוח יש בהן ג׳ כחות והם הציור המחשב והזכרון ועל השמים
שהם הציור והזכרון אמר שהם שתי העבותות הזהב הנתונות על שתי
המשבצות · וחשב האפודה הוא המחשב ע״ב אמר על מאמציהן והוא
המישור · ר״ל כי המחשב רק הדברים ומביאם ליוצר וע״כ הוא באמצעי·
ואומרו על כן השוה על בקת השבת ז״ר כי הציור שהוא באבן אחת

יט לן שטה כוחות · ואותם הכחות הם כפי תולדת אבותם שהוא המעלה
וככה המטה השנים אינם רק כפי פעלם המולידים רק המשפט שהוא
המחשב לעולם לא יחשוב מלבבו הלב לבד כי יראה העין לעולם
יחשוב החושב כי אם לא יראה איך יחשוב א״כ זה אינו תלוי רק במראה
העין · ובעבור שדרך הדיין לעולם כשומע משא בעלי ריב רק כפי המראה
לו לבד שיהיה בן זכות בן חובה ואז חורץ הדין בן זה · ע״כ אמר וירכסו
שהוא לשון הטיה ומטבעות החשן אל טבעות האפוד כמו שאמרנו · ועתה
אומר דבר אחר כי אותו הכח שהוא החשן שם נתן את האורים ואת התומים
להיותם שאורים בכח ותומים עד שתבוא הצורה לגוף ואז יצא לפועל
מחוץ לחשן ר״ל שיצא השכל לפועל להתגלות ונראה כי הם שני דברים
ואינם שוים זה לזה בחומר ואינם דומים בפעולתם ע״כ אמר כי אבני ה'
השהם שוות ומעניין אחת ר״ל ממקור אחד · ואע״פ אינם בכח פעולתם ·
אבני השהם ואבני החשן כי אבני החשן למשפט ואבני השהם לזכרון ·
ואביא לך דבר מדברי החכמים ואמשילנו לך ותבינהו ותבין מ
ממנו עוד דבר אחר והוא עמוק ודומה לזה בעניין שכלי ·
דע כי החכמים הקדמונים כולם כי תחלת בריאת העולם ברא השם דבר
ונקרא בלשון החכמים יון והפילוסופים היולי · וזה לשונם כפרש אני
כשהגעתי אילן זה ושמחתי בו מי אתן כשנגליתי לו סוד זה · ובלשון הקודש
קראתו כל · כתיב כל הנקרא בשמי · וממנו נבראו חומרי השמים והארץ ·
והפסוק מסייעם באומר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ·
ומלת בראשית מורה שהיא החכמה כמו שאמר ראשית חכמה · והחכמה
היא שקראוה את השמות וזה שאמר ומאמרם עוד אבן שתיה · אבן מ
שנשתת העולם ממנה כמו שאמר ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים
בתבונה · ואע״פ שחומר השמים והארץ אחד מכל מקום אינם שוים
כי חומר השמים זך מחומר הארץ מכל מקום מחומר אחד הם ·
ועתה בא ר' אברהם לפרש עשר מלות אורים ותומים ממי זה גורה בסד

ופירש

ופי׳ כך כי כל דבר לא יצא לאורה ולשלמות אם לא בהתלבשות אלו הכחות
שנתנו לאדם והם הבינה והזכרון · ועל שלשה שהם כנגד אחד · ונשא באחרים
ומספרם אומר אם תרצה לדעת לא תבין כי אם מהעליון והשפל · ר״ל מהעליון
שהוא תבונת הגלגלים וכוכביהם איך הם · והשפל גם כן האדם וכחותיו
כמו הם אם תבין אותם היטב מה שאמר אז תהיה מהמשכילים כי אז יצא
שכלך לפועל · והנה זה אותות והדבר גם לעתידות כי יש אנשים שיוצא שכלם
לפועל להבין הדבר אך לא להורות כי ידוע שאחאב חכם גדול היה
בישראל · ואע״פ גם זו מעלה היא ונגד את כי מורים רבים היו עם הכהנים
ויש להם חשב רק אין להם שם חשן ולא אורים · ר״ל להורות דבר · וזהו עוד
דברו כי אדם שיהיה שלם ושכלו דופק בו תמיד יוכל להשיב לשואלו בכל
עת וזהו החכם שאמר לאיתיאל ספר לפרשו מפני שכל אדם חכם שרוצה
לדבר בדברים אלה תחלה רוצה להתחיל אחרי יושר ולקבץ דברים נסתרים
מספרים להביא דבר ודבר על מתכונתו לפרשו ואחר כך יחברנו · כי
אלו הדברים לא שתנו להבינם בהמון רק היחידים כי אם יראום ההמון יתחלק
שיונם תשתבש שכלם כי לא הורגלו בהם · ועוד כי הם הפנים כפי ענייניהם ·
ונגד אמר והמשכיל יבין וכן הוא סוד גדול ·

פרשת כי תשא

כתובים באצבע אלהים אמר כי על מוצא
פי אדם כי כל חפץ השם פיו יקום ·

ופי׳ דבר כמו שצריך משל כמשפט דברי האדם וכבר כי הוא יגוה ונבראו
ודברי השם כתובים בשמים כספר השמים · וכן כתוב לעולם יי דברך נצב
בשמים והמשכילים יבינום · דע כי החכמים הרבה טרחו לחבר ספרי׳
להכיר השמות ומיני · ר״ל המקרים וכליון · דהיינו [illegible] גלגלים שהם
כלי המושגים וכלים אחרים תפועל בהם האדם מפני שראו כי עצם שיש
בו מקרים אלו וכיוצא בהם לא יתכן שיהיה קיים לעולם ועד · אבל לזמן
קצוב · כי אין הנמצא כי אם בגוף שהוא נושא במקרים · אבל הנסית על
הגלגל והוא תמידי ונשגב אין רואים בו כאלה כאלה · ואם תאמר הנה הגלגלים

שמעיר הכח בהם שהם תמידיים כמו שאמר ויעמידם לעד לעולם· א״כ
מה ראיה היא זאת התשובה כי הם בעלי גוף נברא והשם איננו גוף כלל ועוד
ותנועתם נראה שיש להם מניע אחר חוץ מהם· עוד הנה המלאכים
שאינם בעלי גוף כלל הואיל ואינם גוף לא יפול בהם המקרה· הנה מופת
כי הם שנים· וכבר ידענו מן מופת האחרות שעשה הרב בחלק שני והרחיק
ברחקה מוחלטת בראותו העולם הולך בשוה ואין כן שינוי רק בחלקיו אך
לא בראיון שירצה לעמוד על כוונו· ועיין בו היטב כי אין לי צורך להאריך
איש באיש כי לשם מבואר יותר ועכ״ז הוצרכו ז״ל בתורתינו במקומות שיפרשו
דברי תורה כלשון בני אדם להבין השומעים· כי ידוע האדם שהוא מפעלים
תבוא לדבר שבחושים ומפני ז״ל בדקות המחשבה האלהית לא יבין מדבר
אפילו קצת ממנו כל זה מרב דקותו ושיש לזה מונע שהוא חומרו· וא״כ
התורה באה מאת שדי לזה שתנה הואיל ואין אישתבין בה· ועכ״ז הוצרך
החכם הלזה הנה במלאך אלהינו ולומר כי זאת המלה תורה על שלמות
הפועל הנעשה בהפך השם שהוא רצונו ואין לנשות ובאמצעות השכלים
מראה כאן ופעולתן בעולם השפל בידי אדם הפועלים כל דבר בידיהם
ע״כ המשילום בעלי ידים כאמור כתובים באצבע אלהים· ואמרו בדבר
כיון זהו מה שאמר ואלת דבר כיון בא לפרש שהוא דרך המלכים
כשירצו לעשות דבר עושים אותו על ידי אחר וכבגזרה· ואמר על דרך
משל כי ידוע שהשם איננו גוף שיהיה לו פה אבל הוצרך להודיענו כמש-
מלך המלכים· וכל הדבר הנעשה מפיו הוא ברצון בלי טורח והרצון הוא
פשוט ובהיר וזך· וזהו כי הוא צוה ונבראו שאמרו על ממשלתן· שלפי
שכל דבר מן המינים השפלים הם על ידי אמצעות המלאכים שהם קיימים
ועומדים נ״ל בתורתן ובכחו כמו שאמר ויעמידם לעד לעולם· והעולם
השפל הווה ונפסד והשם שאי הוצרך לומר דבר קצב בשמים וראה דוגמא
שכל דבר טבעי ולא מלאכותי ובני אדם ההמונים לא יבינו זה איך הוא כי
הוצרך לומר והמשכילים יבינו· עוד אמר בחלק קום-

שלא

עשה לנו אלהים כבוד חונה בצורה׳ וזהו אשר ילכו לפנינו ואם תשים לבך
אל המסע הראשון אז תבין זה׳ ידוע כי כל אדם השלם במעשיו ויריעתו
תמיד עליו בלי הפסק השם חונה עליו ובכל מקום אשר תדרוך כף מחשבתו
ורגליו השם הולך כמו שאומר חונה מלאך ה׳ סביב ליראיו ויחלצם׳ כי הנה
אברהם שהיה חכם בחכמות התכונה׳ ואחר עלה חכמת הטבע שהיא באלהית
ודרכיו נ״ב היו ברצון אלהי כי היו בנדבות לב׳ קראה התורה עליו שהולכה
בהלוכו להלחם עם ד׳ המלכים ונלחם הוא עם אנשי ביתו כל זה מסיבת הילוכו
אל רצון בוראו כן נ״ב רצו מן החכמים שבהם ושאלו שיעשה להם כפי חכמתו
דבר שיוכלו לקבל שפע אלהי עד שיולכום אל רצון השם אשר יטה לו כהשטנו
וזהו אשר ילכו לפנינו להורות לנו׳ והחכם הלז הרמיז באמר אם תשים
לבך׳ ז״ר אם תרצה לדעת פי׳ כי כוונתם היתה כפה תשים מחשבתך ועיונך
באמתי אל המסע הראשון שהוא הענן אשר היה נוסע לפניהם שהיה על
פי השם באמור על פי ה׳ יחנו ועל פי ה׳ יסעו׳ ובה עלותו יסעו׳ ר״ל עד
העלות הענן יסעו׳ ותחלה אמר על פי ה׳ יחנו ויסעו׳ ובסוף הראה כי
על ידי הענן כן נ״ב שאלו הם׳ וזה שנראה שהיה קשה מפני שדעת העם
כלו לא היתה שוה כי אלו חשבו להפך׳ ושם ערב מורה על זה שהוא
ערוב׳ ומפני זה היה קשה ונ״ס אמר אז תבין והו מה שאמרנו׳ עוד
אמר כי אר״ל שהראה לו קשר תפילין ודברם נכון אך לא כמשמעו כי הוא
סוד עמוק׳ דע באמת קשר של תפילין אין הכוונה על תקון תפילין איך יעשה
אותם׳ כי הוא ית׳ והשם אינו גוף לא יתכן להראות גוף׳ וא״כ הכוונה בעבור
שלשלת העולם וחיבורו זה תוך עד השם הנכבד וטבע כל דבר ודבר אל חברו
הרואה לו בטבע וכי כלם הם על פי רצונו והכל נעשים וקודם לכן לא נתברר
לו זה בדיעה אמיתית אבל במתן תורה הטעין השם אז על אותה. המעלה אשר
לא ידעו מקודם הוא אחרון הבאים׳ והכמיון על כי שדרכם לעולם להביא
דבריהם במשל המשלו זה׳ נ״ב על דבר בדמוי המוחש ואמרו קשר של תפילין
הכוונה היא כמו שהתפילין מקיפין את הראש ואינם מחולקין כן שפע השם

שופע תמיד ואינו נפסק כלל· אבל אלו צריכין לו תמיד להחיותם·
ובאמור שהוא סר ממוק ואת היתה כוונתו· כי שורש והתחלת שפע השופע
הראשון שממנו נשפע אל אחרים ואיך יורד השפע ידע זה וזה סודו· כי
ידע ע״ז המוחש האדם שואל תחלה לדעת אם המלך חסיד אוצריו·
ואחר ראותו צדקתו ונדבת לבו רוצה לראות גם מראותו וצלמו ממנו· כן
משה אחרי הכירו את בוראו ומדותיו רצה לראות גם עצם האלהות ואיך
יורד השפע תחלה ממנו והושב לו כי אין גוף ולא נברא מגוף שיוכל גדר
מחשבתך להשיג· ועל כן אמר לא יראני האדם וחי · ור״ל בעודו חי על גופו
כי האדם שהוא משכיל ומבין בחיין יותר ישכיל אחרי מותו בעבור כי החומר
מונעו אבל אחרי מותו ישכיל במעלה מה שלא היה קודם ר״ל בחיי האדם
כי הנה מוסף בהחלש הכחות הגופניות וגבר השכל כל שכן אם ימות·
ומעלת משה גדולה על שאר השלמים · וזה לא היה· רק בעבור שנברא
בחומר זך והתלמדות בשת התגדלו בבית המלך ואז מצא השכל בגופו
מנוח ולא מונע· ומיד פעל ונתחזק השכל ושב להיותו כלל· כיודעו
הכללים והפרטים בידיעה אמיתית· על כן אמר ידעתיך בשם· ומה שאמר
היודע שיעורו של יוצר בראשית מובטח לו שהוא בן העולם הבא· נ״ר היודע
פעולותיו איך הוא מחוברים ומונחים זה תוך זה שהן אמיתיות בין גוף מגוף בין
שכל איך פועל שכל ולא יחשב בראותו התחלפות הפעולות שיתחייב ח״ו
התחלפות העצמים הפועלים כי הם כלם אינם רק מפועל אחד ויתחלפו
העצמים ואל יקשה עליו זה איך הוא כי גם בכח הדבור ימצא זה הוא אחד
וימצאו לו פעולות רבות וכל שכן לפועל ית׳ ומה שהראהו הנכבד לאדמה
הוא האדם ע״ג צורת הכרובים · ונכבד באדם ישראל על כן קשר של תפילין
והכונה כי השכל לפועל שכל וכי ההשגחה היא על בני אדם ע״ג צורתם ויותר
על ישראל ע״ג הראהו קשר של תפילין למשה והוא הדין למי שהוא כמשה כי הוא
נקשר ונתחבר אליו ומי שידע זה על דרך האמת לא במוחש מובטח לו שהוא
בן העולם הבא· כי עושר העם וקומתו אינו כי אם משלון כי כיודעו האדם

ידיעה

ידיעה אמיתית ממעשה השם ופעולותיו וללכת בדרכיו ומבטחו לו אז
הבטחה אמיתית שהוא בן העולם הבא כי ידע שכלו לפועל שהוא שלמו׳
ותכלית האדם·· ואומרו קומה הכוונה בעבור רבוי פעולותיו
הגדולות ביושר· ור״ל האדם המשכיל שאין לו מושג אפילו בעולם הזה
כגן עדן הוא כי הוא נהנה מזיו השכינה בהדבקו בשם כי אז הוא שמח
בחלקו כמו שאמר איזה הוא עשיר השמח בחלקו·
עוד אמר וראית את אחורי מפאת שהוא הכל וכבודו מלא הכל ומאתו
הכל וזה טעם ותמונת יי׳ יביט·· ור״ל הכוונה המעולה שאמר שיש
פנים או אחור בשם והוא כבר אינו גוף כאשר הורה לשון המופת
והמאמר ואינו גוף לא יפול עליו שום דבר מענייני הגשמות· ור״ל אחור
שהזכיר כאן אינו כי אם סוף ואחרון והם הדברים הטבעיים הגשמיים
שנבראו בסוף· וראיה הוא בלשון הבנה כמו וראיתי את כלבי· ור״ל כי
תבינו ותשכיל הדברים הגשמיים כל אחד כפי טבעו ואיך פועלן כי בכלל
אז תדע שהוא הכל והוא המחיה אותם והוא המושלם כי אם ישלח שבל
הדעת שהוא אינו ותכני אין דבר יכול להמצא· ור״ל הוא הכל וכבודו
מלא הכל· ור״ל כבוד השם הוא סבת קיומם· ותמונת הגשמיים שהוא
תמידי אינו כי אם מן המטבע והוא השם וכחו וזהו וכבודו מלא הכל·
מה שאמר ומאתו הכל זה רצונו כי כל עוצמות ואורות הבאות מעולם
מן הגשמיים אינם כי אם מהשם וזהו ותמונת יי׳ יביטו כי תמונת השם
ואחרותו לא יודע כי אם מאחור שהוא התמונה· ופני לא יראו· כמו
לפנים בישראל שהוא לשון קודם· ור״ל הדברים שבראתי קודם בריותי
לא יובנו ולא ישגו בכלל והם השכלים הנפרדים· כי באמת הראשונות
לא ישיגו רק המקרים· והנביאים יעידו שלא ראו כי אם המקרים
שנאמר ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר·
ומשמע שהדמיון פועל כי אין מבוא להכנס שם כאמר ויחזו את האלהים
ויאכלו וישתו· ור״ל מצד גוף ובבואם מן הגוף ישיגו לשבר לא ישיגו· כי א

הוא פשוט ובהיר וכו' ואם יבואו לדבר מה שהבינו ממנו ולא בחכמה ·

ספר פרשת ויקרא

אמר מיימון ברית יחיד בעבור שני דברים · ג"כ יתכן להיות מצוה אחת בעבור שני דברים כמצות העולה והקרבן כי בהת כל חלק וחלק בנתן ימלט החלק שיש לו חלק לעולם הבא · שלכן לכפר לתת כל לו מפרי · ונ"ר החכם הלז רצה להודיע לנו העולות והקורבנות ושאר הענינים שכולל זה הספר על איזה כוונה צוה לנו להקריב הלא מיימון אם הרמב"ם לא אומר כך · ושור ובה ועולה לא חבלתי · א"כ במה במה צותה התורה על זה · הרצון האמתי הוא להשלימנו ולהיותנו דבקים בו וממשנו לא נחוש כלל אחר שאנו פרים לממשנו ו' ולקיום רצונו · וג"כ בגופנו לא נחוש מרוב אהבתינו בו להשחיתו · הלא תראה ברית שלשון לברית והוא על שני תועלות · הא' אח"כ בעו' בעבור קיום הגוף כי אם ילך אדם אחרי יצרו תמיד יחלש גופו ויתנו' ג"כ בסוף ובכרתו ימעט היצר · וראיה מדברי רז"ל הנבעלת לערל קשה לפרוש הימנו משום דמשכה ליה בערלתיה · והשני' בעבור שלמות השכל כי כהמעטנו היצר יגבה את השכל כי מעלה חוזק ויתוקף להתגבר על הגוף ולהדבק בבוראו · כן ג"כ יתכן להיות מצוה אחת בעבור שני דברים שהוא העולה והקרבן כי מכלל העולה של הלב שהוא מחשבה רעה · והקרבן אם עשה מעשה רע להכפר בו וזוכה אז להדבק בבוראו שהוא תכלית לעולם הבא וזהו שאמר לכפר לתת כופר כי כהתגבר השכל על תאוות הגופניות הנה הוא כופר מן מות וזהו כן יפרנסו בזה · כי כהתגבר החומר על השכל ימות ר"ל ישאר במדרגה התחתונה וזו היא מיתתו · אבל אם הוא בהפך יעלה מעלה מעלה וזו כוונת קרבנות ועולות ומנחות ושאר הגבולים בזה הספר · והביאם ברב על דרך נקתב כי אין ראוי לשלחתם · ושור עוה עלבון אחרת באמ' גם יש בעולות מודות לשתירות · הכוונה כי בנותנו האדם

הקרבן

הקרבן אז העולה אז יתכפר ויעביר רצה העתידה לבוא עליו על דרך
מבה לא שהמערכת תשחק· כל זה מקובל דבקותו בו· והכונה כולה
להשלמתו ולא יהיה פרידה ממנו ומפעולה תיה הולך דור עוה בכל
מקום ולא היה ירא· כאמור ע"ה לו לא אירא מה יעשה לי אדם״

פרשת אחרי מות

אמר בקרבן עזאזל ואיש מולה קלמור
הנה כרמז בהיותך בן שלשים ושלשים שנים·

דע כי הרב ז"ל לא רצה לגלות זה הסוד כי עמוק הוא ושמא אין יכולת באדם
לשכלו כפי העניין המובן· ועכ"ז כיון והרמז כי בהיותך מבין הפסוקים ומקיש
זה לזה ומה בפרקא מגלגלין אז תבין האמת על בוריו· ודע כי יצר הרע שהוא
עם האדם אין לך לנחם עמלקי כמוהו ושנו מלך הבטן והוא המאמר כי
ערמון ערום כדרך ורוב כרוב לו והוא נ"ב הנקרא עזאזל והוא עז ותקיף·
ועכ"ז נקרא עזאזל ושעיר מלשון ישתער כי האדם משתער בהתגבר עליו
יצר הרע ועל כי שהיה תקיף שתה תורה להקריבו ביום הכפורים שהוא יום
עינוי ולא יהיה לו התגברות· או מרוב עינוי ותפלה שאדם בה השכל את
לבטלו שהוא חלק השם כי מתוך תקפו וגבורתו ויראתו השליכו מרשות
לו ולשם אותו יוליכו בדרך המזה כי אם ירצה לבטלו עד שלא יראה לא
יוכל· כל זה בעבור שאנו צריכים לו לקיום המין ומה שצוה לשלוח
אותו לעזאזל המדברה הכונה כי מה שמעשה ומצוה היה להביאו את
לרצונו הודיע לנו כי אין בו הנאה כלל ומה שאמר המדברה כי הוא
מקום חרב ואין בו יישוב להתועלת הכך הקרבן שהוא השם והוא התועלת
הגדולה שבתועלת עד שאין כמוהו בשווי ומה שאמר כי יש לו חברים
במקרא הכונה בעבור המצורע ושאר הנאמרו בתורה דין אחד יש להם
עם זה· ועכ"ז כתוב בו ושלח אותו על פני השדה· ר"ל במקום שאין בו יישוב
ולצוי השם של זה לא היה רק לתתנו לשמים· לעברו במות ובתמים·
כי הוא העבר תמים ורצוי לרבקה בו״

פרשת קדושים

קדושים יהיו כי קדוש אני אמר דע כי ז"ל

שלום · ע״כ כתוב באברהם וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי · דבר ידוע הוא כי האדם השלם צריך שיהיו עניניו בשלמות ר״ל במעשה המצוה ובציור הלב כי הנה אברהם ע״ה כי שהלך בדרכי השם במצותיו המצות שהן תלויות במעשה כגון המילה וקנה ולולב ומצות שהן תלויות בלב שהם חקוקות כמו שאמר וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי שאמר עליו כי ידעתיו למען אשר יצוה · והידיעה הזאת איננה בעבור רק השלמות · וע״כ זכה בזאת הידיעה בלא תראה שלא חשש בנו יחידו לשחטו לקיים מצות אדונו אשר צוהו · וזה לא היה רק מרוב אהבתו ודבקו אל השם כן כל אדם צריך ללכת אחרי רצון בוראו במעשה המצות ובציור הלב ולא יהרהר אחר גזרותיו · אבל יעשין האור בשכלו לעיר האמת ולא ינטה כמוס דעתו הרעות המבוכות ולא יהיה שלם וראוי להתלון באשרכמו שאמר אשרי איש ירא את ה׳ במצותיו חפץ מאד · ויראת ה׳ איננו כי אם בציור הלב כמו שאמר אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה ·

עונש ישא

וקשה כן אם הדבר ברצונו והנה לא הזכיר עונש אחות האב · גם לא הזכיר כלל עונש שתי אחיות והמשכיל יבין · זה הוא נודע למשכילים כי לא נתנה התורה רק לאשר המצוותים ולאסור כל היתרונות הן לדברים שהם קיום הגוף · הן לקיום המין · ואם השם גזר לנשוא איש אשה לא כל אשה כי יש אשה אסורה בעבור שהוא חוץ לטבע לבא עליה כגון אחות אשתו · ואם השם גזר להרחיק אדם את אשתו שהיא לו לטבע לעתים · כל שכן שהיא חוץ לטבע שאמור כי אין לא לך יוצא חוץ מטבע כמוהו והנה הוא כבלעם שעוף בזימה שאחז החכמים שבלעם בעל אתונו היה כי גם היא בעבור שהיתה מלאכתו ומרב תוקף יצרו בעל אותה אבל עונש אחות האב והאם איננה רק מפני שהוא ערוה והן שורש והוא נ״כ חפש תוקף היצר מראה עזות גדולה לגלות ערות אחות האב והאם שהן לו כאם ואב · ואם ינשא ערותן יראה כאלו כן על אביו ואמו ומבזה אותם ואין לו בשתהרב

תעקף היצר שגבר עליו וזהו אסור העריות. שנ"ל חדעת הרב · אבל דעת
החכם הלז שהזכיר עונש אחות האב והאם ועונש שתי אחיות שלא פי' הכתוב
עונשן כאשר פירש שאר העריות אינו רק בעבור כבוד יעקב וכבוד משה
ועמרם והמשכיל יבין"

סדר פרשת אם בחוקותי

אמר מי שיש לו לב להבין סוד העולם · אז יבין הבכור והמעשרי

והנה אברהם נתן המעשר גם יעקב אבינו · ז"ר בבאור סוד העולם · הכוונה
כי העולם לא נברא רק לדעת האדם גדולת השם ומתוך ראותו מעשיו ואז
יתן לו שבח והודיה לו · וזהו יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו · הכוונה
כי כבוד השם ושבחו שמשבחין אותו אינו רק מסבת עולמו מתוך ראותו כל
אדם מעשיו ההוים בכל עת משבחים אותו · ומפני זה תקנו רז"ל לברך האדם
בדבר שנהנה מזה העולם ואם לא ברך מעל וכופר בעקר · אבל אם ברך
אהנ"ל כל אחד ואחד עושה כתר לבוראו על שבחו · ובעבור שהשבח אינו
דומה לו כי אינו מחויב על כן המשילו הכתר לבורא · ועל כי שהכתר הוא
הוא נכבד ומעולה עד שאין כמוהו במעלה ע"כ מכבדים לאיש אשר נתן הכתר
בראשו · וזה סוד הבכור והמעשרי · כי בעת שמקריבו האדם לשם אז מודה
האדם כי הוא האלהים ומסבתו נתגלגל · ולא כדעת האומרת עזב ה' את הארץ
ואברהם על כי היו אנשים בשווי כופרים בזה ע"כ הסך הקריב מעשר וברך
ואמר אל עליון קונה שמים וארץ · כי מכח השם הגלגלים מתנועעים
ומתנועעים העולם הוא והוא ברצוני וג"כ יעקב כשבנה מזבח קראו בית אל
בהקיצו משנתו ויצק עליה שמן להכירה בשמו · להקריב קרבן כל זה להודיע
כי יש אלהים ולו ראוי המעשר והבכור ולהלל שבח הראוי שהוא נכון לבוא אל
בית השם שהוא יצור הלב · לא יצור דמיונו כי הוא נאמר קרוב אתה בפיהם ורחוק

סדר פרשת נשא

אמר כבר ביארתי בספר מאזנים למה השתנה זה המספר · וטעם עשתי כמו עשתי

מה שיולידו מחשבותיו כאילו העשר הוליד והוא סוד גדול · החכמים ז"ל

בפנימו כי המחשבות המתעסקות אותם כי אם מן השכל כאשר פרי האילן ויו׳
ויונקים מן השרש כן המספר האחד שהוא שורש ראש המספר וממנו יתחילו
ואליו ישובו · והעשרה ג״כ הוא כמו אחד כנגד השכל ומשתי הוא לשון מ׳
מחשבות · ור״ל כי מחשבת שיחשוב המספר כמנין העשרות שיתחיל אחר
שיפיים אינו כי אם מן העשר שהוא ראש העשרות · והמשל בן על דרך המספר
אם לא תאמר אלף לא תאמר בית כי הוא ראש וא״כ הקודם שבית לספור ולחשוב
ג״כ אינו כי אם מחשבת האלף שהוא הגורם לו · כן השם ית׳ הוא סבה ראשונה
לכל הסבות הנבראות כולם והוא כמו אחד אשר שאינו ממינו · כי זה נכלל
בשכל · וזה חוץ לשכל · ובעבור זה כי הכל לו וממנו ואליו וכן ע״ב ראשון ואחרון

סדר פרשת וירא בלק

עד אמר והסוד כי החלק לא יבין
ישנה החלק רק בגזירת הכל תשנה

גזירת החלק ולא אוכל לגלות זה הסוד כי עמוק הוא · והישר כי האתון דברה ·
ואם תבין סוד מלאכי אלהים גם יעקב אז תבין האמת · כל החכמים המבינים
שכל דבר נוצר ונקבע בגלגל לא ישנה מה שנכתב שאחר רק השם יסבב
לשנות מה שקבעו אם ירצה אבל נוצר כמוהו לא יוכל לשנות מעשה יוצר
כי כמוהו פעלו · כמו שאמר ויעמידם לעד לעולם · ובמזמור השמים מ״ג
מיסודן והארץ לעולם עומדת · וא״כ איך יוכל האדם הקורץ מחומר ודומה
מלפני שוא · אשר בתלאים אירו לשנות מעשה אל הנבראה פורו · אבל הפונה
הוא שידע יום בא עת רעת האדם במאור ויודע דעת עליון ואין ים למכון
ובעת שתבוא לו קרונו יראה כי מסבת קללתו באה אליו · ועל ענין האתון
אשר דברה אינו רק בדעת החכמים שדרכם לעולם לדבר בדרך ולמשל
במאור ויקר אלהים אל בלעם שהוא על דרך קרי וכא לאדם במקרה ובעבור
כבוד ישראל הוקרה זה לבלעם ונקראת והכונה כי בדרך המרתו וכא אליו
השפע האלהי וזהו המבין הסבותי משתמש בדרך תמה שלא היתה רגילה
מקודם לשפע היורד עד עתה · וע״כ הביתה ללכת אחרי רצונו · ואם תרצה לדעת
מה שראותי בעניין האתון שמורה על זכות החומר תבין סוד מלאכי אלהים ישנם

ויורדים

ויורדים · ואמרו ז"ל עלים תרי ויורדים תרי וכי פגעי אהדדי הוו ארבעה· כוונה
הוא בעבור ד' יסודות · שהשנים אהדדי הוו משמע כשמתחברים היסודות
אלה שנים הארבעה נוח א' שהיותם כמוג · ויעקב אבינו ששלח מלאכים · ר"ל
כחותם שלהם אל היצר שהוא החומר והוא עשו ונתיירא שמא לא יצלח לשוב
אליו ועכ"ז אמר קטנתי מכל החסדים · ואמתי כי סוד גדול מקורות האמונה·
ואין ראוי לגלותו · מרוב תשוקתי אל כך הנחמד לי כתבתי · ואל יאשמני ה'
הקורא איך כתבתים כגלוי כי העת הכריחני ויראתי אל המות ובני קטן"

שבעה מזבחות · אמר הרב ז"ל וסודות עמוקים
לא יבינום כי אם מתי מספר ושביעי בימים ובחדשים ובשנים · וז' כבשי השנה·
וז' הנאות · גם אלו השם לאיוב קחו לכם ז' פרים ובתת שלם לשלם אז תתחלף
רוח בינה והמשכיל יבין · ידוע הוא כי בלעם חומר נאות היה לו וראוי לו
לקבל מחזה הנבואה כאשר פרש בסוד האתון · וכמו כן רמזו ז"ל מפסוק
ולא קם נביא עוד בישראל ורקדקו ואמרו בישראל לא קם אבל באומות העולם
קם וזה בלעם · ואומר כן יש לנו עוד לומר עליו איך בנה ז' מזבחות ·
הכוונה בעבור שראה כי השם צוה לישראל לשבות ביום השביעי ולקדש בשלש
הימים · ואח"כ בחדשים שהוא יום נועד בישראל לכפר על עונותיהם משאר
חדשים · ושבע כבשות אשר הציב אברהם אבינו בכרתו ברית עם אבימלך
היו ז' ובסוף כרת עמו ברית · וכל זה כדי לקיים שבועתו והוא הדין בצוות
השם לאיוב באמר לו קחו לכם ז' פרים וז' אילים · הכוונה הוא להשלימו אז
ראה בלעם כי ממשלת השביעי היא הממשלה האמתית וכי הוא המושל על
השלשה · כי הם לא ידעו ולא יבינו · והכוונה כי הם לא יוכלו · ורמזוה לדבריו
על זה מן הפסוק שאמר ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים · אבל וישת
אל המדבר פניו · ר"ל אל תפועל הכח הדברי שהוא השכל הפועל · והראיה כי
אין להם כח לפעול רק כולם תלויים בשם · והראייה באומר הן לה' אלהיך השמים
ושמי השמים שהם שלשה והשמים מורה על שנים · והשם הוא המושל באומרו
הן לה' מורה שהכל שלו · ועכ"ז בראותו זה בנה גם הוא ז' מזבחות כדי להשלים

רצונו · וזהו שאמר החכם בקהלת לשלם און תתחדש רוח בינה · הרצון ב׳
בהתעוררו האדם להטיב · השגה אמיתית או לפעול פעולה שהיא רצויה אל
השם או מיד בא לו רוח בינה להטיב · וזה אינו כי אם כשלם המתבודד תמיד
אל מעשה בוראו ובכחו זה האיש אשר איננו פונה אל עסקיו אפילו רגע אחר
והשגחת השם עמו תמיד יש לו דמות כגלגל שאמר עליו כי הוא בגלגל ארבע
שכל ציור ודומה באיש בעבור שהוא מתגעגע מרוב השתוקקותו אל בוראו ת׳
תמיד ע״כ השגחת השם אינה נפסקת ממנו כלל · ג״כ רצה גם הוא להיותו
שלם ולעשות רצון השם ולהדבק בו כדי שתתחדש בו רוח בינה · וע״כ בנה
ז׳ מזבחות והקריב עליהם · ובאמר והמשכיל יבין זה רצונו · דבר תימה הוא
איך מתחדש רוח בינה בשלם הנותן שלום · ולא יבין זה רק המשכיל · ואני
אומר לך כי ידוע הרשע בחשבו לעשות רע · המחשבה ההיא מתחזק לעשות
רעה אחרת גדולה ממנה · וראיה מדברי רז״ל מצוה גוררת מצוה ועבירה
גוררת עבירה · א״כ כאשר זאת גוררת אחרת · כן במעשה והשכל גורר בו
לפעול אחר גדול ממנו ״

פרשת פינחס

אמר ר׳ אברהם ן׳ עזרא כי חטא שם לאשר בלשון
הקדש אין החטא דבק כי אם בחוטא הלא תראה
והשאתי לאבי כל הימים הנה זה הפך הדרש רק יש לו סוד · דבר ידוע לחכמי
מרע ושבוע לחטא כי התורה לא צוה והקרבנות שצוה השם להקריב לא
בעבורו כי כן תלמוד שכתוב אם תרצה לא אומר לך · רק הכוונה לישר המשועתים
ולהדריכם ללכת בדרך ישרה · וכל זה לפי השכלים שכלו שהוא יצרתו השכליות
המעוררת הגוף לזכותה ולהחיותה נצחית ולא תמות נ״ב היא החטאת כי
מה תועלת מגיע לה מן הגוף עד שתחטא · והיא עלה כי שדימוה רז״ל לבורא
כאמרם מה הוא רואה ואינו נראה · אף היא רואה ואינה נראית · ע״כ אמר
חטאת לה׳ כי החטאת לו לכפר השם שהוא כנגד הנפש בגוף לויותר לפני
אדם לקחת תוספת שכל · וסודו כבר רמזתי ·

פרשת אלה הדברים

אמר בעבר הירדן במדבר בערבה

אם

אם תבין סוד השנים עשר גם ויכתוב משה · והכנעני אז בארץ בהר ה׳ יראה ·
והנה ערשו ערש ברזל תבין האמת · ז״ר בעבור כי כבר ירשנו כי לא
כי לא עבר הירדן ולא הגדול בעמון ארץ ישראל · ע״כ הוקשה בזו החכם
ואמר כי זה הפסוק שהוא בעבר הירדן · דומה לשאר הפסוקים שאמרו בתוך
והוא מספרם שלשה ושלשה פסוקים · ושנים עשר הזה כתובים בתורה ולא
כתבם משה רק כתבם כותב הספר שהפסוק בסוף וכתבו ולא משה · ואם
תאמר מה איכפת לנו לחכם זה ודומים · ז״ר בעבור שמצאנו בתורת
משה שהיא שלימה ואין בה חסרון כים ולא יתרון · כמו שאמר לא תוסיפו
ולא תגרעו ממנו וכל המוסיף גורע · כי התוספת גורעת והיא תמימה
היא בגרעון · ע״כ אמר כמו אם תבין ממשמע כי יש פסוקים אחרים שהם
כך ואם בעבור הגרעון לא חשש הכת כל כך כי אין מצוה ולא תוכחה לחוש
על התוספת ועל הגרעון רק שני שמות מקומות הן · ובעבור כי דורות הבאים
שכחום ולא ידעום מרב [illegible] או מפני שהעתיקום הגוים כפי מה
שנראה להם ומצאום הם וכתבום כן והחכם בא והודיענו מי ומי הם ·

פרשת ואתחנן

ומלת אלהים פירשתיה בפרשת וישמע יתרו מקום
וידבר אלהים והאלהים יעננו בקול · בא האלהים
אשר שם האלהים כי מדבר הוא האלהים · כי מי שלא יבין דרך קצרה והוא
סוד עמוק · חלילה חלילה לומר בשם שאינו גוף ולא כח בגוף שם [illegible]
לגוף אבל הכונה באומר אלה הפסוקים הוא כך · דע כי כל החכמים
ז״ל חברו ספר זה הנקרא [illegible] והשכל אלהים ששלה [illegible] הנכבד
והפילוסופים מצאו עוד שקראו לשכל האנושי צורה טבעית · עד שהרב
ז״ל פירש בספרו הנכבד בפרק [illegible] ודמות שהיא כחלק מאחר [illegible]
ברמותינו · הצורה הטבעית הוא המשותפת [illegible] עצם הגוף אשר בו נמצא [illegible]
ונקראת כן על כי שהיא בתוך הגוף שהיא טבעית וכמו כן תקרא צורה [illegible]
על כי שהיא ממין [illegible] האדם · ועוד נ״ב מצאנו בספר המדע [illegible] הרב
ז״ל שמות המלאכים שהם על עשר מעלות · והזכיר אישים בעבור שמדברים

עם האישים והראיים כאשים כן · ע״כ שאמר כי נקרא אלהים חכם שמשפיע ה׳
השכל באיש ונשי הנקרא עכשו בעבור שהוא בתוכו והוא המשמידו ובא מלת דבור
כאשר כלי הגוף שהם המשאלים · או המשותפים · ואמ״כ קורו׳ והאלהים יעננו
בקול · הוא כך כי הקהלה שהיה משה רוצה להשיב ולא היה בא לו השפע לרוב
כי לא היה סובל · אבל היה כפי כחו וזהו שאמ׳ ר״ל בקולו של משה · כי אעפ״י
שהיה נראה הקול גדול לפי מדרגת אחרים שלא היו יכולים לסבול אבל כפי
כחו של משה ובפי מדרגתו להיה שוה הלא תראה שלא נקירא · וזה שאמר
שהוא עמוק מקירה בתורתו ובאמונתו בעבור שאומר כי הוא בכל מקר
והוא הפך האמת · ע״כ הוצרך החכם הלז להמתירו כפי כחו · ובעבור כי
הנבואה כפי דעת החכמים היא טבעית והוא מדרקת לכן באומות שאין
להם ל׳ נביא ולא רק אחת · מפני שלא יחשבו לדעתם בכופר ע״כ יש דברים
בהסתר אבל האמת הוא כך שאמ׳ כי עשרת הדברים היו בדרך הנבואה
והשלמות היו שכליות וכתבם משה כשאר הנבואות כמו שאמר לא כהתה
עינו ולא נס ליחו · וזה נראה כי השם השגיח עליו ע״כ לא נס ליחו · ועוד
כי דבר השם בו פנים בפנים · ר״ל כלי אמצעי מה שאין כשאר הנביאים כי הם
על ידי שליח שהוא הכח המדמה · ע״כ שאמר כי שבעים זקנים ושאר השיגו
כל אחד כפי הרגלות שכלו וכלם היו השגות מקבליות זה דעת החכמים
וגם אני שאמר כי היה במוחש כפי דעתם וקולות ולפידים והדברו קול השופר
היו כלם נבראים אין החוק בזה ולא סתירה · הואיל והם נבראים אבל מפני
הטעם כמו שאמר עשה זה · ולפי׳ הנסתר כי באמת התורה בנבואה היא
באמת כי היא באה מהתקשרות השכל הפועל אל האיש בעת שרוצה השפיע
לבקר טובה או הפכה · אין להוציא טעם אותו מביאו רק בהתמורתו והיא ה׳
המוציא הראשון אשר היא סבה ועלה לכל וזה הדבר איך הוא באדם ר״ל נח
הנבואה · ומלת אלהים למה נקראת כבה יען סוד עמוק ולא ובינו כי אם מתי׳ מספר.

והיה עקב

מוצא פי ה׳ · פי׳ כמו שאמר · כמו הדבר יצא מפי המלך
והטעם כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם · רק הכח׳ או

עם

עם הכח הבא מהעליונים במיצות השם · ר״ל באומרו כי לא על הלחם לבדו
יחייה האדם · רק בשתיהם הכח והלחם · כי כח החי שנתן באדם ולא יוכל לחיות
רק עם הלחם עד שיהיה ראוי לאכול שתם · הלא תראה ראש הפילוסופי׳
והוא אריסטו אמר בספרו מעלת האדם אח׳ באמת חרפה היא לנו בעמקן
האדם בתאוות הנפשות והגרמים חוש המישוש כי הוא מקבל כל התאוות
דמיון שאמר כלומה שאמר הרב כי בשתיהם יחייה האדם ומה שהבין הפילוסוף
אבובכר בן אלצאיג בספר ההתחלות בהזכירו מעלת הצורה על החומר אמר
אעפ׳ שהצורה נכבדת מהחומר לא תמצא צורה בלתי חומר ולא חומר בלתי צורה.
אעפ״כ זאת נכבדת כי ידוע בהמצא החומר כי אין ביניהם הבדל · כי הוא דומה
אלין בהמצאו ובהעדרו תפרד · כן זה הכח והלחם עד׳ אמר או עם הכח הבא
מהעליונים במלות השם · ר״ל הצורה המשאירה גוף האדם השכלית והיא באה
מכח השם · ורצונו לומר לא על הלחם לבדו יחייה האדם שהוא גוף · כי יש
גופים שיחיו עשרים יום ויותר בלא לחם · אעפ״כ שניהם החיים הגוף הכח הבא
מהעליונים והלחם · כי השכל אינו רק לקנות ולמכור ולעשות כל דבר הוא
במחשבת השכל והאכילה היא המעמדת הגוף והיא הגורמת להוליד כדומה
לו · א״כ כי בשניהם יחייה · אמר בכמוך ולדבקה בו פלוני בגוף והוא סוד גדול
ר״ל כי האדם אחרי שילך לדרכים שנצטוה השם לעולם לא ישנה ולא יהפך ט
צריך עוד מעשין ואם ידע גם גדלון הנה עתה שם שכלו להיות עם מושכלו
אחד · ועליו אמר שלמה ע״ה ברוח הקדש ישקני מנשיקות פיהו · ועו׳ שאמר על
פי ה׳ וזהו נשיקת השכל שהיה הנשיקה האמיתית לא נשיקת השפתיים · אך הוא
בעבור שתכלית האוהבים היא הנשיקה בפה · ע״כ אמר זה על דרך משל ובאומרו
שהוא סוד גדול · ר״ל כי איך יתכן גוף להדבק בשם שאינו לו גוף ולא כח בגוף ·
או איך יתכן הצורה שהיא כח בגוף להדבק בשם שאינו כח בגוף והוא דבר
גדול איך הוא נדבק וע״כ הוא סוד גדול ·

ראה אנכי

כי ימיתך אחיך · הטעם אפילו אחיך ונטעם בן אמך
שהייתם בבטן אחד · והאם כגוף והאב כצורה והצורה

לא יבינוהו כי אם מתי מעט · החכם הלוי ר"ל להודיע לנו ענין משכיתה
הטבע באומרו והאם כגוף והאב כצורה באמור כי יסיתך אחיך בן אמך נראה כי
באומרו אחיך בן אמך אין הכונה על אחיו המוחש כי באומרו אחיך די · אבל
יש לומר שהערתנו הרמיזה על שאינו מוחש · כי גם שלמה ע"ה המשילן כאיש
ואשה · ועתה בא לנו השפע מיעוה למחשבות השכל שהיא הצורה הנזהר שלא יסיתך
אותך מחשבת הלב החומר שהוא האם ובעת שילה לפתותך אל תשמע לו ·
כי זה הפך מה שאמר הכתוב ואל אישך שהיא הצורה תשוקתך והוא ימשול על
החומר · כי כשלא תמשול על החומר אז הוא בן הורג ויקרא עבד השם כמות
השם באומר משה עברי מתי והצורה לא יבינוהו כי אם מתי מספר בעבור כי
היא אינה גוף ע"כ לא ידענוה אם עצם אם מקרה כי בענינים הדקים לא
רק אונש כולי האי · וזהו האמת כמשל הדבר הזה כמו קנה לבעבור מכב כי
הכל בחלקים הוא בחלק הכל שהוא גוף ורצונו לומר כי זה הדבר דומה לחלק
הדבק בגוף · והגוף דומהו כמשל הדבקים בו כל דבר וחוזרין בו כל הרשום
והעונות הבאות לגוף דומות לו כחלקים הדבוקים בגוף כי אין גוף אחר לשלא
כי אם גוף האדם המרגיש הכל ומבחינה וזהו שאמר כמשל הוא החוזר בשלם
ועל כן אמר כמשל הדבר הזה משמע כמשל שהוא הגוף · ודבר דומה
בחלק הדבק בגוף שהוא האדם המדבר

כי תצא קללת אלהים תלוי · בעבור שבירך השם · ועל דרך הפשט
כי אלהים שופט · והקללה תבוא בכל מקום קרוב מהתלוי ·
ויש לו סוד דבק בנפש · ע"כ לא תטמא את אדמתך · ז"ר החכם בא והודיע
לנו פירוש הפסוק ואמר כי הקללה שבא אל האלהים שהוא שופט בדרך הפשט
ומשמע שהשם קלל שתלוי · והקללה אמת תבוא מהתלוי ע"כ תלוהו · והמשלוג
התורה שהורידו לקברו מהר ע"כ פנים יש לו סוד דבק בנפש והכוונה בעבור
כי הגוף משכין הצורה ומקיימת אותו והצורה דומה לבוראה מפני כי מתוך הלכה
ואם לא יקברוהו הוא בזיון · ודבר הנבואה הוא מרחוק וזהו שומרתך לא שהיא
שמאת כי היא אינה גוף · אבל אם יקברוהו זהו כבודה · או תאמר כי למה לא

יניחוהו

ישמחון שהרואה אותו תלוי שואל ומשיב בעבור שברך השם וזה בזיון · כי אין
לך גדול מזה שיבזה איש שאלוהיו · הלא בזיון הוא · וע״כ בא החכם הלוני
ע״כ צותה התורה לקוברו כדי שלא תטמא הנפש וזהו מה שאמרנו ·

פרשת וילך

אחרי אלהי נכר הארץ · ידענו כי השם אחד והשני
יבוא מהמקבלים · והשם לא ישנה מעשיו כי כלם
בחכמה ומעבודת השם לשמור כח הקיבול כפי המקום אלהי נכר · והפך
המקום הרבה בעריות שהם שאר והמשכיל יבין · דע כי יש בתורתינו
פסוקים שאומרים הפך האמת · ואם לא נבוא בכל יכולתנו לפרש הפסוקים
ולייישרם על האמת אבל שהם בפשוטם אין לך כפירה מזו כי הנה אמר
אלהי נכר הארץ · ואם הכתוב אמר שהם אלו אלהים אחרים שנכתב שבואו
אלהות כלשון אנשים שהם כחי לב · וע״כ בא החכם הלזה ואמר ידענו כי
השם אחד ומיוחד בעולמו ואין לו שני והשני אשר יבוא בעולם שממלאים
אנשים שעובדים אלהים שתראה אומות מיחדים אותם אלוהות לא שיש
להם מציאות שלימה כי מציאותם אינה כמציאות בני אדם ההווים והנפסדים
אבל הם כפי דעת בני אדם וכפי ציורם שמציירים אותם כן אלקות לפעול
טוב ורע לא שהם הפועלים כי כבר נאמר מפורסם עינים להם ולא יראו ·
ועוד אילו נאמר כי מציאותם כמציאותנו היינו רואים שינוי בעולם שלא ילך
כסדר כי כמות שיפעול זה לא יפעול זה · והנה מופת שהשם
אחד כי העולם על מנהגו הולך · א״כ השיטוני לא יבוא רק מבני אדם המקבלים
כי ידוע השם הואיל והוא אחד ואין לו שני כמו שאוכיח המופת · וחכם לא
בחכמים · כי חכמת האדם נקלה כנגד חכמתו כמו שהעידו הנביא כי לא
מחשבותי מחשבותיכם · ומעשיו הם ג״כ בשלמות ואין בהם חסרון · כמו שאמר
הצור תמים פעלו · וכל זה בעבור שאין לו שני וג״כ חכם לא בחכמת העברים
שראוי להם שיהיו חכמים הואיל ואין להם מונע וג״כ הם אינם יודעים להיכן
הוא כמו שאמר · ברוך כבוד ה׳ ממקומו · וא״כ הואיל והשם הוא כמו שראוי
להם שיהיו חכמים הואיל ואין להם מונע · וג״כ הם אינם יודעים שאמר

לא יתכן שישנה מעשיו כי מה שאינו יכול לתקן בחכמה מעשיו בדרך שיש
בה אינם רק חקרים מפני שהם צריכים אל אחר גדול ממנו וע״כ מעשיו
אינם שלמים · ועתה בא והודיענו הרב בעבור שהעולם שוה בהשגחתו
כי יש מקומות שיראו שם נסים כמו שאמר ומפניך אסתר ועוד אמר יעקב
אין כי אם בית אלהים · אמר מאחר שהעולם בהשגחתו כך אין לך לעבוד
בוראך רק כפי המקום · הלא תראה תורתינו צוה רוב המצות בארץ ובחוצה
לארץ · קצת המצות בעבור כי השגחת השם בארץ מה שאין כן בחוצה
לארץ · וזהו שכת׳ ולא ידעו את משפט אלהי הארץ ע״כ אמר הסירו את
אלהי הנכר משמע כי בעוד שהאיש בחוצה אינו כל כך בהשגחה מפני
שהוא תחת המזל וכה כתבו לארץ שבארץ אינה תחת המזל אמר הסירו ·
ועוד כתוב ולא ידעו בעבור כי המזל תלוי על אחר המקבלו · וע״כ אמר
הנה נכר הארץ כפי דעת המושכים שהם אלהים בעולם חוץ ממנו הן
מזל הן מה שיהיה והנה תוספת ראיה על מה שאמרנו כי השגחת השם אינה
שוה בחוצה לארץ כי הוא תחת המזל · והארץ אינה רק רשות השם · כמו עיני
יי׳ אלהיך בה · ותוספת עוד אחר שהשגחה אינה שוה בכל גוף האדם שהוא
עולם קטן באיברי גופו · כי יש מקומות בגוף האדם אם תכנן ימות ולא יחיה ·
ובמוח הפך המקום הרבה בעריות שהם שאר · וזה רצונו המקום הרבה בערוה
היא הארץ · וע״כ נסמך העריות בה כי עקר איסור מצות העריות להיות קדושים
וע״כ נזהר בארץ · ובמוחו והמשכיל יבין ז״ל בעבור כי כתוב מלא כל
הארץ כבודו ובתורתינו מורה הפך זה במוחו ומפשך ע״כ אמר והמשכיל יבין מיד וה׳

פרשת האזינו

לעת תמוט רגלם · וגם רשע ליום רעה והוא מסור
גדול · ידוע כי העולם כלו תחת רשות השם ועל
דבר שנעלה ונשגב להיות ממנו אין נעלם · אבל לפניו נעברין כבני מרון
וידיעת כלם ידיעה אמיתית · ועוד כתוב יי׳ דרכך נצב בשמים ·
ובואו ובית הבלתי רשות לעשות כמה שירצה · איך אמר לעת תמוט רגלם
ומשמע כמה שתבוא הרעה להם נראה שאינו יכול לעשות לחברו רעה · ואמר

מתי

מתי יבוא אותו העת שבוא עת רצותו · ונראה מזה כי הנבואה והתורה אינם
אבל נראה כזה דעת הכופרים שאומרים עזב ה' את הארץ · ואע"פ שב התורה
להיות כפלסתר אבל על פנים הואיל וידענו כי השגחת השם עלינו יותר
משאר האומות יבוא כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים · יש לנו
לומר נ"כ כי מה שדברו הנביאים היתה באמת ושהתשרדות המשורר בראשון
אשר העיר השכל האנושי לדבר כאשר ירצה השם · ועכ"ז יש לנו לחפש בכל
יכולתנו לומר הדבר כאשר ראינו לרב ז"ל שאמר בחלק שני בפרשת מט"ו
וזה לשונו · דע כי אין בריחתנו מהמאמר בקדמות העולם בעבור
הפסוקים המורים על החידוש ולא בעבור שערי הכי שנעולים בפנינו · כי
יותר היינו יכולים לפרש הפסוק על הקדמות ממה שנפרש על החידוש ·
אבל מה שראינו כי שאומצא הבית בנוי לבדו · רק על ידי הבונה · והוא הקב"ה
לו כמון וכמעלה · ע"כ יש לנו לחזור ולפרש הפסוקים בכל יכולתנו
על החידוש · נ"כ שאמר גם זה הפסוק אעפ"י שמורה הפך קורתנו
נפרש בו עד שיהיה נכון · וזה רצוני · ידוע אעפ"י שהשלם
כל השם ברצו הוא תחת רצונו אעפ"כ השם משבח
להיותו הולך כאשר ברצון מאתו ואינו מפקיד
אבל מקיימו כמו חכמתו · ואין לנו לדעת
כו הדרך שאמר כך גזרה חכמתו ·
ובני אדם שמשנים ואינן
נפרוש מה הסמיך · כזה
אמר התורה הזה
נתתי ·
משמע בבחירה ורצון ולא בהכרח · אבל בעת הדין ויקום ממנו וזהו לעת
קמוש רגלם · וזהו וגם רשע ליום רעה · משמע כי האדם בדרך שהוא הולך
בה מחזיקים בו בה ילכו למלכת בה · כאשר מצאנו לפרעה שהלך בדרך
וחזק לבו · והליכה היא באמור ויחזק לב פרעה ונתחזק עד שאמר ויחזק

ה' את לב פרעה · וזה שור׳ מה שאמר רז"ל בא לטמא פותחין לו בא ליטהר
מסייעין לו · א"כ נראה כי התורה והמצוה אינם הכרחיים
אבל הם רצוניים כמו שאמר ראה נתתי לפניך והוא
הדין לכל דבר ההווה אין השם נפרע מהם
מיד או שעלים להחריבן אבל מתחו כפי
אשר נראה · ואין לאיש להבין
בו וזהו שאמר וכו'
ודו"ל ·
נשלמו פירושי סודות התורה של ר' אברהם ן' עזרא
ברוך ה' לעולם
אמן
ואמן

פרשת נח

באומרו החכם ר' אברהם ן' עזרא כי הוא חיה עד שהיה אברהם בן נ"ח שנה ז"ל ידעה כי נח חי תשע מאות וחמשים שנה ושהיה המבול ושבעם הנה בהיות היה שש מאות שנה תוציא הקף מהחשבון ושארו ש"נ שנה ז"ל לראות כשמת נח איך היה אברהם בן נ"ח שנה · ועוד כי ארפכשד נולד שנתיים אחר המבול וארפכשד חי ל"ה שנים כשהוליד את שלח · ושלח חי בן ל' שנה ויולד את עבר שהם ס"ז · ועבר היה בן ל"ד שנה שהם צ"ט כשהוליד את פלג · ופלג היה בן ל' שנה כשהוליד את רעו שהם קכ"ט ורעו היה בן ל"ב שנה ויולד את שרוג הם קס"א ושרוג בן ל' שנה ויולד את נחור הם קצ"א ונחור היה בן כ"ט שנה ויולד את תרח הם ר"כ ותרח היה בן ע' שנה כשהוליד את אברם הם ר"צ תשלום ל"ב הב' שנים כשהוליד ארפכשד אחר המבול הם רצ"ב תוציאם מהש"נ שחי נח תשלום המבול שאר נ"ח שנים א"כ אברהם אבינו היה בן נ"ח שנה כשמת נח ·

פרשת לך לך

באומרו החכם אבן עזרא ותרח לא מת עד אחרי ס' שנים שיצא אברם מבית אביו מחרן ידעה כי תרח חיה בן ע' שנים כשהוליד את אברם ואברם היה בן חמש ושבעים שנה כשיצא מחרן שהם קמ"ה שנים ותרח חי מאתים שנה וחמש שנים תוציא הקמ"ה מהר"ה ויש ונשארו ס' שנים א"כ היה אברהם בן קמ"ה שנים שיצא אברם מחרן ·

פרשת חיי שרה

אמר החכם ר' אהרן בעל המבחר ואין צריך פירוש כי אמרו מלת ויהיו בגמטריא ל"ז והוא רמז
מולדת יצחק ירצה בזה אמר הדרש כי עקידת יצחק היה כשהיה בן ל"ז שנה לכן פירש שמות של
שרה כששמעה השמועה בעקידתו כי שרה כשהולידה היה בת תשעים שנה וכשמתה היתה בת
קכ"ז נמצא כשמתה שרה היה יצחק בן ל"ז שנה במספר לפי אומרם מלת ויהיו ל"ז אבל עקידת
של יצחק מאין ידענו שהוא בן ל"ז לכן אמר ר' אהרן ז"ל אין צריך פירוש

פרשת ואלה תולדות יצחק

כתב החכם ר' אברהם ן' עזרא אחר שהזכיר בני ישמעאל שב להזכיר תולדות יצחק שהם עשיו ויעקב.
להיות שגם החכם רמז שיש שנים בפרשה זאת והסותר לזה האחד שמספר תולדות ואין תולדו'
כי ילידות אותם הם קורות כמו שאמר ויהי יצחק בן ארבעים שנה וכו' והשני שרצה שמספר
למעלה תולדות ישמעאל. פירש החכם בזה הענין ושקל במאזני השכל כי זה ואלה תולדות
אינם קורות כמו ואלה תולדות נח כי שם נשאר החכם לשלשות קורות ולא ילידות משני סיבות
האחד להיות שתולדות נח הזכירם למעלה ואם כן איך יהיה תולדות נח ילידות פעם שנית והסבה
השנית הוא מה שמזכיר מקורי המבול ואינו מזכיר ילידות נח לבד מזכיר שהיה נח צדיק תמים
בדורותיו ואינו קושי מה שמזכיר הכתוב ויולד נח שלשה בנים אחרי אלה תולדות נח כי כבר
הזכירם הכתוב אלא בא להודיע לנו הכתוב שגם אותם הבנים של נח ניצלו עם אביהם ולזה
הזכיר הזכירם אותם ואלה תולדות יצחק לא הזכירם למעלה ואפילו אם לא הזכירם היינו עושים
להיות
קורות להיות שאינו מזכיר הכל הבנים אותם מזכיר קורות הענין אותם שהחכם רמז למעלה
שמזכיר תולדות ישמעאל מותש ואחר כן מזכיר ואלה תולדות יצחק מה אומר ואמר כי לא יתכן שיאמר
שהם קורות ואפילו שמזכיר קורות אותם הם ילידות מותש שהם עשיו ויעקב שהם באחרונה וכו' ואחר
ויש אומרים כי טעם הוליד שהיה דומה לאביו וכל מאין ועירן כי אברהם ילדו' והנה קשה בזה הלשון כי למעלה
לא אמר דבר ואיך אמר ויש אומרים - והחכם כר מרדכי היה מטיב היות שזה מגיד לפירוש הראשון
שעושה התולדות ילידות לא קורות וזה הפירוש עושה מקרים בעבור שמספר המקרים של יצחק איך היה דומה
לאביו ולכן אמר ויש אומרים והחכם ר' שבתי היה אומר לא כי זה דרך החכם כי כן מנהגו הרבה בזה הענין
בפרשת אלה תולדות נח אומר ויש אומרים כי טעם לפני האלהים ולא הזכיר למעלה מאמרו וכאלה רבות

ויעתר מבנין הקל. זה מגיד לבעלי הקבלה שאמרו הרבה והפריז כי כבר זה
מבואר כי כשיהיה הקל עומד והפיעל והפעיל יוצאים לשלישי. וכן כשיהיה הקל עומד ואלו
עומדים עוד יש להם חיוב הפעולה ואיך יתכן להיות קל הרבה והפריז במה שיש לנו הפעיל ולזה
אמר כי העתירו פעל כבד ואם היה כונת התורה להודיע לנו איך הרבה והפריז היה משתמש
בבנין הפעיל כי כן דרך התורה ואחרי כן אמר וטעמו שרצה השם בדבריה כונתו לעשותו יוצא
בעבור ויעתר שהוא מבנין נפעל וצריך שיהיה הקל יוצא בעבור שמשתמש נפעל ממנו ולכן אמר
אחריו ויעתר ויתרצה מבנין התפעל וכונתו בזה עוד היות שאמר ויעתר ויתרצה ומלת ויתרצה
מבנין התפעל ולא אמר ירצה היות שירצה יפול לקרבן לא לשם ולא לאדם כי אם יתרצה ולכן
פירש מבנין נפעל. א"כ הדבר והמשנה מלת לא ותאחרנה לן מוסף עליו ואחר עמו
וכבר רמז ואמר א"כ הדבר והמשנה לא למה זה אנכי והקין אנכי עומד שהוא דק בלתי קנה נח
ואמר בבנין משונה.

פרשת ויצא

אמר ר' אברהם ן' עזרא כי אמר הגאון כי וילך חרנה ללכת אל חרן ולמה עשה הגאון וילך ללכת מפני
שאמר הכתוב למעלה מזה הפסוק וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם א"כ מזה
הפסוק ידמה כי יעקב כבר הלך לחרן ואמר כאן הפרשה ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה א"כ עשה
ולא אבל אמר הגאון כי וילך ללכת ואמר ר' אברהם ן' עזרא אינו רק כמשמעו כי אמר שהלך נח
בפרשה ארם שב לבאר הכתוב המקרים שקרו לו בדרך וזה מה שאומרו לשב לבאר מה שקרהו בדרך
ורמז אהרן בעל המבחר ז"ל אמר כי אחר למעלה וילך פדנה ארם ואמר בכאן וילך חרנה
מפני שרצה הכתוב לאמר המקרים שקרו לו בדרך לכן אמר פעם שנית וילך חרנה ויפה פירש

ובאומרו ולא הלך ביום אחד כי בדרך לן אמרו ב״ה כי קפצה הדרך והלך לחרן אחר כן עוד
שב והלך לבית אל אמר הה׳ כי לא הלך ביום אחד אלא בדרך לן׳
עו׳ בפרשה זו מה שאמר אבן עזרא ועל דרך הפשט לא יתכן להיות ויפגע כמו אל תפגעי בי
רצה מזה הלשון מוסב לבעלי הקבלה שאומרים שהוא ענין תפלה מלת ויפגע ומלת במקום־
שיהיה השם ולכן אומר לא מלשון במקרה שיקרא השם מקום ואומר ואל תקשה לכן לדרוש
ממקום אחר שבא במעלה אמר כי אינו תלוי בשם ולכן אמר מלת ויפגע שהוא ענין
פגישה והחילוק תלוי שיקרא השם מקום כי מקום לא יכילהו ודי זה׳

פרשת וישב

הזכיר שאלופי עשו ישבו בהר שעיר ויעקב ובניו ישבו בארץ כנען המובחרת ר׳ אברהם
ן׳ עזרא ד״ה הנה שני דיוקים׳ האחד רצה לעשות דיוק הפרשה ואמר להיות שכתב למעלה
שאלופי עשו ישבו בהר שעיר בא הנה לאמר שיעקב ובניו ישבו ג״כ בארץ כנען וכמו כן
שהזכיר למעלה ישיבת עשו הזכיר הנה גם ישיבת יעקב׳ זה הוא הדיוק האחד ר״ל להשיר
הפרשיות׳ הדיוק השני בזאת זה היה ראוי שיאמר וישב יעקב בארץ מגורי ומספיק לא
שיאמר ג״כ בארץ כנען אלא הזכיר תוספת ואמר בארץ כנען להורות כמו מעלת הארץ
ולזה אמר החכם המובחרת כי לא ישב יעקב כמו שישב עשו אלא ישב בארץ המובחרת
שבחרו האבות לסבת מעלת הארץ׳ ועשה אלה תולדות יעקב אלה המאורעות שאירעו
לו והקורות שבאו עליו מעורות מה ילד יום׳ בזה הלשון יש ספקות שלשה שנופלות עליו
האחד כי למעלה באלה תולדות נח אמר החכם בעצמו אלה תולדות כמו הקורות שעם
מה ילד יום והנה אומר מעורות מה ילד יום׳ הספק השני כי הנה אומר המאורעות
שאירעו לו ולשם אינו מזכיר שום דבר׳ הספק השלישי הנה מזכיר שני והקורות
שבאו עליו מה שאין לשם׳
התשובה מבוארת כי דברי החכם מורכבים ואומר
כי המקרים יחלקו שני חלקים מקרה שיבוא לעצם הדבר ומקרה שיבוא בלתי עצם
הדבר׳ כמו המקרים שבאו על איוב כי המין הא׳ בא על בניו ובקניינו ובנכסיו׳ והש׳
המין האחר באו על גופו׳ וא״כ שני מיני המקרים באים לאיש אם על עצמו ואם
על בניו׳ המקרים שבאו על נח כלם היו לו ר״ל עליו ולא בא המין האחר לו ולזה אמר כשעם
מה ילד יום אמנם אלו שבאו על יעקב היו שני מיני מקרים עליו ועל בניו ולזה אמר
המאורעות שאירעו לו ר״ל על בניו והקורות שבאו עליו ר״ל על עצמו ולהיות שבאו שני
המקרים עליו והמקרה שבא מהזמן הם שתי אלו לזה אמר מעורות מה ילד יום ר״ל אלה
התולדות הם מעורבות מה שאין כן אלה תולדות נח כי הוא אינו מעורבין כי הוא
מתלבש האחד ולזה אמר כשעם מה ילד יום׳
ונעשה לדבר מן התי׳ דרש הוא כי חושב ר׳ אברהם ן׳ עזרא כי ראה לרש״י שאומר כי ויבא
יוסף את דבתם רעה אל אביהם הם שבני הלאה וחושב כי כשאמר הדרש אברה׳
היו על בני בלהה הם אומרים אומר ר׳ אברהם כי הכת לא הזכיר מאחד מבני לאה כי
אם מבני השפחות ומזכיר להם׳

וישב

בן זקונים הוא לו ראו החכמים כי זה בן זקונים לא יתכן להיות מושל בן זקונים כי אחרין
נולד בנימין אם תאמר שזה בן זקונים הוא לחכם וקטנן׳ ואם תאמר אותו בקטן וקטנו א״כ
למה קרא הכתוב אותו בן זקונים לאחד שום האחרים כלם עשה בזקנותו כי מנך שבעה
שנים נולדו היה כמעט לזה פירש המתרגם ברחקים מה זה׳ החכם ר׳ אברהם ן׳ עזרא ראוי

ונגד אומר כי הוא מחשבון וקונים · וזה תקשה כנגד שנים באחרים כולדו בזמן וקטותן זה היה בסוף
כנגד האחרים ולזה נקרא בן זקונים וזה תאמר כנגד בנימין שנולד אחרון · ולא יקשה עליכן ש
שהוא בסוף מכלם כי בנימין הולידו אחר היאוש אחר שנים רבות כמו שאמר החכם כי כשכם
מאחר שנים רבים כמו שמבואר הפסוק הכוונה · ויעשה את מחותיו א"כ בשעשה ליוסף היה
היה לבן בן זקונים כי לא הוליד עוד כי אם אחר שנים רבות ואחר היאוש א"כ קראו בן זקונים ולכן
אהבו א"כ לותרו כל הספקות

פרשת וישלח

שור וחמור שם המין · כשאמר הרב שלא תהיה כונת הכתוב כשר פרט ותהיה כונת יעקב כדי ש[...]
להקטין את עצמו כי זה הוא הנראה מתשובה שכוונת יעקב היתה למצוא חן בעיניו שאין לו
להגדיל ולהאדיר את עצמו כי זה יהיה סבת החלוק בעינים ולפי זה יהיה פירוש שור וחמור שור
אחד וחמור אחד וזה שקר כי מנחתו מיבאר שעלה לו מקנה רב למנחה ולכן פירש הרב כי
הכוונה בזה שם המין · ואדרבה יהיה אומר לו שהיו לו שורים וחמורים · והקושיא המשכת לזה
הפירוש בשלה הרב בפירוש ואשלחה וכלך שלשם [...] עליה מקטר המאמר · והקשו על
החכם שאם הוא האמת כדבריו איך מלאנו חמורים ומולים ונולדים ודבר בא הבאור שאמין לא
יתרבה וגם השלמה אם נאמר שהוא היה מקבל הרבני · אבל עתה שאמר אומר שבואמין איך
יתרבה · יש להשיב כי בהוראה נוכל להוריע שלשה דברים או בפרט מה כמו שתאמר
ראובן · או כשתכוין לפרט איזה שיהיה לא פרט מה וזהו כמו שתאמר אדם · ולא תכוין בו אל כללות
המין רק לאיש מה · וגם לא אל איש פרטי · או שתאמר אדם ותכוין בו כשר המין · והנה אחר
ואת ההקדמה הרב כיון לומר כי איתו לו שם פרטי רמוז ולא פרטי בלתי רמוז אלא מין והריבן
שנמצא בכתוב שאמר חמורים שורים אינו לקוח לא מהמין כי המין לא יתרבה וגם אינו לקוח
מהעלם הראשון הרמוז כי גם הוא לא יתרבה וא"כ הרבני איננו רק מהפרטי הבלתי רמוז ודעהו וזה
יקרא שם מישות[?] הכור

פירוש בפרשת ואלה שמות

איש וביתו באו חלציו ואין בית בכל המקרא אשה · בזה הלשון יש דיוק גדול כי שאלו לחכם באומרו
ואין בית בכל המקרא אשה · לא ימנע אם זאת ההקדמה היא שוללת כוללת או שוללת חלקית
ועכ"פ לא ימלט מאחד מהם אם הוא שוללת כוללת באומרו אין בית בכל המקרא אשה ר"ל לא נמצא
בתורה ובמקרא שום מלת בית בכל המקראות שיקרא אשה וזהו אומרו ואין בית בכל המקרא אשה
קשיא מה והעבר איש וביתו באו כי זה אחד לא יתחייב ממה שיהיה ההקדמה שוללת כוללת כי אפילו
שמו מזה לא יתקן להיות כוללת שוללת בעוד שלא ימצא חפץ בכל המקרא ואין ימצא שולל
כוללת א"כ מה והעבר איש וביתו באו · ואם ירצה שוללת חלקית ר"ל ואין בית בכל המקרא [...]
אשה אבל פעם כך ופעם כך ר"ל פעם שימצא בית שיקרא אשה ופעם לא מהן אומרו ואין בית
בכל המקרא שיקרא אשה · קשיא וכפר בעדו ובעד ביתו כי אם הוא שוללת חלקית ידרך זה
וא"כ מה ואל יקשה ממשך וכפר בעדו וכו' · ומנם התשובה היא זאת שהחכם כן מורה
מושגר לבעלי הקבלה כי הם אומרים אין בית אלא אשה אמר החכם שקר וכזב כי לא ימצא
בכל המקרא שיקרא בית אשה · ונעשה הקדמה שוללת כוללת ואמר ואין בית בכל המקרא
אשה והוא קשיא והעבר איש וביתו באו איננו שב והעבר איש וביתו באו על ואין בית בכל המקרא
אשה אבל שב על ויצא חלציו · ואמר הלא תראה שאין בית בכל המקרא אשה כי איש וביתו באו
ירצה יוצאי חלציו והוא אשר מנה הכתוב כי לא היו עם השבטים ממספר השבטים כי אם יוצאי
חלציו וזהו אומרו איש וביתו באו · וא"כ אין בית בכל המקרא אשה והוא קשיא וכפר בעדו
ובעד ביתו אמר החכם גם אותו איננו כי פתרונו בית אביו · ואיך ידע זה · אומר כי שלשה
וידויים היה עושה אהרן על כשרון כהנים ביום הכפורים · הא' בעדו לבדו וכיפר בעדו · והשני

בעד בית אביו וזהו אומרו כי כשהוא בית אביו · והשלישי בעד ישראל · ואם כיהן הוא כפי דעת
הוא אשתו היה ראוי לשלשה לארבעה וידויים · הא' בעדו והשני בעד אשתו והג' בעד בית אבי
והד' בעד ישראל · והנה לפי זה יקשה לחכם אשתו אמה שבללה אמר החכם היא שבללת
עמו וזהו אומרו ושעיר הכהן שהוא אשתו כבר בעדו והיא שבללת בעדו אשתו כי האיש ואשתו
שקרא אדם ואם כן קשיא לכאורה איך לא ראו זה · ועוד מאין ידע החכם כי כיהן ירצה בית אב
אבל אומר תמיד ג' וידויים שעשה הא' וכפר בעדו ונכללת בית אביו בכלל בעדו · והב' בית
בעד אשתו · והג' בעד ישראל · התשובה הוא זה כי מה שהוציא החכם איך אין שמלבד
בית בכל המקרא אשה כי אם הגין · הין שנושק עם הזכרים ומאחר שהן אינן שותפות ש
שותפן אבל נקרא בית מלשון אב יותר ראוי להיות וכפר בעדו ובעד ביתו שיהיו בית
אביו שהם ועלה חלש מהיות אשתו כי לא נמצא בשום מקום · נבאר

פרשת ויהי בשלח

וז' ולא נחם כבא רפה בלשון ישמעאל · קושי החכם הוא זה כי כל דרוש יש לו שוטא
ושבוא והנה לא יראה השוא אם יהיה הוו' כמשמעו לכן אמר הוו' ולא נחם כבא רפה
בלשון ישמעאל ויהיה שוא וכן הוא ויהי בשלח פרעה את העם עד הנה הוא שוטא · ל
נחם אלהים הוא שוא · והחכם רבינו אהרן בעל המבחר ז"ל אמר ויתכן עד ויס
הוא קשור ועשה כל הפסוק שוטא · והשוא הוא מן ויסב ופירושו הוא כבא · ויהי בשל
פרעה את העם וכו' הסב אלהים את העם וכו' · ויש לשאול למה עשה החכ' ז"ל מהו
שנ' עד ויסב שיהיה קשור היות שלא הרויח דבר כי בשני הפירושים תמיד וו' שוטף
אם לפי דעת ר' אברהם הוו' ולא שוטף · ואם לפי דעת רבינו אהרן וו' ויסב שוטף · א
מה ראה זה החכם ועשה הוו' של ולא נחם וזה כוונתו · ומה ראה הה' רבינו אהרן וכ
מזה הפירוש והלך עד ויסב היות שגם הוא עשה וו' שוטף ושמת הקדמות השוא ·
והתשובה על החכם ר' אברהם ודעתו לעשות השוא לא נחם הכונה
הוא זה כי איך יהיה ולא נחם שוא היות שהוא בלתי ידוע כי השלילות היה ידוע א
ולא נחם לא היה ידוע לזה עשה הוו' שוטף ויהיה שוא וכפי זה יהיה ויהי בשלח פר
את העם שוטא לא נחם אלהים שוא · ומלת ויסב הוא ענין אחר · וכפי זה הכונה
יצדק פירוש החכם ועוד מכוונת המבחר ועשה כי הראשון במבחר וכי השני כמו ומן
אמר אלהים · אמנם כוונת המבחר הוא זה כי ויהי בשלח פרעה את העם וכו' לא נח
אלהים דרך פלשתים אלא הסב דרך המדבר והוא השוא כי הכונה לא היה שלא
ישובו במצרים מלחמה וזו היתה מכוונת השלכתם ולכך הוא השוא ואם תאמר איך
יהיה הוו' ולא נחם שוטא היות שהיא בלתי ידוע זה הה' לא שם שכל לב במבור שהוא
קיבוצי ומספר הגזרה בכל תמיד וכשלה רבות אם הוא שדרות מה קול המיבוצ
הכונה ולכן שנה דעתו להיות ויסב שוא ואם הוא רחוק ועוד כי חלת כי הראשון
להיות נחם שוא ועוד כי השני לכן פירש החכם כי הראשון במקום אשר וכן הוא הפיר
ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים אשר הוא קרוב כי אמר
אלהים וכו' הוא כלו שוטא והשוא הסב אלהי' וכו' · ואומרו ויודע כי מואב
עד ירושלם דרך פלשתים אינו מרחק רב וכו' מה כוון הה' בזה הלשון שהאריך אם כו
להודיע למה איך המקום קרוב הוא הלכה מודיע למה ואומר כי קרוב הוא ואינם—

מארעורין יותר מאתים מאמר הכת׳ · אמנם כוונתו להודיע לנו כי הקרוב והרחוק מאמר
המשוקל ובנה מפחד החכם פן יחשוב חושב כי דרך פלשתים קרוב הוא בערך דרך המדבר
ואם דרך המדבר הם הוא דרך ארבעים שנה ויהיה זה בערך אותו הדרך קרוב ויהיה דרך שנה
פלשתים דרך משל או יותר או מעט מזה מזה אמר החכם אין זה הקרוב בערך ירוסי הדרך
האחרת אמנם הוא קרוב ממש ואין לו התיחסות עם אותו הדרך הלא תראה · ואילו היה
80 דרך רחוק מה היה מקריב להם שיאכלו הם ומצריהם

פרשת כי תשא

יש לשאול בפרשת כי תשא כי כשנתן השם למשה רבינו ע״ה הלוחות להביאם לישראל וראה
משה כי עברו ישראל העגל והשליך הלוחות ונשברו למה השליך משה הלוחות שנתנם
השם כי מאחר שישראל עברו בעגל היה ראוי שישיב משה הלוחות אבל למה שברם ·
ויש קושיה אחר כי הלוחות היו כבדים ואיך משה נשא אותם משסיני · וזה דומה בזה כמו
מלך אחד מסר לשליח אחד כתב שיתנו אחר ואם לא יקבל הכתב ההדיוט היה ראוי
שישיב הכתב למלך לא שיקרעהו · אבל יש להשיב כי בלוחות היה בהם השכינה
ובעוד שהיה השכינה היו האבנים קלים ואחר שראה השם כי עברו ישראל בעגל הלך
השכינה ואחר שהלך השכינה שהיו הלוחות כבדים והשליכם ונשברו ·

פרשת אמור

כי תחל לזנות לדעת רבים תחלה. ולפי דעתי מלשון חלול רק הוא מהבנין הכבד הנוסף
בנה כי החכם קשה לו הפסוק · כי הפסוק אומר ובת כהן כי תחל לזנות את אביה
היא מחללת באש תשרף ואם היה תחל לשון תחלה היה ראוי לומר בפסוק ובת כהן כי
תחל לזנות מחללת את אביה כי כן דרך הלשון · כי אם תאמר אכלתי אמש רצה שתשיבה
אכילה אמש ובשאלה אמש אכלתי רצה לאמר שעשים לא אכלתי וכן זאת האומר
הפסוק את אביה היא מחללת לאמר שהיא לא חללה עצמה ולזה אמר החכם כי תחל מ
מלשון חילול ואומר הפסוק כי בת כהן כי תחל לזנות וחללה עצמה לא חיללה עצמה
אלא חיללה לאביה · וזהו אמרו את אביה היא מחללת לא חילל עצמה ואז יבואר הלשון
אמנם אם יהיה תחל מלשון תחלה היה ראוי לומר מחללת את אביה לא את אביה היא
מחללת והבן זה הדיוק אך ואמרו רק הוא מהבנין הנוסף ירצה כי יקשה אשר הבנין
שיהיה עומד ולזה אמר רק הוא מהבנין הנוסף ·

פרשת וישב

באומרו החכם ר׳ אברהם עורת מאלומים מגזרת אלומים ומלת לשון רבה ומלת אלומותיו
יש לשאול בזה הלשון שתי שאלות האחד למה אמר שהוא מאלומים מגזרת אלומים כבר
מוחט הוא שהוא מגזרתו · והשני למה הרחיק המשל והביאו מספר תהלים הנה
בפרשה זאת הרבה שהם לשון רבה כמו תסובינה אלומותיכם ותשתחוינה לאלומתי מ
והיה ראוי להביא משל שהוא בדרך לא בהרחקו · התשובה על השאלה הראשונה אמר
מאלומים מגזרת אלומים כי מלת העלם לא מלשון פועל כל מראובן ושמעון אלא רומם
לבד כמו מאכילה שהוא שם ואין ענינים פועל ואמר אכל אכלתי וכאלו רמז אבל מלת
אלומים הוא שם עצם ומלשון פועל מזון מאלומים ולכן אומר מאלומים מגזרת אלומי
שלא תאמר שהוא מגזרה אחרת בעבור שהוא שם עצם ודעהו · והתשובה השנית על
השאלה השנית שאומר ומלת אלומותיו שהרחיק המשל בעבור כל אלומים ואלומי שבאן

בפרשה ואת אלה המבוארים פירוש אמרם ז"ל מאיזו גזרה הם עמגורים אבל
נושא לאלוהותן הו מבואר שהוא מגזרת מעמר עמרים לכן בחר החכם זה המשל ותכ

פרשת ויהי מקץ

באומרו החכם שורש באחון זה שמש שם לאחים · וזה שהוא שם עצם והבנין מופק
כבנין השכינשי במרורים · ועל שני הפירושים כי הוא בן אחיו יפריא · הוא ירצה אם
שתאמר שהוא שמש לעצמו הם מן שרש זה ז"ל שרשו אחה והוא מן שורש בן אחין יפריא
ששרשו גם זה אחה · ואומר שהוא מן שרש בן אחין יפריא הוא אחין בן אמן בעבור
שמלת בין אחיו יפריא יורה שני פירושים אם שנאמר שהוא שמש או שנאמר שהוא אח
אמנם ז"ל מאחוות כאשר שמלבן החכמי · זה אומר בכה וזה אומר בכה לכן אומר החכם
בעבור שיורה על בין אחיו יפריא שני פירושים שהוא אחיו בן אמו ז"ל שלפי הפירוש
הא' הוא אח שלו ועל פי הפירוש האחר הוא גר ממנו לכן אמר שהוא אחיו בן אמו על
דרך נכון שלא יהיה ספק העשר מאחיו כן זה בן אחיו יפריא בלי ספק הם שלם בשרשא
ז"ל בשרש אחה אבל מאחין יפול ספק כן זה אחיו יפריא בעבון יפול ספק אם
שיהיה שמש ואם שיהיה אח · וד"ל

מקץ

וכן פרעה נכה · כי נכה שם העצם · ואל יקשה עליך דרש כסא שלמה כי לא לקח
מלך מצרים ירצה בזה שבושת החכם שורש לעשות שם פרעה שהוא כנה תואר
כי המלך שהיה יושב במצרים היו קוראים שמו פרעה כמו קדריים שקוראים המלך
היושב בן כן המצריים קוראים אותו פרעה כאשר הוא מבואר למעלה מזה מלשון הר
אבל פרעה נכה אומרים הדרש בעבור שישב פרעה על כסא שלמה שהיה פרעה
ז"ל פיסח אז ירצה מזה אם יהיה מלת נכה מורה על נכות הוא שם תואר על פרעה
ונשאר פרעה שיהיה שם עצם על פי דעת הדרש כי לא יתכן שיהיו שניהם שמות
עצמיים או שמות תואריים לכן אומר החכם ואל יקשה עליך דרש כסא שלמה ז"ל
שתאמר שישב פרעה מלך מצרים על כסא שלמה כי מלך נבוכדנצר ישב וגו'
שאומר החכם כי לא לקחו מלך מצרים ועל כן אמר החכם כי נכה שם העצם ונשאר
מלת פרעה שיהיה שם תואר כי לא יתכן שיהיו שניהם שמות עצמיים · וד"ל

פרשת ויקרא

באומרו החכם שורש מלשון ברית יחיד בעבור שני דברים גם יתכן להיות מלשון
אחת בעבור דברים רבים כקרבן העולה זהו מבואר שהקרבן אין הוא בעבור דברים
רבים כאשר מבואר החכם אבל מה שאמר מלשון ברית יחיד בעבור שני דברים הוא
סתום בעבור שאינו מבואר אותו הברית שהוא יחיד בעבור שני דברים ונראה בזה
שבושת החכם הוא בעבור ברית המילה שנצטוו לאברהם אבינו ע"ה שהוא מורה
לשני דברים האחד שיותן הגם לעשות המילה בעבור להמעיט היצר והמעלה לישר
ואלו שישראל בזוכב מאחרים שהוא בשמירות דתיו ומפני שראה השם להבדיל את
ישראל מאחרים אמר לעשות המילה להבדילם מהרעה ונעלה גם הפוסק דרבן זה
כוונת החכם · ובאומרו יחיד כוונתו שהוא אחד ז"ל ברית אחד ועל זה הפירוש יהי
מלת הברית עשויין כריתה · ויש לומר ז"ל שפירוש החכם מלת הברית שעניינו קיו
כמו שנאמר אותו ונכרתה ברית שהוא עניין קיום והוא הכפק שנצטווה שאנ
אותו שהוא קיום בשני דברים האחד שנזכר בפרשת כי תשא שהוא חוב · והשני
שהוא נרבה שנזכר בפרשת ויקחו לי תרומה ·

81

פרשת ויצא ן עשרה

ומן מעשר הוצא כו׳ ירצה לפי הדרש שאמרו שעתיד לבנות מזבח ואמר כי פלוני שהיה הולך אחרי
משפטיו יקרא בבן תם

פרשת וישלח

ביום שלישי מהבטיחן כו׳ עם היות כי הוא מבושר שהוא מהבטיחן הדבר הנוסף אבל הפרשה ואין
רבק למשמעות ופירש מה שבא מהבטיחן הדבר בעבור ששמו הוא אחר שותם הלדה כו׳ ופירש
בלידתה בשעת לידתה ואומר שהק׳ ושותה הוא תוספת וחוזק׳ תם

פרשת וישב והנה השמועה ירצה שהבקול לו לספר לשבותם שלום אותם כו׳ הנה הוא מבואר
מן הכתוב וישבו לאכול לחם התעשה אחים׳ ירצה כי בעבור שהכתוב היה מדבר
בכולם הנה יהיה גם הוא וישבו מדבר של כלם שלכן אמר הט׳ ויעברו וכאשר עברו׳ ירצה
כי כאשר שכתוב הנה שמכרוהו לישמעאלים וכך אמר המדינים כו׳ שלכן אמר וכאשר׳ ועדותם
דבר למ׳ שע כי כתוב ויהי כעת האמנם רחק כו׳ ולכשבותן ובמין ירצה של שכתוב בשותן לשון
רבים׳ ולאחרון בעבור אולם כל כי כבר פרשנוהו׳ ואל יקשה עליך ירצה ששם כתוב מן אורישהא
תם פרשת מקץ

בראשית. הכמי׳ן אומרין כי בבית [illegible] כבית בראשונה פירוש ר״ע. שכן דעתו שהיו
אבל לא כל בראשונה בעבור כי הקמץ יורה על ה׳ הידיעה. וכל בראשית בשוא. והנה [illegible]
לקדמוני. כי אין שוים הקמץ עם השוא: ולפי דעתי שהוא סמוך כמו בראשית ממלכת
ואין שנה אומר כדבריהם. בתשובה כי הם אומרים לעולם סמוך. והנה אומר לפעמים
והפעמים אינו סמוך. כי וירא ראשית לו אינו סמוך. ויש אומרים כי בראשית לעולם סמוך
והנה שכחו וירא ראשית לו שאינו סמוך וטעמו שלא יעלה על לב שאין ראשית לשמים ולארץ
כן בראשית כי מלת שלולות יקריב חייב איש ראשית. והנה שכחו ויברא אלהי׳ את השמים
וכולן שנבראו מן המים שהוא יש. כי יש לבסוף והוא הנדר ובוהו חשך. והנה יפול בריאה
שהיא הנדיר וזו תשובה לאומרי׳ שבריאה להוציא יש מאין. והנה אין יש כח שאלה אין [illegible]
פועל עבר וכן הלה דבר׳ העולם. והביא אותם שעברו קודמים בזמן ושנה [illegible]
כי כן הבעת כמו שאין הדברים ואם שנברא בעולם כי קודם בטבע [illegible] מלת על מספר
העולם וגם כל מה שעבר והמשכיל יבין. ר״ע כי דיבר כנגד כדעת חכמי המחקר שאומרים
שיש הגלגלים אינם הוים ונפסדים ובפירוש יורה כי הגלגלים בין נמצאים קודם שלא יהיו בראשית
ויש שטון ושונה אומר כי שלא יהיו ששה ה׳ את השמים ואת הארץ

נח מים בליבו. מאר הטוב. ואדיר מאר הטוב. הטוב כי אין [illegible] דבק למלת צדיק כי לא
[illegible] מאר אלא צדיק גם בתמים שהרי כמלת צדיק. [illegible] קטון שהוא כמו הפסק והצדיק
יודע [illegible] שהולך על פי הלכה. וכן צדיק ויושר הוא והתמים כלו התמים [illegible] כי
בהמימים כלב. ועוד תמים כי שרש התם.

לך לך לך לך ושרון מאור כשדים. הטעם כי לך לך קודם ויקח תרח. כי כבר יצאו מארצו וממולדתו
ונולדו כי מאור כשדים מולדתו ואחר חרן וכן מפרש [illegible] ארצו חרן וממולדתו אור כשדים
שלא לו היה כן היה כתוב מארצך מולדתך ומבית העניין כי קודם לא כחרן היה עבודה
לך לך והטעם שידע ה׳ שאברם לאחר שיצא ונהרגו כנען [illegible] וחרם לא מגעו אחר
מ׳ שנה מכשאיתם אברהם כי יצא אברהם בן ע׳ שנה וכן שנה [illegible] אברהם מחרן וכן
שנה [illegible] לך לך אחר [illegible] שנה ואחר אברהם [illegible] על כן לך לך מוקדם אחר
ויקח תרח.

[illegible] כל בקרוב. וכן שהרי כנען [illegible] כנען שכולה. כי מלת [illegible] לעבר כי
[illegible] כטחר לעבור. והנה פירוש [illegible] כמו [illegible] ואם [illegible] וכן [illegible]
[illegible] שלא תמצא [illegible] אחר. והנה הפירוש קטן וקול [illegible] בתחלת [illegible]
[illegible] התורה ובימין הבועי [illegible] ודעת [illegible] שמלה [illegible] יקושע [illegible]
[illegible] אחר ואם [illegible] לא [illegible] עלין הגשועה כי לאברהם בפרשה ואברהם
כי המלות [illegible] והטעמים כמשפט [illegible] כי [illegible] בתורה [illegible]
[illegible] על [illegible] ועוד לא [illegible] המלות ועל [illegible] לא על
המלות ולכן [illegible] כי כל הדברי׳ [illegible] לא [illegible] והיודע [illegible] בטעמו

[illegible]

וכן כתוב [illegible] [illegible] [illegible]
והכנעני והפרזי אז יושב
בארץ ואומר [illegible] [illegible]
[illegible] בפירוש

כי בעולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] השם [illegible] כי [illegible] [illegible]
[illegible] שם [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ישלח בלעם דברים כי כן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] וכן ויראו [illegible] [illegible] [illegible] ולא יעברו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] על כן [illegible] [illegible] וכתוב וירא [illegible] על כן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
כי [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] אחרון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אברהם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אברהם אחרי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אברהם
[illegible] [illegible] אחרון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] אברהם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אברהם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ותהרינה המקום שוטב דבקן הפרט' ובכלל הפי' שעתן
שאינם קודמות אלא לידות משה ועשו שבה
עשו ויעקב
מעדן שדה ועשו ויצא יעקב שדה ארם

ויתרוצצו כי שעם הוליד את
יצחק אחר שאמר יצחק בן
אברהם נראה ככפל בפסוק
כשבור שריך דומה לחנן

ואת
שעם
הוליד
ורבקה
הבן

ורב הולך בעובר ושוד אפרש גם פה בפסוק
יגיד כאשר גדוד אומר גם כן אמר יצחק
ואתה אחיך תעבוד בסוף זה בפרשה

אם כן בעבור שאמר לה הנשי
דברי שלא גדבר יודעת בבריון
משוב על כן שבה אם כן

ויצא ומיגנו רק כשעמשו כי כתוב בשלחה פרשה הקודמת וילך פדנה ארם אם כן זה בבי
וילך חרנה · ספור מה שעבר על כן אומר שני ושב לנמר מה שהוא עובר דל לספר

א בעדו ובעדעלום בנוי
בעדו בשר יעקב ופי'
בהששו בשובן לארץ
אם מזכן במלאך

ואין ויפגע במקום לשון
פיוס רחלו אל תפגעו בי ·
שהוא לשון תפילה כי ויגבלו
נשב במקום מקום משה

כי צדרך לן שאין נפילה הדרך
אמת כפי דעת הלא הדרשה כי וי
במקום מקום משה לא כשם ·
כשן שקדם ·

הראשונים כמו מרגלותיו פרט כשפה צדורו שהוא נגזר מן רגל · אכן יש צעבור
שישלבו מקומות יר' מן כסור ולא אוכל לפרש כי סוד שולם שם · ופרשו צפרש
יובר מה אחרי' כמו השמים והארץ · כי השמים גם הרבה לא ירושלם וקנה הלב
קבל כח הבשמה יותר מכל אברי הגוף על כן כין אברים רבים משרתים לו · וכה
גם ידענו כי כבודו מלא כל העולם רק יש מקומות שיראה כח השם שם · ועוד מקומות
אחרים ובעבור שני דברים · הא' רפי' שכבונת גולדת המקבל · ובה' כפי כח השלו
שבא על ראש המקבל על כן נבחר מה פרשת המקדש ומה נגנך הלב חכמה כל כן ה
סוד הארץ והכפרת והכרובים שהם פרשים כנפים ודומות

והנה בא אמר לשום מושב לנם רק אחר לא
הקים לן מצבה אשר שכב ובגעבו אל מקומו
אפרשנו ופרשוב פרשה שופטים וזה לשון
כאשר פרשתי פן כן אומר לשום צבחלבו
הפרשה רקום שני במלוב'

הנה ידענו כי חרן בין חרן ובין ארץ ישראל ועד
ויצלה ישלהבה שישראל נסעו משמי והנה צבור פארן · ושער קרוב לפארן · ולא באו ישראל
לשעיר רק בשנת הארבעים · כי כן כתוב ויסעו מקדש ויחנו בהור ההר בקצה ארץ אדום
אחר שאחר עשרים שנה מקשות מקום בפרשה אלה מסעי כי ישראל בין ר... לא סבב
אדום הנראה שיחשו משעיר אל פארן ופארן קרוב לשעיר ולמה אין מסעי... ויגיד גם

83

ארץ ישראל ■ורה להם כדעת ז"ע בנראה המדברים אלה שארץ אדום בין חרן ובין ארץ
ישראל ושלשה לבה כשלחו המרגלים ממדבר פארן בעבור היותם קרובים לארץ ישראל ואחר
נגשבבו לח שנה עד בואם אל הור ההר כי נבין במדברים ושבבו את הור ההר עד בוא ה
שנה ככתוב ונסוב את הר שעיר ימים רבים

ודע שר אברהם הכהן שנק תמוריה הקראי אמר לי שרחה אלה המקומות בעינו · כי ארץ חרן
ומוכה לארץ ישראל ושעיר אחר ארץ ישראל · אם כן ישנה שע למה שלח יעקב מלאכים לעשו
שהיה רחוק השולח בעבור שיבקש יהנ · כי עשו נתון על דרכם התיר וידע שבן יעקב וקוה
רק שיאמר לאחז נא שלחה כשלמים על כן וישלח יעקב מלאכים וכשתבו המלאכים ואמרו באנו
אל אחיך וגם הולך לקראתך וד' איש עמו אז נבהל פחד ללבו ושלח מנחה לעשו · ושוב לפי
זעת השומעים למה ■■■ תחזיק בדבר כלב ישלמעת כי בחרת עשה כל אלה המנחה
והבטחה כי בעבורם נכמרו רחמיו · אם אהבה זוכר דברי עשו שאמר יקרבו · ואמצל אני
ומתרונה את יעקב אחיעל בן היה ירא ממנו ועשה גדל במנחה
מנחה דבר ונקבה צבית והאלקות במצא בלשון נקבה כי שחא אל מוע ביהה ומקום :
מאלהיה המגורת אלוהים כפרש בתלה | ולא תשוב עוד מקמו · וכן אל המחנה הא' והכהו
ולבנה לבני אמר כלבנה לצאר לבני בענו | ומחנה שלשתי חבב
שהפועל עבר מהשם בשם הוא זה כונהו ושלבלבני לשון נקבה והלה אלוהים לשון זכר · ג
וזה שעם ונמצא לשון נקבה בושא אלוהיו ה' להשרוק הפרש בלשון בין אלוהים ובין
לבני ·

דבר שהלה כלם יעול כחות תג' ואחר שאמר גם את השלישי בשארו השנים וזה את
שפירש ז"ע כי בשם מי כי הא עדרים שם ועלה לכל ענה אל הגלבים אחרי העדרים לגן
אל שנים הנשארים ·

ויהי מקץ כ"ב שנה דמג בשלום · ובעוד סה שנה בשעיה משנן ז"ח ויהי בשלשים שנה ביהוקאל
ויתן שם

ויתכן להיות זה השכון לגיאת שר המשקים מגיד הפתר אושבת יוסף שם והלא ממון
ולא זכר שר המשקים על כן מתוך ויהי מקץ לפי דעתי · והשר הנאמן שלדברי · וגם אהבו נער
עברי · ושוד כתוב והיה כאשר פתר לנו כן היה · אם כן ויהי מקץ ממון ותולה · ולא זכר
וישכחהו ·

ושנה ימים כבר ביארתי באלה מקץ ימים
ושם אומר · שנתים ימים ימים נאלו שנים
ואם שנים יהבן שנים שלמים מיום אל יום
כוונו על כן שנתים ימים שהם שלמים מיום
אל יום ·

ויגש כמוך כפרעה אהבה כמוך והמלך כמוך וכן כל שיכפין פי' נבחון כצדיק כרשע

דע כי יעקב כשהלך ללבן היה בן עז' שנה וז' שנה עבדו ובשתי הולדת ראובן ואחר ד' שנ
ה' יוסף ולצ' שנה היה יוסף כשבא יעקב למצרים כי יעקב כשעמד לפני פרעה היה ב
ג' שנה אחר ראובן היה מג' שנה · וכפרשת ויגש כפסוק ויהי בשנה השנים אחר שנ
לבולד בין יב' שנה אם כן יצא לבית אביהם נחור כן נה' שנה ובעבור כן אמר יהוד
ישלום אברהם שיכמרו רחמי יוסף על בנימין

אמר ר' אברהם על איש כר' יהודה אחר שתלה ומה אין לו הכרע אם שב לנער או לא
נראה לא הכיר עם בחטא ויבין שנה והה' גם בא' הלא אם בשוב שנה ולשון סלחה
אוטלה אם לא בשוב בלשון נשים שון גוף ומשוקדים ארבעה וביעים משוקדים או
וביעים משוקדים או משוקבים כפרוח ופרחה · ולא קלחם בעולם אחר אם לא הל
בעולם אחר אוצא הלחם בעולם תמיד ואיך צריך לבבלו ואחר אני בצב וברוח
עקרון שור אחור אפה אם עקרון שור אחור של טבם שבוק מקרור בעשן או קרור
הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה או הנך שוכב עם אבותיך וקם וכן ועל ל
תחיית המתים אוקם העם הזה וזנה · וכלם · פרשה ר' אברהם במקומם דר
ובפסוק וישלחו בשלום אל רשע לנועז ודע ה' שהזכיר ר' יוסי הגה בגורה קבל
חוץ מהגורה אומר שיש אחרים וכן עזרה בניק גם מהגורה שיש עוד כמו
ולא שהזכיר למעלה ·

ויחי יעקב בדברי קליעה שם אומר והשרון יושב והירך על היד כשעם בנה יצו הקב רש
גם חסד ואמת: חסד דברי שקינו חי' ונאמר לקיים דבר החסד והאלה מהגורה
אמונה ואיש נשון נבנה ושכבתי עם אבותי כבני לנחבה לפי דעתי כיון הנך שוכב עם אבות
כי מתשהרגנו עם לא נאסף עם אבותיו בקבורה · על כן גוף כני לרמה ·

יש לעיין למה אמר לפורש כדברי ולא אמר פרשתיו
בעבור שאמר הכתוב לשם וקשתיך בה' אלהים ·
קשתים ובאן לא אמר כן הכתוב · אך על פי שאמר
אחר כן וישבע לו

וישבחו על רקשת המטה
שהיה יושב על יעלה
כדעתך שראש המטה מקו
הראשותיו או מרגלותיו
אלא מקום האויר למעלה

על כן יובן בין המשפתים
בין המערכות כי זה בא כן
שני ומה שאמר למעלה
שיש לו עוד כמה

ויש לי כן עז כהוצה יד ורב לשונו · והנה
חמור מתוק על רובץ · בין המשפתים ·
בין המערכות · ויבין היות ה' השפות
שם לנו · זה לשון אות ובחות ·

ואז ויחבר אלהים שעמך ומלאך עם כלו בזה שלכן ויאמר אליו אני ה' בשלחות ה'

אחל פרשה זאת הברכה · כי לא שלחו השם עוד לבד פרשה ראשונה ר"ל אחרונה

והנה הספר כי לא קם ידבר שהוא כנגד כל ישראל ובין אחרון כנגד כל ישראל ולפעמים נשון
רבים ביחד וידעתם כי אני ה' שידעו כל ישראל גם כי הדבור כשעמם כלו לפי דעת בן אברהם
פי לפי דעתי · או והנה הספר לשון יחיד וידעתם כי אני ה' לשון רבים ושניהם
בפסוק אחד ווכן מן הלשון והנה הספר לא על וא ידבר והראיה וידעתם כי אני אם כן
גם שניהם לשון רבים ·

בתשלותי להבין השורשים כדבור בני אדם ואם הוא מדבר אל ישראל ועל ישראל בהעתק שנופל על
השם כלו על ואלו הבין בשלמות כי כן דרכו לקח נקראו וכן רבים ויורד ועל ויפתח ושמע · ידעו
כי השבעות אל מנו מקרים שנופלים על העולם ומפורש בספר המקראות לא ראשון והשם
ברוך הוא לא ישנה כי המתפעל ישנה וצריך לדבר כשידבר שלא ישנה ושלא יקשה כמו זה
על השם כ"כ כי הוא כפיה ודעהו ·

ונשלם כפי רבה שלשון ישמעאל קול זמיל ואין במדבר שלו כן כפה רבה ר"ל משל במורה
ביקהל בבאן בירה בי כך · הבוטח המכוונה שישראל הבטחון לארץ כנען · והיה ראוי
שהולכם לארץ ועיד · ועל כן נודו שנה ולא נחסו · ולא הבין אחר הבטחת האבות לעבוד את
האלהים על הר הזה · זו סבה אחת · וסבה שנית · שישבו בדרכו · על כן ויסע אלהים
את העם · ואם נרקה מהכתוב כי לא עבר לא נחסו · כן ינחם העם סבה ראשונה · שסבה
לפני כל ישראל והשלם ומעשים הבטחת האבות שבעבודת היום המצרים · על כן הודר
ראשון · ולא לבדו נתכן שאלותי ·

זאת הברכה ויעש אל ישלח בארץ שירדו בה בשנה ראשונה בעבור שנזכר בה אלה בה הכתוב
נבאר שנאות שגלה בין אליהו בין שאו שהוא קרוב ומשאין בהן ואחרים ירדו שהוא
רחוק ומשאין בקריבותו · והנה נדה בספר שיה כתוב וישלח משה את אהרן וילך לו
אל ארצו ובפרשה בהעלותך כתוב כמשה אחרון וירדו בשיר ביום ארצו ולא מולדתו אלך
וזה היה סמוך נופשים בישראל ושבו בקיצו שנה בחג · ורשם כי כל בסין בחוץ באייר
נסעו אם ירדו הר סיני בה בשנה השנית כי בתחלת השנה משמן ·

והנה שלח יתרו סמוך לחמשה שטה שרי אלפים ושרי
מאות · כי הכתוב העיד לא חז כל לבדי שאת
אתכם וזה בשנה השנית

כמו שם בא׳ כולן ושם בא׳ סוג · ובמשל אין חובה לממשל · כי ושם בא׳ אליעזר · בזה
שני לזמן ושני במעלה אבל ושם בא׳ סוג לא הכל אשר אותו לו שני לזמן ולא שני במעלה
ולא שני בשבע כי אחד זכרתי · התשובה כזה כי לא זה בכלל לספר סדר עולם ·
א׳ שהוא מוקדם ומאוחר · ב׳ אלה זכרתי שאותם לבד · ודע זה כי בין מעשה זה וזה
ופי׳ בין מחלק ובין

תרומה בעלותו אל ראש ההר דבר לו על דבר המשכן ידוע ומבואר בפרשה אל המשכן
כי הנראה מפשיטות הפרשה ומדברי לך את לוחות האבן שיתן לוח וכן עזרא אומר
בעלותו אל ראש ההר דבר לו על דבר המשכן וזה מבואר בפרשה כי המשכן לשם
אומר ויתן משה אל כלותו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדות כי צריך לצוות
כל ענין המשכן ואחר כך נתנם · לא שיתן הלוחות כידו ויצוהו כל כך ימים · ולא
יעלה אל ההר בעבור שישראל ילכו בארץ כנען וצריך לשכון בגובה ובלמטה
מקום הר סיני לא כפי דעת שאחרים שלא יעשה משה לעלות אל ההר כי זו סבה
עיקרית ויקחו לי כוונת ויתנו לי · ודעו כי נקראת של דבור כלם דעת כלמודו כל
ספר וזהו שאמר אבל מרוב בנוסח שהיה בחלות של בן עזרא עזרן ולא שם סודו
הלכה לקיים עם׳ כמו נתנה · וכבר קרא לי תשע מים · ולא הראה מורה אל
שיסור הנקרא מלקוחו ויקרב אליו · וכבר שיקח מאהרן ויתן לו · כי אלה סדר
אסתחריה אל כל נקודות · היה הפך סוד קשור עם רמ״ם אחרון ולפי דעתי
כמו מורו ומתו כל פועלי און ·

והנה שהשיב לגאון שלא הזכירו בכסף נדבה מפורש כאלה פקודי כי מזכיר לשם
ובכסף פקודי העדה ולא יזכיר סך יותר ·

ואין להשיב על קשרות והנרקות של נשיאים כי בחנוכת המזבח הביאום ואינם
ממצוות נדבת המשכן ואם הזכיר דבר במוצרות בשנה השנית שעשו אחר הקמת
המשכן גם הם אינם ממצוות המשכן ·

ודע כי ישראל נתנו כסף כופר בשנה ראשונה כשסלה להם העגל אחר יום הכפורים
וגם הנזכר באלה פקודי שעשו במדבר וזה העמודים ובשנה השנית כאשר נקרא
כופר אחר כי צריך שולת הציבור ושמן ועצים ולהם לביותם מתמידת השקל
והשנה ובסיפה ... צריך שיתנו לצבור שיאמרו כי כך ויקרן הדגל ...
ויתכן אם נראה זה מוקדם לשם כשרים והוציאו למקום כופר ביום הכפורים
זולת ואם יתעשו כופר בזה כפורים אם כן יבין למשלים שיתנו ישראל
כופר לפעמים בשנה או יותר ובפרשה כי השם אומר בפירוש המחצית ש

של כ״ע אמר של הלוידן וקדמונינו ז״ל בענינו כי מצוה על כל כבל שנה לבן מחצית השקל קדש
מן לכפר כל אחד על נפשו ואם לא יתנו יהיה בהם נגף ואחר שיתנו אינם חוששים אם מספר
מלכם שיתנו . שנה .

ויקח כונתו כי התמור ובפרשת וישב בפסוק ישא פרעה את ראשך אומר והנכון שבוא כדרך
מספר ובשר וישא את ראש שר המשקים ואת ראש שר האופים בתוך עבדיו ואומר ובפסוק
כי תשא אחר זה . כפר נפשו כרוצו לכפר על נפשותיכם .

ודעתי אחרת כונתו כשיתנו כופרתם במקום שוקל ולא יגפו במלחמה כיון הכפר יותן
בקרבנות על צבור שבוא נפשותיה כפרה . לא כדעת שאמר . שאומרים כל דבר שיספר
יחד . ויעם שנה דבר . והעדות מספר יומם . אלא דעתו זה שפרשנו שעולה שיתנו
כפר בוא במקום שוקל ר״ל שיתן מחצית לעלות לצבור שבוא נפשותיה כפרה .

והיתה כרמון אלו לדרך הפשט אומר זה השעור . כאן זה אשר המטה אומר שלוש
מאות של הזהב זה כי אתן בדרך הדרש שאומרים שהראה לו כמין מטבע של אש
ומשקלו מחצית השקל ואמר לו זה יתנו . ושהראה לו מנורה של אש
והראה לו לבנה בחדשה ואמר זה ראה וקדש .

ויקהל משה דבר לישראל מעשה המשכן אחר שירד עם
הלוחות השניות והיה שבת הארבעים השלשים כי
ארבעים יום הגדול שיעלו להם מעשה העגל כאשר
מבואר בפרשת כי תשא כפרוש דברי כ״ע שלא הלוים .

ושם ויקהל כי כל בקהל
חייבים לעבודת המשכן .
ובנוסח של הלוידן כתוב
שמשמעון מכין שיתנדבו .

והקדים ענין שבת מהמעשה המשכן לומר כי אף על פי שמלאכת שמים אתם חייבים בעשותו
שלא בהללו את השבת וסותר דברי בראון שאומר בעבור מתקנים ידליקו האש ואמר
נר בשבת . אבל אסור נר בשבת ודעתו לזה מזכרו כ״ע כי לפי דעתי קשה אלי נר
שבת באמר המלאכה דלוק כדברי בספר יסוד מורא בפרק ו׳ וזה לשונו על דרך דרש
אסור להדליק נר בשבת והלילה הליה ודע כי קבלה לבעלי הקבלה שהיא מלוה להדליקו
וזה הקוטר ורדה הפשט ומעלהק אותן ודעתו שאם היה דעתו סתרו היה הופשט אחר
הראשון כי זה מדרך הקבלה שלא שתו .

זה כנוסח הלוידן ודעת בן עזרא כן

ויקהל משה וכו׳ ויקהל מכסי עור עזים ... ושאר כולל שמו המכסים דע את
שאין כי המשכן היו ירושות העשרה שבם שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני כרובים
מעשה חושב שש אותם . ויקהל מכסי עור עזים רוצה בזה יריעות עזים והם שקרי שערה
עם שלא מכסה רוצה בזה שש מכסים שהן אלים המאדמים ומכסה עורות [illegible] הלב
לפי דבריו שהם דבוקים אבל יעשו יריעות המשכן ויקהל מכסה אוהל עליו שהם יריעות
עזים ומכסה עורות אילים ומכסה תחשים שהם .

אלה פקודי המשכן משכן העדות פקודי בכלים ובעסק בהמתי
אלא פקודי כלי המשכן כמו לעדות שהוא [illegible]
[illegible] קצר

משכן העדות כי היו [illegible]
עדים כמו בעבור [illegible]
אלהים ·

ויקרא ברית יחד בעבור שני דברים ויחיד אברהם שהוא לבו כל א׳ יקרא ברית יחידי
ופירושו ברית אברהם שהוא יחוד · וב׳ דברים הם הא׳ למשמרת להדבק בשם ובן
כמו הכהן לפני ובית המקדש · וזה יבין בהיותו מתוך המשגל · וב׳ להיות בבריתו
בבטחון לחוק ברית עולם לבד שאמרנו עליו ·

לא עשה כן לכל גוי וכתוב ואת בריתי אקים את יצחק · ואם יטעון אדם בעבור שנמול
ישמעאל · אינה טענה כי הוא רק מנשי הבית · כי כן כתוב יליד בית וגו׳ · ודעת אחרת
אומרים ברית יחיד פירושו שבועה אחת בעבור ב׳ דברים · ואם זה הפירוש נכון היה
ראוי לומר בריתם לא יחוד רק ברית · אלא ברית יחוד · כי מלת יחוד לא יקרא על
הברית אלא על הדבר שהוא אברהם ועל השם

[illegible] לא יוכל לומר אחד · והעד על דברי שאמר גם כן יקבל מלוה אחת · ולא אמר מלוה יחידה · וכן
יקבל מלוה א׳ בעבור דברי רבים · כמו שהלוה הזה בעבור שני דברים · כן יקבל מלוה א׳ בעבור דברי [illegible]
הא׳ לכפר על המחשבה רעה שעולה על הרוח · והוא שפירש כמסוק וסמך ידו · והב׳ כשהעולה [illegible]
תוכל כמעט לבדה בעבור בחטאת והחיוב לעולה · וב׳ להקריב בה עליון והב׳ בעבור שאחר [illegible]
להקריב לשני רי׳ לבהמה מצורע רק שהוא שיקריבו אותה לשני · ולפי דעתי יוקח · כי [illegible]
לא עולה בלא בעבור דברי רבים בעבור שבלה מפני המצות רבות כמו שאם על דברים רבים [illegible]
באו דעתו · כי כבר כל חלק בעצם והוא החלק שיש לחלק לשולה כן הוא ימחה אהרן על כן [illegible]
ופירושו כמו עולה והוא החלק שיש לו מפני שולה מן · וב׳ משולה בקרבן חלב והאדם יקרב [illegible]
והוא שכן שורש קרבן החלב חלק כרחם שלו כמו שקרב בה השלם חלב והחלב חלק · כי כל [illegible]
רבים שלו · ובמקום אחר אמר והנה החלק חלב רבו לנפשו שם וב׳ קרא לאדם [illegible]
רבים שם והנה על א׳ מקום יקרא חלק לא אדם ולא בהמה

גם יתבונן מכל קרבן סוד המולת · כי כי כבמדן בקרבן
מצאנו במצות ושבות · בעבור היותם נקיים וטהורים
כהולדות ר״ל בעצמם ולא יוכלו להזיקם בעלי חיים שלזיק
לאחרים ועוד שיקריבו בהם החלקים המחשבי׳ כמו
קרב וכחלב ובכליות שאהם יבי׳ הגבורות המשך [illegible]
כי הדם מערב בכבד שהוא מלבן ממש החלבות בחוזן בלבד יברש בעולות בפסוק
במשכן יכסה · וכלי שאלם ממחשבה והכליות · והמשל הכלב לנפש המחשבה הם [illegible]
[illegible] והמשקות וכמש׳ להיות מוכרי התורה שהם בכחנים יורו משפטיך ליעקב

ודע שהעולה והמנחה מקרבת [illegible]
כאשר יפרש בפרשת קדש · בפסוק [illegible]
קרבן אל מנחתם · ועוד כי קרבן [illegible]
[illegible] ·

או יהיה לכם מתוכם או יהיה לכם רחב לבוניים את הגוזל וזה שמות דבר הלשון כי [illegible]
בנוסח של כמו ולא של מלמידין ועד כבר מתנתם רמב לבונית [illegible] · כי [illegible]
כתוב שהוא גדל בעולם ·

תורת העולה וגו׳ · היא העולה כו׳ · ודרש מלת היא · פרש״י · על כן אמר ז״ל ונראין דברים שלא ישלה
עולה בלילה רק היא בהיה על מוקדה כל הלילה · ואם המזבח הוקד כן רצו בלילה וגם פרוש ולא חוץ ממנו · במזבח
וכל מה שאמר נאמר והאש על המזבח תוקד בו רצו לערכה ביום · ומה שאמר אש תמיד תוקד עליו ולהוסיף
מלת תמידי היא לך ג׳ דרכים · ואם המערכה תוקד בו בלילה והאש על המזבח · אש תמיד תוקד על המזבח לשלה
ולמיד רק תוקד בו ביום ·
או תוקד ומוקדה בשעות · כי תמיד פירש תורשה ·

הנה שבים מלות וכל זכר שלישית מצוה שלשית · הא יאכלו אהרן ובניו וכל זכר אחד מהם יאכלוה ·
וגם כל זכר בבני אהרן יאכלוה · וזה מה שאמר וכל זכר שלישית

ואם היה נראה לנו אתה תכהן
וכתבן מכוח דבריו אלה פקודי ·

וכבר פרשתי זאת הקושיא בפרשת
כי תשא אומר והן הטים לכך על דבר
העגל קודש שגל כן בקר לחטאת

בשעה יאכו המלואים היה בר השעה
גם איל לעולה לבשלך שכבר איל ועגל
שהוא מן המלואים והוא משלו

והעגל שהוא לו שנה בתחלה וגם
כבש לעולה שידע בכל מקום
שנאמר הכתוב בן שנה הוא קטן
שהוא לו שנה · וכבש פרט בכל מקום
שהוא לו שנה יבין שיתבאר

המלואים על העגל ועל
האיל · ומה אמר בנו שם
הלא הבכך אומרים יודע
כי בתוקפא היה נתן לה׳ במקום
וביום בחדש פר בן בקר בתמים
על כן אמר שם על העגל ועל
האיל אומרים לבחור
בזה שאומרים שהם לה׳ ועל
ב׳ יציאה · או שעיר שאומרי
לכפר ואמנו הנזכרים ·

הכתוב בן שנה או לא כי בשבועות בן שנה או יבר המצוה נקרא איל ·

אחר וכל הפרשיות נקם מחרין על ויקרא · ודע דקות דברין הא׳ בהר סיני נאמר שם הוא לתבואתם זה
וגם ברית הכתובה באלה המשפטים לבחרו הנה · והנה הארץ שהוא הג׳ · והאשר אמר על הערי׳
יקיא הארץ כן אמר על שבתות הארץ להשוות הענש שעשיתם בשוב ·

ואתה כרת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים
ודע כי כונתו מאחר זה בפרשת אם בחקתי בפסוק
והגלתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית מפרש שם כבש
וירושלים על כן אמרתי כי זאת הברית הכתובה
סיני הכתובה בפרשה אלה המשפטים ים קבלו על
נפשם ואמרו נעשה ונשמע · והברכה ברית ואמר
להם כל הפרשה הגדולה · והכתוב הוציא מן מלת נקם
ברית שכרתו עם ומכירין כאן כי פרשת בהר סיני
יודעם פרשת אם בחקתי · המזבח א׳ הם כי לא
במלך ביעקב וידבר

וסוד יאכו עולם דתות כמקום הזה ונקרו
בפרשת כי תשא כו אחר זה לפני הג׳ שנה ·

שבה שכתוב פה בפרשה אחרי מות וכונה
כי פעם שכתוב ופעם שכתוב שבה · ושניהם
שוים ·

זה הגורלם שבתו הארץ הנה למעלה · לא
אל שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור של מצה
כי היה אומר כנוהם ·

ויקהל הגורן ומצורם [illegible] · לא תאחר לפי דעתי משנה תורה · כי כן מלאתי
בספרים המדוייקים · ואם [illegible] כי אם שתחוייב להאחר צריך לומר שלשה שנים אין
להגיד חייב מה שתאחר וכן כן בשני שנות הספר · וו ונראה כוו ובאלה ושם אומר
לפי דעה אם כן כונתו כלוי וו כבון הוא · ואחרי שמפרש הוו מבלך דקדוק המלה
מן המלות מענה · כמו והבאתי הטאת היום לפי דעתי ·

מן השעה ובחם · ובפרשה אחור אומר במלת
באספכם את תבואת הארץ · שדות וכרמים ·

וכל א' מגלגל ירדוף אחר שמספר
הכתוב ומאה מכם רבבה ירדופו ·

ועם הוסיף כי בכל המערכה צבות א'
למערב · ורבר א' לעשרים ·

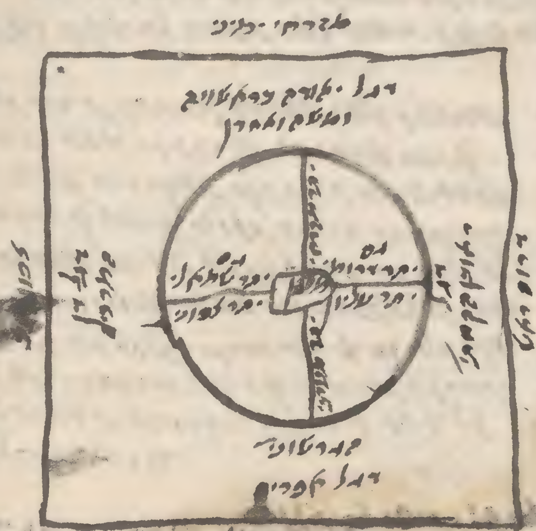
ואין צורך · כי הכתוב יכוין בפנים שונה · ולא ישים
ומשיב לדמה שאמרו יה כי בעבור החדרות האח
יוסיף המספר על כן ואין צורך ·

במדבר סיני בא' לחדש השני אייר · בשנה השנית ובוא יא חדשים ויום א' כי בחדש הג' באו מדבר ס
והוא ראש חדש סיון · כי בעשרים לחדש השני נסעו · מבואר בפרשת בהעלותך ויהי בשנה השני
יבלה והכתוב ויסעו בני ישראל ·

עמדו לגלגלותם שהוא גדול
בשנת בפרשת שלח · ובזה אין
פרשנו שאמר בעשרה · ולא
שאמר גדול בשנה מעשרה
שיהיה בן עשרים ·

בא לחדש השני איך אלא לתקן התלים שונה כי רב לחדש
השני · אלא כרונו · כי בעשרים לחדש השני נסעו · אם
היה רצונו · כי מוכרחים היו לנסוע על כן אמר
קודם המנין ·

ויש להבין דבריו · ואם קטבל היעב אז הרגע כי הראש הוא הדרום והוגה הוא הצפון · בפרש
יש בדברין כי כראובן אומר כי הראש היה הדרום · וכיהודה אומר במזרח · לא בראש
ויש זה · ויש כי קול סובר שד' התלים הוסדן לד' רוחות העולם סוד המשכן לגבות
כנגד הד' יחרות כאשר פי' בספר יסוד כלי הנחשת שלן הגלגל מחלק הא' לד' חלקי
שיין יקראו יהדות ·

ויש לדעת כי סביב המשכן היו
חונים לד' חלקים הלוים כאשר
כתובים זה אחר זה ·

עוד יש לדעת כי כשנוסעים
ישראל יש חלקים שאומרים
כאשר יחנו יסעו ויש אומרים
שנוסעים בארך כקוה יורד
דעת בן שנה וכן התאר
אבל בין זה הדעה אומרים
דע כי המשכן באמצע ·

87

את שבפסוק כי מקד באחת אמר שם כי כתוב בה צווי ולמה לא אמרן לא יזכיר כנגד המלה במקומה
והזכירה בתחלת הפרשה לפי שהיא · ויש אומרים כי נעשה המזבח בעבור משה ולהורות שאות מקור ·
וכן היה מזבח עם כן אחרו כאן ומה שאמרנו הרבה מקומות לא יזכיר כן צורת המלה והזכירה
בתחלת הפרשה כשהיה כפשט אחד רק אבל כשהיה כפושטה בפרוש המלה הרמשוב המזבח ׃

והזכיר נעשה שהוא · וכלם כתוב בבקור שהם · וכן בבני
מכון · אלא נעשה כתוב כשום · ולא כן בבני קשת הבקור אלא כשום לבד ׃

והדרך קלה שלא יזכיר מכסה עורות אילים · אין כוונה למכסה · רל מכסה עורות אילים אלא
את המכסה דבקה עם אהל מועד · וזה אהבה בעניין · יריעות של משכן שהם מעשה חשב עשר יריעות
של תכלת וארגמן ותולעת שני נקראים משכן ועשתי עשר יריעות של עזים עזים נקראים
אהל וגם מכסים את המשכן שאמרנו · והכתוב אמר ונתתה את יריעות המשכן שהם י׳ יריעות שנקראים
משכן · ואת אהל מועד שהם יריעות י״א שמכסים עליו וגם כי מכסה של משכן כאשר פירש למכסה
ועשו · ואם תרצה לדעת שורת המשכן ואהל בפרשת ויקהל המלאכה המפורשים כאשר אמרתי · עד
מקומות המשלם המאורים הם כשהתנאים בעניין וכשתבין לחם יש דעתם על הוא המכסה כול לגבי
דברי שבוא דבוק עם אהל מועד ולא עם המכסה הפרט ודעתו · ובפרשת ויקהל אומר ובתולת המשכן כלל
כי כול כולל · ובאהל מכסה הוא עצמו · והזכיר מכסה והוא כולל שנים מכסים · שהם עורות אילים מאדמים
ועורות תחשים וכבר שם דבוקים · כאשר באתי בפרשת ויקהל ׃

ולך דרך מזבח המשכה בשמים

ולך כתוב מבוך שבח שורש קול מקום לבד · שמים בשמים ושבו צבע הדגש בלחוץ קל
אבל בני שמים של דלת

וכבר פרשתין כי נגד היה עליהם וגם היה ביתי פלגש בגבעה מה שאמר פירשתין ברשו עז
היהם מידין עו כל כבגע ופנחס בן אלעזר נגד היה עליהם לפנים · ולא ראיתי פרוש עז
על דברי היהם אלה מפשט הלשון שלכן דעתי מה שכתוב היה לפנים · ואתה היה · והיה
ביתי פלגש בגבעה כי כתיב ידו לי מדויק וגם לשון פרשתין כי נגד היה עליהם
והיה ביתי פלגש בגבעה ואלה אחרין מודיע הכל על נכון ודע זה ::

מסעי דבק עם המסעים כי המסע השני וקם כגוע מעלהבא קודם כי כן כגוע על פי ה׳
יסען ::

ומאחרי הפסח פרשתין בפרשת בא בפסוק חצר יצחק וכן גיר ראה שלא ימאן ברשות
בורחים כהחלב בשלם ::

הדברים אשר אמרים כי פסוק אחד עשר כבראה לפי דעתי סתור עם ויהי בארבעים שנה · ובא אות
שבות סמוך עם אלה הדברים · ולא ויהי דבר משה אלא שאחר ועתה דברתי
כמדבר בערבה ::

מול סוף מיום שנשען
מסיני כי סוף קרוב
למדברים וקיני עוד
עברים סירך ג׳ ימים

ודע כי אשר אל הלבן מסוי עד קדש ברנע שנה
השנית על כן מושיב ומעלה לאומרים כי שעם
אחד עשר יום אינו סמוך לפסוק ויהי בארבעים
שנה אלא הוא סמוך לאלה הדברים ::

וכן פרוש כל
אשר [illegible]
[illegible]
[illegible]
בספר [illegible] ::

בעבר הירדן במדבר בערבה דע כי כותב שלא פסוקים אלה מוזכיר עד ה׳ אלהינו דברו אלינו [illegible]
אחר כי כל שמות המקומות לא ידעים אלה שעבר עליו ולמה הזכירם לבייק אומר [illegible]
דברי נביא אחר הם ואם יבין בין ב׳ פסוקים [illegible] ולשה אומר כי לא [illegible]
יהושע כתבם · גם ויכתוב משה בפרשת וילך · [illegible] ויכתב אלה הלוחות [illegible]
אבנר [illegible] מקודם שנכתב [illegible] הפסוק [illegible] אחר כתב זה · ויכתוב משה [illegible] עוג
ברזל [illegible] ביומי דוד [illegible] גם זה אחר [illegible] כבר אחריו [illegible]
[illegible] אחרים [illegible] ::

אל הארץ ברוכה ושמנה׳ הכונה אשר אחרונה של הארץ ישראל ושתה דבקה בה

והברכה שברכם יעקב׳ הכונה כמו שברכה יעקב בשבועה בן זה בשבועה׳ ושם אומר כאשר כח
לכל א׳ מהשבטים והברכה בן ארץ אוגר׳ כשעם השתדרו האותו׳ ובראותם ברכות אותו שם
יבאו האחרים אחר ברכות בעבור שהזכיר בסוף ויברך אותם׳ ביום מותו׳ בסוף הפרשה קורא׳
אותו בשם היום הזה׳ היום שאמר השירה והוא לבקש עזרתו׳ על כן לפני מות
סמוך למותו ביום מותו ::

1895

89